ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
Π.Μ.Σ. «ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ»

Διπλωματική εργασία

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ

Την 12 Ἰουλίου εἰς Παρισίους

ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

Ο ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ *ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ* ΚΑΙ *ΒΗΜΑ* (1945-1949)

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 27 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947

Η ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ «ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ» ΜΑΡΚΟΥ ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

ΕΙΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΠΡΟΕΞΟΦΛΕΙΤΑΙ ΤΑΧΕΙΑ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΛΑΒΟΥΣ

ΠΩΣ ΕΞΕΔΗΛΩΘΗ Η ΕΠΙΘΕΣΙΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ.- ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΣΟΦΟΥΛΗ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ

Λυκουργιώτης Γιώργος
ΑΜ: 1106Μ009

Επιβλέπων καθηγητής: Ν. Κοταρίδης

Αθήνα 2009

Στον Νίκο Κουλούρη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	***4***
Οι εφημερίδες Ελευθερία και Βήμα	***11***
Κεντρώες δυνάμεις και πολιτικοί 1944-1949	***31***
Η ιδεολογία του Κέντρου: προσεγγίσεις του Βήματος και Ελευθερίας	***38***
Αναζήτηση και προβολή συγγενών ιδεολογικών πλαισίων από το Διεθνές περιβάλλον	***46***
Οπτικές και αξιολογήσεις των εφημερίδων για το Αντιστασιακό κίνημα και το Δεκέμβρη του 44	***53***
Η αξιολόγηση των γεγονότων από τη Βάρκιζα μέχρι και το τέλος του Εμφυλίου	***63***
Η εικόνα του ΔΣΕ μέσα από της εφημερίδες -Προσπάθειες ειρήνευσης	***68***
Προσπάθειες ειρήνευσης	***74***
Η έννοια της εθνικοφροσύνης στον λόγο του Κέντρου	***79***
Η εφημερίδα Ελευθερία 1945-1948	
Η Αριστερά για το Βήμα και Ελευθερία	***92***
Επίλογος	***102***
Βιβλιογραφία	***116***

Πρόλογος

Η μελέτη της ιδεολογίας μέσα από τον τύπο αποτελεί ένα ευρύ και διασταλμένο πεδίο έρευνας. Ειδικότερα δε όταν η μελέτη αναφέρεται στον Τύπο μιας κρίσιμης πολιτικά και κοινωνικά εποχής, ο προσδιορισμός του πολιτικού και ιδεολογικού προσανατολισμού μιας εφημερίδας αποτελεί σύνθετη και πολύπλοκη διαδικασία, γιατί χρειάζεται να προσμετρηθούν ιδιαίτερες παράμετροι. Είναι γεγονός ότι η επιλεκτική παρουσίαση ή η απόκρυψη γεγονότων και ο αντίστοιχος σχολιασμός τους από τον τύπο είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε λανθασμένα συμπεράσματα μια έρευνα που διεξάγεται σε απόσταση χρόνου. Άλλωστε, η διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στα πραγματικά γεγονότα και τη διαστρέβλωσή τους πολλές φορές κάθε άλλο παρά ευδιάκριτη είναι. Παρ' όλα αυτά, η προσεκτική ανάγνωση και επισταμένη έρευνα του Τύπου μιας συγκεκριμένης ιστορικής περιόδου αποτελεί για τον ερευνητή σοβαρότατο όπλο για την μελέτη των γεγονότων και την ανασύνθεση της χρονικής συγκυρίας. «*Οι εφημερίδες παράγουν ιδεολογία, πολιτική, και πολιτισμό, αλλά και ως τύπος δημοσιογραφίας ενέχουν οι ίδιες υλικότητα, αναπτύσσοντας η κάθε μία τη δική της γλώσσα και τις ιδιαίτερες ευαισθησίες της*».[1]

Η συγκεκριμένη εργασία, αντλώντας πραγματολογικό υλικό από τις εφημερίδες *Βήμα* και *Ελευθερία* των ετών 1945-1949, έχει σκοπό να αναδείξει τα χαρακτηριστικά του «ενδιάμεσου χώρου» - των Κεντρώων πολιτικών δυνάμεων - όπως αυτά συναρθρώνονται στα πεδία του λόγου και της ιδεολογίας. Στις παραπάνω εφημερίδες καταγράφονται, πολλές φορές με αμεσότητα, οι επεξεργασίες, οι αναζητήσεις και οι απαντήσεις

[1] Παπαδημητρίου, Δ., *Από το λαό των νομιμοφρόνων στο έθνος των εθνικοφρόνων*, Σαββάλας, Αθήνα 2006, σ. 47.

που συγκροτούνται στο χώρο του Κέντρου την περίοδο της οξύτατης εμφυλιοπολεμικής σύγκρουσης.

Η εργασία βασίζεται κυρίως στη μελέτη αρχειακού υλικού, δηλαδή στα φύλλα των εφημερίδων της περιόδου. Παράλληλα, χρησιμοποιείται η πλούσια πλέον βιβλιογραφία για τον Εμφύλιο,[2] καθώς και η αντίστοιχη για τη δράση των Κεντρώων κομμάτων και των πολιτικών τους τη συγκεκριμένη εποχή.

Ίσως αυτή η μεθοδολογία κρύβει κινδύνους για την ανάπτυξη της εργασίας. Η επιλεκτική – και εύκολη ίσως – αναπαραγωγή κειμένων ή μέρους άρθρων είναι δυνατόν να προσανατολίζει την έρευνα σε λανθασμένες ή στοχευμένες κατευθύνσεις και η αξιολόγηση γεγονότων και πολιτικών προσώπων να αποκτά ευκαιριακό χαρακτήρα. Πιστεύουμε, ωστόσο, ότι με τη μεθοδική - τόσο χρονικά όσο και αξιολογικά - έρευνα (κυρίως σε ότι αφορά την εφημερίδα *Ελευθερία*) επιχειρούμε να αποφύγουμε τους παραπάνω κινδύνους.

Βέβαια, η αρθρογραφία στις εφημερίδες συνήθως βασίζεται στην επικαιρότητα. Τα κείμενα των εφημερίδων σπάνια αντέχουν στο χρόνο, οι δε αναλύσεις τους είναι κυρίως φιλολογικού ενδιαφέροντος. Η διαχρονικότητα ενός κειμένου που αναφέρεται σε ιδεολογικές προσεγγίσεις, εξαρτάται από πολλούς και σύνθετους παράγοντες. Συνήθως δε η πολιτική, οικονομική και κοινωνική συγκυρία διαμορφώνει και καθορίζει αυτές τις προσεγγίσεις. Στη νεώτερη πολιτική ιστορία κατεξοχήν χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χρονική περίοδος μετά το 1991, όταν μετά την πτώση των καθεστώτων του «υπαρκτού σοσιαλισμού», τόσο στο Τύπο όσο και σε ένα γενικότερο πλαίσιο, η προσέγγιση των πολιτικών και κοινωνικών φαινομένων καθορίστηκε από την κυρίαρχη αντίληψη «περί τέλους της Ιστορίας».

[2] βλ. Κουλούρης, Ν., *Ελληνική βιβλιογραφία του Εμφύλιου πολέμου,* Φιλίστωρ, Αθήνα 2000.

Όμως δεν είναι λίγες οι στιγμές όπου μέσω του Τύπου συγκροτημένες ιδεολογικές παρεμβάσεις (αρθρογράφων, διευθυντών, εκδοτών ή πολιτικών) προσπαθούν να υπερβούν το καθημερινό και εφήμερο «πολιτικό γίγνεσθαι». Από αυτήν την πλευρά, οι εφημερίδες προσφέρουν ανεκτίμητο ιστορικό υλικό. Για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο που εξετάζει η εργασία (1944-1949), οι παρεμβάσεις εκδοτών ή διευθυντών (Δ. Λαμπράκης , Θ. Παπακωνσταντίνου, Κ. Καραγιώργης) ή πολιτικών (Γ. Παπανδρέου, Τσουδερός, Κ. Καρτάλης, Ν. Ζαχαριάδη) μέσω των εφημερίδων αποτελούν σημαντικά τεκμήρια στην προσπάθεια ανασύστασης του ιδεολογικού προτάγματος των Κεντρώων δυνάμεων κατά την περίοδο του Εμφυλίου.

Εάν φυσικά ο ερευνητής βασισθεί μόνο σε άρθρα εφημερίδων για να προσεγγίσει την πολιτική και την ιδεολογία ενός κομματικού φορέα, ίσως οδηγηθεί σε λανθασμένα συμπεράσματα: «*Η εφημερίδα γράφεται για το παρόν, η έκδοσή της είναι προορισμένη για το εφήμερο, αλλά στα κείμενα συναντάται ο χρόνος της συγκυρίας, ο μέσος χρόνος του κοινωνικού γεγονότος και ο μακρύς χρόνος των δοξασιών, των αντιλήψεων και των κοινωνικών πεποιθήσεων*».[3] Εντούτοις, η αμεσότητα που παρέχει ένα άρθρο, μια παρέμβαση στην εφημερίδα, ιδωμένα υπό το πρίσμα της εκάστοτε χρονικής συγκυρίας, την πολιτική κατάσταση και τις εξελίξεις, δίνει τη δυνατότητα να ψηλαφισθούν οι ιδεολογικές προσεγγίσεις και κατευθύνσεις ενός κόμματος. Είναι γεγονός ότι αυτό παρατηρείται κυρίως στον κομματικό τύπο που, εκτός των άλλων, έχει ως βασικό σκοπό την προώθηση της ιδεολογίας του κόμματος. Ακόμα όμως και σε εφημερίδες που δεν έχουν άμεση εξάρτηση από κάποιο κόμμα ανιχνεύονται συχνά τέτοιου είδους παρεμβάσεις. Διότι μια εφημερίδα, εκτός από την παρουσίαση και τον σχολιασμό των καθημερινών

[3] Παπαδημητρίου, Δ., *ό.π.*, σ.14.

γεγονότων, έχει την δυνατότητα να απεικονίζει και να αναπαράγει ένα σύστημα αξιών ανάλογο με αυτό που ευαγγελίζεται ο αρθρογράφος και κυρίως ο εκδότης.

Σίγουρα δεν είναι σταθερά και μόνιμα εκείνα τα στοιχεία που επιτρέπουν να ανιχνεύεται η όποια ιδεολογική παρέμβαση. Όμως η γλώσσα, το ύφος, η θεματολογία και η συνολική αντιμετώπιση της καθημερινότητας είναι δυνατόν να θεωρηθούν ως κυρίαρχα στοιχεία που εκπέμπουν τα ιδεολογικά προτάγματα της εφημερίδας.

Τα βασικά ερωτήματα στα οποία προσπαθεί να απαντήσει η έρευνά μας, μέσω της ανάλυσης της βασικής θεματολογίας και αρθρογραφίας των συγκεκριμένων εφημερίδων, διαμορφώνονται ως εξής:

- Πώς διαμορφώνεται ο «Κεντρώος» πολιτικός λόγος αμέσως μετά το Δεκέμβρη του 1944, πώς αυτοκαθορίζεται, ποιες προτεραιότητες θέτει, πώς τοποθετείται απέναντι στο ισχυρότατα διαμορφωμένο δίπολο μετά την Κατοχή, που εκφραζόταν σχηματικά από τις δυνάμεις της Δεξιάς με κύριο άξονα το Λαϊκό Κόμμα και από αυτές της Αριστερά με βασικό κορμό το ΚΚΕ.

- Πώς ενσωματώνεται στο λόγο και την ιδεολογία του Κεντρώου χώρου η αναδιάταξη του παγκόσμιου συστήματος προς ένα διπολικό σχήμα και πώς κατανοείται η θέση της Ελλάδας στο υπό διαμόρφωση διεθνές πολιτικό πλαίσιο, που σηματοδοτείται από τον ανταγωνισμό των νικητών του πολέμου και την έναρξη της ψυχροπολεμικής περιόδου. Παράλληλα αναζητούνται αντιστοιχίες ή διαφοροποιήσεις με συγγενείς ιδεολογικούς και πολιτικούς χώρους της Δυτικής Ευρώπης, όπως και οι ιεραρχήσεις και οι προβληματισμοί που αναπτύσσονται σε αυτούς και που

επαναδιατυπώνονται στην ιδιαίτερη συγκυρία της Ελληνικής πολιτικής ζωής.

- Πώς μέσα από την πληθώρα δημοσιευμάτων στις εφημερίδες *Βήμα* και *Ελευθερία* των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων και στις συνθήκες ακραίας πόλωσης που προκαλεί η Εμφύλια σύρραξη, οι Κεντρώες δυνάμεις και πολιτικοί αναζητούν απαντήσεις και τοποθετούνται για τα γεγονότα της Κατοχής, για την Αντίσταση και το Δωσιλογισμό - κομβικά σημεία αντιπαράθεσης ανάμεσα στους δυο κύριους άξονες της σύγκρουσης.

- Πώς μορφοποιούνται στο λόγο του Κέντρου τα χαρακτηριστικά των αντίπαλων πόλων του Εμφυλίου, αλλά και πώς οι διάφορες συνιστώσες και οι πολιτικοί του προσπαθούν να αποσαφηνίσουν τα περιεχόμενα των εννοιών Δημοκρατικό Κέντρο, Δεξιά, Αριστερά, εθνικοφροσύνη. Επίσης, με ποιον τρόπο οι έννοιες αυτές ανασχηματίζονται ή αποκτούν διαφορετικά περιεχόμενα κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου.

- Τέλος, πάντα μέσα από τις στήλες των συγκεκριμένων εφημερίδων, αναζητούνται οι οπτικές και οι αξιολογήσεις των δυνάμεων του Κέντρου για την αλληλουχία των γεγονότων που οδήγησαν στον Εμφύλιο πόλεμο, αλλά και οι τυχόν επαναξιολογήσεις τους την περίοδο που κορυφώνεται η σύγκρουση. Έτσι, διερευνώνται επί μέρους πτυχές γεγονότων, όπως τα Δεκεμβριανά, οι εκλογές και το δημοψήφισμα για το πολιτειακό το 1946, η επίθεση στο Λιτόχωρο, η Λευκή τρομοκρατία και η ίδρυση του Δημοκρατικού Στρατού, καθώς και οι επιχειρήσεις στα μέτωπα του Εμφυλίου, μέχρι και τον Αύγουστο του 1949. Παράλληλα διερευνάται η θέση και η προβληματική τους για τις νομοθετικές πρωτοβουλίες των κυβερνήσεων του Εμφυλίου όπως το Γ΄ Ψήφισμα και το Α.Ν 509. Διερευνώνται ιδιαιτέρως οι θέσεις των εφημερίδων και των πολιτικών του Κέντρου απέναντι σε συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που

αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου, κυρίως το καλοκαίρι του 1947, και είχαν σκοπό την αναζήτηση λύσεων στη κατεύθυνση της ειρήνευσης.

Σοβαρή παράμετρο αυτής της προβληματικής αποτελεί φυσικά το ερώτημα σε ποιους απευθύνεται, σε ποιο αναγνωστικό στοχεύει κατά κύριο λόγο η κάθε εφημερίδα. Ο αθηναϊκός τύπος τη συγκεκριμένη περίοδο αντιμετωπίζει εκτός των άλλων και ιδιαίτερες δυσκολίες στην οργάνωση της διανομής του. Οι εφημερίδες φθάνουν αργά το απόγευμα μόνο σε μεγάλες επαρχιακές πόλεις και αυτό όχι πάντοτε. Η αγορά εφημερίδας δεν αποτελεί προτεραιότητα όλων των κοινωνικών ομάδων. Αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους φαίνεται να μην απευθύνονται στα ευρύτερα στρώματα με στόχο να διευρύνουν το αναγνωστικό τους κοινό, αλλά κυρίως στις οικονομικές και πολιτικές ελίτ που αρχίζουν να διαμορφώνονται και να οριοθετούνται την περίοδο του Εμφυλίου. Αξιοποιώντας και την προκατοχική εμπειρία τους, ορισμένοι εκδότες του Αθηναϊκού τύπου αναδεικνύονται πρωτοπόροι στη διεκδίκηση ενεργού πολιτικού ρόλου σε μια πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα όπου ο δημόσιος διάλογος διεξάγεται μετ' εμποδίων.

Πιο συγκεκριμένα, αμέσως μετά την απελευθέρωση, ο Τύπος της Αριστεράς κατείχε τα πρωτεία σε κυκλοφοριακό επίπεδο στην Αθήνα και Πειραιά. Ο *Ριζοσπάστης* πουλούσε 80.000 περίπου φύλλα και τρεις ακόμη εφημερίδες προσκείμενες στο ΕΑΜ (Ελεύθερη Ελλάδα, Μάχη και Δημοκράτης) ξεπερνούσαν τα 30.000, ενώ η κυκλοφορία της απογευματινής *Λαοκρατίας* έφθανε σε ανάλογα επίπεδα. Παράλληλα, στο χώρο της πρωτεύουσας από τον Οκτώβρη μέχρι και το Δεκέμβρη παρατηρήθηκε μια πρωτοφανής εκδοτική άνθηση του ημερήσιου τύπου με την έκδοση πολλών εφημερίδων και περιοδικών. Πολλά από αυτά

είχαν άμεση σύνδεση με πολιτικούς αρχηγούς, όπως η *Ελλάς* του Παπανδρέου. Ορισμένα δε φαίνεται ότι είχαν την οικονομική στήριξη των Άγγλων. Αξιοσημείωτη ήταν και η προσπάθεια ορισμένων εφημερίδων που εκδίδονταν επί Κατοχής να επανακυκλοφορήσουν με διαφορετικούς τίτλους - όπως η *Ακρόπολις* που επανεκδόθηκε ως *Πόλις* και η *Βραδυνή* με τον τίτλο *Ανεξαρτησία* - προφανώς για να μην συνδεθεί η επανακυκλοφορία τους με τη στάση που κράτησαν το προηγούμενο χρονικό διάστημα. Τα γεγονότα του Δεκέμβρη άλλαξαν το τοπίο και στο χώρο των εφημερίδων: κατά τη διάρκεια των μαχών κυκλοφόρησαν ελάχιστες και σποραδικά (*Ριζοσπάστης, Ελεύθερη Ελλάδα, Ελευθερία, Ελλάς*).

Αμέσως όμως μετά την ήττα του ΕΛΑΣ από τα μέσα Ιανουαρίου *«τα αθηναϊκά κιόσκια πήραν την όψη που είχαν πριν τρείς μήνες επί Γερμανών. Οι ίδιες εφημερίδες, οι ίδιοι τίτλοι τα ίδια περιεχόμενα με φραστικές διαφορές οι ίδιοι άνθρωποι «Καθημερινή», «Ακρόπολις», «Βραδυνή...»*[4] σημείωνε σε μεταγενέστερο άρθρο ο διευθυντής του *Ριζοσπάστη* Κ. Καραγιώργης. Και είναι γεγονός ότι ουσιαστικά όλες οι εφημερίδες που κυκλοφορούσαν και επί Κατοχής και πριν, επανεκδίδονται όλες μετά το Δεκέμβρη – ορισμένες μάλιστα απενοχοποιημένες πλέον.

[4] *Ρίζος της Δευτέρας*, 15/12/1947.

Οι εφημερίδες «Ελευθερία» και «Βήμα»

Η *Ελευθερία* υπήρξε γέννημα της αντικατοχικής δράσης. Πρωτοεκδόθηκε στα τέλη Αυγούστου του 1944 και, έπειτα από μια μακρά διαδρομή, διέκοψε την έκδοσή της την 21η Απριλίου 1967. Ιδιοκτήτης και διευθυντής της ήταν ο Πάνος Κόκας που γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1919. Φοίτησε στη Νομική της Αθήνας και σταδιοδρόμησε ως δικηγόρος από το 1941. Το 1942 αναμίχθηκε ενεργά στην Εθνική Αντίσταση και ανέλαβε υπεύθυνος έκδοσης της παράνομης εφημερίδας *Μάχη* που εξέδιδε η οργάνωση «Εθνική Δράσις». Κατόπιν του ανατέθηκε η έκδοση του παράνομου *Ραδιοφωνικού Δελτίου*. Το καλοκαίρι του 1943 ανέβηκε στην ανταρτοκρατούμενη ορεινή Ελλάδα, όπου συνδέθηκε με πολιτικούς της Αντίστασης που είχαν αναφορές στο Βενιζελικό χώρο και κυρίως με τον Γ. Καρτάλη. Τον Αύγουστο του 1944 έχοντας πλέον σημαντική εμπειρία εξέδωσε την εφημερίδα *Ελευθερία*.

Τόσο ο *Ριζοσπάστης* όσο και οι εφημερίδες της Δεξιάς αργότερα (όπως π.χ. το *Ελληνικό Αίμα*) κατηγορούσαν τον Κόκα ότι ουσιαστικά κυκλοφορεί την εφημερίδα με την αμέριστη οικονομική ενίσχυση των Άγγλων και ταυτόχρονα ενισχύεται πολιτικά από τον Αρχιεπίσκοπο Δαμασκηνό. Από τις πρώτες μέρες όμως της κυκλοφορίας της, η εφημερίδα θέλησε να κρατήσει αποστάσεις από όλους τους υπάρχοντες πολιτικούς σχηματισμούς και ιδιαίτερα από αστούς πολιτικούς που δεν είχαν καμία συμμετοχή στην Εθνική Αντίσταση. Είναι χαρακτηριστική η *«δήλωσις»* που εμφανίστηκε σε ξεχωριστό πλαίσιο στις αρχές Σεπτεμβρίου και αναφέρει *«Επειδή εκυκλοφόρησαν πολλαί διαδόσεις σχετικώς με την εφημερίδα μας δηλούμεν και πάλιν κατά τον κατηγορηματικώτερον τρόπον, ότι* ***η Ελευθερία*** *δεν ανήκει εις ουδεμίαν οργάνωσιν και κανέν πολιτικόν κόμμα, δεν συνδέεται δε με ουδένα*

πολιτικόν αρχηγόν, είτε μετέχοντα της κυβερνήσεως του Καΐρου».[5] Βέβαια ο εκδότης της συνδέθηκε από την αρχή με ορισμένους πολιτικούς που είχαν συμμετοχή στην Εθνική Αντίσταση - όχι μέσω του ΕΑΜ -, όπως με τον Γ. Καρτάλη, με αποτέλεσμα αργότερα αυτοί οι πολιτικοί να ονομάζονται και ως «η ομάδα της *Ελευθερίας*». Ιδιαίτερα δε επισημαίνεται ο ρόλος του Θεοφύλακτου Παπακωνσταντίνου, ο οποίος ανέλαβε διευθυντής της εφημερίδας το 1945 και είχε την επιμέλεια του κύριου άρθρου της εφημερίδας, που όχι μόνο σχολίαζε τις τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις, αλλά πολλές φορές έδινε το πολιτικοιδεολογικό στίγμα της, καθώς και του χώρου που ήθελε να εκφράζει. Ο Παπακωνσταντίνου είχε προηγούμενες αναφορές στον Τροτσκιστικό χώρο, γεγονός που ανέφερε συχνά ο *Ριζοσπάστης*, όταν σχολίαζε την αρθρογραφία της *Ελευθερίας*. Σχεδόν ποτέ δεν τον ανέφερε ονομαστικά, αλλά τον αποκαλούσε «τροτσκιστή προβοκάτορα», «τροτσκιστή απατεώνα» ή «εξωμότη κομμουνιστή». Ο Θ. Παπακωνσταντίνου έγινε αργότερα θεωρητικός και υπουργός της Χούντας.

Το *Βήμα* αποτελεί ουσιαστικά τη συνέχεια του *Αθηναϊκού Βήματος* με ιδιοκτήτη τον γνωστό εκδότη και άλλων εφημερίδων και εντύπων πριν τον πόλεμο (*Αθηναϊκά Νέα, Οικονομικός Ταχυδρόμος*) Δημήτριο Λαμπράκη. Το *Βήμα* επανεκδόθηκε το Σάββατο 12/5/1945 τετρασέλιδο, με κύριο άρθρο που έχει το χαρακτηριστικό τίτλο «*Δεν υπάρχουν ανεύθυνοι, ούτε αναμάρτητοι ανάμεσά μας*».[6] Όλες οι εκδόσεις της εφημερίδας μέχρι και το 1946 είναι δισέλιδες λόγω της φανερής έλλειψης δημοσιογραφικού χαρτιού. Από το 1947 όμως και μετά εκδίδεται τετρασέλιδη και εξασέλιδη ενώ ταυτόχρονα πολλαπλασιάζει τις συνεργασίες της με σημαντικούς ανθρώπους της πνευματικής ζωής, που

[5] *Ελευθερία*, 6/9/1944.
[6] *Βήμα,* 12/5/1945.

αποκτούν στο «Βήμα» μόνιμες στήλες, όπως ο Α.Τερζάκης («άνθρωποι και πνεύμα»), Κ.Θ. Δημαράς («ο κόσμος του πνεύματος»), Η. Βενέζης («φιλολογικά σημειώματα»), Ε. Παπανούτσος, κ.ά.

Ο Δημήτρης Λαμπράκης το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (1945-1949) δεν περιορίστηκε στο ρόλο του παρατηρητή και απλού σχολιαστή των γεγονότων. Διαδραμάτισε πρωτεύοντα ρόλο στις ζυμώσεις του υπό διαμόρφωση Κεντρώου χώρου με παρεμβάσεις όχι μόνο μέσω των εφημερίδων του αλλά και αναλαμβάνοντας ο ίδιος προσωπικές πρωτοβουλίες. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1947 πολιτικές προσωπικότητες του ΕΑΜ (Μ. Κύρκος, Δ. Λούλης) ζήτησαν την προσωπική του συμβολή στη πρωτοβουλία ειρήνευσης που είχαν αναλάβει με σκοπό τον άμεσο τερματισμό του Εμφυλίου.[7]

[7] Αναλυτικότερα για τις εφημερίδες Ελευθερία και *Βήμα,* βλ. Δρούλια, Λ. – Κουτσοπανάγου Γ. (επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού τύπου 1784-1974,* Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2009, τ. Β' σ. 95-96 και τ. Α' σ. 362.

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΑΘΗΝΑΙ, ΕΤΟΣ Γ' ΑΡΙΘ. 611
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Δ. ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Γ. ΣΥΡΙΩΤΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΩ 3.
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 30.221 — 30.222
ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ 300

ΤΡΙΤΗ
6
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1948

Σωλ. 25 Αμφόν
Αν. Δλ. Υ. 44' Δύ. 5.19'
Τὰ ἅγια Θεοφάνεια

Ὁ λαὸς τοῦ Πειραιῶς καὶ τῆς Πρωτευούσης ἐδέχθη τοὺς τραυματίας τῆς μάχης τῆς Κονίτσης μὲ τὰ αἰσθήματα ἐκεῖνα ποὺ ἐδείξαν καὶ ὅλοτε ἀπέναντι τῶν τραυματιῶν τοῦ Ἰταλοελληνικοῦ Πολέμου. Μετὰ τὸν ἔραν ὑπὲρ τοῦ Στρατοῦ καὶ τὴν μεγάλην ἐπιτυχίαν του, αἱ περιπέτειες καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα μὲ τὸ ὁποῖον ὁ λαὸς περιβάλλει τοὺς πρώτους μετακομισθέντας εἰς τὰς Ἀθήνας τραυματίας τοῦ νέου τούτου πολέμου, ἔφεραν καὶ τὴν Πρωτεύουσαν τὸ πνεῦμα καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἔργου ἀπὸ τὸ Πολεμικὸ Μέτωπον. Καὶ εἰς αὐτὸ δὲν συντελοῦσε μόνον εἰδικὴ ἐργασία ἢ διαφώτισις, ἀλλὰ ἡ ἀνάγκη. Ἡ συνείδησις τῆς ἀνάγκης σφίγγει ὁλοένα στενώτερα τοὺς δεσμοὺς μεταξὺ ὅλων τῶν Ἑλλήνων.

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΙΝ

ΠΟΙΑ ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ

ΘΑ ΤΑ ΣΤΑΘΜΙΣΟΥΝ ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ;

ΙΩΑΝΝΙΝΑ,3 Ἰανουαρίου. (Τοῦ ἀπεσταλμένου μας).— Ὁ πυρετὸς τῆς μεγάλης μάχης, ποὺ ἐπὶ ἡμέρες ἐξελίγιζε τὴν Ἠπειρον, τὸν ἠρωϊκὸν Ἀκρίτην τοῦ Βορρᾶ, ἀφήνουν αἰσθητός. Ἡ ζωὴ ἔχει νοσβρὰς τὸν συνηθισμένον ἔντονον πάντοτε ρυθμὸν της εἰς τὰ Ἠπειρωτικὰ χώματα. Τώρα δὲ ποὺ ἐκλεισε σχεδὸν ὁ ἐπικὸς ἀπίλογος τῆς τραχυτέρας μάχης ἀναντίον τῶν ἀνταρτῶν καὶ ἐξακαθαρίσεται ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ τοὺς καπνοὺς τῆς ἀναπροσταστικῆς συγκρούσεως, οἱ ἀρμόδιοι στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ παράγοντες τῶν Ἰωαννίνων κατέληξαν εἰς ἀσφαλῆ καὶ ἀνεπηρέαστα πορίσματα. Αὐτὰ τὰ πορίσματα, ὡσκιωμάτατα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ μέλλοντος, καλὸν θὰ ἦταν νὰ γίνουν κτῆμα ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ ἰδιαίτερα ἐκείνων ποὺ κυβερνῶν τὸν τόπον. Διότι καὶ ἐδῶ ἀπὸ τὶς μέχρι τώρα φάσεις τοῦ ἐμφυλίου πολέμου δὲν ὑπῆρξε ἔπτονον σοβαρὸ, τόσον κρίσιμη καὶ κυρίως τόσον διδακτικὴ ὅσον ἡ μεγάλη μάχη τῆς Κονίτσης.

❁

Ἡ πρώτη καὶ βασικώτερη διαπίστωσις τὴν ὁποίαν ἔκαμαν ἐπὶ σημεῖ καὶ ἀνεπίσημοι, Ἕλληνες καὶ ξένοι, ὑπῆρξεν ὁμολογουμένως ἡ ἀπαράμιλλη ἀνδρεία καὶ ἡ ἀρίστη στρατιωτικὴ κατάρτισις τῶν μονάδων τοῦ στρατοῦ. Ἡ πολυήμερη ἄμυνα τῆς πολιορκημένης φρουρᾶς τῆς Κονίτσης, μία ἄμυνα πραγματι ἐπικὴ — σκληρὴν ἄμυναν τὴν ἀπεκάλεσαν οἱ στρατιῶται τῶν Βορείων γειτόνων — ἔδωσε τὸ μέτρον τοῦ ψυχικοῦ σθένους τῶν Ἑλλήνων στρατιωτῶν. Ἔδωσε ἐπίσης τὸ μέτρον τῆς τελείας γνώσεως τῶν ἐπιβαλλομένων μεθόδων δράσεως εἰς παρομοίας περιπτώσεις. Παρέχουν ἐπὶ πλέον μίαν ἀρ ψευδῆ ἀπόδειξιν ὅτι τὸ σῶμα τῶν νέων ἀξιωματικῶν, εὐρισκομένων πάντοτε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν τμημάτων τους, μὲ τὰ αὐτόματα εἰς τὰ χέρια, στέκει εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς του εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν. Αἱ κινήσεις τέλος τῶν γυναδῶν κατὰ τὴν ἐπίθεσιν, κινήσεις εὐφυεῖς, ταχεῖαι καὶ συνεταί, καὶ ἡ ἔγκαιρη μετακίνησις τῶν ἐνισχύσεων βδωσαν τὸ μέτρον τῆς πολεμικῆς ἰσχύος τοῦ ἀρτατοῦ ὡς ἐπιθετικοῦ ὅπλου.

Αὐτὰ ὑπῆρξαν τὰ βασικὰ πορίσματα ἀπὸ τὴς πλευρᾶς τοῦ στρατοῦ. Ἀναφισθήτητη δηλοδὴ ἀμυντικὴ καὶ ἐπιθετικὴ ἰσχύς, ἀρτία στρατιωτικὴ κατάρτισις, ἀποδεδειγμένο πνεῦμα ἐμμονῆς, δια πιστωμένη ἀξία ἐκ μέρους τῶν ἀξιωματικῶν, ἀειορροία ἐξόχως μαχητική. Καὶ θὰ ἦσαν ἀκόμη ἱκανοποιητικώτερες αὐτὲς οἱ διαπιστώσεις, καὶ ἱκανοποιητικώτερα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀγῶνος, ἂν ὁ στρατὸς ἦτον πυκνότερα στελεχωμένος μὲ μονίμους ἀξιωματικοὺς καὶ ἀφθονώτερα ἐφοδιασμένος μὲ πυροβολικόν, μὲ αὐτόματα ὅπλα, καὶ ἐν τινι μέτρῳ μὲ μέσα μεταφορικά. Τῶν τελευταίων μάλιστα τὴν Ἐλλειψιν διεπίστωσαν ὅλοι οἱ ἀρμόδιοι στρατιωτικοὶ παράγοντες ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τοῦ μεγάλου διὰ τὴν Κόνιτσαν ἀγῶνος.

❁

Ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν ἀνταρτῶν τόρα. Πρώτη καὶ βασικὴ δια πίστωσις ὑπῆρξε τὸ γεγονὸς, ὅτι ἀντικειμενικὰς σκοπὸς τοῦ Μάρκου ἦταν ἡ κατάληψις τῆς Κονίτσης καὶ ἡ ταὐτόχρονη ἀνακήρυξις ἐκ τῶν πραγτευούσης τῆς «Ἐλεύθερης Δημοκρατίας».

Θεαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους του καὶ ζάφλε κατὰ μέρος τὸ συνηθισμένο τροπάρι περὶ ἑνὸς ἐμισθοφορικοῦ στρατοῦ προορισμένου νὰ πετάξῃ τὰ ὅπλα μὲ τὸ πρῶτο γκρὸ χτύπημα τοῦ ἀντάρτικους. Ἡ ἔκπληξις ποὺ δοκίμασαν οἱ ἐπιτιθέμενοι πρὸ τῶν πυλῶν τῆς Κονίτσης, θεριζόμενοι ἀπὸ τὰ πυρὰ ἀκόμη πταν πολιορκοῦμενοι, θὰ φτοτελέση ἀσφαλῶς ἕνα ἀπὸ τὰ σοβαρώτερα διδάγματα διὰ τὴν μέλλουσαν τακτικὴν τοῦ Μάρκου.

Μία ἀκόμη βαρυσήμαντη διαπίστωσις ἀπὸ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς: Οἱ ἀντάρται ἐβίδλεξαν αὐτὸ τὸ κομμάτι τῆς Ἑλληνικῆς Γ'ἰας διὰ νὰ τὸ κάμουν κράτος των. Ἔχει μίαν πόλιν διὰ πρωτεύουσαν, τὴν Κόνιτσαν, παρουσιάζει τεράστια ἐδαφικὰ πλεονεκτήματα πρὸς ἀμυνόν του, μίαν ἀλυσίδα δυνῶν δηλοδὴ καὶ τὴν ὑδάτινην γραμμὴν τοῦ Ἀώου, συνέχεται μὲ τὸν γενναιόδωρον ἐκ βαρρᾶ χορηγὸν τὴν Ἀλβανίαν, καὶ ἐπὶ πλέον δὲν γειτονεύει μὲ τὴν Θεσσαλονίκην ἀσα θὰ ἐγειτόνευε, ἂν ἄλλη πε ριοχὴ τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Τὸ τελευταῖον αὐτὸ σημεῖον ἔχει ἰδιαίτερην σημασίαν. Βεβαίως, εἶνε γνωστὸν εἰς πάντας ὅτι ἡ Ἑλλὰς θὰ φτοσπαθήσῃ κάθε κομμάτι της μὲ φανοτισμὸν, μὲ ἰδιαιτερον ζῆλον πάσης θὰ ἀντιμετώπιζε κάθε πτοσπάθειαν κυδύνου διὰ τὴν Θεσσαλονίκην. Ὁ Μάρκος γνωρίζει ἐπὶ τλέον ὅτι ἕνας κίνδυνος διὰ τὴν Θεσσαλονίκην θὰ προκαλοῦσε αὐτόματην ἀντίδρασιν ἐκ μέρους τῶν Συμμάχων τῆς Ἑλλάδος. Ἐφοπλον αὐτὴν τὴν φορὰν σας καὶ δχὶ ἀκαδημαϊκήν, ἐπιδιμεῖ δὲ καὶ ἐπιδιώκει νὰ δημιουργήσῃ εἰς τὰ πρῶτα βήματα τοῦ ἐπανεξαρτήτους κράτους του. ἔσο τὸ δυνατὸν ἀσφαλιστικὸν ἀντιδράσεις ἐκ τῶν ἐπὶ τοῦ ἐφωτικοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς τὸν κόσμον τῶν ξένων φίλων της, ὥστε νὰ ἀμπορέσῃ κατὰ ἕνα τρόπον νὰ ἐριζώσῃ διὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐν συνεχείᾳ τολμηρότερα ἅλματα. Πρέπει λοιπὸν νὰ περιμένῃ κανεὶς ὅτι ἡ ἴδια περιοχὴ θὰ γίνῃ καὶ εἰς τὸ μέλλον πεδίον αἱματηρῆς πάλης καὶ κατὰ συνέπειαν εἶνε ἀνάγκη νὰ λη φθοῦν ἐγκαίρως ὅλα τὰ ἐπιβαλλόμενα μέτρα, ὥστερα μάλιστα ἀπὸ τὰ νέα δεδόμενα τῆς πρόσφατης μεγάλης μάχης.

Ἐρχόμεθα τόρα εἰς τὴν τρίτην δψιν τοῦ πολεμικοῦ δράματος τῆς Ἠπείρου: τὸ στρατιωτικὸν κλιμάκιον τῆς Βαλκανικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ΟΗΕ. Διεπίστωσε, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην φορὰν, εἰς ποίαν ἔκτασιν παρέχεται τόρα ἐκ μέρους τῶν Βορείων γειτόνων βοήθεια πρὸς τὸν Μάρκον. Αἱ πυροβολαρχίαι, ποὺ κτυποῦσαν ἐπὶ ἀρκετὰ ἡμερόνυκτα τὴν Κόνιτσαν καὶ ὁ περάτωσις τοῦ γκησι μοπραξίστος ἀπὸ τὸν Μάρκον ὑλικοῦ προήρχοντο χωρὶς ἀμφιδολίαν ἀπὸ τὰ ἀξόδια τῶν γειτόνων. Κανεὶς ἀσφαλῶς, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ μὲ ἀβίωσες γὰ γίνῃ πι στευτός, ὅτι δλος αὐτὸς ἐπὶ ἐλληνικὸς πολεμικὸς ὁπλισμὸς ἐπῆγκετο ἀπὸ λάφυρα προηγουμένων μαχῶν τῶν ἀνταρτῶν.

Ἡ κωμόπολις τῆς Κονίτσης κεῖται εἰς τὴν δυτικὴν ἔξοδον φάραγγος σχηματιζομένης ἀπὸ τὰ ὄρη Τρατσεΐτσα ὕψους 2.022 μέτρων καὶ Γκαμήλα ὕψους 2.251, διὰ μέσου δὲ τῆς φάραγγος ταύτης διέρχεται ὁ Ἀώος ποταμός.

Ἡ κυρίως κωμόπολις εὑρίσκεται ἐπὶ τῶν λίαν ἀποτόμων Δυτικῶν κλιτύων τοῦ ὄρους Τρατσεΐτσα, κάτω ὑπὸ τοὺς πόδας της ἐκτείνεται μικρὰ κοιλάς, ἡ ὁποία ἀπὸ θεωρᾶ στεφανώνεται ὑπὸ μορφὴν τόξου ἀπὸ μίαν ὄλυσιν ὑψωμάτων ποὺ σβύνουν εἰς τὴν συμβολὴν τῶν συμμοριτῶν, ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ αὔξησις τοῦ ἐλληνικοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ θὰ χρησιμοποιηθῇ, ὥστε νὰ βοηθῇ εἰδικὴ τις ἐκπαίδευσις εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρας καὶ διὰ τὴν κανονικὴν καὶ συνηθῆ ἐκπαίδευσιν τῶν νεοσυλλέκτων, ἡτις ἀπαιτεῖται διὰ κανονικὰς ἀντικαταστάσεις. Ἐπὶλ θεν ἔπτσης συμφωνία ἐπὶ σχεδίου στενῆς συνεργασίας μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ δημοκρατικοῦ ἀποστολῆς, ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἡ πλέον ἀποτελεσματικὴ χρῆσις τοῦ ηὐξημένου στρατοῦ καὶ τῶν τοιμάτων Ἐθνοφρουρᾶς. Ὁ κ.Γκρίσκολιντ ὁμοίως ἐπληροφόρησε τὴν κυβέρνησιν, ὅτι ἡ ἀπόσταλή ἐξακολουθεῖ τὴν μελέτην τῶν εἰς ἐφόδια ἀναγκῶν τοῦ στρατοῦ συμπεριλαμβανομένων ὁρειβατικοῦ πυροβολικοῦ καὶ πολυβόλων ὡς καὶ τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τοῦ στρατου. Αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ τοῦ ἀποστόλου, τοιούτου ἀπάντησιν εἰς τὴν ἔξοδον βοηθειῶν ἐκ ταρσίαν καὶ θὰ ἐνθαρρύνουν πολὺ τοὺς γενναίους ὑπερασπιστὰς καὶ ἀπελευθερωτὰς τῆς Κονίτσης, τῶν ὁποίων τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀπόφασι πτικότης ἠλέτρισαν τὸν κόσμον ὡς καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ἑλληνος στοατιώτου

ΟΙ ΑΝΤΑΡΤΟΠΛΗΚΤΟΙ

»Ἡ Κυβέρνησις ἐπίσης ἀναγγέλλει ὅτι εἶνε ἀποφασισμένη, ὅπως ἤδη τὰ διαθέσιμα μέσα τοῦ ἔθνους κινητοποιηθῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ δοθῇ πᾶσα δυνατὴ φορὰ εἰς τοὺς πρόσφυγας, θύματα τῶν περιλαμβάνει τὴν χορήγησιν τροφῆς, ἱματισμοῦ, στεγάσεως καὶ ἰατρικῆς περιθάλψεως» τὴν ἀπὸ στολὴν ἐφοδίου διὰ τοὺς πρόσφυγας εἰς ἀρκετὴν ποσότητα εἰς τὰ κέντρα διανομῶν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰ μέρη ὅπου εὑρίσκονται οὗτοι· τὴν ἐξεύρεσιν κατὰ τὸ δυνατὸν ἐργασίας εἰς ὅλους τοὺς δυνατοὺς καὶ ἐπιθυμοῦντας ἐξ αὐτῶν· τὴν ἐπιστροφὴν αὐτῶν εἰς τὰ χωρία των, ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον καὶ τὴν χορήγησιν ἀγροτικῶν μηχανημάτων, σπόρων, λιπασμάτων κλπ., ἐφ' ὅσον ἐπιστασιμοποιήσεται ἡ ἐπιστροφὴ των λόγῳ τῶν ἀνταρτῶν καὶ ἄτινα εἶνε ἀναγκαία, ὅπως δυνηθοῦν ν' ἀποκτήσουν πάλιν τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ συντελέσουν εἰς τὴν ἐθνικὴν προάδον.

»Ὁ κ. Γκρίσουολντ ἐξέφη τὰ διατεθοῦν χρήματα τῆς ἀποστολῆς διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ταγμάτων καὶ τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, κοθὼς καὶ διὰ τὴν βοήθειαν εἰς τοὺς πρόσφυγας. Τοῦτο θὰ γίνῃ χωρὶς νὰ ἐλαττωθῇ ἡ ἐπαγγελθεῖσα ἐφοδίων. Τοῦνυντίον συνεφωνήθη, ὅπως ὁ ρυθμὸς τῶν ἐφοδιογυμένων ἀγαθῶν γίνῃ ἀμέσως ταχύτερος καὶ αὐξηθῇ τὸ ποσὸν αὐτῶν.

»Τὸ εὐρὺ δμως τοῦτο ἐθνικὸν πρόγραμμα θὰ χρειασθῇ ὄχι μόνον δολλάρια, ἀλλὰ καὶ μεγάλας δαπάνας εἰς δραχμάς, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Ἀποστολὴ ἀδέχθη νὰ συμβάλῃ ἐπίσης. Θὰ δοθοῦν, ποὺ ἤμπορεῖ νὰ οἰκονομηθῇ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως θὰ διατεθῇ διὰ τὰ ἔξοδα τῶν ταγμάτων Ἐθνοφρουρᾶς, τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς βοηθείας πρὸς τὰ θύματα τῆς κομμουνιστικῆς θηριωδίας. Περισσότεροι θυσίαι παρ' ὅλων τῶν καλῶν Ἑλλήνων θὰ χρειασθοῦν. Ἀγωνίζομε θα νὰ πρσφυλάξωμεν αὐτὰ τὴν τὴν ζωὴν καὶ ἀνεξαρτησίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΝΕΟΝ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΝΟΜΗΣ

»Ἡ Κυβέρνησις θὰ ἐφαρμόσῃ νέον σύστημα διοχειρίσεως καὶ διανομῆς τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀλεύρου, ὅπερ θὰ ἔχῃ ὡς ἀποτέλεσμα περαιτέρω σοβαρὰς οἰκονομίας, θὰ αὐξήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐνισχυμένου καὶ ἐπεκταθέντος τοὺλ χίστον μερικὴν αὔξησιν εἰς μερίδας. Ἐπίσης θὰ ἐγκαινίαση καλύτερον σύστημα διανομῆς ἄλλων ἀγαθῶν, ἅτινα ἐχει καὶ ἄτινα θὰ λάβῃ εἰς τρόπον ὥστε νὰ φάνουν ἐγκαίρως εἰς ἐκείνους, οἵτινες τὰ χρειζονται καὶ εἰδικῶς εἰς τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ὑποφέρουν ἀπὸ τοὺς συμμορίτας. Θὰ λάβῃ ἰσαιότως περαιτέρω μέτρα κατὰ τοῦ πληθωρισμοῦ. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν τῆς κρίσεως ὁ σκοπὸς πρέπει νὰ εἶνε ἐνιαῖος εἰς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπελήθη. Καλούμεν ὅλους τοὺς τιμίους Ἕλληνας νὰ βοηθήσουν εἰς τὸν κοινὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ νὰ ρίψουν εἰς τὸ ἐθνικὸν ἀγώνα, ὅπως ἔκαμαν οἱ στρατιῶται τῆς Κονίτσης».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Οἱ ἑλληνικοὶ κυβερνητικοὶ κύκλοι δὲν ἀπέκρυπτον χθὲς τὴν νύκτα τὴν ἱκανοποίησίν των ἀπὸ τὴν γενομένην ὑπὸ τοῦ κ. Γκρίσουλντ ἀνακοίνωσιν τῆς ἀπαντήσεως τῆς ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν αἰτημάτων.

Τὸ γενικὸν συμπέρασμα τῆς ἀμερικανικῆς ἀπαντήσεως εἶνε, ὅτι ἡ Κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ὄχι μόνον ἐδέχθη τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τῆς Ἐθνοφρουρᾶς εἰς 50.000 ἀνδρῶν, ὅπως ἤδη μόνως εἶχε ζητήσει ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ εἰς 130.000 ὡς καὶ τὸν ἐφοδιασμὸν αὐτῶν δι' ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων ὁλικῶν, τροφίμων καὶ ἄλλων ἐφοδίων, ἀλλὰ καὶ παρέχει προθύμως τὴν συνδρομήν της διὰ τὴν περιθαλψιν τῶν ἀναγκαίων συγκροτήσεως. Ἐξ αὐτοῦ ἐπιτυγ-

(Συνέχεια εἰς τὴν 4ην σελίδα)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΟΥ κ. ΓΚΡΙΣΟΥΛΝΤ.- Η ΚΟΝΙΤΣΑ ΗΛΕΚΤΡΙΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Η ΑΜΕΡΙΚΗ ΕΔΕΧΘΗ ΤΗΝ ΑΥΞΗΣΙΝ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΜΑΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΣ ΕΙΣ 180.000 ΑΝΔΡΑΣ ΤΟΝ ΠΛΗΡΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜ. ΕΝΙΣΧΥΣΙΝ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΟΠΛΗΚΤΩΝ

Ο κ. ΤΡΟΥΜΑΝ ΕΙΣ ΑΥΡΙΑΝΟΝ ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΘΑ ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗ ΟΤΙ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ ΜΑΡΣΑΛ ΕΠΕΙΓΕΙ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ, 5 Ἰανουαρίου. (Ἰδιαιτέρα Ὑπηρεσία). — Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Μάρσαλ, ἐπανελθὼν σήμερον ἐκ τῆς 15ἠμέρου ἀναπαύσεώς του, ἔσχε μακρὰν συνομιλίαν μετὰ τοῦ κ. Τρούμαν εἰς τὸν Λευκὸν Οἶκον, διαρκέσασαν μίαν ὥραν. Ἐνῶσον δὲν ἐπιτεύχθη ἡ συνομιλίας τῶν ὑπῆρξε τὸ νέον διάγγελμα τοῦ Προέδρου ἐπὶ τοῦ σχεδίου Μάρσαλ, τὸ ὁποῖον θὰ ἀναγνώσῃ ὁ κ. Τρούμαν προσωπικῶς ἐνώπιον τοῦ Κογκρέσσου μεθαύριον Τετάρτην. Τὸ διάγγελμα θὰ εἶνε μακρόν, προβλέπεται δὲ ὅτι εἰς αὐτὸ ὁ Πρόεδρος θὰ προειδοποιήσῃ τὰ μέλη τοῦ Κογκρέσσου ὅτι θὰ καθυστερήσουν ἐν τῇ ἡγεσίᾳ τοῦ Κόσμου, ἂν δὲν ἐνεργήσουν κατὰ τρόπον ἐπιτόλυτως ἐπείγοντα πρὸς τεριτατισμὸν τοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ πληθωρισμοῦ καὶ πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν Εὐρωπῶν. Ὁ κ. Τρούμαν ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν ρετουμπλικανικὴν ἀντίδρασιν εἰς προηγουμένας προτάσεις του, θὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀξίωσίν του, περὶ ἐλέγχου ἐπὶ τῶν κοδηγίων καὶ τῶν τιμῶν καὶ περὶ δικαιοδοσίας πρὸς ἀνταφορὰν τῶν δελτίων, ὡς τοῦ μόνου μέσου πρὸς ἀναχαίτισιν τοῦ πληθωρισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ἂν δὲν ἀναχαιτισθῇ πιθανὸς νὰ καταλήξῃ εἰς σοβαρὰν κατοτέλειαν πρὸ τῶν προσεχῶν 12 μηνῶν. Οἱ κύκλοι τοῦ Λευκοῦ Οἴκου ἔτσι ὁ κ. Τρούμαν θὰ διευκρινήσῃ τὰ ἑξῆς σημεῖα: 1) Ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, τὰ ἐκούσια μέτρα, τὰ ὁποῖα ὑποστηρίζουν οἱ ἡγέται τῶν Ρετουμπλικάνων πρὸς καταπολέμησιν τοῦ πληθωρισμοῦ, εἶνε ὅλως ἀνεπαρκῆ πρὸς ἀντιμετώπισιν μιᾶς καταστάσεως τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ἀνησυχητικήν. 2) Ὅτι ἡ ἐπιδοθεῖσα ἀναθρησκεία ἐπιβράδυνσεως τοῦ σχεδίου Μάρσαλ πέραν τῆς 31ης Μαρτίου, σοβαρῶς μειώσεως τοῦ συνολικοῦ ποσοῦ ἢ ἐξασθενίσεως τῆς διαγερίσεώς του, ἡ ὁλοδίποτε ἐνέργεια, ἡ ὁποία θὰ ἀπέτρεπε τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἀπὸ τοῦ νὰ ἀναλάβουν εἰς τὸ ἔργον διὰ τὴν περίοδον 4 ἐτῶν μὲ ποσὸν 17.000.000.000 δολλαρίων, θὰ ἔχουν σοβαρώτατον ἀντίκτυπον, ὄχι μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόγραμμα. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἀμερικανικῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, τῆς ὁποίας τὸ κύριον ἔργανον εἶνε τὸ σχέδιον Μάρσαλ.

Ἐφ' ὅσον τὸ ἀσέμνον ἔτος εἶνε ἐξ τοῦ προεδρικῆς ἐκλογῆς καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἐξωτερικὴ βοήθεια καὶ ὁ πληθωρισμὸς εἶνε τὰ δύο ζητήματα τὰ ὁποῖα προβλέπεται ὅτι θὰ θεστοῦσαν τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, πιθανώτατα ταῦτα θὰ πτελέσουν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ διαγγέλματος τοῦ Προέδρου κ. Τρουμαν. Προβλέπεται ἐπίσης ὅτι ὁ Πρόεδρος θὰ πρστείνῃ καὶ πρόσθετον πρόγραμμα βοηθείας 300.000.000 δολλαρίων ἐν συνόλῳ καὶ διὰ τὴν Κίναν καὶ θὰ ζητήσῃ ἀπὸ ἔτι τὴν ψήφισιν νόμου, χαρακτηρίζοντα ὡς ποινονομον τὴν φυλετικὴν διάκρισιν εἰς τὰ ζητήματα τῆς ἐργασίας, τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ψήφου.

ΗΝΙΚΗ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΗΣ ΑΠΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΣΚΟΠΙΑΣ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΙ ΔΥΣΧΕΡΕΙΑΙ, ΠΟΥ ΥΠΕΡΕΝΙΚΗΘΗΣΑΝ

Ἡ ἠρωϊκὴ ἀντίστασις τῆς φρουρᾶς τῆς Κονίτσης, ἡ ὁποία ἐν καὶ στενὰ περικυκλωμένη παντοχόθεν ἀντέσχεσεν ἐπὶ ἐπταημέρου εἰς τὰς λυσσώδεις ἐπιθέσεις τῶν ἀνταρτῶν, ἐδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν ἐντότιον καὶ τὸν παγκόσμιον τύπον νὰ καταστῇσα διὰ θευτέραν φορὰν παγκοσμίων τὴν κοσμοθῶλον τῆς Κρήτης. Ἐλπίζοντες ὅτι σύμβολλομεν κατὰ τι εἰς τὴν κατανόησιν τῶν τρομερῶν δυσχερειῶν μὲ τὰς ὁποίας εἶχαν νὰ παλαίσουν αἱ ἐπὶ τόπου Στρατιωτικαὶ δυνάμεις, καὶ διὰ νὰ μὴ ἐξαγθοῦν τυχὸν ἐξαφαλμένα συμπεράσματα ἐκ τῶν γεγονότων αὐτῶν, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἀναλύσωμεν λίαν συντόμως ἀπὸ τακτικῆς μόνον ἀπόψεως, τὴν ἔκτασιν τὴν πεοιλαμβάνουσαν τὴν περιοχὴν ταύτην.

Ἡ κωμόπολις τῆς Κονίτσης κεῖται εἰς τὴν δυτικὴν ἔξοδον φάραγγος σχηματιζομένης ἀπὸ τὰ ὄρη Τρατσεΐτσα ὕψους 2.022 μέτρων καὶ Γκαμήλα ὕψους 2.251, διὰ μέσου δὲ τῆς φάραγγος ταύτης διέρχεται ὁ Ἀώος ποταμός.

Ἡ κυρίως κωμόπολις εὑρίσκεται ἐπὶ τῶν λίαν ἀποτόμων Δυτικῶν κλιτύων τοῦ ὄρους Τρατσεΐτσα, κάτω ὑπὸ τοὺς πόδας της ἐκτείνεται μικρὰ κοιλάς, ἡ ὁποία ἀπὸ θεωρᾶ στεφανώνεται ὑπὸ μορφὴν τόξου ἀπὸ μίαν ὄλυσιν ὑψωμάτων ποὺ σβύνουν εἰς τὴν συμβολὴν τῶν συμμοριτῶν, ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ αὔξησις τοῦ ἐλληνικοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ θὰ χρησιμοποιηθῇ, ὥστε νὰ δοθῇ εἰδικὴ τις ἐκπαίδευσις εἰς ἀξιωματικοὺς καὶ ἄνδρας καὶ διὰ τὴν κανονικὴν καὶ συνηθῆ ἐκπαίδευσιν τῶν νεοσυλλέκτων, ἡτις ἀπαιτεῖται διὰ κανονικὰς ἀντικαταστάσεις. Ἐπὶλ θεν ἔπτσης συμφωνία ἐπὶ σχεδίου στενῆς συνεργασίας μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ δημοκρατικοῦ ἀποστολῆς, ὅπως ἐξασφαλισθῇ ἡ πλέον ἀποτελεσματικὴ χρῆσις τοῦ ηὐξημένου στρατοῦ καὶ τῶν ταγμάτων Ἐθνοφρουρᾶς. Ὁ κ.Γκρίσκολιντ ὁμοίως ἐπληροφόρησε τὴν κυβέρνησιν, ὅτι ἡ ἀπόσταλή ἐξακολουθεῖ τὴν μελέτην τῶν εἰς ἐφόδια ἀναγκῶν τοῦ στρατοῦ συμπεριλαμβανομένων ὁρειβατικοῦ πυροβολικοῦ καὶ πολυβόλων ὡς καὶ τῆς περαιτέρω αὐξήσεως τοῦ στρατου. Αἱ ἀποφάσεις αὐτοῦ τοῦ ἀποστόλου, τοιούτου ἀπάντησιν εἰς τὴν ἔξοδον βοηθειῶν ἐκ ταρσίαν καὶ θὰ ἐνθαρρύνουν πολὺ τοὺς γενναίους ὑπερασπιστὰς καὶ ἀπελευθερωτὰς τῆς Κονίτσης, τῶν ὁποίων τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀπόφασι πτικότης ἠλέτρισαν τὸν κόσμον ὡς καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ Ἑλληνος στοατιώτου

ΟΙ ΑΝΤΑΡΤΟΠΛΗΚΤΟΙ

»Ἡ Κυβέρνησις ἐπίσης ἀναγγέλλει ὅτι εἶνε ἀποφασισμένη, ὅπως ἤδη τὰ διαθέσιμα μέσα τοῦ ἔθνους κινητοποιηθῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ δοθῇ πᾶσα δυνατὴ φορὰ εἰς τοὺς πρόσφυγας, θύματα τῶν περιλαμβάνει τὴν χορήγησιν τροφῆς, ἱματισμοῦ, στεγάσεως καὶ ἰατρικῆς περιθάλψεως» τὴν ἀπὸ στολὴν ἐφοδίου διὰ τοὺς πρόσφυγας εἰς ἀρκετὴν ποσότητα εἰς τὰ κέντρα δι

ΑΡΧΕΙΟ ΡΑΣΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΛΑΪΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ

'Ο κύριος αὐτὸς σκοπὸς δὲν ἐπετεύχθη, ἄρα ἡ ἀπουσία τῆς ἐπιχειρήσεως τῶν ἐπιτιθεντων ὑπῆρξεν ὁλοκληρωτική. Πέραν ὁμως ἀπὸ τὴν βασικὴν αὐτὴν διαπίστωσιν ἡμποροῦ κανεὶς νὰ ἐξαγάγῃ πληθώραν συμπερασμάτων ἀπὸ τὴν νέαν ἐμφάνισιν τοῦ ἀνταρτοπολέμου. Εἰς τὴν ἐπιβεβαίωσιν τοῦ Μάρκος παρουσίασε μέγαν ὄγκον ὑλικοῦ, πρᾶγμα ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ Βόρειοι γείτονες δὲν ἀκολουθοῦν ἐκάστοτε τὴν ἀνάγκην τῆς πολιτικῆς τῆς «βλαστονσης βοηθείας» ποὺ ἀκολουθοῦν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως καὶ ἐν τεύθει ἐναντι τῆς ἐπισήμου Ἑλλάδος. Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοί. Διὰ πρώτην φορὰν ἐξαιδεστει τῆς περιπτώσεως τοῦ Μετσάδου ποὺ ἀποτελοῦσε ἴσως τὴν πρώτην δο κιμήν του. ὁ Μάρκος δίδει μάχην ἐκ παρατάξεως βάσει ἀρίστα μελετημένων σχεδίων. Διὰ πρώτην φορὰν οἱ ἀντάρται ἀφήνουν κατὰ μέρος τὴν γνώριμην τακτικὴν των ἀποσυρσης προσπέλασης τὴν ἐσπέραν, αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεσιν πρὸς τὰ μεσάνυχτα μὲ τριπλασίαν δυνάμεις καὶ τριπλασίαν ἰσχὺν πυσός ἐναντίον μειονομένων στρατιωτικῶν φουρῶν καὶ ἀποχώρησις πρὶν ἀπὸ τὰ ξημερώματα — καὶ εἰσέρχονται εἰς τὴν φάσιν τῶν ἐκ παρατάξεως συγκρούσεων. Διὰ πρώτην τέλος φορὰν οἱ ἀντάρται δοκιμάζουν τόσο τρομακτικὴν τὴν ἐκπληξιν ἀπὸ τὴν λυσσώδη ἄμυναν τοῦ στρατοῦ εἰς τὰς φαναττικὰς ἐφόδους των. Ἕνας αἰχμάλωτος συμμορίτης εἶπε χαρακτηριστικὰ ὅτι θὰ ἔκαμνε καλύτερα ὁ Μάρκος ἂν ἔλεγε τὴν τραγικὴν ἀλήθειαν. Λάου καὶ Σαραντοπόρου. Τὸ τάξον τοῦτο Δυτικὰ τοῦ ποταμοῦ Τοπολίτσα, δεσπόζει ἀπόλυτα τῆς σήμερον αὐτῆς κοιλάδος, κατὰ δὲ τὸ ὄλως Δυτικὸν τμῆμα της ὡσὰν θωρακοφόρος φύλαξ ἔρχεται νὰ ἀποκλείσῃ τὴν διάβασιν τοῦ Λάου διὰ τῆς γεφύρας Μέρτζιανη. Ἐπὶ πλέον, ὁ κατέχων τὸ ὑψος αὐτὸ ἐξασκεῖ ἀπόλυτον ἔλεγχον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀργυροκάστρου - Τεπελενίου, ἡ ὁποία διέρχεται ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίνου καὶ τὴν Κορυφογραμμὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ Ἀνατολικὸν σκέλος τῆς στενωποῦ ἀπὸ τὴν λίμνης Ρωΐτστης μέχρι τοῦ Καλπακίου, διὰ νὰ συνεχίσῃ Βορεῖως τοῦ Καλπακίου τὸ ὄρος τοῦ φράγματος μεταξὺ Ἄνω Καλαμὰ ποταμοῦ καὶ Λάου. Κατατὶ πτουσα κατὰ τι εἰς Δέμα, ἐνῶ ὁ γνωστὸς αὐχὴν δὶὰ τοῦ ὁποίου διέρχεται ἡ ἀμαξιτὴ ὁδὸς πρὸς τὴν Κόνιτσαν θὰ ἀποτελέσῃ σταθερὸν σκέλος τῆς ἀμύνης τῆς Κονίτσης

Νομάρχης ποὺ ραπίζει χωροφύλακα, ΔΙΟΤΙ ΕΚΤΕΛΕΙ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΟΥ σύφωνα μὲ τὰς διαταγὰς τῶν ἀνωτέρων του, μόνον εἰς τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα θὰ μποροῦσε νὰ εὑρεθῇ ΚΑΙ ΝΑ ΔΙΑΤΗΡΗΤΑΙ ΑΚΟΜΗ εἰς τὴν θέσιν του!! Εἶνε ὁ Νομάρχης Βόλου. Ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν, προϊστάμενος τοῦ Νομάρχου, εἶνε ὁ «κρατῶν τὰ ἡνία τοῦ «Κράτους Δικαίου» πολιτικός, μένει ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ εἰς τὴν θέσιν του...

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΑΘΗΝΑΙ, ΕΤΟΣ Γ'. ΑΡΙΘ. 634
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Δ. ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΟ
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 30.221—30.22
ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΡΑΧΜΑ 00

ΠΕΜΠΤΗ
3
ΙΟΥΛΙΟΥ 1947
Ἡμερολόγιον
Ἀποστολῆ 3.10 Ἀδίστε 7.46
Ὑγκίνιος μάρτυρος

ΠΡΟ ΤΗΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΣ ΣΤΙΓΜΗΣ

Ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς κόσμος ἀπερίμενε μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν θὰ ἐλάμβανεν ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ἀντιπολίτευσις τῶν Φιλελευθέρων, ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἐκ Στρασβούργου ἐκτελεσθεῖσαν ἀπειλὴν τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος ὅτι θὰ ἐφθείρε νὰ δημιουργήσῃ Ἐπαναστατικὴν Κράτος μὲ χωριστὴν Κυβέρνησιν. Ἡ ἀπάντησις ποὺ ἔδωκε μὲ τὰς χθεσινὰς του ἀνακοινώσεις ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Κόμματος κ. Σοφούλης ἔχῃνε ἀπὸ παντοῦ ἔκτὰ μὲ ἐκδηλώσεις γενικῆς ἱκανοποιήσεως. Οἱ μόνοι τὴν ἐμείνον δυσαρεστημένοι εἶνε φυσικὰ οἱ διευθύνοντες κυκλοι τοῦ "Ακρας Ἀριστερᾶς, οἱ ὁποῖοι ὅμως δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ἀναμένουν καθορισμὸν ἄλλης πολιτικῆς ἀπὸ μέρους ἑνὸς Ἐθνικοῦ καὶ νομιμοφρονος Κόμματος.

Τὸ γεγονὸς ὅτι τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα Κόμματα τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου ἐχάραξε καὶ ἠκολούθησεν ἕως τώρα τὴν πολιτικὴν τοῦ Κατευνασμοῦ ὑπῆρξε τὸ μεγαλύτερον δῶρον τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν. Τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ποὺ τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἠκείλησε σοβαρὸς νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς ὁριστικῆς ἀποστάσεως του ἀπὸ τὸν Ἐθνικὸν κορμὸν καὶ ἐκάλεσε τοὺς ξένους πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐναντίον τῆς Πατρίδος, δὲν ἠτο δυνατὸν παρὰ νὰ δώσῃ καὶ ἔδωσε πράγματι χρέος μὲ τὰς σοφὰς καὶ νουτηρητικὰς δηλώσεις τοῦ κ. Σοφούλη ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ τῆς Ἐθνικῆς συσπαιρετέσεως. Τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα καὶ οἱ ἡγέται του δὲ θὰ ἔπρεπε ποτὲ νὰ ἀπατῶνται μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι οἱ διαλλακτικοὶ Ἕλληνες, ἐκείνοι ποὺ ἐκίστευσαν εἰς τὴν δυνατότητα τῆς συνδιαλλαγῆς καὶ εἰργάσθησαν εἰλικρινῶς δι' αὐτήν, θὰ ἔμεναν ἀμέτοχοι εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ μετὰ τὴν ἀποδεῖξιν τῆς διαψεύσεως τῆς ἐλπίδος ταύτης, καὶ μετὰ τὸ ναυάγιον τῶν προσπαθειῶν των διὰ τὴν φιλικὴν καὶ ὁλιγώτερον αἱματηρὰν λύσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ προβλήματος. Ζητήσαντες νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὰ ὕψιστα συμφέροντά του τὸ Ἔθνος καὶ μόνον τὸ Ἔθνος μὲ τὴν πολιτικὴν των τῆς συνενοήσεως, δὲν θὰ τοὺς ἦτο δυνατὸν παρὰ νὰ ἀποβλέψουν καὶ εἰς ἄλλα μέτρα, εἰς ὅλα τὰ δυνατὰ μέσα, διὰ νὰ ἐξακολουθήσουν νὰ τὸ ὑπηρετοῦν μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον καὶ τὴν ἰδίαν αὐτοθυσίαν, καὶ μετὰ ματαίωσιν τῆς εἰρηνευτικῆς ἐνεργείας των. Τώρα οἱ Κομμουνισταί, καὶ ἂν τυχὸν ἤθελον νὰ αὐτοπατήσουν, γνωρίζουν πλέον καλὰς ποία εἶναι ἡ τύχη θὰ εἶνε Η ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΙΣ ἐναντίον πάσης παρατύπου ἐνεργείας, ἐκτὸς μετὰ τὴν ἄπρακτον του ἀποτυχίαν ἤθελε πράγματι καταλήξει εἰς αὐτήν. Εὐτυχῶς, ἡ ἀπειλὴ εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς προπαρασκευῆς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν, καὶ ὑπάρχει ἀκόμη ὅλος ὁ χρόνος καὶ ὅλη ἡ δυνατότης βχι μόνον νὰ μὴν πραγματοποιηθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ δοθῇ εἰς τὴν ἡγεσίαν τῆς "Ακρας Ἀριστερᾶς ἡ εὐκαιρία νὰ σκεφθῇ ποὺ ἀκριβῶς πορεύεται, καὶ νὰ ἀναμετρήσῃ ΟΛΟ ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ τὸ ὁποῖον μελετᾷ, καὶ ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν συνεπειῶν του.

Ἡ φρασεολογία καὶ ὁ τόνος τῶν δηλώσεων τοῦ Ἀρχηγοῦ τῶν Φιλελευθέρων, τοῦ ἀνταποκρίνονται ἀπολύτως ΕΙΣ ΤΟ ΦΡΟΝΗΜΑ ΟΛΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ, δημιουργοῦν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ κ. Σοφούλης δὲν ἔχει χάσει κόλπι ἐλπίδα ὅτι ἡ πολιτικὴ τοῦ Κατευνασμοῦ μπορεῖ ἀκόμη νὰ τύχῃ ἐφαρμογῆς, καὶ νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν μεγάλην ὑπηρεσίαν τῆς συνδιαλλαγῆς καὶ τῆς συνενοήσεως τῶν τριῶν μεγάλων Δυνάμεων. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀπειλὴ ἐξαφανίσεως καὶ ποῖοι ἀπέκρουσαν τὴν ἐφαρμογήν της ἕως σήμερα, ποῖοι ἔγιναν αἴτιοι τοῦ δράματος καὶ ποῖοι ἀπειλοῦν τὴν ὁλοκλήρωσίν του, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπωμεν καὶ πάλιν. Εὑρίσκονται ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΔΥΟ ΠΛΕΥΡΑΣ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων πάντοτε καὶ τώρα δύο πλευρὰς ΠΡΟΕΙΔΟΠΟΙΗΣΕ μετὰ προφητικῆς δυνατυχῆς διορατικότητος περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἀδιαλλαξίας των, καὶ τώρα πάλιν καὶ πρὸς τὰς δύο πλευρὰς κατευθύνει τὰς συμβουλὰς καὶ τὰς ἀποκλίσεις του, διὰ νὰ φανοῦν κατὰ τὴν ἐσχάτην ταύτην στιγμὴν λογικοί, καὶ νὰ ἐξάρουν τὸ αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ των μέχρις ἐκείνου τοῦ βαθμοῦ τὸν ὁποῖον ἀμφότεροι ἐπικαλοῦνται διὰ τὴν μέχρι τοῦδε πολιτείαν καὶ διὰ τὰς μελλοντικὰς βλέψεις των. Ἐφσον οἱ γέφυραι δὲν ἐκόπησαν, ἐφόσον τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα ἀπειλεῖ μὲ τὴν ὑπόκρυσιν τῶν συνδιαλλακτικῶν του τάσεων, πρὸς τὰς ὁποίας δηλώνει ὅτι θέλει νὰ καταλήξῃ, μπορεῖ ἀκόμη κάτι νὰ γίνῃ διὰ νὰ σταματήσῃ ἡ αἱματοχυσία καὶ νὰ λυθῇ τὸ Ἑλληνικὸν πρόβλημα κατ' εὐχήν. Δὲν ἔχει κομμίαν σημασίαν ἀπὸ ποῦ θὰ προέλθῃ ἡ πρωτοβουλία καὶ ἀπὸ ποῦ θὰ γίνῃ ἡ πρώτη κίνησις διὰ τὴν συνάντησιν τῶν ἀντιτιθεμένων ἀπόψεων. Μία πατριωτικὴ ἀποφασιστικὴ καὶ ἀποφασιστικὴ ΕΞΕΥΡΙΣΚΕΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΤΟΥΣ ΑΝΔΡΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ ποὺ τολμοῦν νὰ προέλθουν μέχρις αὐτῆς, διὰ νὰ σώσουν τὴν χώραν των καὶ διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν ἡσυχίαν εἰς τὸν λαόν των. Ἐὰν δυνάμεθα νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὸ ὅλον νόημα τῶν δηλώσεων τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ εἶνε αὐτό. Δὲν δύναται ἄλλωστε νὰ εἶνε καὶ κανένα ἄλλο. Ἕως ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ ἐπιτυχία τοῦ Κατευναμοῦ ἰσχύει, καὶ οἱ ἐλπίδες τῆς ἐπιτυχοῦς τῆς εἶνε ἀκόμη ζωντανές. Ἐὰν ἡ τελευτταία στιγμὴ παρέλθῃ ἄπρακτη, ὅλα τὰ ὑγιᾶ στοιχεῖα τοῦ Ἔθνους θὰ πρέξουν ἐνώπιον τοῦ μεγάλου κινδύνου ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΥ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΩΝ.

Ὁ εἰλικρινὴς πατριώτης ποὺ ἠγέλται τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἀντιπολιτεύσεως ὡρίλησε. Τὸ Ἔθνος τὸν ἐνεκρατήσε, διότι ἀμίλησε μὲ τὴν γλῶσσαν του. Τὸ Κόμμα τὸν ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΤΑΣ ΕΥΘΥΝΑΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ καὶ κρατοῦν τὴν περαιτέρω πορείαν της εἰς τὰ χέρια των, ἂς πάρουν θέσιν. Κυρίως ὅμως ΟΙ ΑΠΕΙΛΗΣΑΝΤΕΣ ΜΕ ΠΡΟΔΟΣΙΑΝ τὴν Πατρίδα των...

Η ΤΡΙΜΕΡΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ ΕΛΗΞΕ ΧΘΕΣ ΜΕ ΠΛΗΡΕΣ ΝΑΥΑΓΙΟΝ

Ο κ. ΜΟΛΟΤΟΦ ΑΠΕΡΡΙΨΕ ΤΑΣ ΑΓΓΛΟΓΑΛΛΙΚΑΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ, 2 Ἰουλίου. (Ἰδιαιτέρα Ὑπηρεσία).— Ἡ σημερινὴ πέμπτη καὶ τελευταία συνεδρίασις τῶν τριῶν Ὑπουργῶν τῶν Ἐξωτερικῶν ἔληξε μὲ πλῆρες ναυάγιον αὐτῆς, κατόπιν ἐντόνου καὶ κατηγορηματικῆς ἀπορρίψεως τῶν ἀγγλογαλλικῶν προτάσεων ὑπὸ τοῦ κ. Μολότωφ.

Ἡ συνεδρίασις ἤρχισε περὶ ὥραν 15ην, ἀμέσως δὲ ὁ κ. Μολότωφ λαμβάνων τὸν λόγον, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἡ Σοβιετικὴ ἀντιπροσωπεία ἐξέτασεν ἐπιμελῶς τὴν πρότασιν τὴν ὑποβληθεῖσαν ὑπὸ τῆς Γαλλίας ἀντιπροσωπείας μᾶς τὴν 11ην Ἰουλίου. Τόσον ὅμως τὸ γαλλικὸν σχέδιον ὅπως καὶ αἱ τροποποιήσεις ποὺ προτείνει ἡ Βρεττανικὴ ἀντιπροσωπεία τάσσουν ὡς κύριον ἔργον τὸν καταστρισμὸν οἰκονομικοῦ προγράμματος δι' ἐλλήνων τὴν Εὐρώπην ἐστι καὶ ἂν ἡ πλειονότης τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ὡς εἶνε πολὺ γνωστόν, δὲν ἔχουν κατατείσει πράγραμμα ἐνρείας ἐθνικῆς των ἀνασυγκροτήσεως. Διὰ τὸν καταρτισμὸν ἑνὸς εὐρυτάτου προγράμματος περιλαμβάνοντος ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην προτείνεται ὁ σχηματισμὸς εἰδικοῦ ὀργανισμοῦ ἐπιφορτισμένου μὲ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν πόρων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀκόμη καὶ τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῶν κυριοτέρων κλάδων τῆς βιομηχανίας εἰς τὰς χώρας αὐτὰς καὶ μόνον κατόπιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ νὰ γίνῃ ἡ διατύπωσις τῶν ἀναγκῶν τῶν ἄλλων ἀμερικανικῆς βοηθείας. Τὰ ζήτημα τῆς Ἀμερικανικῆς οἰκονομικῆς βοηθείας περὶ τοῦ ὁποίου εἰς τὴν πραγματικότητα τίποτε τὸ συγκεκριμένον δὲν ἐγνώσθη ἀκόμη, παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὰς κυβερνήσεις Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας νὰ ἐπιδιώξουν. τὴν δημιουργίαν νέου Ὀργανισμοῦ εὐρισκομένου (ἐπὶ καὶ ὑπεράνω τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης. ἀναμιγνυομένου εἰς πᾶσας ἐσωτερικὰς των ὑποθέσεις ἵνα καθορίζῃ τὴν γραμμὴν ἀναπτύξεως, τὴν ὁποίαν θὰ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσουν ὅι κυριότεροι διομηχανικοὶ τὸν κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ Μεγάλη Βρεττανία καὶ ἡ Γαλλία ἀπὸ καινοῦ μετὰ τῶν χωρῶν τῶν κειμένων ἐντὸς καὶ πρὸς αὐτὰς διατυπώνουν, τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ νὰ καταλάβουν ὁμόνοιαν θέσιν εἰς τὸν Ὀργανισμὸν ἡ τὴν ἀποκαλουμένην διεθνοῦν Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν Εὐρώπην, ὅπως τοιαύτην ἐπικρατεστέρας θέσεως μίας ἢ περισσοτέρας Δυνάμεων ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἄλλας χάρας, αἱ ὁποῖαι διολιοθεῖσουν εἰς τὴν θέσιν τῶν ὑποτακτικῶν ἀποστερούμεναι τὴς ἀνεξαρτησίας των. Εἶνε ἐμφανὲς ὅτι ἡ πρώτη μορφὴ τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν Κρατῶν, ὅταν ἐνεργοῦν ὡς ἰσότιμοι πρὸς ἄλληλα εἶνε ριζικὸς διάφορος τῆς δευτέρας μορφῆς συνεργασίας ὑπόταν ἡ ἀρχὴ τῆς ἰσοτιμίας δὲν τηρεῖται.

»Ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις εὐνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διεθνοῦς συνεργασίας ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἰσοτιμίας καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ χάριν τοῦ συμφέροντος τῶν συμβαλλομένων δὲν δύναται νὰ παραδεχθῇ τὴν δημιουργίαν ἑνὸς εἰς οἱονδήποτε ἐκ τῶν ἀνωτέρω τὰς ὑποθέσεις των, εἰς βάρος ἄλλων χωρῶν, ἴσσονος δυνάμεως, ἢ μεγέθους διότι τοῦτο οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν κανονικὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν Κρατῶν.

Η ΑΠΟΡΡΙΨΙΣ

Ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει ἔτι τὸ ἀγγλογαλλικὸν σχέδιον. ὅπως καθωρίσθη διὰ τῆς Ἰδρύσεως εἰδικοῦ Ὀργανισμοῦ πρὸς ἐναρμονισμὸν τῶν κατὰ μέρος ἰθνικῶν οἰκονομιῶν τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, θὰ ἀδύνατο εἰς ἀνάλογες μεγολειτέρων ἐπανορθώσεων, πράγματα τὰ ὁποῖα εἶνε ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν τιμὴν ἀποκατάστασιν τῆς Γερμανίας ὡς ἀνεξαρτήτου δημοκρατικοῦ Κράτους ἀποτελουμένου μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκογενείας εἰμὶ καὶ περιπλεῖται ἐπὶ τὰ μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν σχέσεις καὶ νὰ παρεμποδίσῃ τὴν συνεργασίαν των. ἀπορρίπτει τὸ σχέδιον ὡς ἐντελῶς μὴ ἱκανοποιητικὸν καὶ μὴ δυνάμενον νὰ ἐπιφέρῃ θετικὰ ἀποτελέσματα. Ἀλλ' ἔτερον ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις εὐνοεῖ τὴν πλήρη ἀναπτυξιν τῆς συνεργασίας μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν καὶ ἄλλων τοιούτων ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ὑγιοῦς ἀρχῆς τῆς ἰσοτιμίας καὶ τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ χάριν τοῦ ἐθνικοῦ των συμφέροντος συμπεραίνει ἡ Σοβιετικὴ Κυβέρνησις ἀσφαλῶς δὲν δύναται νὰ διακτινδυνεύσῃ ἀκολουθοῦσα τὰς ὑποδείξεις καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ὑποστηρίζῃ τὴν πρότασιν τὴν ὁποίαν ὑπέβαλεν ἐνώπιον τῆς Διασκέψεως αὐτῆς τὴν 30ὴν Ἰουνίου ὥστε καὶ δύνανται νὰ συμμερισθοῦν τὸν γαλλικὸν ἐνθουσιασμὸν ὃν ἐκδηλούμενον εἰς τὸ παρὰ τῆς Γαλλικῆς ἀντιπροσωπείας ὑποβληθὲν σχέδιον, τὸ σχετικὸν πρὸς τὴν ζέ-νην βοήθειαν. "Οταν καταδάλλονται προσπάθειαι πρὸς αὐτοδοήθειαν τῆς Εὐρώπης πρωτίστως καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς οἰκονομικῆς της δυνωμικότητος ὡς καὶ τῆς ἀντάλλαγῆς μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν τὸν προϊόντων των, αἱ τοιαῦται προσπάθειαι δεδαίως γίνονται ἐν τῷ συμφέροντι τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Ὅταν ὅμως δηλούται, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν γαλλικὴν πρότασιν, ὅτι ἡ ἀποφασιστικὴ συμβολὴ εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπόκειται εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ οὐχὶ εἰς αὐτὰς τούτας τὰς Εὐρωπαϊκὰς χάρας, ἡ τοιαύτη ἀποψις εὑρίσκεται εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. ἐφ' ὅσον θὰ ἀδήγει εἰς ἀνεξαρτησίαν τῆς οἰκονομικῆς των ἀνεξαρτησίας, ἡ ὁποία ἀπόρηγεις εἶνε ἀσυμβίβαστος μὲ τὴν ἐθνικὴν των κυριαρχίαν.Ἡ Σοβιετικὴ ἀνε προαπτεία πιστεύει ὅτι τὰ ἐσωτερικὰ μέτρα καὶ αἱ ἐθνικαὶ προσπάθειαι ἑκάστης χώρας θὰ ἔδει νὰ ἔχουν ἀπόφασιτικὴν σπουδαιότητα διὰ τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης καὶ ἐνδεχομένως οἱ ὑπολογισμοὶ περὶ ξένης δοηθείας οἱ ὁποῖοι θὰ ἔδει νὰ ἔχουν ἐν πάσῃ περιπτώσει δευτερεύουσαν σημασίαν. Ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις ἐστηρίχθη πάντοτε ἐπὶ τὸν ἰδίων αὐτῆς δυνάμεων καὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι ἀκολουθεῖ σταθερῶς τὴν δδὸν τῆς προόδου τῆς οἰκονομικῆς της ζωῆς.

ΑΙ ΜΟΡΦΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ὑπάρχουν δύο μορφαὶ διεθνοῦς συνεργασίας. Ἡ πρώτη μορφὴ αὐτῆς εἶνε ἐπὶ τῆς βάσεως τῶν πολιτικῶν καὶ οἰκονομικῶν σχέσεων μεταξὺ ἰσοτίμων Κρατῶν καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ἐθνικὴ των κυριαρχία δὲν ὑφίσταται μείωσιν ἐξ ἐχωτερικῆς ἐπεμβάσεως. Λύτὴ εἶνε ἡ δημοκρατικὴ βάσις τῆς διεθνοῦς συνεργασίας ὑπόταν ἡ ὑπόδειξις τῆς ἔθνη ἐχωρίς καὶ θὰ συντελέτη καὶ εἰς τὸ μέλλον διὰ τὴν αὔξησιν τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν.

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ

»Τὸ γεγονὸς, ὅτι αἱ ἀγγλογαλλικαὶ προτάσεις ἀνακινοῦν τὸ ζήτημα τῆς Γερμανίας καὶ τῶν πόρων της ἐπισύρει ἰδιαίτερος τὴν προσοχήν. Προτείνεται ὅπως ὁ ἐν λόγω Ὀργανισμὸς, ἢ ἡ διεύθυνσα. Ἐπιτροπὴ χρησιμοποιήσῃ τοὺς γερμανικοὺς πόρους, μολονότι εἶνε γενικῶς γνωστὸν ὅτι αἱ δόκαι ἀξιώσεις περὶ ἐπανορθώσεων τῶν συμμάχων ἐκείνων χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ὑπέφεραν ἐκ τῆς γερμανικῆς ἐπιθέσεως, ἀπομένει τὰ διακανονισθοῦν. Ἐπίσης οὐ μόνον δὲν ἐπιδεικνύεται εἰδικὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὰς χώρας ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ὑπέστησαν τὰς μεγίστας τὰν θυσιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου καὶ παρέσχον τὴν μεγαλειτέραν συμβολὴν εἰς τὴν συμμαχικὴν νίκην ἀλλ' ἀντιθέτως προτείνεται ἡ εἰς βάρος των χρησιμοποίησις τῶν γερμανικῶν πόρων διὰ σκοποὺς ἄλλους ἐκείνων τὰν ἐπανορθώσεων.

»Ἀφ' ἑτέρου τίποτε δὲν γίνεται διὰ τὴν ἐπίσπευσιν τοῦ σχηματισμοῦ παγγερμανικῆς Κυβερνήσεως ἡ ὁποία θὰ ἦτο καὶ ἡ ἐνδεδειγμένη νὰ ἀνολάδῃ τὴν φροντίδα διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ περισσότερον οἰουδήποτε ἄλλου. Αἱ ἐπιτεύξεις ἐφαρμόζεται ἡ πολιτικὴ τῆς δημιουργίας ὁμοπόνου Γερμανίας μὲ τὴν δύσιν καὶ τὴς ἀντλήσεως μεγολειτέρων ἐπανορθώσεων, πράγματα τὰ ὁποῖα εἶνε ἀσυμβίβαστα πρὸς τὴν τιμὴν ἀποκατάστασιν τῆς Γερμανίας ὡς ἀνεξαρτήτου δημοκρατικοῦ Κράτους ἀποτελουμένου μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς οἰκογενείας. Τὸ ἀγγλογαλλικὸν σχέδιον θὰ σημάνῃ διαίρεσιν τῆς Εὐρώπης εἰς δύο ὁμάδας Κρατῶν καὶ τὴν δημιουργὶν νέων δυσχερειῶν εἰς τὰς μεταξὺ των σχέσεις. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ Σοβιετικὴ Ἕνωσις δὲν θὰ ἠμπορεῖ νὰ ἐγκρίνῃ ἐνῶ ἡ Ἑλλὰς μὲ τὴν Τουρκίαν, δὲν εἶνε ἁπλοῦς τύπος. Εἶνε πραγματικῆς, εἶνε ἀνάγκη, ποὺ ἐμφαλεῖλει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δύο λαῶν. Καὶ καθοδηγεῖ τὴν πολιτικὴν μας ὄχι μόνον ἀντίνοια ἀλλήλων, ἀλλ' ἐπίσης ἀπέναντι καὶ τῶν ἄλλων Κρατῶν. Ἐμμένουμε εἰς τὴν φιλίαν αὐτήν, διότι τὴν πιστεύομεν καὶ τὴν θεωροῦμεν ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κοινῶν μας συμφερόντων. Ἄλλως τε τὰ 17 χρόνια, τὰ ὁποῖα ἐπέρασαν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς πρώτης Ἑλληνοτουρκικῆς συν-

(Η συνέχεια εἰς τὴν 4ην σελίδα)

Ο κ. ΓΚΡΙΣΟΥΔΑΝΤ ΑΝΕΠΤΥΞΕ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 2 Ἰουλίου: Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας. — Ὁ ἀρχηγὸς τῆς "Αμερικανικῆς Ἀποστολῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα κ. Γκρίσουλντ ἀναχωρεῖ δι' Ἀθήνας τὴν μεταπροσεχῆ Παρασκευὴν μετὰ τῶν ὑπολοίπων μελῶν. Ὁ κ. Γκρίσουλαντ παραουσιάσθη σήμερον ἐνώπιον τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Ὁρίσεων τῆς Βουλῆς εἰς μυστικὴν τῆς συνεδρίασιν καὶ ἀνέπτυξε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως τῆς "Αμερικανικῆς βοηθείας πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐγνώσθη ὅτι διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ προσωπικοῦ τῆς Ἀμερικανικῆς Ἀποστολῆς ἔχουν ὑποδληθῇ πέντε χιλιάδες αἰτήσεις κατὰ τὸ πλείστον ἀπὸ ἄτομα Ἑλληνικῆς καταγωγῆς.

Ε. ΤΖΑΜΟΥΡΑΝΗΣ

Κατὰ ἐυδερνητικὰς πληροφορίας ἐξ Οὐάσιγκτον, ὁ ἀρχηγὸς τῆς "Αμερικανικῆς Ἀποστολῆς κ. Γκρίσουλντ καταστρὰς πλήρεις ἐνημέρους ὅλων τῶν ἀπόψεων τοῦ Ἑλληνικοῦ προβλήματος, ἐπιστρέφει τὴν ἐκείθεν ἀναχώρησίν του καὶ πιστεύεται, ὅτι θὰ εὐρίσκεται εἰς Ἀθήνας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος.

Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ ΦΙΛΙΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΞΙΟΠΟΙΗΘΗ

Μία συνέντευξις τοῦ Πρωθυπουργοῦ κ. Δ. ΜΑΞΙΜΟΥ πρὸς Τουρκικὴν ἐφημερίδα

ΠΕΡΑΝ, 2 Ἰουλίου. (Ἰδιαιτέρα ὑπηρεσία). — Ἡ ἐφημερὶς «Βατάν» δημοσιεύει ἐυδιαιτερούσας δηλώσεις τοῦ Ἕλληνος πρωθυπουργοῦ κ. Δ. Μαξίμου ἐπὶ τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας, γενομένας πρὸς τὸν ἐν Ἀθήναις ἀνταποκριτήν της.

Ἐρώτησις: Ποία ἡ γνώμη σας, κ. Πρόεδρε, ἐπὶ τῆς Ἑλληνοτουρκικῆς φιλίας;

Ἀπάντησις: Τὸ γεγονός, ὅτι ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδος ὑπέγραψα τὴ Σύμφωνον περὶ ἐγκαρδίου Συνεννοήσεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας τὴν 14ην Σεπτεμβρίου 1933 ἀποτελεῖ ἀπόσταση εἰς τὸ ἑρώτημά σας. Ἡ φιλία καὶ ἡ Ἐγκάρδιος Συνεννόησις, ποὺ ἐνώνουν τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν Τουρκίαν, δὲν εἶνε ἁπλοῦς τύπος. Εἶνε πραγματικῆς, εἶνε ἀνάγκη, ποὺ ἐμφαλεῖλει εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δύο λαῶν. Καὶ καθοδηγεῖ τὴν πολιτικὴν μας ὄχι μόνον ἀντίνοια ἀλλήλων, ἀλλ' ἐπίσης ἀπέναντι καὶ τῶν ἄλλων Κρατῶν. Ἐμμένουμε εἰς τὴν φιλίαν αὐτήν, διότι τὴν πιστεύομεν καὶ τὴν θεωροῦμεν ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κοινῶν μας συμφερόντων. Ἄλλως τε τὰ 17 χρόνια, τὰ ὁποῖα ἐπέρασαν ἀπὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς πρώτης Ἑλληνοτουρκικῆς συν-

ΤΑ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΑΣ

ΕΘΝΙΚΟΣ ΑΣΥΜΦΟΡΑ ΣΧΕΔΙΑ ΔΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΩΝ ΑΘΛΕΚΑΝΘΙΩΝ

Κύριε Διευθυντά,

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Διοίκησις τῶν Διδεκατισμῶν ἐδημοσιεύθη προχθὲς εἰς μεσημβρινὴν ἐφημερίδα ἐαδυστόχαστον ἄρθρον σέρον ὡς τὸν Δύο Κόσμων, τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς μας,ἔξη γεῖται ἕως ἐνα σημεῖον ἀπὸ αὐτὴν τὴν πολιτικὴν μάχην. Ἐνώτης καὶ συντονισμὸς τῶν δυνάμεων διὰ τὸν ἀγῶνα, πειθαρχία καὶ αὐτάρκεια, εἶνε πανάρχαια δόγματα στρατηγικῆς.

Πέραν

ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΟΧΙ ΤΕΛΟΣ

Οι γυναικείες οργανώσεις πήραν την υπόσχεσι που περίμεναν. Σύμφωνοι ο πρόεδρος και τα μέλη της κοινοβουλευτικής Επιτροπής για την περαιτέρω ψήφον στις Ελληνίδες. "Εργα δικαιοσύνης. Η σημερινή Ελληνίδα εργάζεται, σπουδάζει, προσφέρει τις υπηρεσίες της σε περιόδους πολέμων. Κανείς λόγος δεν υπάρχει νά μένη μὲ ἀπόστασι ἀπό τις κάλπες. Η ψήφος είνε ἀπόλυτο δικαίωμά της. Και δὲ στοιχίζει καὶ τίποτα. Τί χι'ρότερο τάχα μένει νὰ πάθουμε μὲ τὴ συμμετοχή της στὴ δημοσία ζωή; Χωρὶς τὴ βοήθειά της καὶ μὲ τὴ δική μας μόνο δύναμι ἐξαντλήσαμε τὴ σκάλα τοῦ κακοῦ. Ἡ συνοχή της στὰ ἔργα μας καὶ καλὸ ἂν δὲν κάνη, δὲν πρόκειται νὰ προσθέσῃ στὸ κακὸ τὸ χειρότερο.

Ἀπὸ τὶς προσεχεῖς ἢ τὸ πολὺ τὶς μεταπροσεχεῖς ἐκλογὲς θὰ μᾶς συντροφεύσῃ στὰ ἐκλογικὰ τμήματα καὶ ἡ γυναῖκα. Μία προοδευτικὴ αὐτή. Ἡ περισσότερο ἐντυπωσιακή. Ὄχι ὅμως καὶ ἡ τελειωτική. Ἀπέχουμε πολὺ ἀπὸ τὴ συμπλήρωσι τῆς ἰσότητος Ἑλληνίδων καὶ Ἑλλήνων. Τὰ πολιτικὰ δικαιώματα πού ὑπεσχέθηκαν στὴ γυναῖκα προάγουν κατὰ ἕνα ποσοστὸ τὴν ὑπόθεσι. Δὲν τὴ λύνουν.

Μὴ δέχεσθε τὸ γεγονὸς ὅπως τὸ δέχθηκαν στὶς χῶρες τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης τότε πού ἀπέκτησαν κι' ἐκεῖ οἱ γυναῖκες τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου. Ἐκεῖ χρὴ ἐπιτιάναν τὴν ἀπόκτησι τοῦ δικαιώματος τους σὰν τὴ τελειωτικὴ φάσι μιᾶς νικηφόρου προλάσεως. Γιατί ἐν τῷ μεταξὺ εἶχαν προηγηθῆ οἱ ἄλλαι τοποθετήσεις. Ἡ ψῆφος ἦρθε σὰν τὸ ἐπιστέγασμα τῆς οἰκοδομῆς.

Ἐντελῶς διαφορετικὴ εἶνε ἡ Ἑλληνικὴ πραγματικότης. Ἡ ψῆφος ἔβαδ δὲν εἶνε τὸ τέρμα. Εἶνε τὸ ξεκίνημα τῆς πορείας. Μέσουν οἱ ἄλλοι στρῶμοι. Πολλοὶ καὶ σημαντικοί: Ἀνισότης ἀπέναντι τῆς δικαιοσύνης. Ἀφοῦ καὶ ὁ νέος ἀστικὸς κῶδιξ σὲ ὑποδεέστερη θέσι τοποθετεῖ τὴ γυναῖκα. Ἀνισότης στὸν ἐπαγγελματικὸ στίβο: Διαφορὰ στὴ μ'σθοδοσία. Διαφορὰ στὴν προαγωγή. Ἐπαγγελματικὰ στάδια κλειστά. Ὅπως ἡ δικηγορία, ὅπως ὁ δικαστικὸς κλάδος. Ἀνισότης στὸ γάμο. Δὲν εἶνε ὁ γάμος της πορεία μὲ σύντροφο. Εἶνε πορεία μὲ ἀρχηγό: «Αἱ γυναῖκες τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς ὑποτάσσεσθε ὡς τῷ Κυρίῳ ὅτι ὁ ἀνὴρ κεφαλὴ ἐστὶ τῆς γυναικός!... Ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα...». Δὲν εἶνε μιὰ κενὴ φράσις. Εἶνε τὸ πνεῦμα ποὺ κυριαρχεῖ στὸν ἑλληνικὸ κόσμο.

Ποῦ δὲ ἀφίνετε τὴν ἐρωτικὴ ἀνισότητα; Ἐλεύθερο τὸ πεδίο στὴν ἐρωτικὴ δράσι εἶνε μόνο γιὰ τὸν ἄντρα. Κατὰ τὴν περίοδο τοῦ ἀγάμου βίου του ἡ δράσις αὐτὴ δὲ μόνο δὲν τὸν κηλιδώνει, ἀλλὰ δὲ σπανίως τὸν ἐνισχύει σὲ τόσο μεγαλύτερη ἡ αἴγλη του. Ὕστερα δὲ ἀπὸ τὸ γάμο οἱ ἐρωτικές του ἐκτροπὲς συναντοῦν καὶ τὴς κοινῆς γνώμης καὶ τοῦ νόμου τὴν ἐπιείκεια.

Πόσο διαφορετικὴ εἶνε ἡ ἐρωτικὴ μοῖρα τῆς Ἑλληνίδας. Μὲ λευκὸ τὸ ἐρωτικὸ μητρῶο καὶ μὲ ἄπιαστα τὰ ἴχνη τῆς ἀγνείας ὀφείλει νὰ προσέλθῃ στὸν Ὑμέναιο. Ὕστερα ἀπὸ αὐτὸν στὸν πρῶτο της κλονισμό, ποὺ τυχὸν θὰ ἐκδηλώσῃ, κοινωνία καὶ νομοθεσία σηκώνουν τὸ χέρι στὸ λιθοβολισμό.

Σπῆλες μακρότατες σηκώνει ἡ ἀνάπτυξις τῶν ἀνισοτήτων μας. Οἱ σοβαρότερες δὲ ἀπ' αὐτὲς δὲν εἶνε ἐκεῖνες ποὺ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ νόμους. Ἕνας νόμος εἶνε ζῆ τημα μ'ας ὑπογραφῆς. Ὑπάρχουν ὅμως οἱ διαφορὲς ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὴ νοοτροπία, ἀπὸ τὶς συνήθειες, ἀπὸ τὴν ἀσιατικὴ παράδοσι. Καὶ γιὰ τὴν ἀνατροπὴ αὐτῶν χρεί ὀφεται κάτι περισσότερο ἀπὸ τὸ νόμο: χρειάζεται ἡ ψυχικὴ προπαρασκευή, ἡ πνευματικὴ καλλιέργεια, ἡ λύτρωσις αὐτῆς τῆς 16ας τῆς Ἑλληνίδος ἀπὸ τὸ σύμπλεγμα τῆς κατωτερότητας ποὺ στὸ θάδος κυριαρχεῖ καὶ στὴν πιὸ χειραφετημένη.

Τὸ δικαίωμα τῆς ψήφου δὲν ἀνήκει στὶς τελευταῖες αὐτὲς διαφορές. Ὁ νόμος τὸ στερεῖ, ὁ νόμος τὸ δίνει. Δὲν ἀγροὺσματε τὴ σημασία του. Κάτι εἶνε κι' αὐτό. Ἕνα δῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός. Ὄχι ὅμως τὸ πιὸ σημαντικό, οὔτε τὸ τελευταῖο.

Π. ΠΑΛΛΙΟΛΟΓΟΣ

ΔΙΑΤΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ ΣΠΕΥΔΕΙ ΝΑ ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΜΕΓΑΛΑ ΔΑΝΕΙΑ ΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΣ ΧΩΡΑΣ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 2 Ἰουλίου: Τοῦ ἀπεσταλμένου μας. — Ὁ οἰκονομικὸς ἀρθρογράφος τοῦ «Ναυστριανοῦ Φιλακος», μολονότι δὲν δέχεται ὡς ὀρθὴν τὴν διαδεδομένην ἐν Εὐρώπῃ ἀντίληψιν, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ πιέζεται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς οἰκονομίας νὰ τηρήσῃ εἰς ὑψηλὸν ἐπίπεδον τὰς ἐξαγωγάς της καὶ συνεπῶς εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ δανείσῃ τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀγορὰν Ἀμερικανικῶν εἰδῶν, ὑπολογίζει, ὅτι ἡ Ἀμερικὴ πρὸς διατήρησιν τοῦ σημερινοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς ἐμπορικῆς της πλάστιγγος θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ δανείσῃ εἴτε ὁπωσδήποτε νὰ παράσχῃ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν κατὰ τὴν προσεχῆ τριετίαν ἐξ διαστατομυρίαι Στερλινῶν. Δεδομένου, ὅτι τὰ ποσὰ ἐκ τῶν ἐσφαλισμένων πιστώσεων καὶ δανείων τῆς Τραπέζης Εἰσαγωγῶν καὶ Ἐξαγωγῶν καὶ ἐκ τῶν δανείων τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης ἐνθέτεται νὰ ἀνέλθουν εἰς δύο καὶ ἥμισυ δισεκατομμύρια Στερλινῶν, ὑπολείπονται, λέγει, τρία καὶ ἥμισυ δισεκατομμύρια, τὰ ὁποῖα θὰ δεήσῃ νὰ ἐξευρῃ ἡ ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις διὰ τῆς ψήφου τοῦ Κογκρέσσου. Ἐν Ἀμερικῇ, συνεχίζει, διεξάγεται ἡδη σταυροφορία διὰ μεγάλα ἔσνεια πενηντονία δισεκατομμυρίων δολλαρίων χάριν τῆς εἰρήνης καὶ πολλοὶ Ἀμερικανοὶ φρονοῦν, ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ κάτι μεγάλο, ἀλλὰ δὲν εἶνε πρόθυμοι διὰ παροχὴν ἐπιδομάτων καὶ ὑποπτεύονται, ὅτι τὰ δολλάρια τῶν κατὰ τὸ ἐγγὺς παρελθὸν ζένα χίστα ὠφέλησαν.

Γ. ΣΥΡΙΩΤΗΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΟΒΙΕΤΙΣΜΟΣ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 2 Ἰουλίου: Τοῦ ἀπεσταλμένου μας. — Ὁ "Αγγλος ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἀλεξάντερ, ὁμιλῶν ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει του ὡς ἐπιτίμου δόκτορος τοῦ Πανεπιστημίου Σεφίλντ εἶπε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἀπὸ τῆς Διασκέψεως τοῦ Ποτσδὰμ δὲν βαίνουν καλῶς οἱ σχέσεις τῶν Μεγάλων Συμμάχων καὶ ὅτι φρονεῖ, ὅτι διὰ τὴν βελτίωσίν των χρειάζεται, ὅπως ἀπαλλαγοῦν οἱ Ρῶσοι ἀπὸ δύο σφαλερὰς των ἰδέας, ὅτι, πρῶτον, ὁ σοβιετισμὸς εἶνε τόσον ὑπέρτερος παντὸς ἄλλου συστήματος ὥστε πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ παντοῦ καὶ ὑφ' ὁσασδήποτε μορφὴν καὶ ὅτι, δεύτερον, ἡ ἀγγλικὴ δημοκρατία ἐπιδιωκεῖ ζωηρῶς ν' ἀνταλλάξῃ τὴν σημερινὴν ἐλευθερίαν της μὲ κάτι, τὸ ὁποῖον συνεπάγεται τουλάχιστον τὴν θυσίαν της ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τοῦ συνέχεσθαι.

Γ. ΣΥΡΙΩΤΗΣ

ΕΝΤΥΠΩΣΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΝ

Ο ΔΗΜΗΤΡΟΦ ΠΡΟΧΩΡΕΙ ΤΩΡΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΣΥΝΤΡΙΒΗΝ ΤΗΣ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΕΩΣ

4

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, Ἰούνιος. — Μολονότι ἡ Κυβέρνησις Δημητρόφ στηρίζεται εἰς ἰσχυροτάτην δύναμιν καὶ φαίνεται νὰ εἶνε κυρία τῆς καταστάσεως σήμερον, ἡ ἀντιπολίτευσις ἐχει τόσην ἰσχύν, ὥστε ὁ Δημητρόφ εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ τὴν ὑπολογίσῃ σοβαρώτατα.

Ἡ Ἀντιπολίτευσις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ τοὺς χωρικούς, ἴδίᾳ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν — δέον δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ Βουλγαρία εἶνε κατὰ τὰ 80 ἑκατοστὰ ἀγροτική. Αἱ ἐκλογαὶ ὅμως ἀπέδειξαν ὅτι ὑπάρχει ἰσχυρὰ ἀντίδρασις κατὰ τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ μετεξὺ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων. Οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῶν πόλεων εἶνε ἐπαγγελματίαι. Ἡ βιομηχανία εἶνε μικρὰ εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Μολονότι οἱ Βούλγαροι εἶνε Σλάβοι, ἡ κυριαρχοῦσα ξένη πνευματικὴ ἐπίδρασις ὑπῆρξε Γερμανικὴ καὶ Γαλλικὴ μᾶλλον, παρὰ Ρωσσική.

Μέχρι τῶν τελευταίων μηνῶν ὁ Δημητρόφ εἶχεν ἀρκεσθῆ εἰς τὴν στοιχειοποίησιν τῆς Κυβερνητικῆς Ἐξουσίας του, εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν Κομμουνιστικῶν ὀργανώσεων καὶ εἰς τὴν ὑπονόμευσιν τῆς Ἀντιπολιτεύσεως. Ἐπέτρεψεν εἰς τὰ Κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως νὰ κυκλοφοροῦν καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως νὰ ἐκδίδωνται. Ἡ Ἀντιπολίτευσις παρηνωκλήθη καὶ ἀδιώρθη, ἀλλὰ δὲν συνετρίβη.

Τώρα ὅμως, ἀπὸ ἡ συνθήκη μὲ τὴν Βουλγαρίαν ἐπεκυρώθη καὶ δὲν ὑπάρχει κίνδυνος νὰ ἐξοργισθῇ ἡ Γερουσία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ὁ Δημητρόφ ἀρχίζει νὰ σφίγγῃ τὰ πράγματα. Ἐπέτυχε νὰ ψηφισθοῦν νόμοι, οἱ ὁποῖοι προχωροῦν τόσον, ὅσον οὐτὲς ἐνόμιζεν ὅτι ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἐκκομμουνίσῃ τὴν Βουλγαρίαν. Τὸ ζήτημα τώρα εἶνε: Πόσον γράγκοσα καὶ μέχρι πίνος σημείου θὰ προχωρήσῃ ὁ Δημητρόφ διὰ νὰ ἐπιλύσῃ αὐτὸ τὸ πρόβλημα.

Ὅταν ἡ συνθήκη εἰρήνης ἐπικυρωθῇ καὶ τὸ Συμμαχικὸν Συμβούλιον Ἐλέγχου ἐγκαταλείψῃ τὴν Βουλγαρίαν, ὁ Δημητρόφ θὰ εἶνε ἐλεύθερος νὰ ἐνεργήσῃ. Δὲν ἠμπορεῖ ὅμως νὰ προσδέχῃ ὅτι θὰ σπεύσῃ πολὺ καὶ ὅτι θὰ εἶνε ἀδιάλλακτος, διότι ἡ Βουλγαρία ἀγοράζει ἀπὸ δυσανασχετίσεων ἐντὸς τῶν. "Ηδη ἀπὸ τώρα ἀναφέρεται ὅτι μειόνων τὴν παραγωγὴν ταφίμων διότι δυσπιστοῦν πρὸς τὴν Κυβέρνησιν.

Οἱ προσεχεῖς μῆνες καὶ τὰ προσεχῆ ἔτη φαίνεται ὅτι θὰ εἶνε ἀνώυαλα εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ὁ Δημητρόφ κρατεῖ τὰ μεγάλα ἀ τοῦ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ! Τὴν Ἀστυνομίαν καὶ τὸν Στρατόν. Φαντάζεται πιθανὸς ὅτι εἰς τὸ τέλος, ὑποστηριζόμενος ἀπὸ τὴν Ρωσίαν, θὰ δυνηθῇ νὰ ἐκβαδίσῃ τοὺς ἡγέτας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, νὰ λυγίσῃ τὴν ἀντίστασιν καὶ νὰ δημιουργήσῃ μίαν κομμουνιστικὴν πλειοψηφίαν.

Ἡ πρώτη Βουλγαρικὴ Κυβέρνησις μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου ὑπῆρξε Κυβέρνησις συνασπισμοῦ ὅλων τῶν Κομμάτων, ἀποκληθέτου «Πατριωτικὸν Μέτωπον». Προηγουμένως ὅμως κατέστη πρόδηλον ὅτι ὁ Δημητρόφ ἦτο ὁ πραγματικὸς ἀρχηγὸς τοῦ Κράτους καὶ ὅτι οἱ κομμουνισταὶ διηύθυνον τὴν Κυβέρνησιν.

Αἱ πρῶται ἐκλογαὶ ἔλαβον χώραν τὴν 26ην Αὐγούστου 1945, ἀλλ' ἀνεβλήθησαν ὅταν αἱ "Ηνωμέναι Πολιτεῖαι διεμαρτυρήθησαν ὅτι δὲν θὰ ἦσαν γνήσιαι, ἐὰν διεξήγοντο μὲ τὸν τρόπον ποὺ τὰς εἶχεν ὀργανώσει ἡ Κυβέρνησις. Τὴν 15ην Αὐγούστου τὰ κύρια Κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως, τὸ Ἀγροτικὸν καὶ τὸ Σοσιαλδημοκρατικόν, ἀπεφάσησαν ἀπὸ τὸν Πατριωτικὸν Μέτωπον, διότι ἐθεμόρησαν ὅτι οἱ κομμουνισταὶ τοὺς μετεχειρίζοντο ὡς ὄργανα. Ὁ ἑπόμενος σταθμὸς ἦτο ἡ ὀργάνωσις τῶν διαφόρων δι'στασμῶν μικρομάδων τῆς Ἀντιπολιτεύσεως καὶ ἡ ἐπίσημος ἐμφάνισις τῶν ὡς Ἀντιπολιτεύσεως. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν σήμερον τὰ Κόμματα τῆς Ἀντιπολιτεύσεως εἶ ναι τὸ καθ'ἓν διηρημένον εἰς δύο τμήματα: Τὸ ἕνα ἀντιπροσωπεύει τὸν παλαιὰν δύναμιν τοῦ Κόμματος καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἀντιπολίτευσιν καὶ τὸ ἕτερον, ποὺ ἀπεσχίσθη, συνεργάζεται μὲ τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐχει καταστῆ ὄργανον τῶν κομμουνιστῶν.

Αἱ ἀναβληθεῖσαι ἐκλογαὶ διενηργήθησαν τὴν 18ην Νοεμβρίου 1945 μὲ ἕνα μόνον συνδυασμόν: Τοῦ Πατριωτικοῦ Μετώπου. Ἡ ψηφοφορία ἀναφέρεται ὅτι ὑπῆρξεν ἀοκετὰ ὑγιὴς εἰς τὰς πόλεις, ὅπου διεξήχθη μὲ κάποιαν ἐπιτρεπείαν οἱ κομμουνισταί, ὅμως, καταγρφοῦνται ὅτι ἠσχημον τοομορατίαν εἰς τὴν ὑπαιθρον. Παρὰ ταῦτα, παρὰ τὴν κομμουνιστικὴν ἐκλογικὴν τακτικήν, τὴν ὁποίαν αἱ "Ηνωμέναι Πολιτεῖαι κατήγγειλαν ὡς ὄχι τιμίαν, ἡ Ἀντιπολίτευσις ἔλαβε 1.200.000 ψήφους ἐναντι 4.200.000 τοῦ Πατριωτικοῦ Μετώπου. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκλογῶν ἦσαν: 99 κομμουνισταί, 94 διῶστάμενοι ἀγροτικοί, 46 τῆς Σέβνδ, 32 διῶστάμενοι σοσιαλδημοκράται καὶ 11 ριζοσπάστοι.

Κατ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα αἱ "Ηνωμέναι Πολιτεῖαι ἠγωνίζοντο νὰ ἐπιτύχουν τὴν διεξαγωγὴν ὑγιῶν ἐκλογῶν, ἀλλὰ δὲν ἐτὸ κατόρθωσαν. Ὁ κ. Μέϋνεφντ, Μπάερ, ἀρχηγὸς τῆς Ἀμερικανικῆς διπλωματικῆς ἀποστολῆς προχώρησε μακρὰν εἰς τὰς προσπαθείας του γὰ προστατεύσῃ τοὺς ἡγέτας τῆς Ἀντιπολιτεύσεως — μόνον προσβάλλει τὴν Βουλγαρικὴν ὑπερηφάνειαν, ἀλλὰ καὶ προκαλεῖ πραγματικὴν Ἑλλειψιν τροφίμων εἰς τὴν χώραν. Εἶνε κάτι διὰ ἕνα λαὸν 7.000.000 νὰ ἔχῃ νὰ διατοφθῇ ἕνα ἔξονον στρατὸν 150.000 ἀνδρῶν καὶ συνάμα νὰ ἐξάγῃ τοῦαια εἰς τὴν Ρωσσίαν. Εἶνε φυσικὸν ὁ λαὸς νὰ δυσανασχετῇ δι' αὐτό.

Ἡ ἀπόσυρσις τῶν Ρωσσικῶν στρατευμάτων, ὑποχρεωτικὰ τὴν συνθήκην εἰρήνης, θ' ἀνακουφίσῃ τὸ βάρος τοῦ Δημητρώφ. Φαίνεται ἐπίσης, ὅτι ὁ Δημητρὼφ δὲν χρειάζεται πλέον τὰ Ρωσσικὰ στρατεύματα διὰ νὰ τὸν στηρίζουν. "Εχει ἤδη ὀργανώσει τὴν δυναμικὴν σταθερότητά του. Ὁ ταν οἱ Ρῶσσοι φύγουν, ἡ Βουλγαρία θὰ κατασταθῇ πιθανώτατα αὐτὸ ποὺ εἶνε φυσικὸν νὰ γίνῃ: Μία ἀδιάκοπος πάλη τῆς Βουλγαρικῆς πλειοψηφίας ἐντὸς μιᾶς κομμουνιστικῆς Κυβερνήσεως, στηριζομένης εἰς συντριπτικὴν ὑλικὴν ἰσχύν.

RUSSELL BARNES

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΟΠΩΣ ΑΠΕΚΑΛΥΦΘΗΣΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΥΡΕΜΒΕΡΓΗΝ

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟΝ ΧΙΤΛΕΡ ΠΕΡΙ ΔΙΑΣΠΑΣΕΩΣ ΔΙ' ΑΙΦΝΙΔΙΑΣΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΓΛΟΓΑΛΛΙΚΟΥ ΜΕΤΩΠΟΥ

63

Ὁ Χίτλερ ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ εἰς τὸ Ἀνώτατον Ἀρχηγεῖον, ποὺ δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν κατὰ τὸ ἐγγὺς παρελθὸν ζένα χίστα ὠφέλησαν.

Γ. ΣΥΡΙΩΤΗΣ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΣΟΒΙΕΤΙΣΜΟΣ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 2 Ἰουλίου: Τοῦ ἀπεσταλμένου μας. — Ὁ "Αγγλος ὑπουργὸς τῆς Ἐθνικῆς Ἀμύνης κ. Ἀλεξάντερ, ὁμιλῶν ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει του ὡς ἐπιτίμου δόκτορος τοῦ Πανεπιστημίου Σεφίλντ εἶπε μεταξὺ ἄλλων, ὅτι ἀπὸ τῆς Διασκέψεως τοῦ Ποτσδὰμ δὲν βαίνουν καλῶς οἱ σχέσεις τῶν Μεγάλων Συμμάχων καὶ ὅτι φρονεῖ, ὅτι διὰ τὴν βελτίωσίν των χρειάζεται, ὅπως ἀπαλλαγοῦν οἱ Ρῶσσοι ἀπὸ δύο σφαλερὰς των ἰδέας, ὅτι, πρῶτον, ὁ σοβιετισμὸς εἶνε τόσον ὑπέρτερος παντὸς ἄλλου συστήματος ὥστε πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ παντοῦ καὶ ὑφ' ὁσασδήποτε μορφὴν καὶ ὅτι, δεύτερον, ἡ ἀγγλικὴ δημοκρατία ἐπιδιωκεῖ ζωηρῶς ν' ἀνταλλάξῃ τὴν σημερινὴν ἐλευθερίαν της μὲ κάτι, τὸ ὁποῖον συνεπάγεται τουλάχιστον τὴν θυσίαν της ἐλευθερίας τοῦ λόγου καὶ τοῦ συνέχεσθαι.

Γ. ΣΥΡΙΩΤΗΣ

ΣΕΙΡΑ ΑΡΘΡΩΝ ΤΟΥ κ. ΡΑΣΕΛ ΜΠΑΡΝΣ

("Ιδιαιτέρα συνεργασία τοῦ «ΒΗΜΑΤΟΣ»)

Ὁ Χίτλερ ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ εἰς τὸ Ἀνώτατον Ἀρχηγεῖον, ποὺ δὲν εἶχεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἱκανοποίησιν τῶν κατὰ τὸ ἐγγὺς παρελθὸν ζένα χίστα ὠφέλησαν.

ΤΟ ΒΗΜΑ

ΑΘΗΝΑΙ, ΕΤΟΣ Γ' ΑΡΙΘ. 804
ΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Δ. ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Γ. ΣΥΡΙΩΤΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΛΗ
ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 30.221 — 30.22
ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΡΑΧΜΑΙ

ΣΑΒΒΑΤΟΝ
27
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947
πανσέληνος
Ἀνατολή 7.43 Δύσις 5.10 Στερόνη πρωτοχρονιάς

Ἡ ἀναγγελία τῆς ἐφεδρατικῆς κυβερνήσεως τοῦ Μάρκου συνεδυάσθη μὲ μίαν σειρὰν Συμμοριτικῶν ἐπιθέσεων ἐναντίον σημαντικῶν στρατιωτικῶν κόμβων καὶ ἀστικῶν Κέντρων ἀπὸ τὴν Κόνιτσαν εἰς τὴν Ἤπειρον ἕως τὴν Κομοτινήν εἰς τὴν Θράκην. Οἱ κακοὶ αὐτοὶ «Χριστιανοὶ» ἐπιχείρησαν τοὺς αἱφνιδιασμοὺς ἐναντίον τῶν ἀθελφῶν των κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ τοὺς εὕρισκαν ἀπασχολημένους εἰς τὰ θρησκευτικὰ ἔργα των ἢ ἀπροβλημους νὰ πράξουν τὸ καθῆκόν τους, κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτὴν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης. Ἀλλὰ Διάβαν παντοῦ τὰ μεσάνυκτα τὰ ὁποῖα τοὺς ἔβλεπαν. Διότι ὁ στρατὸς δὲν ἀγνοεῖ τὰς ἀληθινὰς θ α σ α σ ί α τ ε ς τῶν Συμμοριτῶν καὶ τοὺς ἐπεριμενε.

Η ΣΤΑΣΙΑΣΤΙΚΗ «ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ»

Ἀπὸ τὴν ἔπαυλην τῶν δηλώσεων τοῦ Στρασβούργου, ἐπερίμενον ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὴν ἀναγγελίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς περιφήμου «Κυβερνήσεως τῶν Πουνων» καὶ ἡ καθυστέρησις τὸν ἐξέπληττε περισσότερον ἀπὸ ὅ,σον θὰ ἠδύνατο νὰ τὸν ἀνησυχήσῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ πραγματοποίησις της. Ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα θὰ μποροῦσαν νὰ ἐξασφαλίσουν οἱ Κομμουνισταὶ στασιάσαι μὲ τὸν ἐ-πίσημον χωρισμόν των ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος, κατὰ τοῦ ὁποίου ἀπὸ διετίας περίπου μάχον ται ἀνασανδύν, δηλαδὴ ἡ βοήθεια τῶν ξένων, ὁμοιδαστῶν Ἰδεῶν των ἀλλὰ ἔκπαδαι ΕΘΝΙΚΩΝ ΕΧ-ΘΡΩΝ τῆς Ἑλλάδος, τὰ εἴχαν ἤδη ἐξασφαλίσει καὶ οὐδεὶς ἐ-στερούντο μυστικὰ ἀπὸ ἐκείνα ποὺ θὰ ἠδύναντο νὰ τοὺς προ-φέρῃ ἡ σ ν ο ι κ τ ὴ ξενικὴ βοήθεια. Δὲν νομίζουμεν ὅτι εἶνε στὴ-μερα ἡ ἐπίκαιρη στιγμὴ διὰ νὰ ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα τοῦ κατὰ πόσον ἡ τραχὴ αὐτὴ τῶν πραγ-μάτων ἦτο ἀναπόφευκτη, ἢ κατὰν ἦτο ἀναπόφευκτη, κατὰ πόσον ἔγινεν ὅ,τι θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχε γίνει διὰ νὰ εἶνε αἱ συνέπειαί της ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος τὸν ὁποῖον διεξάγει τὸ Ἔθνος ἀλιγώτερα καὶ ὑπὸ τὰς ὁποίας συνετελέ-σθη.

Ἡ ΚΑΘΑΡΩΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙ-ΣΤΙΚΗ κυβέρνησις τοῦ Μάρκου, σχηματισθεῖσα καὶ ἀναγγελθεῖσα τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέν-νων, μεταδίδεται καὶ διαφημίζε-ται ἤδη ἀπὸ ὅλα τὰ ὄργανα καὶ τὰ μέσα δημοσιότητος τὰ ὁποῖα διοθέτουν τὰ γειτονικὰ Κράτη, καὶ πίσω ἀπὸ αὐτὰ τὰ Κράτη τοῦ Ἀνατολικοῦ Μπλὸκ. Ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος τίποτε δὲν λέ-γεται περὶ τῆς ἀμέσου ἢ περὶ τῆς προσεχοῦς ἀ ν α γ ω ρ ί-σεώς της ἀπὸ τὰς Κυβερνή-σεις ποὺ παρεκινήθη-σαν καὶ ἐτισχύ-σαν τὸ ἀνθελληνικὸν κίνημα, ποὺ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὰς ὁποίας ἐ-μελετήθη καὶ ἐσκηνοθετήθη τὸ κα-θυστερημένον τοῦτο νέον συμβάν. Αἱ προϋποθέσεις τῆς ἀναγγελί-σεως δὲν φαίνονται νὰ ἔχουν πλήρως ὁρισθῆσαι καὶ συμπληρω-θῆ. Μία κυβέρνησις ἀξίᾳ τοῦ ὀ-νόματος τούτου καὶ κάποιας προοχῆς, πρέπει νὰ ἀσκῇ τὴν π ρ α γ μ α τ ι κ ὴ ν ἐξουσίαν της ἐπάνω εἰς ἕνα ὁρισμένον σ τ α θ ε ρ ὸν Ἔδαφος. Καὶ τὸ Ἔδαφος τοῦτο ΔΕΝ ΤΟ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ἐπάνω εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον ἡ Κομμουνιστικὴ ψευδοκυβέρνησις. Γνωρίζουν τώρα τὰ μέλη της. Ο ὐ δ ὲ ἰ ς ἐκ τῶν μὴ Κομμουνι-στῶν Ἑλλήνων ἀριστερῶν παρε-σύρθη νὰ μετάσχῃ εἰς αὐτήν. Οἱ Ὑπουργοί της εἶνε ὅλοι γνησιοι καὶ ἀνεγνωρισμένοι Κομμουνι-σταί μὲ μόνον μὴν παρομειλητέαν ἐξαίρεσι τοῦ καθηγητοῦ κ. Κόκ-καλη, σὐδεμίαν. Ἀριστεραὶν ἀπόχ-χωσιν ἐκπροσωπύντος καὶ προσχωρήσαντος Ἴσως τὸν τε-λευταῖον καιρὸν καὶ τυπικῶς εἰς τὸν Κομμουνισμόν. Κατὰ συνέ-πειαν, ἡ λεγομένη αὐτὴ κυβέρ-νησις δὲν δύναται νὰ δικαιολο-γήσῃ τὸν τίτλον της ὡς ἀριστε-ρᾶς, καὶ ὀλιγώτερον ἀκόμη ὡς Δημοκρατικῆς. Εἶνε κυβέρνησις καθαρὰ καὶ ἀνυπόκριτα Κ Ο Μ-Μ Ο Υ Ν Ι Σ Τ Ι Κ Ή, τῆς ἀκροτάτης ἀριστερᾶς. Ἀλλὰ ἔνῳ γνωρίζο-μεν τὰ μέλη της, δὲν γνωρίζομεν τὸ Ἔδαφός της, τὴν πρωτεύου-σάν της, τὴν ἔδραν της, τὸν χῶ-ρον εἰς τὸν ὁποῖον θὰ ἔπρεπε κανένες νὰ τὴν ἀναζητήσῃ...

Καὶ φυσικά, ἡ Κομμουνιστικὴ κυβέρνησις τοῦ Μάρκου δὲν ἀπο-κόπτει τὴν ἕδραν της ἀπὸ μι-

νέβαινε ἕως τώρα, ὅταν ὁ Μάρκος δὲν εἶχε χειροτονηθῆ ἀκόμη «Πρωθυπουργός», ἀλλὰ μόνον εἰς τὸν ἐπίσης οἰκειοποιημένον τίτλον τοῦ στρατηγοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναγγελία τῆς κυβερνήσε-ως δὲν ἠδύνατο νὰ βραδύνῃ ἀκόμη ἐπὶ μακρόν, ἐπειτὰ ἀπὸ τὴν προαναγγελίαν της. Ἡ ἐλλειψις τοῦ σχηματισμοῦ ἦτο ἤδη φωνα-κὸν νὰ ἐρμηνεύεται ὡς ἀδυναμία ἕως καὶ ἦτο, καὶ εἶνε ἔτι ἐπι-δρασὴν ἀπογοητεύσεως καὶ ἀλι-γοπιστίας ἐπάνω εἰς τὸ ὑποτι-θέμενον στράτευμα ποὺ ἔχει τύ-χει ὑπὸ τὰς διαταγάς της. Τὸ κα-κὸν ἀποτέλεσμα ἐκ τῆς ἀθετή-σε-ως τῆς ὑποσχέσεως ἢ τῆς ὑπει-λῆς ἀναλόγως πρὸς τὴν κατεύ-θυνσιν που ἔτεινε, διηρύνετο ἀλλωστε καὶ ἐξω ἀπὸ τὰ Ἑλλη-νικὰ Σύνορα ἐπὶ ὅλων ἐκείνων τῶν λαῶν, τοὺς ὁποίους ἡ Κομ-μουνιστικὴ Διεθνὴς ἐλογίαζε κρατεῖ ἐπὶ μέρει ἢ ἐν ὅλῳ δεσμίους εἰς τὰς ἀλύσεις της, καὶ παρακολουθοῦν τὸ Ἑλληνικὸν δρᾶμα μὲ ὅλα τὰ ἐνδιαφέροντα πληθυσμῶν ποὺ περι-μένουν νὰ ἀναπτερώσουν καὶ θὰ ἐφαρμοσθοῦν ἐν συνεχείᾳ διὰ τὴν ἀντιστιγμὴν τῆς κατασιάσεως, τόσον ἀπὸ ἐσωτερικῆς, ὅσον καὶ ἀπὸ ἐξωτερικῆς πλευρᾶς.

Ὡς πρῶτη ἐκδήλωσις τῶν συμ-μοριτῶν μετὰ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς ψευδοκυβερνήσε-ως των θεωρεῖται ἡ ἐπίθεσις ἐναν-τίον τῆς Κονίτσης, ἡ ὁποία ὅμως, κατὰ τὰς ἐπισήμους πληροφορίας, ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ ἡρωϊκῆς μα-χομένου στρατοῦ. Ἡ μάχη περὶ τὴν Κόνιτσαν συνεχίζεται εἰσέτι, ἀλλὰ καθ' ἁρμοδίαν ἀναγνώρισιν, οὐδεμία ἀνησυχία ὑπάρχει περὶ τῆς τύχης τῆς κωμοπόλεως. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶνε ἀξιον ἰδιαιτέ-ρας ἐξάρσεως, εἶνε ὅτι τὸ στρα-τιωτικὸν τμῆμα καὶ οἱ ἐπὶ κεφα-λῆς αὐτῶν εὑρίσκονται μὲ ἀπαράμιλλον αὐτοθυσίαν.

Ὁ κ. Πρωθυπουργός, ὁμιλῶν χθὲς τὴν ἑσπέραν πρὸς τοὺς ἀντι-προσώπους τοῦ Τύπου, ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς:

«Ἀπὸ τὴν μάχην τῆς Κονίτσης ἀπεδείχθη ὅτι ὁ στρατὸς μας εἶνε ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἔ-θνους. Εἶνε λυτεινὸν ὅτι ἐπραγμα-τοῦθησαν κατὰ τὴν μάχην αὐτὴν διοκητικὰ σφάλματα καὶ ἐλλεί-ψεις στρατιωτικῶν τυπμάτων. Ἀλλὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ ἀπό-δειξιν ὅτι ὁ στρατὸς, παρ' ὅλας τὰς ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας ἔχει, μά-χεται μὲ ἡρωϊσμὸν ἀπαράμιλλον καὶ ἀνταποκρίνεται πλήρως πρὸς τὰς προσδοκίας τοῦ Ἔθνους».

ΠΩΣ ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

Ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων δι-έρρευσε δι' ἀρτισιμάκρας περιοχὰς τῆς Βορείου Ἑλλάδος καὶ ἰδιαίτε-ρον διὰ τὰς περιοχὰς Κονίτσης καὶ Φλιτσοῦμ ὑπὸ τὰς δραματικω-τέρας συνθήκας λόγῳ ἐκδηλώσεως ἀφιδιασταικῆς ἐπιθέσεως ἰσχυρῶν δυνάμεων συμμοριτῶν κατὰ τῶν ὁποίων ἐστράφησαν αἱ κατὰ τὰς διαταγὰς τῆς Κονίτσης στρα-τιωτικαὶ συνθῆκες διλήθρευσαν τὰ Χριστούγεννα καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Ἀγρίνιου, οἱ ὁποῖοι καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἀντιμετώπισαν καὶ αὐ-τοὶ τὸ φάσμα τῆς κομμουνιστικῆς ἐπιθέσεως κατὰ τῆς μόχρι χθὲς ἤ-συχου περιοχῆς των καὶ ἤκουον τοὺς κρότους ὅπλων, πολυβόλων καὶ ὅλων.

Τὰ γεγονότα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

Τὴν 5.20' ἑσπερινὴν τῆς πα-ραμονῆς τῶν Χριστουγέννων ἐκὼ εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Κονίτσης εὐρί-σκοντο οἱ τελευταῖοι Χριστουγεν-νιάτικοι ἀγορασταί, οἱ δὲ λοιποὶ κάτοικοι εἶχον ἀποσυρθῆ εἰς τὰς οἰκίας των διὰ νὰ ἑξυπνήσουν ἐγκ-ρὶς καὶ μετάσχουν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς γεννήσεως τοῦ Θείου Βρέφους. Ἠκούσθησαν μακρόθεν κρότοι βα-ρέων ὅπλων, πολυβόλων καὶ ἀλ-λων, οἱ ὁποῖοι συνεχίζοντο ἐπὶ πο-λὺ. Ἡ πόλις ἀνεστατώθη καὶ γὰ στρατιω-τικὰ τμήματα, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ ἦσαν ἀπησχολημένα μὲ τὰς ἑορτα-στικὰς προετοιμασίας τῆς ἐπομέ-νης, ἤρχισαν νὰ συγκεντρώνται καὶ νὰ ἑξέρχωνται τῆς πόλεως μὲ προσανὰ σκοπὸν νὰ δώσουν μά-χην. Ἐπρόκειτο περὶ ἐπιθέσεως ἰ-σχυρῶν συμμοριακῶν δυνάμεων προερχομένων ἀπὸ βορρᾶ μὲν ἐκ τῶν πρὸς τὴν Κόνιτσαν προσβά-σεων τοῦ Γράμμου, ἀπὸ δυνάμ-εις ἐκ τῆς περιοχῆς Λεσκοδικίου τοῦ ἀλβανικοῦ ἐδάφους καὶ ἀπὸ τὰ Νοτιοδυτικὰ ἐκ τῆς περιοχῆς Πω-γωνιανῆς, Βασιλικοῦ καὶ Βάρδα-νης εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε φθάσει ἐξ ἀλβανικοῦ ἐδάφους τμῆμα τοῦ δους Νο-μέρτσικας. Οἱ συμμοριται βόλλον-τες καταγιστικὸς διὰ βαρέων ὅ-πλων καὶ πυροβολικοῦ προσέβαλον ἀρχικὸς τὸ ὕψωμα 815 ἐφισκόμεν-οι εἰς ἀπόστασιν 5 χιλιομέτρων βορείως τῆς Κονίτσης, ἀλλαι δυνά-μεις συμμοριτῶν προεκτόμενοι κυ-ρίως ἐκ τοῦ ἀλβανικοῦ ἐδάφους ἐπροσέβαλον τὴν γέφυραν Μπουρα-ζάνι, ἤτις ἀποτελεῖ τὸν συνδετι-κὸν κρίκον τῆς πρὸς Κόνιτσαν ἐξ Ἰωαννίνων ὁδοῦ, καὶ τέλος ἄλλαι ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τὰ ὁποῖα δεσπόζουν τὴν λαγκάδωνη προ-ελαύνουσα δραδεῖας μὲν ἀλλὰ στα-θερᾶς. Οἱ συμμοριται διὰ νὰ ἐπι-τύχουν τὴν προώθησιν ταύτην πρὸς τὴν γέφυραν Μπουραζάνι ἀνήρχετο περίπου εἰς 2.000 ἀν-δρας κατανεμομένους εἰς δύο τα-ξιαρχίας καὶ δύο ἀνεξαρτήτους τάγ-ματα. Ἀμφ' ὡς ἐξεδηλώθη ἡ ἐπί-θεσις ἡ μὲν φρουρὰ τῆς γεφύρας Μπουραζάνι, εὐρεθεῖσα πρὸ ὑπερ-τέρων δυνάμεων ἠγωνιάσθη νὰ συμπτυχθῇ, ἐνῶ ἀντιθέτως Κρύος τὰ ἀναπτύσσεται πρὸς μάχην ἡ ταξιαρχία ἐγκαίρως κατέλυσε τὰ δε-σπόζοντα σπιεία καὶ ἤρχισε σκλη-ρὸν ἀγῶνα πρὸς τοὺς συμμοίτας. Οἱ τελευταῖοι χρησιμοποιούμενοι ἐπὶ ἐξόχων κλίμακα ἐρεθισμῶν οἰκίας των διὰ νὰ ἐξυπνήσουν ἐγκ-ρὶς καὶ μετάσχουν τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς γεννήσεως τοῦ Θείου Βρέφους, ἠκούσθησαν μακρόθεν κρότοι βα-ρέων ὅπλων, πολυβόλων καὶ ἀλ-λων, οἱ ὁποῖοι συνεχίζοντο ἐπὶ πο-λύ

οεν εχει εξασφαλισει επαρκη εις τό 'Ελληνικόν ἔδαφος, καί κατά πάσαν δυνατήν πιθανότητα εὑρίσκεται εἰς γειτονικόν Κράτος, ἀπό ἐκεῖνα ἐκ τῶν ἐδαφῶν τῶν ὁποίων ξεκινοῦν καί οἱ Συμμορῖται, ἐφαντῶν τῶν 'Ελληνικῶν χωρίων καί πόλεων ἐγγύς εἰς τά Σύνορα, ἡ ἐφοδιάζονται ποτιστέρα δι' ἀπό τῶν ἀπροσίτων ὀρεινῶν δρόμων. Μία κυβέρνησις παρομοίου εἴδους δέν εἶνε εἰκολον νά ἀναγκαρισθῆ κατά τρόπον ἐπιτήσιον, μολονότι εἶνε δυνατόν νά διαφημίζεται καί νά ὑπογράφεται κατά τρόπον ἀνάλογον ἢ καί ἀφρόνέστερα ἀπό ὅσον τοῦτο συ-

al δύο μεταπολεμικαί ἰδεολογίαι, ἡ Δημοκρατία μὲ τὸν Κομμουνισμόν, καὶ ἐάν εἶνε ἀληθές ὅτι ἡ ἀπάλεια τῆς 'Ελλάδος θά σημαίνη διά τήν Δύσιν τήν ΤΗΝ ΙΤΤΑΛΙΑ εἰς τήν μεγάλην σύγκρουσιν ποὺ θά ἀποφασίση καί διά τήν Ἰδικήν της τύχην, ὀφείλουν τώρα αἱ Δυνάμεις τῆς Δύσεως ν' ἀντιμετωπίσουν τά πράγματα ὅπως εἶνε. Καί νά τά ἀντιμετωπίσουν μὲ τήν Ἰδίαν ἀποφασιστικότητα ἐφ' ὅσον εἰς τήν μεγάλην σύγκρουσιν ποὺ θά ἀποφασίση καί διά τήν Ἰδικήν της τύχην, ὀφείλουν τώρα αἱ Δυνάμεις τῆς Δύσεως ν' ἀντιμετωπίσουν τά πράγματα ὅπως εἶνε. Καί νά τά ἀντιμετωπίσουν μὲ τήν Ἰδίαν ἀποφασιστικότητα ἐφ' ὅσον εἰς τήν μεγάλην σύγκρουσιν ποὺ θά ἀποφασίση καί διά τήν Ἰδικήν της τύχην, ὁ θέ

ΔΙΑ ΝΑ ΠΑΤΑΧΘΗ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΑΡΧΙΑ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗ ΟΥΤΩ ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΑΙ ΧΘΕΣΙΝΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΤΟΥ κ. ΣΟΦΟΥΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

Ματαιωθέντος τοῦ ταξειδίου του εἰς Κρήτην, ἐλλείψει προσφόρου μέσου συγκοινωνίας, ὁ ἀρχηγὸς τῶν Φιλελευθέρων κ. Σοφούλης συνεκάλεσε χθὲς τὸ ἀπόγευμα τὸ Κομμα, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου προέβη εἰς δηλώσεις ἐγκριθείσας ὁμοφώνως. Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Σοφούλης προέβη πρὸς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου εἰς τὰς κατωθι ἀνακοινώσεις:

Αἴσθημα ἐθνικῆς ὀδύνης κατέχει ἕκαστον, ὅταν ἀναλογίζεται καί συγκρίνει τὴν Ἑλλάδα τοῦ 1940—1941 μὲ τὴν σημερινὴν θέσιν αὐτῆς. Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς συνησπισμένος τότε εἰς μίαν ἀδιάσπαστον ὀντότητα θελήσεως καὶ σκοποῦ καὶ εἰς μίαν ἔκρηξιν φλογεροῦ πάθους ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας καὶ κατὰ τοῦ φασισμοῦ ἀνύψωσε διὰ τῆς αὐθορμήτου μεγαλουργίας του εἰς τὸ μεσουράνημα τὸ ἠθικὸν κῦρος καὶ γόητρον τῆς Ἑλλάδος ὥστε νὰ ἐκστομίζεται παντοῦ ἡ λέξις Ἑλλὰς μὲ θαυμασμὸν καὶ εἰλικρινῆ ἀγάπην ὡς ἡ χώρα περιουσίου λαοῦ.

Σήμερον ὅμως διεσπασμένη ἡ ἐθνικὴ ζωὴ συνθλίβεται μεταξὺ δύο μεγάλων κακῶν, τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς καὶ τῆς ἄκρας δεξιᾶς. Συνοψίζεται δὲ ἡ σημερινὴ κατάστασις εἰς τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις «πλήρης ἀγνπαρξία ἀσφαλείας ἀνυπαρξία δηλαδὴ Κράτους καὶ παντοδυναμία ἐνόπλων ὁμάδων».

Θὰ ἦτο μέγα ἀτύχημα ἐὰν τὸ πεπρωμένον ὡδήγει τὴν Ἑλλάδα ὑπὸ ἀμεταβλήτους τὰς σημερινὰς συνθήκας εἰς τὸ Ἀνώτατον Συνέδριον τὸ προωρισμένον νὰ κρίνῃ τὰ ἐθνικά μας δίκαια, τὴν ἐθνικήν μας ὕπαρξιν. Δὲν ἀρκεῖ διὰ τὰς ἐθνικάς μας διεκδικήσεις νὰ παρουσιάζωμεν ὡς κύρια ἐφόδια μόνον τὰ τρόπαια ἐθνικῆς δόξης πού ἔστησεν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ Ἰταλικοῦ φασισμοῦ. Αἱ δάφναι τῶν πολεμικῶν κατορθωμάτων μαραίνονται καὶ αὐταί, ἐὰν δὲν καθαγιάζονται καὶ ἀπὸ τὴν εὐλογίαν τῆς εἰρήνης τὴν εὐλογίαν τῶν εἰσηνικῶν κατορθωμάτων.

Πρέπει νὰ ἀνακοπῇ ἐπὶ τέλους ἡ κατωφέρεια εἰς τὴν ὁποίαν φερόμεθα. Δὲν εἶναι πλέον ἀνεκτὴ μία κατάστασις πού ἐπιτρέπει εἰς κάθε στείραν σιδηροφορούντων ἀλητῶν νὰ διαθέτῃ τὴν ἀσφάλειαν τῆς χώρας ἐσωτερικῶς καὶ τὴν τιμὴν αὐτῆς ἐξωτερικῶς.

Εἶναι ἐθνικὴ ἀνάγκη νὰ τεθῇ ἀριστικὸν τέρμα εἰς τὴν ἀναρχικὴν αὐτὴν κατάστασιν. Εἰς τὸν ἔντιμον ναύαρχον, Βούλγαρην ὁ ὁποῖος ὀφείλεται βεβαίως πολλὴ εὐγνωμοσύνη καὶ ἐκτίμησις διὰ τὴν καλὴν θέλησιν καὶ τὴν χρηστὴν πρόθεσιν, μὲ τὴν ὁποίαν διηυθύνθη τὴν ἐξουσίαν του. Ἀλλ' ἡ δύναμις τῶν σημερινῶν περιστάσεων εἶναι ἀνωτέρα τῆς καλῆς θελήσεως μιᾶς ὑπηρεσιακῆς κυβερνήσεως.

Σήμερον διὰ νὰ ἀνακτήσῃ ἡ χώρα σχετικὴν πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν ὁμαλότητα εἶνε ἀπαραίτητος ἡ παρουσία ἰσχυρᾶς κυβερνήσεως ἱκανὴς νὰ ἐπιβάλῃ τὴν πλέον αὐστηρὰν πειθαρχίαν εἰς ὅλα τὰ κρατικὰ ὄργανα καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν φόβον εἰς τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα.

Ἐπιβάλλεται συνεπῶς ὡς ἐθνικὴ ἐπιταγὴ ὁ σχηματισμὸς ἐθνικῆς πολιτικῆς κυβερνήσεως μὲ συμμετοχὴν ὅλων τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῶν γνωρίμων εἰς τὴν δημοσίαν συνείδησιν τῶν κομμάτων δηλαδὴ πού ἔχουν ὑποστῆ τὸ λαϊκὸν βάπτισμα μὲ ψῆφον ἐμπιστοσύνης μιᾶς μερίδος τοῦ λαοῦ.

Ἐκ πάσης γωνίας τῆς Ἑλλάδος διακηρύσσεται σήμερον ἡ ἀνάγκη ἐθνικοῦ συνασπισμοῦ. Ἀλλ' ὁ ἐθνικὸς συνασπισμὸς εἶναι πραγματικὸς μόνον, ὅταν προσλάβῃ οὐσιαστικὴν μορφὴν καὶ δύναμιν εἰς μίαν συνησπισμένην κυβερνητικὴν ἑνότητα. Ἀντιθέσεις μεγάλαι καὶ μικραὶ χωρίζουν βεβαίως τὸν πολιτικὸν κόσμον. Ἀλλὰ μεγαλύτεραι καὶ θεμελιωδέστεροι ἀξιώσεις τῆς Πατρίδος ἐπιβάλλουν εἰς αὐτὸν ὡς ὑπερτάτη ὑποχρέωσιν νὰ παραπερισ[illegible] τὰς ἀντιθέσεις πού τὸν χωρίζουν προσωρινῶς.

Εἰς τὸ μυαλὸν τοῦ δὲ[illegible] σήμερον ὅτι τὴς ἀναρχίας δοκιμάζεται. [illegible] καὶ ὁ πατριωτισμός, καὶ ἡ ἐνεργητικὴ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου. Ὁ πρῶτος [illegible] μας σκοπὸς πού [illegible] νὰ ἐπιδιώξῃ ἡ ἐθνικὴ πολιτικὴ κυβέρνησις εἶνε ἡ πλήρης ἀποκατάστασις τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἡ ἀποκατάστασις τοῦ κύρους τοῦ Κράτους, Κράτους ὁπλοῦ ἐξασφαλίζοντος ἀπόλυτον ἰσοπολιτείαν μαζὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ δικαιοσύνην.

Μόνον μὲ αὐτὴν τὴν βάσιν ἡ Ἑλλὰς ὡς εὐνομουμένου κράτος θὰ δυνηθῇ ν' ἀντιμετωπίσῃ μὲ θάρρος τὰ τεράστια προβλήματα καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ μὲ περισσότερα τίτλους ὑποστάσεως ἐπιτυχίας τὴν ἀναγκαιοτέραν, τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐθνικῆς.

Μόνον ὡς εὐνομουμένη κράτος ἡ Ἑλλὰς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιδιώξῃ μὲ ἐπιτυχίαν τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης καὶ τὰ ἐθνικά μας δίκαια κατοχυρωμένα πλέον μὲ ἀναφαίρετα καὶ ἀδιαμφισβήτητον ἰσχύν.

Καὶ μία τελευταία διευκρίνησις: Κατ' οὐδένα λόγον δὲν πρόκειται ἡ πρόταση περὶ σχηματισμοῦ πολιτικῆς κυβερνήσεως νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἀποτελεῖ ἄρνησιν ἐμπιστοσύνης τῶν ναυάρχων Βούλγαρη, ἀλλ' ὅτι τίθεται ὡς ζήτημα ἐθνικῆς ἀνάγκης καὶ ἐθνικῆς ἐπιταγῆς. Διότι τὴν ἔννοιαν δὲ αὐτὴν καὶ μόνην, τὴν ἔννοιαν τῆς ἐθνικῆς ἀνάγκης, ἐλπίζω, ὅτι θὰ ἐρμηνευθῇ καὶ θὰ ἐξετασθῇ τὸ ζήτημα καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως καὶ ὑπὸ τῶν προέδρων τῆς κυβερνήσεως.

Μετὰ τὰ ἐρωτήματα τῶν δηλώσεων του ὁ κ. Σοφούλης ἠρωτήθη ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ τύπου ἐὰν εἰς τὴν προτεινομένην ὑπ' αὐτοῦ κυβέρνησιν πρόκειται νὰ μετάσχῃ καὶ τὸ Κομμουνιστικὸν κόμμα. Ὁ κ. Σοφούλης ἀπήντησεν, ὅτι ἡ πρόθεσίς του εἶνε σαφὴς σχετικῶς μὲ τὰ κόμματα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ μετάσχουν εἰς τὴν ἐθνικὴν πολιτικὴν κυβέρνησιν. Ἐὰν τελικῶς θὰ σχηματισθῇ αὕτη καὶ πῶς θὰ σχηματισθῇ δὲν δύναται νὰ τὸ γνωρίζῃ ἀπὸ τοῦδε. Ἓν μόνον εἶνε βέβαιον, προσέθεσεν, ὅτι δὲν ἐμποροῦν νὰ λάβουν μέρος εἰς τὴν σχηματισθησομένην κυβέρνησιν τὰ ἀντιεράριθμα, 30—40 ἴσως καὶ περισσότερα κόμματα, τὰ ὁποῖα ἐνεφανίσθησαν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τὰ ὁποῖα δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀναγνωρισθοῦν ὡς κόμματα ἐφόσον δὲν ἔχουν περιβληθῇ ἐκόμη ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνην μιᾶς μερίδος τοῦ λαοῦ.

ΑΝΕΚΟΙΝΩΣΑΝ ΤΗΝ ΝΙΚΗΤΑ ΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΑΠΟ

ΒΗΜΑ 8/8/1945

ΠΡΩΤΑ ΝΑ ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΟΣ!

Η πραγματική άρχή τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος εἶναι ἡ λαϊκή ἐτυμηγορία. Καὶ διὰ τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ μοναδικὴ διέξοδος, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ ἀπὸ τὸ χάος τῆς ἐσωτερικῆς ἀσταθείας εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σταθερᾶς πολιτικῆς ὁμαλότητος. Ἰδοὺ ὅμως ὅτι γίνεται σημαία τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς, καὶ ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς πολιτικῆς ἀντιδράσεως. Πῶς συμβαίνει, ὥστε ἡ πλέον ἱερὰ Δημοκρατικὴ ἀρχὴ νὰ εἶναι εἰς τὴν σημερινὴν Ἑλλάδα ὅπλον εἰς χεῖρας τῶν Μοναρχικῶν; Ἀπὸ τῆς πενταμελοῦς διοικήσεως τοῦ Λαϊκοῦ Κόμματος μέχρι τῶν Ἀποστατῶν καὶ μέχρι τῶν πιστῶν ὑπολειμμάτων τοῦ Τρίτου Πολιτισμοῦ, ἡ Μοναρχικὴ πολιτικὴ ἔχει ἀναπετάσει τὴν Δημοκρατικὴν σημαίαν τῆς Λαϊκῆς ἐτυμηγορίας. Μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος εἰς τὰς Ἀγγλικὰς ἐκλογάς, τὰ ἀντιλαϊκὰ κόμματα τῆς Ἄκρας ἀντιδράσεως, παρουσιάζουν μίαν ἀπίστευτον συγκίνησιν καὶ εὐαισθησίαν διὰ τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὅ,τι θέλει ὁ λαός! Καὶ τὸ λέγουν ἐκεῖνοι ἀκριβῶς, οἱ ὁποῖοι σαρκάζουν κάθε δημοκρατικὸν δικαίωμα τοῦ λαοῦ· ἐκεῖνοι ποὺ ἔχουν ὑμνήσει τὰ ἰσχυρὰ καθεστῶτα τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Μουσσολίνι, ποὺ ἔχουν πανηγυρίσει ὅταν ὁ λαὸς ἦτο φιμωμένος καὶ σιδηροδέσμιος εἰς μίαν Αὐλικὴν Διϰτατορίαν, καὶ ποὺ ἐφιλοδόξησαν νὰ διαδεχθοῦν τὸν Ἐθνικὸν Κυβερνήτην· ἀναλαμβάνοντες νὰ συνδράμουν τὴν Παλινόρθωσιν. Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι πραγματοποιοῦν τὴν προσωπικὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Τσώρτσιλ.

❁

Ἔχει τὸ ἱστορικόν της προηγούμενον ἡ πολιτική, ἡ ὁποία ζητεῖ νὰ ἀνατρέψῃ τὴν Δημοκρατίαν καὶ νὰ ἐπαφιάσῃ τὴν Ἑλλάδα μὲ μίαν Δημοκρατικὴν σημαίαν. Εἰς τὰ 1920, ἡ Ἡνωμένη Ἀντιπολίτευσις ἤθελεν ἐπίσης ὑπὲρ τὴν ἐθνικὴν ὑπόστασιν τῆς Ἑλλάδος μέσα εἰς τὸν Συμμαχικὸν της κόσμον· ὑπὲρ τὴν Ἑλλάδα τῶν πέντε θαλασσῶν καὶ τῶν δύο Ἠπείρων, τὴν ΛΑΪΚΗΝ ΕΤΥΜΗΓΟΡΙΑΝ, ἐλαδὴ τὴν Παλινόρθωσιν. Ἦσαν ἀπάτριδες οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τοῦ Ἀντιβενιζελισμοῦ, οἱ ὁποῖοι ὡδήγησαν τὴν Νικήτιαν Ἑλλάδα εἰς τὸν Σαγγάριον; Οἱ Ἕλληνες ἔχομεν εὐσολίαν νὰ προσάπτωμεν καὶ τὰς τρομερωτέρας κατηγορίας. Εἶναι ἀρκετὸν νὰ διαφωνοῦμεν, διὰ ν' ἀποκαλέσωμεν τὸν ἀντίπαλόν μας Προδότην. Ἡ Ἡνωμένη Ἀντιπολίτευσις τοῦ 1920 ὡδήγησε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὸν Γοῆφον, ἁπλῶς ἀπὸ κομματικὴν τύφλωσιν. Δὲν ἤθελε νὰ τὴν προδώσῃ. Δὲν ἤθελε νὰ τὴν καταστρέψῃ. Θὰ ἤθελε μάλιστα τὴν δόξαν της μὲ τὸν Κωνσταντῖνον Αὐτοκράτορα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἀλλὰ ὅμως τὴν κατέστρεψε, διότι ἡ ἐπάνοδος τοῦ Κωνσταντίνου ἦτο πρόκλησις διὰ τοὺς Συμμάχους, ἦτο ἡ ἄρνησις τῆς ἑλληνικῆς Ρωσίας εἰς τὴν Συμμαχικὴν νίκην. Ὅπως ἡ Παλινόρθωσις εἶναι σήμερον ἡ ἄρνησις τῆς ἀντιφασιστικῆς νίκης. Εἶναι μία ΠΡΟΚΛΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ Ηνωμένων ΕΘΝΩΝ· καὶ εἰς τὰ συγκεκριμένα διὰ τὰ ὁποῖα ἐχύθησαν ποταμοὶ αἱμάτων. Εἶναι ἀπόπειρα προκλήσεως τῆς μικρᾶς Ἠπείρου τῆς νίκης πρὸς τὰς σημερινὰς κυβερνήσεις τῆς Ρωσίας, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας· καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα ὅλων τῶν λαῶν ποὺ θέλουν νὰ ἐμφρέζουν αὐτὰ αἱ κυβερνήσεις.

Εἶναι προδόται οἱ ἐθνικόφρονες τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς, ποὺ ἔχουν σήμερον ὑψώσει τὴν σημαίαν τῆς λαϊκῆς ἐτυμηγορίας, δηλαδὴ τῆς Παλινορθώσεως; Ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρισμοῦ διαμαρτυρόμεθα ἐντόνως. Ἁπλῶς, πάσχουν πνιγμὸν ἀπὸ κομματικὴν τύφλωσιν. Βεβαίως, ἐὰν ἤθελαν τυχὸν ἐπιτύχει τὸν σκοπόν των, ἀσφαλῶς ἡ Ἑλλὰς θὰ ὡδηγεῖτο εἰς συνδεδεμένη μὲ τὴν τύχην τῆς Μοναρχίας. Θέλουν νὰ φέρουν τὸν Γεώργιον διὰ νὰ ἔλθουν μαζύ του εἰς τὴν ἐξουσίαν, καὶ νομίζουν ὅτι μὲ τὴν λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν θὰ τὸ ἐπιτύχουν. Εἰς τὰ 1920 οἱ Ἕλληνες εἶχαν κουρασθῆ ἀπὸ τὸν πόλεμον. Εἶχαν ἀσφαλῶς ἀντιπαθήσει τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου ἐξ αἰτίας τῶν σκληρῶν μέτρων ποὺ εἶχεν ἐφαρμόσει διὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν πόλεμον. Εἶχαν καὶ ἕνα αἴσθημα συμπαθείας πρὸς τὸν ἐξόριστον Βασιλέα, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε ἦτο πράγματι λαοφιλής. Ἡ πολιτικὴ λοιπόν, ἀντίδρασις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μὲ τὴν σημαίαν τῶν ἐκλογῶν ἔδιδεν ἱκανοποίησιν εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ κόσμου: Νὰ σταματήσῃ ὁ πόλεμος· Νὰ φύγῃ ὁ τύραννος. Νὰ ἔλθῃ ὁ Κωνσταντῖνος.

❁

Ἡ σημερινὴ Ἄκρα Δεξιὰ νομίζει ὅτι ἔχει μίαν ἀνάλογον εὐκαιρίαν. ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΚΑΙΑΝ ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΙΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ, καὶ τὴν εὔλογον διάθεσίν του νὰ γίνεται πάν ὅ,τι θὰ ἐτσάκιζε τὸν Κομμουνιστικὸν κίνδυνον, πιστεύει ἡ Μοναρχικὴ παράταξις ὅτι εἶναι μοναδικὴ ἡ εὐκαιρία της: Νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν μαζὺ μὲ τὸν Γεώργιον ἀπὸ μίαν ψῆφον τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία ΔΕΝ ΘΑ ΔΟΘΗ ΠΡΟΣ ΑΥΤΗΝ, ΑΛΛΑ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ. Ἡ Ἄκρα Δεξιὰ ζητεῖ ΝΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΘΗ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΣ ΜΙΑΝ ΕΘΝΙΚΗΝ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΝ· μὲ τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν, καὶ ἡ ὁποία θὰ εἶναι εὐεργετικὴ μόνον εἰς τὴν ἐθνικὴν Δημοκρατικὴν της διέξοδον καὶ ποτὲ εἰς τὴν Μοναρχικήν. Ὁ λαὸς θέλει νὰ ψηφίσῃ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ. Νὰ κληθῇ ὁ λαὸς εἰς τὰς κάλπας διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν θέλησίν του, αὐτὸ εἶναι ὄχι ἁπλῶς ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ ἐθνικῶς ἀναγκαῖον. Κατὰ τοῦ Δεκεμβρίου ὅμως σημαίνει ἐναντίον τῆς σφαγῆς, τῆς τυραννίας, τῆς κομματικῆς δουλείας, τῆς Διϰτατορίας τοῦ ἀναχρονισμοῦ. Σημαίνει κατὰ πάσης δεσμεύσεώς του καὶ τρομοκρατήσεώς του, κατὰ πάσης ἀπειλῆς τῆς κυριάρχου θελήσεώς του. Δηλαδὴ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ. Ἐχέτω προϋποθέσεις ὁ λαὸς νὰ ψηφίσῃ σύμφωνα πρὸς τὰ πραγματικὰ δημοκρατικά του φρονήματα; Νὰ ψηφίσῃ κατὰ τοῦ Δεκεμβρίου καὶ κατὰ τῆς Τετάρτης Αὐγούστου; Ἀναμφισβήτητα. Ὄχι. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐπεκράτει τὸ πνεῦμα τοῦ Δεκεμβρίου. Καὶ ἡ περίφημη Λαοκρατία ὡρκίζετο τότε εἰς τὴν λαϊκὴν κυριαρχίαν. Ὅπου ἐγίνετο ἐκλογή· ἡ Λαοκρατία, δηλαδὴ ὁ Δεκέμβριος, ἐγνώριζε τὸν Θρίαμβον. Ἦσαν πραγματικὰ τὰ αἰσθήματα τοῦ κόσμου; Ὄχι. Διότι ὑπῆρχεν ἡ στυγνὴ δίκη καὶ ἡ ἀπειλὴ τῆς βίας, ὑπῆρχεν ὁ φόβος καὶ ἡ συγχυσις. Μετὰ τὸν Δεκέμβριον ἡ Ἐθνικὴ Ἑλλὰς παρεστάθη ἀμέσως ὡς Βασιλόφρων. Ὅπου ἔγιναν ἐκλογαὶ ἡ νίκη ἦτο λίσσαρχική. Εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς τὰς πόλεις ἡ ἀκίνδυνος καὶ πλέον ἄνετος ἀντίληψις διὰ νὰ κυλοφορῇς ἦτο ἡ... ἀνάγκη νὰ ἐπονέλθῃ ὁ Βασιλεὺς διὰ νὰ βάλῃ μίαν τάξιν! Ἦτο ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ αὐτὰ τὰ αἰσθήματα; Ὄχι. Διότι ἡ ἰδικὴ της Τρομοκρατία ὑπάρχει τώρα πανοπλία καὶ ἀσύδοτη, ὅπως ἡ Κομμουνιστικὴ πρὸ τοῦ Δεκεμβρίου. Ἡ Λαϊκὴ ἐτυμηγορία! Βέβαια. Ἀλλὰ νὰ ὑπάρξῃ πρῶτα δημοκρατικὸν κράτος πραγματικόν, μὲ ψυχολογίαν· μὲ σκέψιν καὶ με αἰσθήματα δημοκρατικά, δηλαδὴ σεβασμοῦ τῆς Λαϊκῆς ἐτυμηγορίας. Αὐτὸ δὲν ὑπάρχει σήμερον. Καὶ ἀκριβῶς δι' αὐτὸ ζητᾶ ἡ Ἄκρα Δεξιὰ τὴν Λαϊκὴν ἐτυμηγορίαν, ἐπειδὴ φαντάζεται ὅτι ἡμπορεῖ νὰ ἐπωφεληθῇ. Διότι ἄλλοτε αὐτὴ εὑθύνεται ποὺ δὲν ὑφίσταται ἀκόμη Δημοκρατικὸν κράτος, ἱκανὸν καὶ ἄξιον νὰ ἐγγυηθῇ

ΕΑΝ ΟΙ ΛΑΟΙ ΔΕΝ ΗΜΠΟΡΕΣΟΥΝ ΝΑ ΖΗΣ

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΜΕΤΑΒΛΗΘΗ Η ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ

ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ ΤΟΥ ΑΓΓΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΜΕΡ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 7 Αὐγούστου. (Ἰδιαιτέρα ὑπηρεσία). Πόσην ἀπήχησιν εἶχαν αἱ ταὐτόχρονοι ἀνακοινώσεις τοῦ πρωΐου Τρουμαν ἀπὸ τοῦ καταδρομικοῦ «Αὐγούστα» καὶ τοῦ Ἄγγλου πρωθυπουργοῦ κ. Ἄττλη διὰ τὴν νέαν βόμβαν, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὴν διάσπασιν τοῦ ἀτόμου, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν, παρ' ὅλον τὸν περιωρισμένον χῶρον, τῆς ἀφιερώνει ὁ ἀγγλικὸς τύπος. Οἱ «Τάϊμς» ἀφιερώνουν εἰς τὴν σχετικὴν εἴδησιν ὁγραφίαν τρισήμισυ στήλες, τὸ «Νταίλυ Μαίηλ» ὁλόκληρον τὴν κυρίαν σελίδα του, τὸ «Νταίλυ Τέλεγκραφ» ἑπτάμισυ στήλες, ἡ «Ἐσπερινὴ Σημαία» ὀκτὼ στήλες κτλ. Τόσον ὁ ἀγγλικός, ὅσον καὶ ὁ ἀμερικανικὸς τύπος— καθὼς ἀναφέρουν τὰ τηλεγραφήματα ἐκ τῆς Οὐάσιγκτων καὶ τῆς Νέας Ὑόρκης — εἶς τὰ σχόλιά των διακρίνουν ἀφ' ἑνὸς τὴν σημασίαν τῆς νέας ἐφευρέσεως εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὸν Ἰαπωνικὸν πόλεμον, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν σημασίαν τῆς νέας ἐφευρέσεως εἰς τὸν καθ' ὅλον δίον τῶν ἐθνῶν καὶ τὰς δυνατότητας διὰ τὴν εἰρηνικὴν ζωήν.

Ὡς πρὸς τὸν ἀντίκτυπον τῆς βόμβας τοῦ ἀτόμου εἰς τὸν πόλεμον τοῦ Εἰρηνικοῦ, τονίζεται γενικῶς ὅτι οἱ Ἰάπωνες δὲν ἠμποροῦν ν' αὐταπατῶνται ὡς πρὸς τὰς συνεπείας. Τὸ Ἰαπωνικὸν πρακτορεῖον ἀναφέρει ἤδη ὅτι καθὼς ἀπεκάλυψε τὸ Ἰαπωνικὸν στρατηγεῖον «ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν κατὰ τῆς πόλεως Χιροσίμα καὶ τῆς περιοχῆς της ἐπίθεσιν ἐχρησιμοποίησε νέου τύπου βόμβαν καὶ αἱ προξενηθεῖσαι καταστροφαὶ εἶνε σημαντικαί».

ΤΡΟΜΕΡΑ Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ

Τηλεγραφήματα ἐξ Οὐάσιγκτων ἀναφέρουν ὅτι ἰσχυροὶ ἀμερικανικοὶ ραδιοφωνικοὶ σταθμοί ἀπὸ τὰς Μαράνας νήσους, εἰς τὸ δυτικὸν παράλιά των Ἡν. Πολιτειῶν, διὰ συνεχῶν ἐκπομπῶν εἰς Ἰαπωνικὴν γλῶσσαγνάλαβαν νὰ ἐνημερώσουν τὸν Ἰαπωνικὸν λαὸν περὶ τοῦ θανασίμου κινδύνου, τὸν ὁποῖον διατρέχει, ἐκατοντάδες δὲ χιλιάδες προκηρύξεων πρόκειται νὰ ριφθοῦν ἀπὸ ἀμερικανικὰ ἀεροπλάνα ἐντὸς τῶν προσεχῶν ἡμερῶν εἰς τὰς κυριωτέρας μητροπολιτικὰς νήσους τῆς Ἰαπωνίας. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐμπειρογνώμονες τοῦ πολέμου τῶν νεύρων ἀποφαίνονται ὅτι τὰ ψυχολογικὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ νέου ὁπλου εἶνε τρομερώτερα κατὶ τῶν φυσικῶν· Χαρακτηριστικὰ εἶνε, ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο, τὰ σχόλια τῆς ἐλβετικῆς «Νέας Ἐφημερίδος τῆς Ζυρίχης» ἡ ὁποία γράφει: «Ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὴν Ἰαπωνία ἀντιμετωπίζει τὸν κίνδυνον καταστροφῆς καὶ τελείας ἐκμηδενίσεως».

ΤΑ ΠΕΡΙ ΝΕΟΥ ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟΥ

Πάντως μέχρι στιγμῆς δὲν ὑπάρχει ἐξ ἐπισήμου ἀμερικανικῆς πηγῆς ἐπιβεβαίωσις τῆς φήμης ὅτι ἐπιδόθη εἰς τὴν Ἰαπωνίαν καὶ δεύτερον τελεσίγραφον μὲ προθεσμίαν 48 ὡρῶν διὰ ν' ἀπαντήσῃ. Κατὰ τηλεγραφήματα ἐξ Οὐάσιγκτων, Ἀμερικανὸς στρατιωτικὸς ἀνεπρόσωπος ἐρωτηθεὶς διατί ἡ πρώτα βόμβα—ἀπὸ μου ἐρίφθη κατὰ τῆς Χιροσίμα καὶ ὄχι κατὰ τοῦ Τόκιο, ἀπήντησεν: «Ἂν ἐρίπτετο κατὰ τοῦ Τόκιο, δὲν θ' ἀπέμενε κεντρικὴ ἰαπωνικὴ ἀρχή, διὰ νὰ διαπραγματευθῶμεν μετ' αὐτῆς τὴν παράδοσιν τῆς Ἰαπωνίας». Τὸ Ἰαπωνικὸν τηλεγραφικὸν πρακτορεῖον μεταδίδει ὅτι ἡ νέα βόμβα ἐρίφθη δι' ἀλεξιπτώτου καὶ ἐξερράγη εἰς τὸν ἀέρα, πρὶν πέσῃ εἰς τὸ ἔδαφος. Γενικῶς ὁ ἀγγλικὸς τύπος τονίζει ὅτι ἡ νέα βόμβα θὰ τερματίσῃ ταχύτερον τὸν κατὰ τῆς Ἰαπωνίας πόλεμον.

Η ΒΟΜΒΑ ΚΑΙ Η ΕΙΡΗΝΗ

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 7 Αὐγούστου. (Ἐϊδ. ὑπηρ.). — Ἡ γενικὴ ἐντύπωσις ἐκ τῶν ἐπισήμων ἀνακοινώσεων διὰ τὴν νέαν βόμβαν, ὡς ἐκφράζεται εἰς τὰ σχόλια τῶν

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 7 Αὐγούστου. — Ὁ ἀγγλικὸς τύπος ἀφιερώνει σελίδας καὶ συνεταίρισες ἀναφορὰς εἰς τὴν «βόμβαν ἀτόμου». Σημειοῦται χαρακτηριστικῶς ὅτι εἰς τὴν Κολωνίαν, μίαν ἀπὸ τὰς βαρυβομβαρδισθείσας γερμανικὰς πόλεις, ἐπέτρεψε ἐπὶ 30 χιλιάδες βομβῶν. Αἱ καταστροφαὶ θὰ ἠδύναντο νὰ προκληθοῦν μὲ μίαν μόνην καὶ ἡμίσεια «βόμβα ἀτόμου» εἰς τὴν Ἀγγλικὴν αὐτὴν μεγαλούπολιν, ἐὰν ἐγίνετο ἡ ἐπίθεσις ἀνακάλυψεν αὐτὴν ὡς ἀντικείμενον καὶ τῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἰδίως ὅταν χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν παραγωγὴν καὶ δυνάμεως, ὁπότε θὰ ἀνατρ

ΝΑ ΜΑΘΗ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑΝ Ο ΕΛΛΗ

ΑΠΛΕΤΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΑ ΠΑ

ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑΙ ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗΝ ΤΗΣ Η ΡΩΣΣΙΑ.— ΣΕΩΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΟΣ.—

3

Περὶ τὸ τέλος τοῦ ἔτους παρουσιάζεται καὶ ἄλλη ἀφορμὴ ἐπιτάσεως τῆς ὀξύτητος τῆς ἐσωτερικῆς διαιρέσεως. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ τῶν ἀνταρτικῶν ὁμάδων ἀφ' ἑνὸς τοῦ ΕΛΑΣ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Ζέρδα.

Ἡ ἐπέμβασις μας πρὸς κατάπαυσιν αὐτῆς ὑπῆρξεν ὅσον ἠδύνατον δραστηριωτέρα. Ἡ συμμαχικὴ στρατιωτικὴ ἐν Ἑλλάδι ἐξ ἄλλου, ὅτι τὴν κάθε δικτατορίαν τὴν ἀπεχθάνεται ὁ Ἕλληνικὸς Λαός. Ἀλλοιμονον εἰς ἐκείνον ποὺ θὰ ἐσκέπτετο περὶ Διϰτατορίας μετὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ οἱανδήποτε πρόφασιν ἢ αἰτίαν. Τὸ ἰδανικὸν τοῦ Ἕλληνος εἶναι ἡ ἐλευθερία καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐκδηλώσεις καὶ ὄπως δὲν ἀνέχεται ξένους, δυνάστας ἐξ ἴσου ἀποτρωπιάζεται καὶ τοὺς ἰδικούς του τυράννους. Ἑπομένως ὁ κάθε ἀς προσέξῃ, διότι ὁ χα

ΤΟ ΒΗΜΑ 5/8/1945

Ο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΦΟΒΟΣ

Ὁ κοινωνικὸς φόβος ἦτο ἡ μεγάλη ἀσθένεια τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος. Ἦτο ἕνα εἶδος μανίας καταδιώξεως, ἡ ὁποία καταλαμβάνει εἰς μίαν στιγμὴν μεγάλης κοπώσεως τῶν τὰ νευρικῶς εὐαίσθητα ἄτομα. Ἡ ἀστικὴ Ἑλληνικὴ κοινωνία ἐπέρασεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν «νευρικὴν κρίσιν». Κατὰ τὴν τελευταίαν διετίαν τῆς Κατοχῆς, μὲ τὰς ὑπερβολὰς τῆς στυγνῆς κομματικῆς δικτατορίας τῆς κομμουνιστικῆς ἡγεσίας καὶ τὸ κίνημα τῆς Ἀντιστάσεως, ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται εἰς νόσον ὁ κοινωνικὸς φόβος. Ὁ Δεκέμβριος ὑπῆρξεν ἡ ἀποκορύφωσίς της. Καὶ ἔκτοτε διήνυσε τὰ στάδιά της. Αἱ διεθνεῖς ἐξελίξεις, ὅπως ἀπεκρυσταλλώθησαν εἰς τὴν σταθερὰς κοινωνικῆς ἠρεμίας μορφήν, ἐξελικτικῆς προόδου ποὺ ἔξωσαν αἱ Ἀγγλικαὶ ἐκλογαί, ἐπέδρασαν κατευναστικῶς εἰς τὴν ἀστικὴν ἑλληνικὴν ταραχήν. Ἡ μεγάλη κρίσις παρῆλθε. Τοῦτο ἀρχίζει νὰ γίνεται γενικὰ αἰσθητόν. Αἱ Συντηρητικαὶ ἑλληνικαὶ δυνάμεις ἀνακτοῦν τὴν ἰσορροπίαν των. Ἡ ἐπιμονὴ τῆς μοναρχικῆς πολιτικῆς πρὸς κομματικὴν καὶ πολιτειακὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ κοινωνικοῦ φόβου ἔχει ἀπομείνει ὡς ἡ μόνη ἑστία πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀσταθείας εἰς τὴν χώραν. Ὄχι ὁ κοινωνικὸς φόβος ὡς κάτι ὀργανικόν, ἀλλὰ ἡ ἐκμετάλλευσίς του ἀποτελεῖ τώρα τὴν ἐθνικὴν ἀδυναμίαν. Ἡ Ἑλλὰς ὅμως ἔχει ἀνάγκην μιᾶς συντόνου προετοιμασίας διὰ ν' ἀντικρύσῃ τὴν ζωήν της. Πρέπει νὰ δυναμώσῃ τὰ κύτταρα της καὶ νὰ ἐπανεύρῃ ταχέως τὴν κοινωνικήν της ἰσορροπίαν, τὴν σταθερὰν ὑγείαν της ὡς ἀστικῆς δημοκρατικῆς κοινωνίας.

❁

Ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τοῦ ἑαυτοῦ μας ὑπῆρξε πάντα ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός μας. Ὁσάκις ἔχομεν ἐπιτύχει νὰ ἀντιτάξωμεν εἰς τὰς δυσχερείας μας μίαν αὐστηρὰν περισυλλογὴν καὶ μίαν ἰσχυρὰν αὐτοσυγκέντρωσιν. Ὁσάκις ἔχομεν ἐξουσιάσει τὸν ἑαυτόν μας, πάντοτε ἠδυνήθημεν νὰ βαδίσωμεν στερεὰ πρὸς τὰ ἔμπρός. Ἐνώπιον τῆς ὑψηλοτέρας ἐξάψεως τοῦ κοινωνικοῦ φόβου, διετυπώσαμεν χωρὶς ἐπιφύλαξιν τὴν πεποίθησίν μας ὅτι ἡ ἀρρώστεια αὐτὴ ΔΕΝ ΗΤΟ ΟΡΓΑΝΙΚΗ καὶ δὲν ἐδικαιολογεῖτο νὰ παραλύῃ τὴν Ἑλλάδα, εἰς μίαν στιγμὴν ποὺ ἀπαιτεῖται ἡ μεγίστη συγκέντρωσις τῶν δυνάμεών της διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς νίκης της. Καὶ ἀκριβῶς εἴχαμεν ὑπογραμμίσει ὅτι ὁ Δεκέμβριος δὲν ἦτο ἔμπρος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ ἦταν Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΠΟΥ ΕΠΕΡΑΣΕ. Τοῦτο εἶναι πλέον γενικῶς αἰσθητόν, καὶ ὡς ἀπήχησις τῆς διεθνοῦς πραγματικότητος καὶ ὡς ἐθνικὴ πραγματικότης. Τὰ μεγάλα συμφέροντα εἶναι ἐλάχιστα, ὥστε νὰ μὴν δύνανται νὰ γεννήσουν ὀξείας κοινωνικὰς ἀντιθέσεις. Ὁ κύριος ὄγκος τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μικροαστικός, μικροπαραγωγοί, μικροϊδιοκτῆται. Ἕνα αἴσθημα δικαιοσύνης, ἕνα εὐγενὲς πάθος κατὰ τῆς ἀδικίας, ἀναβλύζει ἀπὸ κάθε περιοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς ζωῆς, ἀπὸ τοῦ μεγάρου μέχρι τῆς κολύβης. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς συνιστᾷ τὴν βαθυτέραν τὴν βιολογικὴν δημοκρατικὴν οὐσίαν τοῦ λαοῦ μας. Ἀπὸ τὴν φύσιν τῆς οἰκονομίας μας, τὴν κοινωνικήν μας σύνθεσιν καὶ τὴν ψυχολογίαν μας, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τραφῇ ἐνδογενῶς κανένα ὀξὺ πρόβλημα κοινωνικῆς ἀνατροπῆς. Μετὰ τὸν σκληρότερον ὅλων τῶν πολέμων, ἐπιτεύχθη σήμερον τὸ ἀκριβῶς ἀντίθετον τοῦ Κοινωνικοῦ φόβου. Ἡ ἀπειλὴ τοῦ Χίτλερ καὶ τῶν ἑλληνικῶν του ὀργάνων περὶ «Μπολσεβικοποιήσεως» τῆς Εὐρώπης ἐφάνη ὅτι ἀκριβῶς ἦτο: Φασιστικὴ παγὶς τῶν λαῶν· διὰ νὰ μὴν ἑνωθοῦν εἰς ἐθνικὰ σύνολα κατὰ τῆς βίας καὶ διὰ τὴν νίκην τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν. Σήμερον εἶναι καὶ εἰς τοὺς τυφλοὺς φανερόν, ὅτι ὁ πόλεμος ἔδωκεν ὡς τροῖον ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ ΕΙΡΗΝΗΝ μέσα εἰς τὴν παγκόσμιον δημοκρατικὴν ἰσορροπίαν. Ἡ ἀστικὴ Ἑλλὰς δύναται ν' ἀποτελέσῃ ἕνα ἔξοχον πρότυπον αὐτῆς τῆς δημοκρατικῆς ἰσορροπίας. Ἂν συγκεντρώσῃ εἰς μίαν δραστηρίαν ἔντασιν τὰς ἰδίας της δυνάμεις, ἂν ἀποβλέψῃ μὲ πεποίθησιν εἰς τὴν αὐτοϋπαρξίν της καὶ δυνηθῇ νὰ γίνῃ κυρία τῶν τυχῶν της.

Ἀποτελεῖ πλέον μεγάλην ἐθνικὴν ἀτυχίαν νὰ ἐξασθενῇ τώρα τὴν Ἑλλάδα — αὐτὸ τὸ ὁλοκαύτωμα τῆς δημοκρατικῆς νίκης — ὁ κοινωνικὸς φόβος. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι ὁ προλετάριος τῆς Βαλκανικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης, ὁ ἔχων ἀνάγκην τῶν πάντων διὰ νὰ ζήσῃ. Δὲν ἔχει χῶρον. Ἄρα, πᾶσα δικαία διεθνὴς μεταρρύθμισις εἶναι δι' αὐτὴν ζωτικῶς ἀναγκαία. Εἶναι ἱστορικὴ φυλὴ ὀλιγάριθμος, ἀπέναντι πολυπληθεστάτων φυλετικῶν ὄγκων ὑπερθέν της καὶ γύρω της. Συνεπῶς κάθε παγία δημοκρατικὴ εἰρηνικὴ συμβίωσις μεταξὺ τῶν λαῶν εἶναι δῶρον ζωῆς· εἶναι βασικὴ προϋπόθεσις νὰ ἀναπτύξῃ τὰς μεγάλας πολιτιστικὰς ἀρετάς της. Ἡ Ἑλλὰς πρέπει νὰ ἀνεύρῃ καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ γονίμως τὴν ἀνωτάτην διεθνῆ βοήθειαν διὰ τὴν παραγωγικήν της ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐθνικήν της ὁικαίωσιν. Ἀπαλλαγεῖσα ἀμέσως ἀπὸ κάθε ὑπόλειμμα φόβου, ἡ Δημοκρατικὴ Ἑλλὰς πρέπει νὰ βαδίσῃ μὲ πεποίθησιν καὶ λαϊκὴν ὁρμὴν πρὸς τὰ δύο βασικὰ καθήκοντα τῆς σημερινῆς της ὑπάρξεως ποὺ ὀνομάζονται: Αὔξησις τοῦ Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος. Ἱκανοποίησις τῶν Ἐθνικῶν Δικαίων.

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΤΟ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΡΑ

ΑΠΛΕΤΟΝ Φ

ΟΙ ΑΓΓΛΟΙ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΤΟΝ ΜΗΤ
ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ.— ΖΩΗΡΟΤΑΤΗ ΣΥΖΗΤ

«Τί κρῖμα, ὅτ
ἐσωτε

Ἡ ἐπιστροφὴ τῶν ἀντιπροσώπων εἰς τὰ Ἑλληνικὰ Βουνὰ δὲν ἐτερμάτισεν ἐν τούτοις τὴν ἔξω τῆς Ἑλλάδος συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Ὁ Ἀμερικανικὸς καὶ ὁ Ἀγγλικὸς τύπος κατέκριναν καὶ μάλιστα μὲ δριμύτητα τόσον τὸν Βασιλέα ὅσον καὶ τοὺς ἐνισχύσαντας αὐτὸν διὰ τῶν συμβουλῶν των εἰς τὴν ἄρνησιν

Τὴν 15 Ὀκτωβρίου 1943 κατὰ τὴν ἐκ Καΐρου διὰ Μόσχαν διέλευσιν τοῦ κ. Α. Ἥντεν, συνωμίλησα μετ' αὐτοῦ περὶ τῶν Ἐθνικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσωτερικῶν μας ζητημάτων. Ἦτο εὐχαριστημένος μὲ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀντίστασιν κατὰ τῶν Γερμανῶν. Τοῦ ὑπέδειξα τοὺς μεταπολεμικοὺς κινδύνους ἐσωτερικῆς φύσεως ἐκ τῆς μονομεροῦς ἐπικρατήσεως ἐν Ἑλλάδι τῶν ὀπαδῶν τῆς ὀργανώσεως ΕΑΜ.

Ὡμιλήσαμεν ἐπίσης διὰ τὰ ἐσωτερικά μας καὶ οἱ ὑπαινιγμοί του διὰ τὸ ζήτημα τοῦ Βασιλέως ἦσαν σαφεῖς. Ὁ Βασιλεύς μοῦ εἶπε, ὤφειλε νὰ συμφωνήσῃ μὲ τὴν πανταχόθεν διαπιστουμένην ἐπιθυμίαν τοῦ Ἔθνους νὰ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Χώραν πρὸ τοῦ δημοψηφίσματος διὰ τὸ πολιτειακόν.

Ὀλίγον βραδύτερον, περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ μηνός, 28 Ὀκτωβρίου 1943, ἐρρίπτετο διὰ πρώτην φορὰν καὶ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ καλλιτέρα λύσις τοῦ ἐσωτερικοῦ μας ζητήματος ἦτο ἡ συνεγνόησις τῆς Κυβερνήσεως μὲ τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν διὰ τὴν εἰς Αὐτὸν ἀνάθεσιν τῆς Ἀντιβασιλείας πρὸς ρύθμισιν μετὰ τὸν πόλεμον τῆς πολιτικῆς καταστάσεως.

Η ΠΡΟΤΑΣΙΣ ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΝ

Τὸ ἀκόλουθον σημείωμα, τὸ ὁποῖον τὴν 1 Νοεμβρίου ἐπέδωσα εἰς τὸν Βρεττανὸν Πρέσβυν, ἀναφέρει:

«Σχετικῶς ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΙΝ ΣΑΣ ὅπως ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐξουσιοδοτηθῇ ὑπὸ τῆς Α. Μεγαλειότητος καὶ ἐμοῦ νὰ ἀναλάβῃ, βοηθούμενος ἀπὸ μικρὰν ἐπιτροπὴν κατὰ τὴν ἐκκένωσιν τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τῶν Γερμανικῶν στρατευμάτων, τὴν διοίκησιν

Ἦτο
θειαν ὁ Ἐ
δ ἀσκειαν
δ ὅτι ἐπισ
κατεύθυνσι
ψευσθοῦν.
Δὲν
πιθανὸν νὰ
με ν' ἀρχί
σιν, καὶ φ
πρωθυπουρ
τὸν κ. Τσ
καὶ τοῦ κ
αὐτά. Ἐν
λίγου, εἶνε
σωπα καὶ
πράγματα
εἰς τὴν δι
ποὺ ἔλαβα
καὶ τὰς
Ἰον)
σίν του ὁ
2ον)
τροπολίτης
Πρόκε
Ἑλλάδα τ
αἱ Ἀγγλι

ἐὰν θὰ ἦτε
οικῆ ἐν ὀν
ἀρκείας θ
σίς του κ

ΚΑΜΜΙΑ
ΩΣΙΣ Δ

Ἐξ ἄλλ
Νοεμβρίου
Οὐϊνστων
τὴν Βουλὴν
ΔΕΝ ΑΝΕ
ΠΟΧΡΕΩΣ
θέσιν τοῦ
τῆς Ἑλλάδ
συνεχεία εἰ
προσέθεσε:
φρονᾶς τοῦ
τικοῦ, ὁ Ἐ
ποφασίση
τῆς χώρας
Ἑλλήνων
φώνου τὴν
λις ἡ ἀφό
ἀπόλυτος
στρατιωτικ
ΘΕΡΑΙ ΚΑ
ΓΑΙ ΔΙΑ
ΝΕΛΕΥΣΙΝ
χρις ὅτου ἐ
φράση τὴν
ρους ἐλευθ
εἶνε τὸ κα

"ΤΟ ΒΗΜΑ" 5/1/1946

ΑΝΑΓΚΗ ΚΑΙ ΚΑΘΗΚΟΝ

Ὁ λυσσαλέος πόλεμος ἐναντίον τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου συνεχίζεται καὶ ἀπὸ τὰς δύο Ἄκρας πλευράς. Βασιλικοὶ καὶ Κομμουνισταὶ ἐπιτίθενται ἐναντίον της μὲ ἴσην μανίαν. Κάθε ἄλλη ἀποψις Ἐθνικὴ ἢ κοινωνική, ὑποχωρεῖ εἰς τὸν βοηθὸν πειρασμὸν τὸν ὁποῖον αἰσθάνονται καὶ αἱ δύο φανατικαὶ καὶ Ἀδιάλλακτοι Παρατάξεις νὰ ἀνατρέψουν τὴν Κυβέρνησιν ἀπὸ τὴν Ἀρχήν, ἀνεξαρτήτως τῶν λαϊκῶν θυσιῶν, μὲ τὰς ὁποίας θὰ ἐπληρώνετο μία τοιαύτη ἀναστάτωσις αὐτὴν τὴν στιγμήν.

Καὶ τῶν μὲν Ἄκρων Ἀριστερῶν ὁ πόλεμος δὲν μᾶς ἐκπλήσσει. Τὸ Κομμουνιστικὸν κόμμα ἔχει ἕνα ὡρισμένον πρόγραμμα, καὶ γνωρίζει μὲ ἀκρίβειαν τοὺς σκοπούς εἰς τοὺς ὁποίους θέλει νὰ φθάσῃ. Ἡ κοινωνικὴ Ἐπανάστασις καὶ ἡ Κομμουνιστικὴ δικτατορία, ποὺ θὰ ἐστερεώνετο ἐπάνω εἰς τὰ ἐρείπιά της, δὲν δύναται εἰς τὴν πραγματικότητα νὰ ἐπιδιωχθῇ καὶ νὰ πραγματοποιηθῇ χωρὶς μίαν προηγουμένην ὑλικὴν ἐξαθλίωσιν καὶ τὴν ψυχικὴν ἀπελπισίαν τοῦ λαοῦ. Θὰ ἔπρεπε ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς νὰ φθάσῃ καὶ νὰ ὑπερβῇ καὶ τὸ ἔσχατον ὅριον τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἀπελπισίας, διὰ νὰ στραφῇ πρὸς τὸν Κομμουνισμὸν καὶ τὰ ἐπαναστατικά του φάρμακα. Τὸ Κομμουνιστικὸν κόμμα δρᾷ μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν, χωρὶς χαλινὸν καὶ χωρὶς συγκράτησιν. Χρησιμοποιεῖ ἀνεξαρτήτως τῆς ἠθικῆς τῶν ποιοτήτος, ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του.

Ἀλλὰ αἱ ἐπιδιώξεις τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς ποῖαι εἶνε; Ὁ ἀμήχητος εἰς τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα ξένος, ὁ ἀντικειμενικὸς καὶ ὁ ἀμερόληπτος, ποὺ θὰ παρακολουθοῦσε τὰς ἀνακοινώσεις τοῦ Λαϊκοῦ κόμματος καὶ τὴν διεστραμμένην ἀρθρογραφίαν καὶ τὰς κακοβούλους εἰδήσεις τοῦ Βασιλικοῦ Τύπου καὶ θὰ τὰς συνέκρινε μὲ τὰς Κομμουνιστικάς, δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ φθάσῃ εἰς ἄλλο συμπέρασμα, παρὰ ὅτι αἱ δύο αὐταὶ παρατάξεις ἀγωνίζονται τὸν ἴδιον ἀγῶνα, εἶνε σύμμαχοι εἰς τὴν αὐτὴν ἐπιχείρησιν, καὶ τὴν ἐπιδιώκουν μὲ μέσα κοινά. Οἱ Μοναρχικοὶ ἴσως πιστεύουν ὅτι αἱ ἐπιδιώξεις των εἶνε ξεχωρισταὶ καὶ διάφοροι ἀπὸ ἐκείνας τῶν Ἄκρων Ἀριστερῶν. Εἶνε γνωστὸν ὅτι θεωροῦν ὅτι ἡ πανάκεια ὅλων τῶν συγχρόνων Ἑλληνικῶν νόσων εἶνε ὁ...Βασιλεύς!, καὶ ὅτι ἀρκεῖ ἡ Παλινόρθωσις διὰ νὰ ἐξαφανισθῇ ὁ Κομμουνισμός! Ἀλλὰ πρόκειται περὶ φαντασιώσεως ἡ ὁποία ὑφίσταται μόνον εἰς τὰ ὄνειρα καὶ τοὺς παραλογισμοὺς τῆς Ἄκρας Δεξιᾶς. Τὰ προβλήματα τῶν λαῶν καὶ αἱ ἀνάγκαι των δὲν μεταβάλλονται καὶ δὲν ἱκανοποιοῦνται μὲ τὴν παρουσίαν ἢ μὲ τὴν ἔλλειψιν ἑνὸς προσώπου, τὸ ὁποῖον μάλιστα ἔχει εἰς βάρος του καὶ τὸ μειονέκτημα ὅτι, ἐκτὸς τῶν ἄλλων στενοχωριῶν, προσθέτει εἰς τὸ Ἔθνος καὶ μίαν μόνιμον ἀφορμὴν Διαιρέσεως. Ὅταν ἕνας λαός, καθημερινῶς ἐξωθούμενος πρὸς τὰς ἀκρότητας καὶ παρακινούμενος εἰς τὰς βιαιότητας, συνηθίσῃ πλέον νὰ μὴ σέβεται τὸ Κράτος καὶ νὰ περιφρονῇ τὰς Ἀρχὰς καὶ τὰς Κυβερνήσεις του, τὸ τελικὸν καταφύγιον εἰς τὸ ὁποῖον θὰ καταληξῇ δὲν θὰ εἶνε βέβαια αἱ παλαιαὶ καὶ ξεπερασμέναι μέθοδοι τῆς Μοναρχικῆς Δεξιᾶς, ἀλλὰ οἱ νεωτερισμοὶ τῆς Ἐπαναστάσεως. Δι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἔχουν καμμίαν ἀμφιβολίαν οἱ Μοναρχικοί μας. Καὶ πρέπει νὰ πιστεύσουν ὅτι "πολιτευόμενοι ὅπως πολιτεύονται σήμερα, δὲν κάμνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ βοηθοῦν τὸν Κομμουνισμὸν νὰ ἐπιτύχῃ τοὺς σκοπούς του, καὶ νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὸ τρομακτικόν του πρόγραμμα.

Ἀλλὰ ἡ Κυβέρνησις τοῦ Δημοκρατικοῦ Κέντρου δὲν προκειται φυσικὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς συνειδητοὺς πόθους τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος, οὔτε καὶ τοὺς ἀσυνειδήτους τῶν Μοναρχικῶν. Ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ κατάστασις δὲν ἦτο αὐτὴ τὴν ὁποίαν ὅλοι γνωριζομεν, καὶ ἐὰν τὴν Κυβέρνησιν δὲν διέπνεε τὸ βαθὺ συναίσθημα τῶν τεραστίων ὑποχρεώσεων τὰς ὁποίας ἀνέλαβε καὶ φέρει ἀπέναντι τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, δὲν θὰ εἶχεν ἴσως τίποτε ἄλλο ἀνετώτερον δι' αὐτὴν νὰ κάμῃ παρὰ νὰ κατεβῇ ἀπὸ τὴν Ἀρχήν. Ἀλλὰ γνωρίζει πολὺ καλὰ τί πρόκειται νὰ ἐπακολουθήσῃ τὴν θύελλαν αὐτήν, καὶ τὴν ἁρμονικὴν ἐν τῇ δυσαρμονίᾳ της ἐπίθεσιν ἐναντίον της. Θὰ μείνῃ εἰς τὴν θέσιν της προσφέρουσα τὸν ἑαυτόν της ἔστω καὶ ὁλοκαυτωμα εἰς τὴν Ἐθνικὴν ὑπηρεσίαν. Ἐκλήθη τὴν δωδεκάτην ὥραν, διὰ νὰ προλάβῃ τὴν βύθισιν τῆς χώρας εἰς τὸ χάος τῆς καταστροφῆς. Εἶνε ὑποχρεωμένη τώρα, διὰ νὰ σώσῃ τὸν λαὸν νὰ λαμβάνῃ μέτρα ἀντιδημοτικά, καὶ σκληρὰ ἐνίοτε. Γνωρίζει πολὺ καλὰ ποῖα αἰσθήματα δημιουργεῖ τριγύρω της. Ἀλλὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀρκετοὶ ἐδημαγώγησαν ἀπὸ ἑνὸς καὶ πλέον ἔτους. Ἂς ὑπάρξῃ καὶ μία Κυβέρνησις ποὺ νὰ μὴν ἀποβλέπῃ παρὰ μόνον εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ τὸ καθῆκον. Τὸ ἔργον της μπορεῖ νὰ μὴν ἐκτιμηθῇ ἀμέσως. Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα ποὺ θὰ κριθῇ ὡς σωτήριον. Ἡ Κυβέρνησις θὰ μείνῃ εἰς τὴν Ἀρχήν, διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ αὐτὸ τὸ ἔργον.

ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΟΜΙΛΙΩΝ Τ

ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΧΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ Θ' ΑΝΑΚΟΙ

Ὁ ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τοῦ Λονδίνου μετέδωσε χθὲς τὴν νύκτα τὰ κάτωθι σχετικῶς μὲ τὰς διεξαγομένας συνομιλίας πρὸς παροχὴν οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα:

«Ἐπίσημοι Ἀμερικανοὶ ἐκπρόσωποι ἔλαβαν σήμερον μέρος εἰς τὰς ἑλληνοβρεττανικὰς συζητήσεις διὰ τὰ σχέδια διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐκπρόσωποι εἶνε ὁ κ. Οὐώλκινς, οἰκονομικὸς σύμβουλος τῆς πρεσβείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐν Λονδίνῳ. ὁ γραμματεὺς τῆς πρεσβείας καὶ ὁ ἐν Λονδίνῳ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἀμερικανικοῦ Θησαυροφυλακίου κ. Ταΐλορ».

ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ

Ἐξ ἁρμοδίας κυβερνητικῆς πηγῆς ἀνεκοινώθη χθὲς τὴν ἑσπέραν, ὅτι καὶ αἱ νεώτεραι ἐκ Λονδίνου πληροφορίαι πρὸς τὴν Κυβέρνησιν ἐν σχέσει πρὸς τὴν πορείαν τῶν διεξαγομένων ἐκεῖ οἰκονομικῶν συνεννοήσεων ἐπιτρέπουν πᾶσαν αἰσιοδοξίαν ὡς πρὸς τὴν ἔκβασιν αὐτῶν. Κατὰ τὰς αὐτὰς πληροφορίας, αἱ συνεννοήσεις θὰ τερματισθοῦν ἀσφαλῶς ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος, ὁπότε θὰ ἐκδοθῇ κοινὴ ἀγγλοελληνικὴ ἀνακοίνωσις, περιλαμβάνουσα τὰς γενικὰς γραμμὰς τῆς συμφωνίας.

Ὁ κ. πρωθυπουργὸς εἰς συνομιλίαν του μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Τύπου διέψευσε τὰ γραφέντα, ὅτι ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν κ. Τσουδερὸν, ὅπως ἡ συμφωνία μεταξὺ τῶν δύο Κυβερνήσεων προσυπογραφῇ καὶ ἀπὸ τὰ τρία μεγάλα κόμματα, δηλαδὴ τῶν Φιλελευθέρων, τὸ Λαϊκὸν καὶ τὸ Κομμουνιστικόν, τονίσας ὅτι ἐξ ὅσων γνωρίζει, δὲν διετυπώθη τοιαύτη ἀξίωσις πρὸς τὸν κ. Τσουδερόν.

ΔΕΝ ΑΝΤΙΚΑΘΙΣΤΑΤΑΙ Η ΔΡΑΧΜΗ

Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Σοφοῦλης Δ. μιλῶν ἐπὶ τῶν φημῶν αἵτινες ἐκ κλοφόρησαν εἰς βάρος τῆς δραμῆς, ἐδήλωσε μὲ τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον ὅτι οὐδέποτε ἐγένετο ἡ παραμικρὰ σκέψις περὶ ἀντικαταστάσεως τῆς δραχμῆς ἄλλης τινὸς παρεμφεροῦς ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ χαρτονομίσματος. Πρὸς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν, προσέθεσε, εἶνε σύμφωνοι αἱ γνῶμαι τοῦ συμβουλίου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ λοκλήρου τῆς Κυβερνήσεως. Τὰ φήμας εἰς βάρος τῆς δραχμῆς δημιουργοῦν ἐπικίνδυνον ἔδαφος τοῦ Ἔθνους, διότι ἐπιδιώκουν νὰ ἐξαπατήσουν τὸ κοινὸν, τὸ στιγμὴν ἀκριβῶς καθ' ἣν συζητοῦνται ἐν Λονδίνῳ τὰ καλύτερα μέτρα διὰ τὴν ἄμεσον οἰκονομικὴν μας ἐνίσχυσιν.

Ὁ κ. πρωθυπουργὸς ἀνέφερεν ὅτι ἐλήφθησαν τηλεγραφήματα ἐκ Κρήτης, Καλαμῶν, Ἀγρινίου, Ἰωαννίνων καὶ ἄλλων περιφερειῶν κατὰ τὰ ὁποῖα συνεπείᾳ τῶν διαδόσεων περὶ ἀντικαταστάσεως τῆς δραχμῆς ἐσταμάτησαν ἐντελῶς αἱ συναλλαγαὶ καὶ ἔκλεισαν τὰ καταστήματα. Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ἡ Κυβέρνησις θεωρεῖ ὡς σατανικὴν κακοήθειαν στρεφομένην κατ' αὐτῆς ταύτης τῆς ζωῆς τοῦ λαοῦ, διετάχθησαν ἀνακρίσεις διὰ νὰ διαπιστωθῇ ποία εἶνε ἡ πηγὴ τῶν ἀνωτέρω διαδόσεων, αἵτινες διαταράσσουν σοβαρῶς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς χώρας καὶ νὰ διωχθοῦν οἱ ὑπεύθυνοι.

ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ «ΤΑΪΜΣ»

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 4 Ἰανουαρίου. (Ἰδιαιτέρα Ὑπηρεσία). — Οἱ «Τάϊμς» ἀσχολούμενοι σήμερον εἰς ἄρθρον των μὲ τὰς διεξαγομένας ἐνταῦθα συζητήσεις διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος, παρατηροῦν τὰ ἀκόλουθα:

«Ἐν Λονδίνῳ διεξάγονται κατ' αὐτὰς συζητήσεις διὰ τὴν ἄμεσον λῆψιν μέτρων ἐν Ἑλλάδι πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς χώρας. Ὁ κ. Μπέ-

ΕΙΝΕ ΔΥΝΑΤΗ Η ΑΝΟΡΘΩΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΦ' ΟΣΟ

ΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑΙ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.- Ι

ΛΟΝΔΙΝΟΝ, 4 Ἰανουαρίου. (Ἰδιαιτέρα ὑπηρεσία). — Εἰς τὰ κεντρικὰ γραφεῖα τῆς Οὔνρα ἐν Λονδίνῳ, ὁ γενικὸς διευθυντὴς τῆς ὀργανώσεως ἐν Ἑλλάδι, κ. Μέημπεν, προέβη σήμερον εἰς μακρὰς δηλώσεις διὰ τὸ ἔργον τῆς Οὔνρα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ διὰ τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν τῆς χώρας.

«Ἡ Ἑλλάς, ἐδήλωσεν ὁ κ. Μέημπεν, ὑπέστη τὰς μεγαλειτέρας καταστροφὰς ἀπὸ κάθε ἄλλην χώραν τῆς Εὐρώπης, ἰδίως εἰς τὴν γεωργίαν της καὶ τὴν ἐμπορικὴν της ναυτιλίαν, τόσον τὴν ἀκτοπλοϊκὴν ὅσον καὶ τὴν ποντοπόρον, ἡ ὁποία εἰργάσθη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου μὲ πεῖσμα παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων της. Ἡ ἐκ τῶν κατεστροφῶν ἐξ ἄλλου κατάστασις ἐπεδεινώθη ἐκ τῆς πολιτικῆς ἀνωμαλίας καὶ τοῦ πληθωρισμοῦ. Ὁ χειμὼν ὁπωσδήποτε θὰ εἶνε σκληρός, ἀλλὰ ἡ Οὔνρα θὰ προσπαθήσῃ νὰ διατηρήσῃ τὴν διατροφὴν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰς τὸ προαπόφασισθὲν ἐπίπεδον. Ἐξ ἄλλου ἐντὸς τοῦ 4—5% τοῦ πληθυσμοῦ τὸ ὁποῖον θὰ δύναται ἀνέτως νὰ προμηθεύεται τὰ εἴδη πρώτης ἀνάγκης καὶ σημαντικοὶ ἀγροτικοὶ πληθυσμοὶ — ἰδίως τῶν περιοχῶν παραγωγῆς τροφίμων — θὰ ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των τὰ προϊόντα των, διότι λόγῳ τῶν ἀνεπαρκῶν συγκοινωνιῶν καὶ μεταφορικῶν μέσων δὲν θὰ κατατῇ δυνατὴ ἡ μεταφορὰ τούτων εἰς τὰ μεγάλα ἀστικὰ κέντρα».

Ἀναφερόμενος κατόπιν εἰς τὸ ἐπιτελεσθὲν ἔργον τῆς ΟΥΝΡΑ, ὁ κ. Μέημπεν ἐξέφρασε τὴν πλήρη ἱκανοποίησίν του ἰδίως εἰς τὸν τομέα τῆς ὑγιεινῆς, ἀνέφερε δὲ χαρακτηριστικῶς ὅτι ἡ ἐλονοσία θὰ ἔχῃ ὁριστικῶς ἐξοστρακισθῇ ἀπὸ χώραν μετὰ διετίαν καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκπαιδευομένων νοσοκόμων θὰ ἀνέλθῃ ταχέως εἰς τὸ διπλάσιον τοῦ προπολεμικοῦ ἀριθμοῦ τῶν νοσοκόμων.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ & ΤΟΥ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1944

ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 5. - ΤΟ ΦΥΛΛΟΝ ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΣ

Σήμερα-αΰριο, θ' ἀναγγελθοῦν τὰ ὀνόματα τῶν νέων ὑπουργῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, καὶ μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς Κυβερνήσεως Καΐρου θὰ ἔχῃ πραγματοποιηθῇ ἡ Ἐθνικὴ ἑνότης.

Εἶναι περιττὸν νὰ ἐξάρωμεν τὴν σημασίαν τοῦ γεγονότος. Ἀρκεῖ νὰ ὑπενθυμίσωμεν ὅτι ἐχρειάσθηκαν τρία ὁλόκληρα χρόνια γιὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

Δὲν πρέπει, ὅμως, νὰ σταματήσωμεν ἐως ἐδῶ. Ἡ ἐθνικὴ ἑνότης, πρέπει νὰ εἶναι, ὄχι μόνον τύπος, ἀλλὰ καὶ οὐσία. Ἡ ἐθνικὴ ἑνότης πρέπει ν' ἀποτελῇ ὄχι μόνον γεγονὸς εἰς τὸ Καΐρον, ἀλλὰ καὶ πραγματικότητα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐθνικὴ ἑνότης, πρέπει νὰ γίνῃ καὶ ψυχικὴ ἑνότης ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Καὶ διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ αὐτό, πρέπει νὰ περάσωμεν ἀπὸ τὸ στάδιον τῆς ἀλληλοκατανοήσεως. Πρέπει νὰ καταλάβουμε καλὰ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, πρέπει ν' ἀνοίξουμε τὴν καρδιά μας.

*

Ἡ εἰλικρίνεια δὲν θλάπτει ποτέ. Οὔτε εἰς τὴν πολιτικήν, παρ' ὅτι καὶ ἀν ἀντιθέτως πιστεύεται.

Μετὰ τὴν συμφορὰν τῆς δουλείας, ἡ μεγαλυτέρα τραγωδία τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἦτο ὅτι ἐχωρίσθη σὲ πολλὰς μερίδας, ἑκάστη τῶν ὁποίων, εἰλικρινῶς ἐπίστευεν ὅτι αὐτὴ ἔχει τὸ δίκαιον καὶ ὅτι αὐτὴ ἐκπροσωπεῖ τὴν ὀρθόδοξον πατριωτισμόν. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ἦτο εὔκολον, διὰ τοὺς μὲν νὰ χαρακτηρίσουν τοὺς δὲ ὡς προδότας. Αὐτὸ καὶ ἔγινε. Οἱ καλῆς πίστεως ἄνθρωποι ἐπεδίωκαν ὁ καθένας μὲ τὸν τρόπον του τὸ γενικὸν καλόν, καί, ὁ καθένας, ὕβριζε τὸν ἄλλον καὶ πραγματικὰ ἐπίστευεν ὅτι ὁ ἄλλος ἦτο προδότης. Τὰ στοιχεῖα τῶν ἄκρων, εὗρον πεδίον δράσεως. Καὶ ἤρχισεν ἡ ἐξόντωσις τῶν ἀντιπάλων. Καὶ οἱ ἀντίπαλοι ἦσαν ὑποχρεωμένοι ν' ἀμυνθοῦν. Καὶ οἱ Γερμανοί, ἀντιληφθέντες τὴν εὐκαιρίαν, ἔσπευσαν καὶ αὐτοί, προσφέροντες τὴν ὑποπτον προστασίαν των πρὸς τοὺς διωκομένους.

Τὸ πεῖσμα εἶναι κακὸς σύμβουλος καὶ ἡ ὕβρις, προάγει ἐπικιν δύνως τὴν ὀργήν. Πέρνει κανεὶς ἕνα ὅπλον ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν διὰ ν' ἀμυνθῇ, καὶ δὲν συλλογίζεται ὅτι ὁ δρόμος τοῦ κακοῦ εἶναι ὁλισθηρὸς καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ὁδηγεῖ πρὸς τὸν Γερμανικὸν βοῦρκον. Φανατισμὸς ἀπὸ ἐδῶ φανατισμὸς ἀπὸ ἐκεῖ. Τὸ αἷμα φέρνει τὸ αἷμα. Καὶ ἡ τραγικὴ παρεξήγησις, ὁλοκληρώθηκε. «Ἀπ' τὰ ροῦχα σου ἔσταζε αἷμα, πλῆθος αἷμα Ἑλληνικό...»

Ἄναψεν ὁ ἐμφύλιος πόλεμος. Ἐλάχιστοι καὶ ἐλάχιστα ὀργανώσεις ἔμειναν μακρυὰ τοῦ. Τὸ ΕΑΜ ἐναντίον τῶν χωροφυλάκων καὶ τῶν ταγματάσων. Τσολιάδες καὶ χωροφύλακες ἐναντίον τοῦ ΕΑΜ. Ὁ ἀδελφὸς σκοτώνει τὸν ἀδελφό. Τὸ παιδὶ καταδίδει τὸν πατέρα. Κόλασις...

Ποιὸς πταίει; Θὰ τὸ εἰποῦμε. Διότι πιστεύομεν ὅτι πρέπει νὰ λεχθῇ, καὶ διότι πιστεύομεν ὅτι ἡ ἀλήθεια οὐδέποτε θλάπτει.

Πταίουν λοιπὸν οἱ ὀλίγοι. Καὶ οἱ μὲν ὀλίγοι τῆς μιᾶς παρατάξεως ἔκαμαν ὥστε νὰ δυσφημισθῇ τὸ ΕΑΜ, οἱ δὲ ὀλίγοι τῆς ἄλλης, ἐκόλλησαν τὴ ρετσινιὰ τοῦ προδότου καὶ τοῦ χαφιὲ εἰς τὰ σώματα τῆς Χωροφυλακῆς καὶ τῶν Εὐζώνων.

Ἂς μὴ θυμώσῃ κανείς. Δὲν πρόκειται νὰ κάνωμεν τὸν συνήγορον οὐδενός. Πιστεύομεν ὅτι εἴμεθα ἀντικειμενικοί, καὶ πιστεύομεν ὅτι ἡ μεγάλη πλειοψηφία τοῦ ΕΑΜ, ἀποτελεῖται ἀπὸ πατριώτας ἀναμφισθητήτου καλῆς πραθέσεως. Εἶναι ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι ἐθυσίασαν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν διὰ νὰ ζήσουν τὸν σκληρὸν καὶ ἐπικίνδυνον βίον τοῦ παρανόμου. Ἀντάρται, πολλοὶ ἀπὸ αὐτούς, ἔζησαν μέσα εἰς τὰ χιόνια καὶ ὑπέφεραν μέσα εἰς τὴν πεῖνα. Εἶναι ἀγωνισταί.

Σὲ κάθε, ὅμως, σύνολον ἀνθρώπων, ὑπάρχουν οἱ καλοὶ καὶ οἱ κακοί. Οἱ κακοὶ τοῦ ΕΑΜ, ἔκαναν ἀκρότητας, ἔκαναν ὑπερβολές, ἔκαναν ἐκτελέσεις χωρὶς λόγο. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὰς ἀναφέρωμεν. Παρέσυραν καὶ ἄλλους μαζύ των, καὶ ἐκηλίδωσαν μίαν δράσιν ἡ ὁποία θὰ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ἀσπιλος. Ἠμποροῦσαν καὶ τὰ Τάγματα καὶ ἡ Χωροφυλακὴ νὰ ἦσαν ὄργανα τάξεως καὶ μόνον. Δὲν τὸ κατόρθωσαν. Κακοποιὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα παρεισέφρυσαν, ἔκαναν ὥστε τὸ σύνολον νὰ χαρακτηρίζεται δικαίως ἐν μέρει, ἀπὸ τὴν κοινὴν γνώμην, ὡς «νομίμως ὁπλοφοροῦσαι ληστοσυμμορίαι».

Καὶ ὅμως, μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ τίμιοι ἄνθρωποι. Ὑπάρχουν ἀξιωματικοὶ καὶ ἄνδρες οἱ ὁποῖοι πιστεύουν ὅτι πατριωτικῶς ἐνήργησαν, καὶ οἱ ὁποῖοι, ὅπως καὶ ὁ κ. Τσώρτσιλ εἶπε, «θὰ ἤθελαν νὰ πολεμοῦν μαζύ μας τὸ καλὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ κατακτητοῦ». Ἐσύρθησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν κακὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ἠκολούθησαν τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα.

Καὶ τώρα; Τί νὰ κάμωμεν; Νὰ καταδικάσωμεν ὁλόκληρον τὸ ΕΑΜ; Ν' ἀνασκολοπίσωμεν ὅλους τοὺς εὐζώνους καὶ ὅλους τοὺς χωροφύλακας;

Μὲ τὸ χέρι στὴν καρδιὰ λέγομεν: ὄχι.

Διὰ τὰ ἐγκλήματα ποὺ ἔγιναν εἰς τὸν τόπον αὐτὸν εὐθῦναι θὰ ζητηθοῦν καὶ οἱ ἔνοχοι θὰ τιμωρηθοῦν. Δὲν πταίει ὅμως οὔτε ὁλόκληρον τὸ ΕΑΜ, οὔτε ὅλοι οἱ χωροφύλακες. Τοὺς ἐσμῆτας τοὺς θέλομεν ὡς πατριώτας καὶ ἀγωνιστὰς τῆς ἐλευθερίας. Τοὺς χωροφύλακας τοὺς θέλομεν ὡς ὄργανα τάξεως. Ἂς πιστεύσουν οἱ μέν, ὅτι οἱ δὲ δὲν ἔχουν κακὴν διάθεσιν. Ἂς πιστεύσουν οἱ χωροφύλακες καὶ οἱ εὔζωνοι ὅτι κάθε Ἐαμίτης δὲν εἶναι ἀνατροπεὺς καὶ φονεύς. Ἂς πιστεύσῃ δὲ τὸ ΕΑΜ, ὅτι ὑπὸ τὴν στολὴν τοῦ χωροφύλακος κρύπτονται ἴσως ἔνοχοι, ἀλλὰ κρύπτονται καὶ ἀθῶοι. Κρύπτονται προδότα ἀλλὰ κρύπτονται καὶ πατριῶται. Πρὸ πάντων δέ, ἂς πιστεύσουν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ὅτι ὅλοι, καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνοι, εἶναι ΕΛΛΗΝΕΣ. Καί, ἀλλοίμονον... ἔχομεν μείνει τόσον ὀλίγοι Ἕλληνες...

Σὲ λίγο, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις θὰ εὑρίσκεται ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους. Κυβέρνησις ἐθνικῆς ἑνότητος, πρέπει νὰ συναντήσῃ ἐδῶ ἔθνος ἡνωμένον. Ἀλλοίμονον ἐὰν μᾶς εὕρῃ διχασμένους, ἀλληλοσκοτωνομένους, συρομένους πίσω ἀπὸ τοὺς ὀλίγους ἐγκληματίας τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης ἐ-

ΕΓΓΙΖΕΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΕΡΜΑ ΤΟΥ Ο ΑΓΩΝ ΤΩΝ ΗΝΩΜ. ΕΘΝΩΝ ΔΕΝ ΘΑ ΥΠΑΡΞΗ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 29 (ἰδ. ὑπηρ.) Οἱ «Τάϊμς τῆς Νέας Ὑόρκης» σχολιάζοντες τὴν πολεμικὴν κατάστασιν ἐν τῷ συνόλῳ της καὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν των τὰς ἀπορρεούσας ἐκ τῆς καταστάσεως ταύτης συνεπείας, καταλήγουν εἰς τὰ ἑξῆς γενικὰ συμπεράσματα: Ὁ παρὼν δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος τοῦ ὁποίου καταφαίνεται πλέον τὸ τέρμα ὑπὲρ τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν δὲν ὀφείλεται κατ' οὐδένα λόγον εἰς τὰς μὴ ὑφισταμένας ἰμπεριαλιστικὰς διαθέσεις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν μεγάλων συμμάχων Ἀγγλίας καὶ Σοβιετικῆς Ρωσσίας. Καὶ αἱ τρεῖς αὐταὶ χῶραι, τόσον ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ὅσον καὶ ἀπὸ πολιτικῆς, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἀποβλέπουν εἰς τὴν κατάκτησιν νέων ἐδαφῶν. Τόσον ἡ Ἀμερικὴ ὅσον καὶ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ρωσσία, κατέβαλον πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως ἀποτρέψουν τὴν φρικιαστικὴν ἀνθρωποσφαγήν, τὴν ὁποίαν προητοιμάζε συστηματικῶς ὁ γερμανικὸς ἐθνικοσοσιαλισμὸς καὶ ὁ Ἰταλικὸς φασισμός. Πρὸς χάριν τῆς εἰρήνης αἱ τρεῖς μεγάλαι σύμμαχοι δυνάμεις προέβησαν εἰς τοιαύτας ὑποχωρήσεις ἔναντι τῶν τριῶν ἐμπρηστῶν τῆς εἰρήνης, τοῦ Μουσσολίνι τοῦ Χίτλερ καὶ τοῦ Ἰάπωνος συμμάχου των, ὥστε αἱ κυβερνήσεις των νὰ παρεξηγηθοῦν ἐνώπιον τῶν λαῶν των. Καὶ ὅταν πλέον ἡ θρασύτης τοῦ Διεθνοῦς Φασισμοῦ ὑπερέβη πᾶν ὅριον καὶ ἔθεσε ἐν κινδύνῳ αὐτὴν ταύτην τὴν στοιχειώδη ἐλευθερίαν τῶν λαῶν τῆς ὑφηλίου, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ἀγγλία παρ' ὅλον ὅτι ἐστεροῦντο πάσης πολεμικῆς προπαρασκευῆς ἀπεδύθησαν μὲ θάρρος, πίστιν καὶ σταθερότητα εἰς τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ἐθνῶν καὶ τῆς μὴ ἀποκτηνώσεως τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ἕνα καθεστώς, πρωτοφανοῦς βαρβαρότητος. Ὁ ἀγὼν αὐτὸς χάρις εἰς τὰς σκληροτάτας θυσίας τῶν λαῶν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἐγγίζει εἰς τὸ τέρμα του.

Οὐδεμία χώρα καὶ οὐδεὶς λαὸς ἐκ τῆς ἀντιπάλου παρατάξεως δύναται νὸ ἐλπίζῃ ἔστω καὶ εἰς τὴν μικροτέραν ἐπιείκειαν ἐκ μέρους τῶν ἡνωμένων ἐθνῶν. Τὰ κατακυριευθέντα, ἐλευθερωθέντα καὶ ἀφανισθέντα ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἔθνη τῆς Εὐρώπης, ζητοῦν τὴν ἐπιβολὴν τοιούτων κυρώσεων, ὥστε νὰ μὴ εἶναι πλέον δυνατὸν εἰς τὸ μέλλον νὰ καταπατηθῇ ἡ ἐλευθερία των καὶ ἡ ὕπαρξίς των.

Ἡ πάλη τῆς Ἀμερικῆς, Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας εἶναι ἡ πάλη τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς πραγματικῆς εὐδαιμονίας τῶν λαῶν καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀξιοπρεπείας τῶν πολιτῶν. Τόσον ἡ Γερμανία ὅσον καὶ οἱ μικροὶ δορυφόροι της, οἱ λιποτεύσαντες μὲ τὴν ὑποστήριξίν της γειτόνους των λαούς, καλοῦνται ἤδη νὰ δώσουν λόγον τῶν ληστρικῶν των διαπραγῶν. Τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν δορυφόρων τῆς Γερμανίας κατέχει ἡ Βουλγαρία ἡ ὁποία ὀφείλει νὰ πληρώσῃ κατὰ τὸν πλέον ἀμείλικτον τρόπον τὴν αἰσχρότητα της, τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐνάντι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γιουγκοσλαυΐας.

Η ΠΟΛΕΜΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ Β. ΝΑΥΤΙΚΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1943

Ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὴν Ἐλευθερίαν εἰς σειρὰν ἀνταποκρίσεων, λεπτομερειακὰ περὶ τῆς δράσεως, τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ. Διὰ νὰ λάβουν ὅμως οἱ ἀναγνῶσται μας μίαν γενικὴν ἐντύπωσιν περὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ. Διὰ νὰ λάβουν ὅμως οἱ ἀναγνῶσται μας μίαν γενικὴν ἐντύπωσιν περὶ τῆς δράσεως αὐτῆς τῶν Ἑλληνικῶν πολεμικῶν, ἀναφέρομεν κατωτέρω μερικὰ χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα τῆς «πολεμικῆς των κινήσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ 1943. Οὕτω τὸ «Β. Ὄλγα» κατὰ τὸ ὡς ἄνω ἔτος διήνυσε 44.459 μίλλια εἰς 9 μῆνας ἐνεργοῦ ὑπηρεσίας μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 4.940 μιλλίων. Ὧραι πλοῦ 2.516).—

Τὸ «Πίνδος» εἰς 12 μῆνας μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 5.894 μιλλίων διήνυσε 70.730 μίλλια εἰς 4.365 ὥρας.—Τὸ «Κανάρης» διήνυσε 72.485 μίλλια εἰς 12 μῆνας (4.925 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 6.040 μίλλια,

—«Μιαούλης» εἰς 12 μῆνας 61.535 μίλλια, (4.388 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 5.153 μίλλια.—«Ἀδρίας» εἰς 10 μῆνας ἐν ἐνεργείᾳ 52.087 μίλλια (3.879 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 5.208 μίλλια.—«Θεμιστοκλῆς» εἰς 4 μῆνας 21.594 μίλλια (1.423 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 5.473 μίλλια.—«Κρήτη» εἰς 2 μῆνας 8.560 μίλλια (611 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 4.280 μίλλια.—«Κουντουριώτης» εἰς 10 μῆνας 33.870 μίλλια (2.265 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 3.287 μίλλια.—«Σπέτσαι» εἰς 6 μῆνας 17.388 μίλλια (1.162 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 2.900 μίλλια. — «Ἱέραξ» εἰς 12 μῆνας 52.528 μίλλια (3.400 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 4.377 μίλλια. — «Ἀετός» εἰς 12 μῆνας 12.249 μίλλια (4.623 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 5.187 μίλλια. — «Πάνθηρ» εἰς 9 μῆνας 36.244 μίλλια (2.661 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 4.027 μίλλια.—«Σαχτούρης» εἰς 12 μῆνας 55.602 μίλλια (4.406 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 4.634 μίλλια.—«Ἀποστόλης» εἰς 2 μῆνας 10.915 μίλλια, (950 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 5.458 μίλλια.—«Β. Γεώργιος» εἰς 7 μῆνας 21.777 μίλλια (2.620 ὧραι) μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 3.111 μίλλια.—«Σφενδόνη» εἰς 12 μῆνας 26.617 μίλλια μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 2.218 μίλλια.—«Ἀσπίς» εἰς 7 μῆνας 7.715 μίλλια μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 1.102 μίλλια.—«Νίκη» εἰς 6 μῆνας 6.353 μίλλια μὲ μέσην μηνιαίαν κίνησιν 1.060 μίλλια.

νόπλου παρατάξεως καὶ ὀργιζόντας γύρω ἀπὸ σκιώδη ζητήματα ἐνῷ πελώριον ὑψοῦται ἐνώπιόν μας τὸ μεγάλο Ἑλληνικὸν πρόβλημα. Καὶ ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι οἱ Γερμανοὶ εὑρίσκονται ἀκόμη ἐδῶ. "Οτι τὸν ἀλληλοσπαραγμόν τὸν θέλουν. Τὸν ἐπιδιώκουν. Τὸν ὑποκαίουν. Καὶ ὅτι ἐμεῖς, λαὸς εὐφυής, δὲν πρέπει, ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει νὰ γίνωμεν ὄργανα τῶν ἠλιθίων δολιχοκεφάλων Οὔννων.

ΧΩΡΙΣ ΦΟΒΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΝ

Αἱ δηλώσεις τοῦ Ἕλληνος Πρωθυπουργοῦ καὶ τοῦ ὑφυπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν σχετικῶς μὲ τὸ ζήτημα, τῆς βουλγαρικῆς συνθηκολογήσεως, καθὼς καὶ ἡ κατηγορηματικὴ ἐν προκειμένῳ ἀρθρογραφία τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου, μᾶς δίδουν τὸ δικαίωμα νὰ εἴμεθα ἀπολύτως αἰσιόδοξοι ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἑλληνικῶν ἀξιώσεων ἔναντι τῆς Βουλγαρίας. Οἱ Βούλγαροι διαθέτουν ἀνανιερήτως μεγάλην δόσιν πονηριᾶς.. Ἀλλὰ καὶ οἱ φύλακες ἔχουν γνῶσιν. Καὶ οἱ Ἕλληνες ἠμποροῦν νὰ εἶναι ἥσυχοι.

ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Ἡ οἰκονομικὴ ἀπαθλίωσις τοῦ τόπου συνεχίζεται. Τὸ χαρτονόμισμα τοῦ Τσιρονίκου καὶ τῆς συμφορίας του δὲν ἀντιπροσωπεύει πλέον οὔτε τὸ δέκατον τῆς προπολεμικῆς δραχμῆς ἀνὰ ἑκατομμύριον. Τὰ σταφύλια ἔφθασαν νὰ πωλοῦνται 50 ἑκατομμύρια ἡ ὀκά, τὸ ψωμὶ 80, οἱ ντομάτες 30—40, οἱ πατάτες 50—60, τὰ μακαρόνια 140—200, τὸ κρέας 260—340, τὸ κρασὶ 40—69, ἕνα ζευγάρι ἀνδρικὲς κάλτσες 150—200, ἕνας καφὲς-ρεβύθι εἰς τὰ καφενεῖα 15—2-, ἕνα κοινὸ γλυκὸ ζαχαροπλαστείου 25—40 ἑκατομμύρια. Διὰ τὸ λάδι ὁ ἐ-γαζόμενος λαὸς ἔπαυσε νὰ σκέπτεται.

Εἰς ἐρώτημα, ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ προσδιορισθῇ κάπως ἡ σημερινὴ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος ἡ ἀπάντησις εἶναι μιὰ λέξις: Χάος. Τὸ κυκλοφοροῦν χαρτονόμισμα αὐξάνει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, ἀνάλογα μὲ τὴν ταχύτητα τῶν πειστηρίων τὰ ὁποῖα τὸ ἐκτυπώνουν. Ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἑτοιμάζει ἤδη ὡς λέγεται, καὶ νέες μακέττες διὰ χαρτονομίσματα τῶν 50 ἑκατομμυρίων. Ἰλιγγιοῦν καὶ οἱ μαθηματικοὶ ἀκόμη ἐμπρὸς εἰς τὸ τεράστιον τοῦ φαύλου κύκλου, τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησεν ἡ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τοῦ Τσιρονίκου καὶ τῶν συνεργατῶν του. Καὶ' οἱ Γερμανοὶ κάθε τόσο ῥίπτουν εἰς τὴν ἀγορὰν λίρας! Πῶς ὅμως; Καὶ ὅταν τὰς πωλοῦν ποῖος τὰς ἀγοράζει; Χθὲς ἔρριψαν εἰς τὴν ἀγορὰν περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας λίρας καὶ προχθὲς δύο χιλιάδας, μὲ ἀποτέλεσμα χθὲς νὰ τὴν «ρίξουν» εἰς τὰς 5.100-000. Ποῖος τὰς ἠγόρασε; Καὶ πῶς ὀλίγα λεπτὰ μετὰ τὸ κλείσιμον τοῦ Χρηματιστηρίου λίρα ἔπαιρνε 500 μονάδας, δηλαδὴ ἔφθασε τὰ 5.600.000; Ἀλλὰ ποῖος δύναται νὰ παρακολουθήσῃ τὰς οἰκονομικὰς ἀλχημίας τῶν Γερμανῶν καὶ τῶν Τσιρονίκων! Ἡ οὐσία εἶναι ὅτι καὶ οἱ μὲν ἐπιδιώκουν νὰ προσποριοθοῦν ἴδια ὠφέλη, ἀδιαφοροῦντες καὶ διὰ τὸν λαὸν καὶ διὰ τὸ ἴδιον τὸ τέλος των τὸ ὁποῖον μὲ γοργὰ βήματα ἐγγίζει.

ΥΠΟΜΝΗΣΕΙΣ

Ἐπειδὴ πολλὰ μουρμουρίζουν, τώρα τελευταίως, οἱ Βούλγαροι, ἐπειδὴ αὐδετερότητος, φίλας πρὸς τοὺς Συμμάχους καὶ δὲν συμμαζεύεται, θέλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν μερικὰ γεγονότα: 1) Τὴν ὁμόφωνον ἐπιδοκιμασίαν ποὺ ἐξεδηλώθη γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τοῦ Φίλωφ κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς Βουλγαρικῆς βουλῆς τὴν 8/9/41. 2) Τὸ ὀβριολόγιον τὸ ὁποῖον, ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς Σοβρανιε ἀπήγγειλε κατὰ τῆς Ἀγγλίας ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως Μουσάνωφ, ὁ ὁποῖος σήμερα, διατραγματευόμενος εἰρήνην, παριστάνει ἐν Ἀγκύρᾳ τὸν δεδοκιμασμένον φίλον τῆς Ἀγγλίας. 3) Τὰς ἐκπομπὰς τοῦ Σταθμοῦ Σόφιας ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐπληροφοροῦμεθα τακτικὰ, τὰς ἑορτὰς καὶ τοὺς πανηγυρισμοὺς τῶν Βουλγαρικῶν πλέων καὶ χωρίων ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ τῶν Γερμανῶν εἰς τὴν χώραν των. 4) Τὴν πρόθυμη συμμετοχὴ ὁλοκλήρου τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ εἰς τὸν χειμερινὸ ἔρανο ὑπὲρ τοῦ Γερμανοῦ στρατιώτου τοῦ ἀνατολικοῦ

★

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Η Ἑλλὰς εἶναι Δημοκρατική

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Β. ΚΟΚΚΑΣ
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 4
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΪΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 4 ΙΟΥΛΙΟΥ 1947
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α (ΚΑΤΟΧΗΣ) ΦΥΛ. 1-44 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β. ΑΡΙΘ. 858 ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧ. 300

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ

Ὁ πόλεμος ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰ μορφὰς τῆς ἀπολύτου ἀντιθέσεως ἡ πολιτική. Ἀλλὰ καὶ ἡ πολιτικὴ ἀποτελεῖ ἐν ἀπὸ τὰ μέσα διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου. Τὴν δευτέραν αὐτὴν ἀλήθειαν, τῆς ὁποίας ἐξαντλητικὴ ἐκμετάλλευσις ἔγινε κατὰ τὴν τελευταίαν φοβερὰν σύρραξιν, ἐφαίνεται ὅτι δὲν ἀντελαμβάνονται πολλοὶ ἄνθρωποι εἰς τὸν τόπον αὐτόν.

Ἂν ὅτον ἡ Ἑλλὰς ἐδοκιμάσθη διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν εἰς τὸ τέλμα τοῦ ἐμφυλίου ἀγῶνος, ἡ μόνη παράταξις ποὺ μὲ συνέπειαν, συνέχειαν, ἐνότητα καὶ πίστιν κηρύσσει τὴν ἀνάγκην τῆς χρησιμοποιήσεως καὶ τοῦ πολιτικοῦ ὁπλου διὰ τὸν ταχύτερον καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγότερον δυσπερασμὸν τερματισμὸν τοῦ ἀλεθρίου αὐτοῦ ἀγῶνος εἶναι τὸ δημοκρατικὸν κέντρον.

Οὔτε συμπάθειαι, οὔτε ἀδυναμίαι, οὔτε συναδοιπορίαι, οὔτε ὁποιεσδήποτε ἄλλοι συναισθηματικὴς φύσεως, λόγαι ὑπάρχει τὸ κέντρον εἰς τὸ πλευρὰς του αὐτό. Ὁ ρεαλισμὸς μόνον, ἡ ὑμὴ ἐκτίμησις τῶν πραγμάτων, τοῦ τὸ ὑπηγόρευσαν. Τὰ δύο ἄκρα, ποὺ μαίνονται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς μέσης τοῦ δυκαιρισμοῦ, δὲν τὰ ἐξέδασε καλύτερα ἢ χειρότερα ἀπὸ ὅτι εἶναι.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁσαδήποτε ρεαλιστικὴ ἐξέλιξις καὶ ἀναπροσαρμογὴ συλλήβῃ ἡ ἀριστερὰ τὸ κέντρον δὲν πρόκειται ν' κἀρσαλιεύσῃ ἢ νὰ χαθῇ τὴν πίστιν του ἢ νὰ κατολίσῃ εἰς τὴν συμμορίαν ὅτι εἰπλανήθη. Ἡ πίστις του καὶ ἡ πολιτικὴ του στηρίξεται εἰς ὁρισμένας ἀρχάς, ποὺ εἶναι σεβαστὰ εἰς ὅλας τὰς δυτικὰς χώρους. Δὲν ἀδιάφα ἔχουν καὶ αὐτοὶ τεράστια προβλήματα καὶ ἰαχυρότατα κομμουνιστικὰ κινήματα.

Εἰς καμρίαν, ἐν τούτοις, ἀπὸ αὐτὰς δὲν παρουσιάζεται τὸ ἐκπληκτικὸν φαινόμενον τοῦ Ἑλληνικοῦ κομβουνισμοῦ. Ποῖον κομμουνιστικὸν κόμμα τῆς Δύσεως θὰ ἐτόλμα νὰ ἀκηρύξῃ ὅτι θὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἰδικὴν του κυδέρνησιν καὶ νὰ κολέσῃ ὅλους τοὺς ἀνὰ τὸν κόσμον ὁμοίδεάτας του νὰ ἐνισχύσουν ὁλικὰς καὶ ἠθικὰς; Κανένα. Διότι εἰς ὅλας τὰς δυτικὰς χώρας χρησιμοποιεῖται ἐντατικὰς τὸ ὅπλον τῆς πολιτικῆς κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ὁ ὁποῖος ἐνισχύεται καθ' ὅλους τοὺς τόνους καὶ ἐπιτυγχάνει ἐπὶ τέλους ἐπὶ τέλους τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ δημοκρατικοῦ κέντρου στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι κατάρα καὶ ὅτι δὲν ἡμπορεῖ καμμία παράταξις νὰ θέσῃ σε πανικὸ τὸ ἔθνος—νὰ τὸν ὁδηγήσῃ ὡς πορεύοντας διεπηρεάζων τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν. Διὰ τὴν ἀπολλαγὴν τῆς χώρας ἀπὸ τὴν κατάρον αὐτὴν κάμρία συνεχὴ σθηματικὴ ἢ κομματικὴ θυσία δὲν εἶναι μεγάλη.

Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα δὲν ἔχει, τὸ ζητεῖ ἐν χόρτο τῆς ἐνότητος, εἶναι ἡ βασρολία ἐφαρμογῆς καὶ διὰ τὴν ἐβίωσιν καὶ ὀλικὴν ἐξευθέωσιν τῆς ἀντιφάσεως. Τὰ αἰτήματα τοῦ δημοκρατικοῦ κέντρου δὲν ἀνατελοῦν παραγόμενον εἰς κανένα καὶ πολὺ ὀλίγῳ τερον εἰς τὸ Κ.Κ.Ε.

Ἂν ζητῇ τὴν ὁμηρστίαν, τὴν ζητεῖ διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀντάρσιαν εἰς τὰς κανονικὰς ὁλικὰς καὶ ἠθικὰς διαστάσεις της. Ὥστε ν' ἀπαγορεύσουν ὅσοι εἶναι ὀργανα ξένων καὶ ν' ἀπαγυμνωθοῦν ἀπὸ ὅλην τὴν ἐφεδρείαν τῶν ἐξαναγκασθέντων καὶ παραπλανηθέντων. Τὸν ζητεῖ διὰ νὰ τοὺς ἐξευμενίσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς πλήξῃ.

Ἂν ἀγανίζεται ὑπὲρ τῆς ἰσοπολιτείας καὶ τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ νόμου, τὸ πράττει διότι πιστεύει ὅτι μέσῳ τοιούτων ἀντάρσιαν, ὑποστηριζόμενην καὶ ἐζωῆκ, μόνον ἐνα κράτος δικαίου ἠμπορεῖ νὰ τὴν πατάξῃ. Ἕνα κράτος, ποὺ θὰ ἔχῃ μαζί του ὅλους τοὺς τιμίους Ἕλληνας, ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν πεποιθήσεων, τοιοῦτο θὰ ἔμενῃ ἐμπιστοσύνης εἰς ὅλους καὶ ποὺ θὰ ζητῇ ἀπὸ ὅλους τὰς ἰδίας θυσίας.

Ἂν διευρύνεται διὰ τὴν σκανδαλώδη εἰδναίαν τὴν ὁποίαν δεικνύει ἡ κυβέρνησις πρὸς τὴν ἀσυνείδητον οἰκονομικὴν ὀλιγαρχίαν, τὸ πράττει διότι ἀπατᾶται ἐγκλημα κατὰ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ψυχικῆς ἐνότητός του. Τὰ μὲν παιδιὰ τοῦ λαοῦ νὰ στέλλωνται εἰς τὸ σφαγεῖον, οἱ δὲ γρυσοδάκτυλοι νὰ πλουτίζουν εἰς τὴν σκιὰν τοῦ κράτους τῆς μέσης τοῦ δυκαιρισμοῦ, δὲν τὰ ἐξέδασε καλύτερα ἢ χειρότερα ἀπὸ ὅτι εἶναι.

Δι' αὐτὸ καὶ ὁσαδήποτε ρεαλιστικὴ καὶ ἀναπροσαρμογὴ συλλάβῃ ἡ ἀριστερὰ τὸ κέντρον δὲν πρόκειται ν' κἀρσαλιεύσῃ ἢ νὰ χαθῇ τὴν πίστιν του ἢ νὰ κατολίσῃ εἰς τὴν συμμορίαν ὅτι εἰπλανήθη. Ἡ πίστις του καὶ ἡ πολιτικὴ του στηρίξεται εἰς ὁρισμένας ἀρχάς, ποὺ εἶναι σεβαστὰ εἰς ὅλας τὰς δυτικὰς χώρους. Δὲν ἀδιάφα ἔχουν καὶ αὐτοὶ τεράστια προβλήματα καὶ ἰαχυρότατα κομμουνιστικὰ κινήματα.

Εἰς καμρίαν, ἐν τούτοις, ἀπὸ αὐτὰς δὲν παρουσιάζεται τὸ ἐκπληκτικὸν φαινόμενον τοῦ Ἑλληνικοῦ κομβουνισμοῦ. Ποῖον κομμουνιστικὸν κόμμα τῆς Δύσεως θὰ ἐτόλμα νὰ ἀκηρύξῃ ὅτι θὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἰδικὴν του κυδέρνησιν καὶ νὰ κολέσῃ ὅλους τοὺς ἀνὰ τὸν κόσμον ὁμοίδεάτας του νὰ ἐνισχύσουν ὁλικὰς καὶ ἠθικὰς; Κανένα. Διότι εἰς ὅλας τὰς δυτικὰς χώρας χρησιμοποιεῖται ἐντατικὰς τὸ ὅπλον τῆς πολιτικῆς κατὰ τοῦ κομμουνισμοῦ ὁ ὁποῖος ἐνισχύεται καθ' ὅλους τοὺς τόνους καὶ ἐπιτυγχάνει ἐπὶ τέλους ἐπὶ τέλους τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν.

Ἡ πολιτικὴ τοῦ δημοκρατικοῦ κέντρου στηρίζεται εἰς τὴν ἀρχὴν ὅτι ὁ ἐμφύλιος πόλεμος εἶναι κατάρα καὶ ὅτι δὲν ἡμπορεῖ καμμία παράταξις νὰ θέσῃ σε πανικὸ τὸ ἔθνος—νὰ τὸν ὁδηγήσῃ ὡς πορεύοντας διεπηρεάζων τῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν. Διὰ τὴν ἀπολλαγὴν τῆς χώρας ἀπὸ τὴν κατάρον αὐτὴν κάμρία συνεχὴ σθηματικὴ ἢ κομματικὴ θυσία δὲν εἶναι μεγάλη.

Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα δὲν ἔχει, τὸ ζητεῖ ἐν χόρτο τῆς ἑνότητος, εἶναι ἡ βασρολία ἐφαρμογῆς καὶ διὰ τὴν ἐβίωσιν καὶ ὀλικὴν ἐξευθέωσιν τῆς ἀντιφάσεως. Τὰ αἰτήματα τοῦ δημοκρατικοῦ κέντρου δὲν ἀνατελοῦν παραγόμενον εἰς κανένα καὶ πολὺ ὀλίγῳ τερον εἰς τὸ Κ.Κ.Ε.

Τὴν 12 Ἰουλίου εἰς Παρισίους

ΠΑΝΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

Βρεταννογαλλικὴ πρωτοβουλία

ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗΝ ΤΟΥ «ΣΧΕΔΙΟΥ ΜΑΡΣΑΛ»

ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΘΗ ΕΚ ΝΕΟΥ ΚΑΙ Η ΣΟΒΙΕΤΙΚΗ ΡΩΣΣΙΑ

ΠΑΡΙΣΙΟΙ, 3 Ἰουλίου (Τοῦ ἀντ. πορτρ μας)

Τὴν γδεινὴν ἀπογυσίαν τῆς Τριμεροῦς Διασκέψεως ἠκολοβήσαν εὐγδεῖαι ἐξελίξεις ἢ ἐπουδαιοτέρα ἐξ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ ἀγγλογαλλικὴ πρωτοβουλία ἐπιδιώκουσα τὴν ἔναρξιν τῆς 12ης τοῦ διαστήματος 22 εὐρωπαϊκῶν κρατῶν διὰ τὴν σύνταξιν κοινῆς διαπραγματεύσεως πρὸς τὴν προσδοκωμένην ἀπὸ τὸν κ. Μάρσαλ. Αἱ γαγδεῖαι αὐταὶ ἐξελίξεις προέκυψαν ἀπὸ τὴν προχθὲς ἀνοιχθεῖσαν τὸν κ. κ. Μπέβιν καὶ Μπιντώ, ὡς καὶ ἀπὸ τὰς ἀπὸ μέρους τὴν Μόσχαν.

Οἱ κ. κ. ΜΠΕΒΙΝ ΚΑΙ ΜΠΙΝΤΩ
εἰς τοὺς ἐνόδους ἐφιλοξένησε ἡ πρωτεύουσα τῆς συνδιάσκεψιν τῶν ἐκπροσώπων τῶν Τριπλῶν Δυνάμεων κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Παρισίων.

Ἡ συνοπτικὴ Μπέβιν—Μπιντώ, εἶτε διὰ μέσου μεσάρου καὶ οἰκονομικοῦ σιωπηλοῦ τὸν δὸν ὁ πανγὼν, κατέλαβε ταγδεῖ εἰς τὰς σημειωτικὰς ἀποφάσεις της, ἀφοῦ δὲ κατόπιν ὁ κ. Μπέβιν ἀνεκοίνωσε ταγδεῖ εἰς δὸν τὸ μεταδὺ γὰν προσγὴ ἑβδομάδα διὰ στρατιῶν συντονισμὸς ὁ κ. Μπιντώ.

Λεπτομέρειαι μετὰ τὴν λῆξιν τῆς συνοδείας Μπέβιν—Μπιντώ, ἔξι δὸν τὸ ἀνδλοφέρει γαγδεῖ ἐγκλωβισμὸν τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς ἐπὶ τὸ ἐπίκεντρον τοῦ ζητήματος, ἐπὶ τὸ ὁποῖον τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἀμερικανικῆς κοινῆς γνώμης ἀνέρχεται ἐκ νέου μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κ. Μάρσαλ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ κ. Μάρσαλ ἐκδηλώνει τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἀμερικῆς νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἀγγλικὴν πρωτοβουλίαν.

Ἡ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ

ΑΜΕΡΙΖΤΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΙΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ Δ. ΔΥΝΑΜΕΙΣ

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ, 3- ('15-ὅτε.) Ὁ κ. Μάρσαλ εἶχε σπεύσῃ μαζὶ τοῦ συνοδείαν νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως εἰς τὴν Οὐάσιγκτον, ἀφοῦ ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ ἀναχώρησις τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν Τριῶν Δυνάμεων ἐκ Παρισίων ἐσήμαινε τὴν ἀναβολὴν τῆς Διασκέψεως ἐπὶ ἀορίστου χρόνου. Ἀλλὰ ἡ ἀναχώρησις τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν Τριῶν Δυνάμεων ἐσήμαινε ἐπίσης ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ ἀντιπροσωπεία ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃ ἐπίσης εἰς τὴν Οὐάσιγκτον, ἐνῶ ἡ ἀναχώρησις τοῦ κ. Μάρσαλ ἐκδηλώνει τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἀμερικῆς νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἀγγλικὴν πρωτοβουλίαν.

Ἡ ἀμερικανικὴ ἀντίδρασις κατὰ τὴν Ρωσσικὴν ἄρνησιν ἐπεσημάνθη ἀπὸ τὴν ἔξοδον μερικῶν γερῶν ἐκ τοῦ σχεδίου τῆς Διασκέψεως τῶν Τριῶν Δυνάμεων ἐπὶ τὴν βάσιν ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἐπὶ τὴν ὁποίαν ἐπὶ τὴν ὁποία

★

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Η Ἑλλὰς εἶναι Δημοκρατική

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Β. ΚΟΚΚΑΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 4

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1946

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α. (ΚΑΤΟΧΗΣ) ΦΥΛΛΑ 1-44 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β. ΑΡΙΘ. 706 ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 2.50

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟΝ

Διασταυρούμεται πυρὰ λαϊ-ξειρῶν ἢ κελεκειῶν — ἀηδιά-ζοντας τὸν περιστάσεων — προ-ερχομένων ἐκ τοῦ πλουσίου φή-στασίου τῶν ἄκρων, τροσπα-θοῦν νὰ πτοήσουν ἢ νὰ ἐλξε-σουν τὸ κέντρον. Σκοπὸς ἐκεί-νων τοῦ τὸ ἐξατολίων, εἶναι ἡ χρησιμοποίησις τῆς μεγά-λης ἀφάτρου τορσπέξεως μὲ τὰς ἀπεραντους δυνατότητας, ἐὰς εὐπροσώπου μανδύου διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῶν ὀλίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βρίζουν. Κρεωκοπημένοι καὶ τὰ δύο, ζητοῦν διὰ τῆς ὑ-ποδουλώσεως τοῦ κέντρου εἰς τὰς ἀπόψεις των, νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸν πολιτικὸν ἀσταστον-τισμόν.

Διότι γνωρίζουν ἄριστα τὸ-σον παροδικὸν χαρακτῆρα ἐ-ναι ἡ σημερινὴ δημοδοξία ἀκμὴ των. Τὸ διαπιστεύεται καὶ ἡ δεξιά· παρὰ τὴν ὀγκώδη ὁμό-θειάν της, τὸ βλέπει καὶ ἡ ἀριστερά, παρὰ τὴν πολιτικὴν ἀκραιφνῆ ἀντίληψιν τῆς μεγά-λης ἀφθάρτου πορσπέξεως μὲ τὰς ἀπεραντους δυνατότητας, ὡς εὐπροσώπου μανδύου διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῶν ὀλίων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα βρίζουν. Κρεωκοπημένοι καὶ τὰ δύο, ζητοῦν διὰ τῆς ὑ-ποδουλώσεως τοῦ κέντρου εἰς τὰς ἀπόψεις των, νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸν πολιτικὸν ἀσταστον-τισμόν.

Διότι γνωρίζουν ἄριστα τὸ-σον παροδικὸν χαρακτῆρα εἶ

★

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Η Ἑλλὰς εἶναι Δημοκρατική

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΠΑΝΟΣ Β. ΚΟΚΚΑΣ

ΤΕΤΑΡΤΗ 30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1947

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ Θ. ΠΑΪ. ΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΡΑΪΣΚΟΡΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 4

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΪΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α (ΚΑΤΟΧΗΣ) ΦΥΛ. 1-44 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β ΑΡΙΘ. 813 ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧ. 300

ΕΝΩΣΙΣ!

Δὲν ἠμποροῦ νὰ κυβερνήσῃ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν τροχοπέδη, οὔτε ἡ ἀριστερά, οὔτε ἡ δεξιά. Διεχειρισθησαν τὴν ἐξουσίαν ἀμοιβάδες κατὰ τὴν τελευταίαν τετραετίαν καὶ ἀποδείχθη ὅτι ἡ ἀριστερὰ ἐπιδεικνύει ἀντιλήψεις ἐπὶ τοῦ βάθους καὶ ἀντιθέσεις. Μὲ τὴν μισαλλοδοξίαν των, μὲ τὴν τυφλωσίν των καὶ μὲ τὴν μηχανικὴν καὶ στενοκέφαλον ἀντίληψιν τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος, ποὺ τοὺς χαρακτηρίζει, μόνον δεινὰ ἐπεσώρευσαν εἰς τὸν τόπον.

Ἔχυσαν ποταμοὺς αἱμάτων, Χιλιάδες ἀθῶων ἐπλήρωσαν ζυγὸ τώρα μὲ τὴν ζωήν των τὴν μανίαν μονοκαλλιέργειας τῆς ἐξουσίας, ποὺ κατέχει τὰ δύο ἄκρα. Ἐνῶ τέσσαρα ἔτη κατασπέρωσαν. Δημιουργηκὴν ἱκανότητα ἔδειξεν, οὔτε μίαν στιγμήν. Καὶ σήμερον, δυὸ μισὴ ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐξακολουθοῦν νὰ κρατοῦν τὴν χώραν εἰς κατάστασιν ἐμφυλίου σπαραγμοῦ καὶ νὰ δυναστεύουν τὴν μεγάλην μᾶζαν τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία τὰ συχαίνεται πλέον ἐξ ἴσου.

Διότι αὐτὴ πλήρωνει μὲ τὴν ζωήν της, μὲ τὴν περιουσίαν της, μὲ τὴν ἐλευθερίαν της καὶ μὲ τὴν γαλήνην της, τὰ ξέδοα τοῦ ἐγκληματικοῦ παλέμου ποὺ μαίνεται ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον νὰ σκίζῃ τὴν χώραν, ὑποδουλώνοντας διαφόρους μορφὰς, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν. Ἕδω φονεύουν καὶ λαφυτεύουν καὶ ἀρπάζουν οἱ δριστροὶ σύμμορφοι καὶ ἀνομοίως ἐαυτοὺς κρημοκρατικοὺς πολίτας. Ἐκεῖ αὐθαιρετοῦν καὶ σατραπεύουν καὶ βασανίζουν αἱ ἀριστερίζουσαι καὶ διακρίνουσαν ὅτι ἐναισρώνουν τὰ κράτος δικαίου. Πάρα πέρα σφάζουν καὶ πλαστικολογοῦν καὶ τραμπουκίζουν οἱ δεξιοὶ καὶ καταμρόνουν ὡς «ἐλεύθερες ἐθνικόφρονες».

Καὶ ὁ λαός, ἡ μεγάλη μᾶζα τῶν Ἑλλήνων — ποὺ ἐξακολουθοῦν νὰ θεωροῦν τὴν ζωὴν ὡς ὑπερτάτην ἀξίαν καὶ διὰ τοὺς ἐαυτούς των καὶ διὰ τοὺς ἀλλοίους, ποὺ ἐτιμήσων νὰ σέβωνται τὴν ἐλευθερίαν ταῦ πλησίον των, διότι ἐπιθυμοῦν καὶ οἱ ἄλλοι νὰ σεβασθοῦν τὴν ἰδικήν των, ποὺ ἀσφυκτιοῦν ἀπὸ τὴν αὐθαιρεσίαν, ὑποθηλάσσονται καὶ ἐν πρέρχεται, ποὺ ἀπορῶν τὴν μέχρι τοῦδε ἀνοχὴν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς καὶ λοιπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰσοπολιτείαν — κατέχονται ἀπὸ βαθυτάτην ἀπόγνωσιν καὶ κόπωσιν.

Εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ — ἀνεξαρτήτως τῶν παλαιοτέρων ἢ προσφάτων πολιτικῶν καὶ ἀγωνιστικῶν ἐντάξεών του — εἶναι ἐγκρατὴς ἡ χρεωκοπία τῶν ἄκρων. Προεπαναστέλλεται πλέον ἐνστικτωδῶς πρὸς τὴν προτροπὴν ἐκείνην. Ἡ ἀπόλις ἐκράτησε τὰς χεῖρας τῆς λευκὰς ἀπὸ ἐμφύλιον αἷμα. Ἡ ἐπιθυμία της τὴν μέχρι τοῦδε ἀπόλυτος ἀπέδειξεν ὅτι. ὅτεν διαφεύγονται τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα. εἶναι ὁμειλίκτως ἐθνικιστική ὅταν καταπατοῦνται αἱ πολιτικαὶ ἐλευθερίαι εἶναι φανατικῶς δημοκρατική ὅταν παραβιάζεται ὁ λοὸς εἰς τοὺς δυνχς τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας. εἶναι μαχητικῶς φιλολαϊκή καὶ ὅταν ἐπεελεπτεῖ τὸ ἔθνος μὲ αὐτοεξόντωσιν, αἴρεται ἐξαπίνης τὸν κοῦφον καὶ ἐγκωμιάζεται μὲ συνέπειαν καὶ γενναιότητα ὑπὲρ τῆς καθολικῆς εἰρηνεύσεως.

Ὀνομάζεται συνήθως Κίνημα, ἡ παρατάξις αὐτὴ. Καὶ ἐπεροσαπτίεται εἰς τὴν Βουλὴν ἐπτισήμως ἀπὸ τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων. Ἐνα κόμμα πατριωτικόν, προοδευτικὸν καὶ δημοκρατικόν, ποὺ ἀδήγησε τὸ ἔθνος εἰς τοὺς μεγαλυτέρους θριάμβους του, ποὺ ἐφήρμοσε τὰς ταλημπρετέρας κοινωνικὰς μεταρρυθμίσεις, ποὺ ἐξήγαγε τὴν χώραν ἀπὸ τὸν πνευματικὸν τετρατεῖχος καὶ ἀποδείχθη σαν πορατσέχει ἀντιλήψεις εἰς τὸ βάθος καὶ ἀντεθνικαί. Μὲ τὴν μισαλλοδοξίαν των, μὲ τὴν τυφλωσίν των καὶ μὲ τὴν μηχανικὴν καὶ στενοκέφαλον ἀντίληψιν τῆς ἑλληνικῆς πραγματικότητος, ποὺ τοὺς χαρακτηρίζει, μόνον δεινὰ ἐπεσώρευσαν εἰς τὸν τόπον.

Ἔχυσαν ποταμοὺς αἱμάτων, Χιλιάδες ἀθῶων ἐπλήρωσαν ζυγὸ τώρα μὲ τὴν ζωήν των τὴν μανίαν μονοκαλλιέργειας τῆς ἐξουσίας, ποὺ κατέχει τὰ δύο ἄκρα. Ἐνῶ τέσσαρα ἔτη κατασπέρωσαν. Δημιουργηκὴν ἱκανότητα ἔδειξεν, οὔτε μίαν στιγμήν. Καὶ σήμερον, δυὸ μισὴ ἔτη μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐξακολουθοῦν νὰ κρατοῦν τὴν χώραν εἰς κατάστασιν ἐμφυλίου σπαραγμοῦ καὶ νὰ δυναστεύουν τὴν μεγάλην μᾶζαν τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία τὰ συχαίνεται πλέον ἐξ ἴσου.

Διότι αὐτὴ πλήρωνει μὲ τὴν ζωήν της, μὲ τὴν περιουσίαν της, μὲ τὴν ἐλευθερίαν της καὶ μὲ τὴν γαλήνην της, τὰ ξέδοα τοῦ ἐγκληματικοῦ παλέμου ποὺ μαίνεται ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον νὰ σκίζῃ τὴν χώραν, ὑποδουλώνοντας διαφόρους μορφὰς, ἀναλόγως τῶν τοπικῶν συνθηκῶν. Ἕδω φον

"Η Ἑλλὰς εἶναι δημοκρατική

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΚΥΡΙΑΚΗ 25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1948

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Β. ΚΟΚΚΑΣ — ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΪΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α (ΚΑΤΟΧΗΣ) ΦΥΛ. 1-44 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 1195 ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 500

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ-ΑΘΗΝΑΙ: ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 4

Η «ΕΘΝΙΚΟΦΡΟΣΥΝΗ»

"Ενα κείμενον γοήτευσε και τους πολιτισμούς κλπ. Καὶ ἡ Πελοποννησιακὴ εἶδε τὸ φῶς της διηγούμενος εἶναι ἕνα εἶδος ἀθλητισμοῦ, ἐντὸς τῆς ἐποίας εἰσέβασαν οἱ γνωστοὶ ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους καὶ ἐθνικόφρονες ὡς ὀντάρται ἐργάτες παρασκευῆς ὁμάδων καὶ ἀποτελεῖ συμβολὴν ἐπίκαιρον εἰς τὰς διεξαγομένας συζητήσεις περὶ συντηρητισμοῦ καὶ ἀναθεωρήσεως ἀπαραιτήτων καὶ ἀποτελεσμάτων. Διότι συνηθίζεις μὲ βαυμασὸν τὴν ὀμορφιὰ μᾶλλον τὴν θεωρίαν τῶν ἀθλητῶν ἔτσι ἐθνικόφρονες τρομπουκισμός.

«Ἐν ἀρχῇ ἦτο λόγος», ἡ πρόοδος· ὁ ἐξοπλισμός, ἡ λαϊκὴ ἀνάγκη, ἡ αὐθαίρετος καὶ ἀναγκαστικὴ φορολογία, αἱ ἀνατιμήσεις καὶ δὲν ἠκούσθη καὶ δὲν διέξεται καὶ δὲν σφάζει καὶ δὲν κάπως καὶ δὲν λαφραγωγεῖ ἀράγους, τροβάδες τὸ ὕφασμα καὶ τοὺς ἐνόμους καὶ μοιρολατρικὰ θὰ λέμε: Ἐλα ἀπὸ μου καὶ πάρε μας τὸ κεφάλι». Ἀπὸ ἐκεῖ ἰσοῦ, ὁ ἀγῶνας ποὺ μαγεύει εἰς τὴν Γρόμμον ἡ ἀποῦθησεν ἀλλοῦ καὶ σεβεται τοὺς νόμους τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖον προφανῶς καὶ δὲν ἠκητεῖ καὶ δὲν διέξει

★

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Η Ἑλλὰς εἶναι Δημοκρατική

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Β. ΚΟΚΚΑΣ

ΤΡΙΤΗ 14 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1947

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 4

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α. (ΚΑΤΟΧΗΣ) ΦΥΛΛΑ 1-74 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β. ΑΡΙΘ. 723 ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 200

ΟΙ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΑΙ

Κάθε πολιτικὸ κόμματος στρατηγικὴς ἀκοπὸς εἶναι ἡ κατάληψις τῆς ἐξουσίας. Διαφέρει μεταξὺ των ὑπάρχει μόνον εἰς τὰ μέσα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκουν τὴν ἄνοδον εἰς τὴν ἀρχήν. Τὰ περισσότερα κόμματα τὸ ἀξίωμα τῆς πλειοψηφίας καὶ αὐτὴν ἐπιδιώκουν νὰ ἐπιτύχουν πραγματικὰς ἢ συμβατικὰς. Ἄλλα, τάσεων αὐτεξαιρέτως εἰς ἑαυτὰ ἕνα κόμμα μικρότερον ἱστορικὸν προορισμόν, νομίζουν ὅτι ἔτσι λυτρώνονται ἀπὸ τὴν δουλείαν τοῦ ὁρίζοντος — τοῦ ὁποίου γνωρίζει καὶ δὲν σφίγγεται. Λέγουν, μεγαλοπρεπῶς τὰ συμφέροντα τοῦ — καὶ ἀκολουθοῦν μίαν θεωρίαν δυναμικῆς πολιτικῆς.

Στὴν δεύτερον αὐτὴν κατηγορίαν ἀνήκουν τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα. Τὴν ἐξουσίαν θὰ τὴν καταλάβωμεν — λέγουν — ὅταν ἡμεροβρέξωμεν καὶ ὅπως ἡμεροβρέξωμεν. Κομμὶ δὲν πάρχει ἀνάγκη ν' συμμείνωμεν εἰς ἕνα ἀποκτήσωμεν τὴν πλειοψηφίαν. Διότι, τὴν ἱστορίαν τὴν δημιουργοῦν πάντοτε αἱ δυνάμεις μειοψηφίαι καὶ ὄχι αἱ πλειοδοσίαι πλειοψηφίαι. Καὶ διατυπώνουν ὁλόκληρον σύστημα ἰδεῶν καὶ θεωρίαν ὡς ἀπόδειξιν τῆς θέσεως των μὲ κεφαλίδες περιλαμβάνουν τὸ ἀξίωμα: Ἡ βία εἶναι ἡ μαμὴ τῆς ἱστορίας.

Δὲν πρόκειται νὰ συζητήσωμεν τώρα μὲ τὸ κομμουνιστικὸν μας κόμμα τὴν θεωρίαν του. Θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς ἐκτενεστέραν καὶ τοιαύτη ἀπόπειρα καὶ δὲν θὰ συνεδυάλεγον σύντε εἰς τὴν διατύπωσιν τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος. Ἐνῶ ἐκεῖνο, ποὺ προέχει εἶναι ἡ ἐξεύρεσις μιᾶς πρακτικῆς καὶ λογικῆς λύσεως, δυναμένης νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ σύνολον.

Ὁ ἀπευθυσθώμεν, λοιπόν, πρὸς τὸ Κ.Κ.Ε. εἰς τὴν γλῶσσαν του. Καὶ θὰ σταθῶμεν, πρὸς στιγμήν, ἐντὸς τῶν θεωρητικῶν πλαισίων του. Ἐκφύονται ὡς ἐκ τῶν πραγμάτων ὁρίζει ὅλας τὰς γενικὰς ὁρμὰς του. Συγκατανοήσωμεν— διὰ πρακτικὰς συζητήσεις μας — ὅτι ἡ βία εἶναι ἡ μαμὴ τῆς ἱστορίας. Αὐτὴ ἐξεγεννᾶ τὰς νέας καταστάσεις καὶ αὐτὴ βραβεύει καὶ συντελεσθεῖσὰ φυσικὸν ἅλμα τοῦ περάσματος ἑνὸς νέου κοινωνικοῦ συστήματος ὑπαναρξίαν εἰς τὸν μηδενισμὸν. Πῶς, ὅμως, πότε καὶ ὑπὸ ποίας συνθήκας ἡμπορεῖ ν' ἀσκηθῇ γονίμως ἡ βία;

Ἡ μαμὴ καλεῖται ὅταν ὑπάρχουν αἱ προϋποθέσεις τοῦ τοκετοῦ. Καὶ καμμία μαμμὴ δὲν ἐξηπλοφόρησεν ἐκ τοῦ μηδενός, ἢ ἀπὸ τὸ τίποτε νὰ τοκεύσῃ. Αἱ γενικαὶ ἀρχαί, λαιῶν, ἐξετασούσαι μονον, ὅταν ἐφαρμόζωνται τὴν στιγμήν, τὸν εὐνοεῖ ἀντικειμενικὰς τὴν ἐφαρμογήν των. Αἴφνης, ἀνακατεύονται εἰς τὸ ἀλφάβητον τῆς κομμουνιστικῆς θεσιος. Καὶ δὰ τοὺς θιασώτας τῆς βίας καὶ τοὺς περιφρονοῦντας τὸν δημοκρατικὸν σταμοῦν, ὑπάρχουν ὡρισμένα κλείσιας, τὰ ὁποῖα δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑπερβοῦν. Ἀπετέλεσεν ἡ τελευταία τριακονταετία μὲ ἐπείσημον ἀποδεῖξιν καὶ ἐπαλήθευσιν τῆς ἀρχῆς αὐτῆς, ποὺ εἶναι ἀρχὴ τῆς ἀριστερᾶς καὶ ὄχι τῆς δεξιᾶς.

Τὸ ἑλληνικὸν κομμουνιστικὸν κόμμα ἀπεκατεστάθη τρὶς ἐντὸς τῆς τελευταίας τριετίας τὰ καταλλάδη τὴν ἐξουσίαν διὰ τῆς βίας καὶ ἀπέτυχε. Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος τῆς κατοχῆς. Κατὰ τὸν Δεκέμβριον. Καὶ σήμερον. Καλεῖται τώρα ν' ἀυναγάγῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον τὰ συμπεράσματα τοῦ μορβιδισμοῦ καὶ νὰ ἐπαναληφθῇς νέους τρόπους νὰ βλέπῃ τὰ πιστεύῃ. Ἢ ἀπὸ τὸ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δύο, ἢ ἀπὸ τὸ ἄλλο

Η Ἑλλὰς εἶναι δημοκρατική

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Β ΚΟΚΚΑΣ — ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΪΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ — ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 4 — ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α (ΚΑΤΟΧΗΣ) ΦΥΛ. 1-44 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β ΑΡΙΘ. 1017 ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡΑΧ. 30

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΓΥΡΟΣ

Ὁ πρῶτος, ἤρχισε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943 εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἐξόρμησιν μονοπωλήσεως τῶν ἐγώων καὶ ἐτελείωσε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944 εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν μὲ τὴν διάλυσιν τῶν ἐνένταν δυνάμεων. Ὁ δεύτερος, ἤρχισε τὴν 3ην Δεκεμβρίου τοῦ 1944 καὶ ἔκλεισε τὴν 11 Ἰανουαρίου τοῦ 1945. Ἀφοῦ ἐνέγκαμε τὴν χάραν μετάφασις, ἐρείπια, ἐδάνη καὶ πάθος, Εὐρωπαϊκὸν νόημα, ἀπὸ διεξόδις περίπου εἰς τὸν στρίτον γῦρον. Καί, ἀπὸ τῆς περελεύσεως Τσιάρτης, εἰσπλέομεν εἰς τὴν τρίτην γύρον.

Μὲ δύο—τρεῖς μικροσυμμορίας ἐνεκαινιάσθη κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1946 ὁ στρίτος γύρος. Τὸν Νοέμβριον μόνον ἐπιλήθευθῆ ἀρκετά. Ὥστε νὰ ἐμφανισθοῦν ὑπὸ ἐνιαίαν διοίκησιν καὶ νὰ λάβουν τὸν τίτλον τοῦ Δημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἑλλάδος. Μετὰ δεκὸ μῆνας (τὸν Ἰούνιον τοῦ 1947) ὁ δράστης καὶ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου γύρου — τὸ Κ. Κ. Ε. — ἀνήγγελλεν εἰς τὸ Στρασβοῦργον ὅτι ἀπεφάσισε νὰ ἱδρύσῃ χωριστὴν κυβέρνησιν. Καὶ — ἐπανάληψις — ἤρχιζε — ἐνεκαίνιασε δια τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τοῦ Βελιγραδίου τὸν ἀγνωστιασμὸν της. Τὸ Κ.Κ.Ε. μία χαρὰ διαταξικὴ ὅμως μειοψηφίᾳ ὑποστηριζομένη ἀπερισφάκτως ἐ λαοῦ, ἀγνοίζεται ἐπὶ τέσσαρα ἔτη νὰ κατολάβῃ τὴν ἐξουσίαν διὰ τῆς δίας καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἐδημοκρατίσεως.

Στρίτον ἐρωτηθῆτων μὲ ἀνεψθύνων οἱ ἐναγνῶσται ποὺ ἀπὸ πουχθέ. Εἶναι δὲ γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, διότι συνθέτουν τὰς διαφόρους πλευρὰς τοῦ προβλήματος. Θὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς ὅσα ζητᾷ καὶ ἀπλᾷ:

1.— Διατί ἐδράδυνεν ἐπὶ ἐξ μῆνας ἡ πραγματοποίησις τῆς ἀπειλῆς τοῦ Στρασβούργου.

Διὰ τρεῖς λόγους. Πρῶτον, διότι νὰ ὀργανωθῇ πληρέστερον καὶ νὰ ἐφοδιασθῇ καλύτερον ὁ συμμοριτὸς στρατὸς, ἐάστε νὰ συνηθῇ νὰ δώσῃ ἐντυπωσιακὰς μάχας ὅμα τῇ ἀναγγελίᾳ τῆς σχηματισμοῦ τῆς κυβερνήσεως. Δεύτερον, διότι ἐπεκράτησε μία ἐσωτερικὴ κρίσις, τὴν ὁποίαν προκαλέσαν εἰς τοὺς κόλπους τοῦ συμμοριτισμοῦ ἡ πολιτικὴ τοῦ κατευνασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ φάσις ἐκείνη τῶν διεθνῶν σχέσεων, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ἡ «τετραπλῆ διάσταση» τοῦ Λονδίνου. Σήμερον ὁ ἀνατολικὸς συσταξισμὸς ἐχει ἀπολύτως λελυμένας τὰς χεῖρας. Ἡ πολιτικὴ τοῦ κατευνασμοῦ διέρρηξε τὸν κύκλον της καὶ οἱ «συμμορῖται ἔνουν συγκεντρωμένας συγκεχγὲς δυνάμεις εἰς τὸν Γράμμον.

2.— Εἰς τί ἀποβλέπει ἡ ἐγγελία σχηματισμοῦ κυβερνήσεως;

Νὰ ἀνοίωη τὸ ἡθικὸν τῶν ἀπειδῶν τοῦ Κ.Κ.Ε., ποὺ ἔχουν ἀπορριφῆ κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ τὸν Λαὸ σκωθέρνησιν, ἔστω καὶ φερέλπιδος, καὶ ἄλλο κάρχηγεῖον τῶν συμμοριτῶν. Νὰ τοὺς δώσῃ τὸ αἴσθημα μιᾶς πολιτικῆς ἀνόδου — καὶ πολιτικὴς ἀνόδου μη — ὀργανώσεως τῆς ἐπιτροπάσεως, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει νὰ κολλιεργηθῇ κατ' μὲ ἐπὶ στὸ μαθεπίφασιον ἐκείνα τοῦ Μέρκου, ποὺ ἀπηλογέτησαν τοὺς ὁρόχους ἢ ἐχάρισαν τὰ χρέη τῶν ἐλοτων. Νὰ δημιουργηθῇ τὸς τοπικὸς πυρῆνας ἐξουσίας μὲς τὰς ἐκτιμήσιμον ἀναγνωρίσεως τῆς ἀντρρείας ἐκ μέρους τῶν ἀνεπισήμων ἐπιστρατικῶν της μὲ βάσις τὰς ἐλπίδας, ὅτι ἡ πολιτικὴ καὶ προσαγανδιστικὰς συνεπείας.

3.— Πόσον προκτικὴν σημασίαν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ σκωθέρνησις τῶν συμμοριτῶν;

Μία κυβέρνησις ἠμπορεῖ νὰ συνάσῃ μὲ τὰς ἐνδεχομένας, ποὺ τὴν ἀναγνωρίζουν, συμφωνίας, δύνεται. Ἠμπορεῖ νὰ δέχεται ἐκ μέρους των ταυτοτιδῆ ὁλικὴν καὶ ἠθικὴν βοήθειαν. Ἠμπορεῖ, ἀνεξαρτήτως τῆς Ἰδικῆς της δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς, νὰ ἐφαντίζεται μὲ τὴν δύνεμιν καὶ τὸ ἠθικὸν κύρος τῶν προστατῶν της. Τὰ τοιαῦτα, ποὺ εἰσέρχονται, ἐπὶ ἔν ὅτι οἱ συμμορῖται, πρὸ ὁ ἴδη τὴν ὄχι καὶ τόσον διακριτικὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐλάμβανον ἐκ μέρους τῶν ἀνταγώνων, δὲν κατάβασσον ν' ἀνατρέψουν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν στρατηγικὴν κατάστασιν καὶ νὰ ὑποτάξουν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀναγνώρισις θὰ δώσῃ τὸ νομικὸν πλαίσια μιᾶς ἀπροκρημνιστέου, καὶ εἰς μεγαλύτερον κλίμακα βοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας.

4.— Ποία μετοβολὴ ἔχει ἐπέλθει μέχρι τῆς στιγμῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατάστασιν μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ συμμοριτισμοῦ τῆς κυβερνήσεως;

Οὐδεμία. Οὔτε ἰσοτερικῶς, οὔτε ἐξωτερικῶς. Ὁ σχηματισμὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν δὲν ἀποτελεῖ τὸ Κ. Κ. Ε. ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Ἔθνους καὶ τὰ ταφρύτερα δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁλοκλήρου πλέον τοῦ λαοῦ ὑπὸ τὴν πραγματικὴν του ἀυσιογνωμίαν, ὑπὸ τὴν φυσιογνωμίαν ἑνὸς κόμματος τὸ ὁποῖον, ἀποτελοῦν μειοψηφίαν τοῦ ἔθνους. Ἐπιδιόκει νὰ δεσπόσῃ αὐτοῦ διὰ τῆς δίας τῶν ὅπλων καὶ τῆς δωθείσης του ἐξ ἄλλων τόσων. Ἐν ἐν ὀνόματι τῆς δημοκρατίας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν πιστεύει, αὐτὸς πρακτικῶς, οὔτε θεωρητικῶς.

5.— Διατί ἡ σχηματισθεῖσα ὑπὸ τῶν συμμοριτῶν κυβέρνησις εἶναι ὁμιγὴς κομμουνιστική;

Διότι ἡ περίοδος τῶν ἀνοιῶν συμπτωμάτων τῆς ἀφελοῦς ἀριστερᾶς — ὡς τακτικὴ — ὅλη ἔξ. Διότι τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα ἀνοδόνται τώρα νὰ ἐπιδείξουν τὸν ἀγῶνα μὲν ὅπλα. Διότι ἐξηλήσαν τὰ ὅσια ἐξ μεταλλύστεως τὸν ἀφελῶν. Καὶ διότι οἱ κρατοῦντες διερώρους ἀρχηγίδος κειμένων τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ. Δεύτερον, ἐπεκτείνεται ἡ ἀναπόφευκτον κρίσιν, τὴν ὁποίαν προκαλέσαν ἐς τοὺς κόλπους τοῦ συμμοριτισμοῦ ἡ πολιτικὴ τοῦ κατευνασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ φάσις ἐκείνη τῶν διεθνῶν σχέσεων, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ἡ «τετραπλῆ διάσταση» τοῦ Λονδίνου. Σήμερον ὁ ἀνατολικὸς συσταξισμὸς ἐχει ἀπολύτως λελυμένας τὰς χεῖρας. Ἡ πολιτικὴ τοῦ κατευνασμοῦ διέρρηξε τὸν κύκλον της καὶ οἱ «συμμορῖται ἔνουν συγκεντρωμένας συγκεχγὲς δυνάμεις εἰς τὸν Γράμμον.

2.— Εἰς τί ἀποβλέπει ἡ ἐγγελία σχηματισμοῦ κυβερνήσεως;

Νὰ ἀνοίωη τὸ ἡθικὸν τῶν ἀπειδῶν τοῦ Κ.Κ.Ε., ποὺ ἔχουν ἀπορριφῆ κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ τὸν Λαὸ σκωθέρνησιν, ἔστω καὶ φερέλπιδος, καὶ ἄλλο κάρχηγεῖον τῶν συμμοριτῶν. Νὰ τοὺς δώσῃ τὸ αἴσθημα μιᾶς πολιτικῆς ἀνόδου — καὶ πολιτικῆς ἀνόδου μη — ὀργανώσεως τῆς ἐπιτροπάσεως, τὸ ὁποῖον ἐπιδιώκει νὰ κολλιεργηθῇ κατ' μὲ ἐπὶ στὸ μαθεπίφασιον ἐκείνα τοῦ Μέρκου, ποὺ ἀπηλογέτησαν τοὺς ὁρόχους ἢ ἐχάρισαν τὰ χρέη τῶν ἐλοτων. Νὰ δημιουργηθῇ τὸς τοπικὸς πυρῆνας ἐξουσίας μὲς τὰς ἐκτιμήσιμον ἀναγνωρίσεως τῆς ἀντρρείας ἐκ μέρους τῶν ἀνεπισήμων ἐπιστρατικῶν της μὲ βάσις τὰς ἐλπίδας, ὅτι ἡ πολιτικὴ καὶ προσαγανδιστικὰς συνεπείας.

3.— Πόσον προκτικὴν σημασίαν ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ σκωθέρνησις τῶν συμμοριτῶν;

Μία κυβέρνησις ἠμπορεῖ νὰ συνάσῃ μὲ τὰς ἐνδεχομένας, ποὺ τὴν ἀναγνωρίζουν, συμφωνίας, δύνεται. Ἠμπορεῖ νὰ δέχεται ἐκ μέρους των ταυτοτιδῆ ὁλικὴν καὶ ἠθικὴν βοήθειαν. Ἠμπορεῖ, ἀνεξαρτήτως τῆς Ἰδικῆς της δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς, νὰ ἐφαντίζεται μὲ τὴν δύνεμιν καὶ τὸ ἠθικὸν κύρος τῶν προστατῶν της. Τὰ τοιαῦτα, ποὺ εἰσέρχονται, ἐπὶ ἔν ὅτι οἱ συμμορῖται, πρὸ ὁ ἴδη τὴν ὄχι καὶ τόσον διακριτικὴν βοήθειαν, τὴν ὁποίαν ἐλάμβανον ἐκ μέρους τῶν ἀνταγώνων, δὲν κατάβασσον ν' ἀνατρέψουν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν στρατηγικὴν κατάστασιν καὶ νὰ ὑποτάξουν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀναγνώρισις θὰ δώσῃ τὸ νομικὸν πλαίσια μιᾶς ἀπροκρημνιστέου, καὶ εἰς μεγαλύτερον κλίμακα βοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας.

4.— Ποία μετοβολὴ ἔχει ἐπέλθει μέχρι τῆς στιγμῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατάστασιν μὲ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ συμμοριτισμοῦ τῆς κυβερνήσεως;

Οὐδεμία. Οὔτε ἰσοτερικῶς, οὔτε ἐξωτερικῶς. Ὁ σχηματισμὸς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν δὲν ἀποτελεῖ τὸ Κ. Κ. Ε. ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Ἔθνους καὶ τὰ ταφρύτερα δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁλοκλήρου πλέον τοῦ λαοῦ ὑπὸ τὴν πραγματικὴν του ἀυσιογνωμίαν, ὑπὸ τὴν φυσιογνωμίαν ἑνὸς κόμματος τὸ ὁποῖον, ἀποτελοῦν μειοψηφίαν τοῦ ἔθνους. Ἐπιδιόκει νὰ δεσπόσῃ αὐτοῦ διὰ τῆς δίας τῶν ὅπλων καὶ τῆς δωθείσης του ἐξ ἄλλων τόσων. Ἐν ἐν ὀνόματι τῆς δημοκρατίας, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν πιστεύει, αὐτὸς πρακτικῶς, οὔτε θεωρητικῶς.

5.— Διατί ἡ σχηματισθεῖσα ὑπὸ τῶν συμμοριτῶν κυβέρνησις εἶναι ὁμιγὴς κομμουνιστική;

Διότι ἡ περίοδος τῶν ἀνοιῶν συμπτωμάτων τῆς ἀφελοῦς ἀριστερᾶς — ὡς τακτικὴ — ὅλη ἔξ. Διότι τὰ κομμουνιστικὰ κόμματα ἀνοδόνται τώρα νὰ ἐπιδείξουν τὸν ἀγῶνα μὲν ὅπλα. Διότι ἐξηλήσαν τὰ ὅσια ἐξ μεταλλύστεως τὸν ἀφελῶν. Καὶ διότι οἱ κρατοῦντες διερώρους ἀρχηγίδος κειμένων τοῦ Ἀγγλοσαξωνικοῦ. Δεύτερον, ἐπεκτείνεται ἡ ἀναπόφευκτον κρίσιν, τὴν ὁποίαν προκαλέσαν ἐς τοὺς κόλπους τοῦ συμμοριτισμοῦ ἡ πολιτικὴ τοῦ κατευνασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ ὁλοκληρωθῇ ἡ φάσις ἐκείνη τῶν διεθνῶν σχέσεων, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ἡ «τετραπλῆ διάσταση» τοῦ Λονδίνου. Σήμερον ὁ ἀνατολικὸς συσταξισμὸς ἐχει ἀπολύτως λελυμένας τὰς χεῖρας. Ἡ πολιτικὴ τοῦ κατευνασμοῦ διέρρηξε τὸν κύκλον της καὶ οἱ «συμμορῖται ἔνουν συγκεντρωμένας συγκεχγὲς δυνάμεις εἰς τὸν Γράμμον.

Ἡ ἐπίθεσις τῶν συμμοριτῶν εἰς Ἤπειρον

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΕΙΣΕΤΙ ΣΦΟΔΡΟΤΑΤΗ Η ΜΑΧΗ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑΝ

Αἱ ἐθνικαὶ δυνάμεις κρατοῦν τὰς θέσεις των

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ Θ' ΑΝΑΛΑΒΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΕΠΙΘΕΣΕΩΣ

Ἡ μάχη τῆς Κονίτσης ἀντεχύσθη καὶ τὴν 16ην τοῦ μηνὸς ἐς ὅτε τὸ μετώπου ἐκτεινόμενον ἢ δὲ ἀπὸ τῶν δορείως τοῦ Κολτσὲ κίου μέχρι τῶν ἀνατολικῶν τῆς Κονίτσης ὑψωμάτων. Παρὰ τὴν σφοδρότητα τῶν ἐπιθέσεων οἱ ἐθνικοὶ διόμενε ὅχι μόνον ἐχυρὰ τὰς θέσεις των, ἀλλ' εἰς πολλὰ σημεῖα ἀνέτρεψαν τοὺς ἐμπρόσθεν ἀπὸ θέσεις τῆς ὁποίας εἶχεν ἐπιτρέψει προκτοδοῦλιον πρὸς ἐ κατολίδεων. Ἡ ἀρίθς τῶν στρατιωτῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι ἐστάλησαν πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἀμυνομένων ἐκ τῶν ὁποίων ἐν ἐν τρίλοφον ἐς τοῦτο ὑ ἀνεδείχθη ἐπιθετικὴν πρωτοβουλίαν πρὸς ἐ ἐνδιαφερόντων τῶν συμμοριτῶν.

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, 27. (Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας).— Ὀλοκληρον ἡμέρα διῆρκεν ἡ μάχη τῶν ὑψωμάτων ἀνατολικῶς τῆς Κονίτσης. Ἡ ἐπίθεσις τῶν συμμοριτῶν ἐκυμάνθη ἐπὶ μετώπου ἐκτεινομένου ἀπὸ τοῦ ὑψώματος Μπούρκα μέχρι τοῦ ὑψώματος Ἀσπροβούνι. Ἡ ἐπίθεσις ἐγένετο

★

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Η Ἑλλὰς εἶναι δημοκρατική

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΠΑΝΟΣ Β ΚΟΚΚΑΣ — ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΡΩΪΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ — ΚΥΡΙΑΚΗ 28 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ—ΑΘΗΝΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 4 — ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α (ΚΑΤΟΧΗΣ) ΦΥΛ. 1-44 ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β ΑΡΙΘ 1017 ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ Υ ΔΡΑΧ 30

Ο ΤΡΙΤΟΣ ΓΥΡΟΣ

Ὁ πρῶτος ἤρχισε τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1943 εἰς τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν ἐξόρμησιν μονοπλήσεως τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐτελείωσε τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1944 εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν μὲ τὴν διάλυσιν τῶν ἐνόπλων δυνάμεων. Ὁ δεύτερος, ἤνοιξε τὴν 3ην Δεκεμβρίου του 1944 καὶ ἐκλεί σε τὴν 11 Ἰανουαρίου του 1945. Ἀφοῦ ἐγέμισε τὴν χώραν μὲ τάφους, ἐρείπια, ἐδάφη καὶ πάθος. Ἐθρισκόμεθα, τώρα. ἑπὶ δεκτὸν πρὸ τοῦ εἰς τὸν στρίτον γύρον. Καί, ἀπὸ τῆς περιλαβούσης Τετάρτης, εἰσήλθαμεν εἰς τὴν τελευταίαν φάσιν του.

Μὲ δύο—τρεῖς μικρουσιμμορίας ἐνκαινιάσθη κατὰ τὴς ἀρχὰς τοῦ 1946 ὁ στρίτος γύρος. Τὸν Νεζμβριον εἶχον τὴν ἐυκαιρίαν ἀπὸ τὰ ἐμπόνια αὐτοῦ ὑπὸ ἑνιαίαν διοίκησιν καὶ νὰ λάβουν τὸν τίτλον τοῦ κδημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἐλλάδος». Ἀπὸ τὸν «Δημοκρατικὸν Στρατὸν Ἑλλάδος» (ἀπὸ τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ 1947) ὁ ὅρασης καὶ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ διιτέρου καὶ τοῦ τρίτου γύρου —τὸ Κ. Κ. Ε.— ἐπιγγειλθεν εἰς τὸ Στρασδούργον ἀπὸ ἐπιφόσεως νὰ ἱδρύση χειριστὴν κυδέρνησιν. Καὶ μετὰ ἑξ μῆνας — νόμοι ἀνεκοινώθη διὰ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τοῦ Βελιγραδίου τὸν σχηματισμὸν τῆς. Τὸ Κ.Κ.Ε., μία μικρὰ, δυναμικὴ ὁμὰς μεταφρίτας, ὑπεστηριζόμενη, ἀπερριφθη τὸ ἑνδεχόμενον ἐκλογῶν, ἀγωνίζεται ἐπὶ τέσσαρα ἔτη νὰ καταλάβη τὴν ἐξουσίαν διὰ τῆς βίας καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἐδημοκρατίας.

Στιγὰν ἐρωτηθῶμεν μᾶς ἀναγνώστους ἐὰν ἀναγνώσται, μας ἀπὸ ποσγῆς. Εἶναι ὅλα γενικοῦ διαφέροντος διότι ἀναφέρονται τὰς διαφόρους πλευρὰς τοῦ προβλήματος. Θὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς ὅλα ἑπὶ μέρους καὶ ἀπλᾶ.

1.— Διατί ἑξρέδυνεν ἐπὶ ἓξ μῆνας ἡ πραγματοποίησις τῆς ἀπειλῆς τοῦ Στρασδούργου;

Διὰ τρεῖς λόγους. Πρῶτον, διότι νὰ ὀργανωθῆ πλήρως καὶ νὰ ἐφοδιασθῆ καλύτερον ὁ συμμοριτικὸς στρατός, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ δώση ἀντιπαταξίας μάχας ὅμα τὴ ἀναγγελίᾳ τῆς σχηματισμοῦ τῆς κυδερνήσεως. Δεύτερον, διὰ νὰ ξεκερδίση τὴν συνεπεία τοῦ κατεναγασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ δώση ἀντιπαταξίας εἰς τοὺς κόλπους τοῦ συμμοριτισμοῦ ἡ πολιτικὴ τοῦ κατεναγασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ δώση ἀντιπαταξίας ἐπίσης τὸν ἀγγλοσαξωνικὸν παράγοντα. Ἐπίσης ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ἡ "ετρον μεσὴς διασκέψεις τοῦ Λονδίνου. Σήμερον ἡ ἀναγκαιότης συναστισμοῦ ἔχει ἀπολύτως λειψθεῖ τὰς χέρας, ἡ πολιτικὴ τοῦ κατεναγασμοῦ διέγραψε τὸν κύκλον της καὶ οἱ συμμοριται ἔνουν συγκεντρώσεις συμπαγεῖς δυνάμεις εἰς τὸν Γράμμον.

2.— Εἰς τί ἀποδίδεται ἡ ἀνγγελία σχηματισμοῦ κυδερνήσεως;

Νὰ τονίση τὸ ἠθικὸν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κ.Κ.Ε. πού ἔχουν ἀπογοητευθῆ ἀπὸ τὸν διεθῆ σγῶνα. Ἄλλο κυδέρνησιν, ἄλλο ἐξόρμησιν τῶν συμμοριτῶν. Νὰ τοὺς δώση τὸ αἴσθημα μιᾶς πολυπλόρου καὶ πολιτικῆς ἀνόρθωσης — ὀργανώσεως μὲ ὑπαρκτὰ στάσεις, τὸ ὁποῖον ἐπιτιδεύθη νὰ καλλιεργηθῆ καὶ μὲ τὰ ἐγκαθέτατα ἐκεῖνα τοῦ Μόρτσου, ποὺ ἀπελλογάγησαν τοὺς ὁρόγους ἡ ἐχάραξαν τὰ χρὴ τῶν ἐλάτων. Νὰ δημιουργήση τὰς τυπικὰς προϋποθέσεις μιᾶς ἐπιτρίου διαγγωρίσεως τῆς ἀντεραγίας ἐς μέρους τῶν ἀνεπισήμων ὑποστηρικτῶν της, μὲ ὅλας τὰς ὁλικὰς, πολιτικὰς καὶ προπαγανδιστικὰς συνέπειες.

3.— Ποίαν πρακτικὴν σημασίαν ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ ἀναγγώρισις τῆς κυδερνήσεως τῶν συμμοριτῶν;

Μία κυδέρνησις ἤμπορεῖ νὰ συνάπτῃ μὲ τὰς κυδερνήσεις, ποὺ τὴν ἀναγνωρίζουν, συμφωνίας συμμαχίας, δάνεια, Ἡμπορεῖ νὰ δέχεται ἐκ μέρους των ταστοδεσὴ ὁλικὴν καὶ ἠθικὴν ἐσθήσεων. Ἠμπορεῖ, ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδικῆς της δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς νὰ ἐμφανίζεται μὲ τὴν ὄψιν καὶ τὸ ἠθικὸν κῦρος τῶν πρασταῖων της. Τὸ ἔτος τοῦ διέρρευσεν, ἐπιδεῖξεν ὅτι οἱ συμμοριται, παρ' ὁ ἔχουν τὴν ὄχι καὶ τόσον διεκρινητικὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποίαν ἐδράκα. δοηθείας τῶν γειτόνων, δὲν κατάρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν στρατηγικὴν κατάστασιν καὶ νὰ ὑποτάξουν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀναγχώρησις θὰ δώση τὸ νομικὸν πλαίσιμα μιᾶς ἀπρογγματιστοῦ, καὶ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα. δοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας.

4.— Ποία μετοδολὴ ἔχει ἐπιλέξει μέχρι τῆς στιγμῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν κατάστασιν μὲ τὴν ἀναγγελίαν τοῦ σχηματισμοῦ τῆς κυδερνήσεως;

Οὐδεμία. Οὔτε ἰσωτερικῶς, οὔτε ἑξωτερικῶς. Ὁ σχηματισμὸς, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ἔν μᾶναν νέον στοιχεῖον προσθέτει πλάσμα μιᾶς ἀπρογγματιστοῦ, καὶ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα. δοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας.

Ἀπεγράφησαν ὁριστικῶς εἰς τὸ Κ. Κ. Ε. ἀπὸ τὸ σάμα τοῦ Ἔθνους καὶ τὸ παρουσίασεν εἰς τὰ ὅρατα ὁλοκλήρου πλέον τοῦ λοῦ ἀπὸ τὴν πραγτατικὴν του ἀνσιογωμίαν, ὑπὸ τὴν φωτεινὴν ἐνὸς κόμματος. τὸ ὁποῖον, ἀπατηλὸν μειοφηφίσαν τοῦ ἔθνους, ἐπιδιώκει νὰ δικαιοσπέση αὐτοῦ διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων καὶ τῆς δοηθείας τῶν ξένων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐδρύσεως ἐνὸς λαϊκοῦ κράτους. τὸ ὁποῖον, ἀπὸ τὴν φύσιν του, θὰ ἦτο ἀπόλυτος μειοφηφία.

Ὀὐδεμία. Οὔτε ἰσωτερικῶς, οὔτε ἑξωτερικῶς. Ὁ σχηματισμὸς, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ἔν μᾶναν νέον στοιχεῖον προσθέτει πλάσμα μιᾶς ἀπρογγματιστοῦ, καὶ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα. δοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας.

Μὲ δύο—τρεῖς μικρουσιμμορίας ἐνκαινιάσθη κατὰ τὴς ἀρχὰς τοῦ 1946 ὁ στρίτος γύρος. Τὸν Νεζμβριον εἶχον τὴν ἐυκαιρίαν ἀπὸ τὰ ἐμπόνια αὐτοῦ ὑπὸ ἑνιαίαν διοίκησιν καὶ νὰ λάβουν τὸν τίτλον τοῦ κδημοκρατικοῦ Στρατοῦ Ἐλλάδος». Ἀπὸ τὸν «Δημοκρατικὸν Στρατὸν Ἑλλάδος» (ἀπὸ τὴν 1ην Ἰανουαρίου τοῦ 1947) ὁ ὅρασης καὶ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ διιτέρου καὶ τοῦ τρίτου γύρου —τὸ Κ. Κ. Ε.— ἐπιγγειλθεν εἰς τὸ Στρασδούργον ἀπὸ ἐπιφόσεως νὰ ἱδρύση χειριστὴν κυδέρνησιν.

Ἀπεγράφησαν ὁριστικῶς εἰς τὸ Κ. Κ. Ε. ἀπὸ τὸ σάμα τοῦ Ἔθνους καὶ τὸ παρουσίασεν εἰς τὰ ὅρατα ὁλοκλήρου πλέον τοῦ λοῦ ἀπὸ τὴν πραγτατικὴν του ἀνσιογωμίαν, ὑπὸ τὴν φωτεινὴν ἐνὸς κόμματος. τὸ ὁποῖον, ἀπατηλὸν μειοφηφίσαν τοῦ ἔθνους, ἐπιδιώκει νὰ δικαιοσπέση αὐτοῦ διὰ τῆς βίας τῶν ὅπλων καὶ τῆς δοηθείας τῶν ξένων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐδρύσεως ἐνὸς λαϊκοῦ κράτους. τὸ ὁποῖον, ἀπὸ τὴν φύσιν του, θὰ ἦτο ἀπόλυτος μειοφηφία.

Στιγὰν ἐρωτηθῶμεν μᾶς ἀναγνώστους ἐὰν ἀναγνώσται, μας ἀπὸ ποσγῆς. Εἶναι ὅλα γενικοῦ διαφέροντος διότι ἀναφέρονται τὰς διαφόρους πλευρὰς τοῦ προβλήματος. Θὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς ὅλα ἑπὶ μέρους καὶ ἀπλᾶ.

1.— Διατί ἑξρέδυνεν ἐπὶ ἓξ μῆνας ἡ πραγματοποίησις τῆς ἀπειλῆς τοῦ Στρασδούργου;

Διὰ τρεῖς λόγους. Πρῶτον, διότι νὰ ὀργανωθῆ πλήρως καὶ νὰ ἐφοδιασθῆ καλύτερον ὁ συμμοριτικὸς στρατός, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ δώση ἀντιπαταξίας μάχας ὅμα τὴ ἀναγγελίᾳ τῆς σχηματισμοῦ τῆς κυδερνήσεως. Δεύτερον, διὰ νὰ ξεκερδίση τὴν συνεπεία τοῦ κατεναγασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ δώση ἀντιπαταξίας εἰς τοὺς κόλπους τοῦ συμμοριτισμοῦ ἡ πολιτικὴ τοῦ κατεναγασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ δώση ἀντιπαταξίας ἐπίσης τὸν ἀγγλοσαξωνικὸν παράγοντα. Ἐπίσης ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ἡ "ετρον μεσὴς διασκέψεις τοῦ Λονδίνου. Σήμερον ἡ ἀναγκαιότης συναστισμοῦ ἔχει ἀπολύτως λειψθεῖ τὰς χέρας, ἡ πολιτικὴ τοῦ κατεναγασμοῦ διέγραψε τὸν κύκλον της καὶ οἱ συμμοριται ἔνουν συγκεντρώσεις συμπαγεῖς δυνάμεις εἰς τὸν Γράμμον.

2.— Εἰς τί ἀποδίδεται ἡ ἀνγγελία σχηματισμοῦ κυδερνήσεως;

Νὰ τονίση τὸ ἠθικὸν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κ.Κ.Ε. πού ἔχουν ἀπογοητευθῆ ἀπὸ τὸν διεθῆ σγῶνα. Ἄλλο κυδέρνησιν, ἄλλο ἐξόρμησιν τῶν συμμοριτῶν. Νὰ τοὺς δώση τὸ αἴσθημα μιᾶς πολυπλόρου καὶ πολιτικῆς ἀνόρθωσης — ὀργανώσεως μὲ ὑπαρκτὰ στάσεις, τὸ ὁποῖον ἐπιτιδεύθη νὰ καλλιεργηθῆ καὶ μὲ τὰ ἐγκαθέτατα ἐκεῖνα τοῦ Μόρτσου, ποὺ ἀπελλογάγησαν τοὺς ὁρόγους ἡ ἐχάραξαν τὰ χρὴ τῶν ἐλάτων. Νὰ δημιουργήση τὰς τυπικὰς προϋποθέσεις μιᾶς ἐπιτρίου διαγγωρίσεως τῆς ἀντεραγίας ἐς μέρους τῶν ἀνεπισήμων ὑποστηρικτῶν της, μὲ ὅλας τὰς ὁλικὰς, πολιτικὰς καὶ προπαγανδιστικὰς συνέπειες.

3.— Ποίαν πρακτικὴν σημασίαν ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ ἀναγγώρισις τῆς κυδερνήσεως τῶν συμμοριτῶν;

Μία κυδέρνησις ἤμπορεῖ νὰ συνάπτῃ μὲ τὰς κυδερνήσεις, ποὺ τὴν ἀναγνωρίζουν, συμφωνίας συμμαχίας, δάνεια, Ἡμπορεῖ νὰ δέχεται ἐκ μέρους των ταστοδεσὴ ὁλικὴν καὶ ἠθικὴν ἐσθήσεων. Ἠμπορεῖ, ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδικῆς της δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς νὰ ἐμφανίζεται μὲ τὴν ὄψιν καὶ τὸ ἠθικὸν κῦρος τῶν πρασταῖων της. Τὸ ἔτος τοῦ διέρρευσεν, ἐπιδεῖξεν ὅτι οἱ συμμοριται, παρ' ὁ ἔχουν τὴν ὄχι καὶ τόσον διεκρινητικὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποίαν ἐδράκα. δοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας, δὲν κατάρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν στρατηγικὴν κατάστασιν καὶ νὰ ὑποτάξουν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀναγχώρησις θὰ δώση τὸ νομικὸν πλαίσιμα μιᾶς ἀπρογγματιστοῦ, καὶ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα. δοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας.

ΠΡΩΤΟΦΑΝΟΥΣ ΣΦΟΔΡΟΤΗΤΟΣ ΧΙΟΝΟΘΥΕΛΛΑ ΕΙΣ Ν. ΥΟΡΚΗΝ

ΠΑΡΕΛΥΣΕΝ Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

ΝΕΑ ΥΟΡΗΝ, 27 Δεκεμρίου ('Ιδιαιτέρα ὑπηρεσία).

Ἡ χιονοθύελλα, ἡ ὁποία ἐνέσκηψε χθὲς εἰς Νέαν Ὑόρκην, ἔξη κολοδόησε καὶ σήμερον, ἡ δὲ χιὼν κέντωσε ὕψη ἕνος σχεδὸν δύο ποδῶν κατὰ τὰ ὁποῖα. Ἐσημειώθησαν ἀπὸ χθὲς μέχρι σήμερον ἀπόδοις χιόνος, ἡ ὁποία ἐσημειώθη κατὰ τὸ 1888 ἦτο κατὰ 5 ἑκατοστόμετρα μικρότερα τῆς σημερινῆς.

Αἱ ὑπηρεσίαι, τῶν μεταφορῶν ἔχουν μποδισθῆ τελείως. Πολλοὶ κίνησις εἰς τὰ ὁδικὰ δίκτυα παρέλυσε. Ὅλαι αἱ ἀφοσιωμέναι συγκοινωνίαι ἐσταμάτησαν. Τὸ ὑπεραστικὸν τῶν Μεσίων Μεΐρην τὸ ὁποῖον ἐκάλυπτε τὸ γρηγορώτερον τὰς ἀποστάσεις τῆς τάξεως, ἀνέβαλε τὸ τοῦ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον γύρον —τὸ Κ. Κ. Ε.— ἐπιγγειλθεν εἰς τὸ Στρασδούργον ἀπὸ ἐπιφόσεως νὰ ἱδρύση χειριστὴν κυδέρνησιν. Καὶ μετὰ ἑξ μῆνας — νόμοι ἀνεκοινώθη διὰ τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τοῦ Βελιγραδίου τὸν σχηματισμὸν τῆς. Τὸ Κ.Κ.Ε., μία μικρὰ, δυναμικὴ ὁμὰς μεταφρίτας, ὑπεστηριζόμενη, ἀπερριφθη τὸ ἑνδεχόμενον ἐκλογῶν, ἀγωνίζεται ἐπὶ τέσσαρα ἔτη νὰ καταλάβη τὴν ἐξουσίαν διὰ τῆς βίας καὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἐδημοκρατίας.

Στιγὰν ἐρωτηθῶμεν μᾶς ἀναγνώστους ἐὰν ἀναγνώσται, μας ἀπὸ ποσγῆς. Εἶναι ὅλα γενικοῦ διαφέροντος διότι ἀναφέρονται τὰς διαφόρους πλευρὰς τοῦ προβλήματος. Θὰ προσπαθήσωμεν ν' ἀπαντήσωμεν εἰς ὅλα ἑπὶ μέρους καὶ ἀπλᾶ.

1.— Διατί ἑξρέδυνεν ἐπὶ ἓξ μῆνας ἡ πραγματοποίησις τῆς ἀπειλῆς τοῦ Στρασδούργου;

Διὰ τρεῖς λόγους. Πρῶτον, διότι νὰ ὀργανωθῆ πλήρως καὶ νὰ ἐφοδιασθῆ καλύτερον ὁ συμμοριτικὸς στρατός, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ δώση ἀντιπαταξίας μάχας ὅμα τὴ ἀναγγελίᾳ τῆς σχηματισμοῦ τῆς κυδερνήσεως. Δεύτερον, διὰ νὰ ξεκερδίση τὴν συνεπεία τοῦ κατεναγασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ δώση ἀντιπαταξίας εἰς τοὺς κόλπους τοῦ συμμοριτισμοῦ ἡ πολιτικὴ τοῦ κατεναγασμοῦ. Τρίτον, διὰ νὰ δώση ἀντιπαταξίας ἐπίσης τὸν ἀγγλοσαξωνικὸν παράγοντα. Ἐπίσης ἐπὶ τῶν διεθνῶν σχέσεων, τὴν ὁποίαν ἐξέφρασεν ἡ "ετρον μεσὴς διασκέψεις τοῦ Λονδίνου. Σήμερον ἡ ἀναγκαιότης συναστισμοῦ ἔχει ἀπολύτως λειψθεῖ τὰς χέρας, ἡ πολιτικὴ τοῦ κατεναγασμοῦ διέγραψε τὸν κύκλον της καὶ οἱ συμμοριται ἔνουν συγκεντρώσεις συμπαγεῖς δυνάμεις εἰς τὸν Γράμμον.

2.— Εἰς τί ἀποδίδεται ἡ ἀνγγελία σχηματισμοῦ κυδερνήσεως;

Νὰ τονίση τὸ ἠθικὸν τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κ.Κ.Ε. πού ἔχουν ἀπογοητευθῆ ἀπὸ τὸν διεθῆ σγῶνα. Ἄλλο κυδέρνησιν, ἄλλο ἐξόρμησιν τῶν συμμοριτῶν. Νὰ τοὺς δώση τὸ αἴσθημα μιᾶς πολυπλόρου καὶ πολιτικῆς ἀνόρθωσης — ὀργανώσεως μὲ ὑπαρκτὰ στάσεις, τὸ ὁποῖον ἐπιτιδεύθη νὰ καλλιεργηθῆ καὶ μὲ τὰ ἐγκαθέτατα ἐκεῖνα τοῦ Μόρτσου, ποὺ ἀπελλογάγησαν τοὺς ὁρόγους ἡ ἐχάραξαν τὰ χρὴ τῶν ἐλάτων. Νὰ δημιουργήση τὰς τυπικὰς προϋποθέσεις μιᾶς ἐπιτρίου διαγγωρίσεως τῆς ἀντεραγίας ἐς μέρους τῶν ἀνεπισήμων ὑποστηρικτῶν της, μὲ ὅλας τὰς ὁλικὰς, πολιτικὰς καὶ προπαγανδιστικὰς συνέπειες.

3.— Ποίαν πρακτικὴν σημασίαν ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ ἀναγγώρισις τῆς κυδερνήσεως τῶν συμμοριτῶν;

Μία κυδέρνησις ἤμπορεῖ νὰ συνάπτῃ μὲ τὰς κυδερνήσεις, ποὺ τὴν ἀναγνωρίζουν, συμφωνίας συμμαχίας, δάνεια, Ἡμπορεῖ νὰ δέχεται ἐκ μέρους των ταστοδεσὴ ὁλικὴν καὶ ἠθικὴν ἐσθήσεων. Ἠμπορεῖ, ἀνεξαρτήτως τῆς ἰδικῆς της δυνάμεως καὶ ἐπιρροῆς νὰ ἐμφανίζεται μὲ τὴν ὄψιν καὶ τὸ ἠθικὸν κῦρος τῶν πρασταῖων της. Τὸ ἔτος τοῦ διέρρευσεν, ἐπιδεῖξεν ὅτι οἱ συμμοριται, παρ' ὁ ἔχουν τὴν ὄχι καὶ τόσον διεκρινητικὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὁποίαν ἐδράκα. δοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας, δὲν κατάρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν ὑπὲρ αὐτῶν τὴν στρατηγικὴν κατάστασιν καὶ νὰ ὑποτάξουν τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἀναγχώρησις θὰ δώση τὸ νομικὸν πλαίσιμα μιᾶς ἀπρογγματιστοῦ, καὶ εἰς μεγαλυτέραν κλίμακα. δοηθείας τῶν γειτόνων πρὸς τοὺς συμμορίτας.

Ἀλλοδαποὶ ἀγγελοσταλτικοὶ ἀνταποκριταὶ ἐσταμάτησαν τὰς ἐκθέσεις τῶν ἀπὸ τὸ τηλέφωνον. Οἱ ἐμπλεγόμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρω

Κεντρώες δυνάμεις και πολιτικοί 1944-1949

Το πότε εμφανίστηκε στη πολιτική ορολογία και την ελληνική πολιτική σκηνή ο όρος «Κέντρο» αποτελεί ζήτημα προς διερεύνηση. Σίγουρα εμφανίζεται μετά την απελευθέρωση, αν και σπέρματα αντίστοιχης ορολογίας εμφανίζονται και κατά τη διάρκεια της Κατοχής, κυρίως στο λόγο πολιτικών και διανοουμένων που προσπαθούν να κρατήσουν ίσες αποστάσεις από το ΕΑΜ, την κυβέρνηση του Καΐρου και τον ΕΔΕΣ. Χαρακτηριστική περίπτωση πολιτικού ο οποίος με τις ενέργειες και τις απόψεις του προσπάθησε τόσο κατά τη διάρκεια της Κατοχής, όσο και μεταπολεμικά να δημιουργήσει πολιτικούς σχηματισμούς που θα άρθρωναν διαφορετικό λόγο απέναντι στις δυο κυρίαρχες πολιτικές συνιστώσες ήταν ο Γ. Καρτάλης. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής ήταν ο βασικός εμπνευστής και δημιουργός της αντιστασιακής οργάνωσης με τον χαρακτηριστικό τίτλο ΕΚΚΑ (Εθνική και Κοινωνική Απελευθέρωση) και πολύ αργότερα – το 1953 – σε διαφορετικές βέβαια συνθήκες ίδρυσε το Δημοκρατικό Κόμμα Εργαζόμενου Λαού (ΔΚΕΛ).[8] Έχει ενδιαφέρον για τις προσπάθειες συγκρότησης πολιτικού Κεντροαριστερού χώρου το άρθρο στην εφημερίδα *Απελευθέρωση* στις 17/4/1943 με τίτλο «*Η πολιτική μας»,* που χαράζει τις γενικές γραμμές του προγράμματος της ΕΚΚΑ για την προοπτική της μεταπολεμικής Ελλάδας και αναφέρει χαρακτηριστικά «*η μεταπολεμική Ελλάδα εξελιγμένη και έτοιμη ιστορικά, πρέπει να εγκαθιδρύση ολοκληρωμένη Λαοκρατούμενη Δημοκρατία. Με λαοκρατούμενη δημοκρατία μόνο θα μπορέση να γονιμοποιήση τις θυσίες της και να υψωθή σε κοινωνική προέλαση και πολιτισμό αντάξιο των άθλων της και της φυλετικής της ιστορίας. Σα θεμελιακό περιεχόμενο της*

[8] Για τον Καρτάλη περισσότερα στο Παπαστράτης, Π., «Ο Γ. Καρτάλης στην Κατοχή» *στο Ο Γ. Καρτάλης και η δύσκολη δημοκρατία,* Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1998.

Λαϊκής Δημοκρατίας είναι αναγκαίες οι ακόλουθες βασικές άμεσες επαναστατικές μεταβολές, αναπόφευκτες άλλωστε κι από την παγκόσμια εξέλιξη τελικά».[9]

Από τις συνολικά 14 άμεσες μεταβολές που προτείνονται, σχεδόν όλες αναφέρονται σε κοινωνικοοικονομικά θέματα και σε πολλά από αυτά όχι μόνο η κατεύθυνση αλλά και η ορολογία πλησιάζει σχεδόν με αυτή της Αριστεράς. Παρ' όλα αυτά, ο Κομνηνός Πυρομάγλου σημειώνει ότι *«η ΕΚΚΑ αναπτύσσεται παράλληλα και ανεξάρτητα από το ΕΑΜ και τον ΕΔΕΣ. Με το ΕΑΜ δεν θέτει καν θέμα συνεργασίας, με τον ΕΔΕΣ αρνείται την συγχώνευσιν, δέχεται όμως σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του στρατηγού Μπακιρτζή την συνεργασίαν, εφ όσον επικεφαλής βρίσκεται ο στρατηγός Πλαστήρας»*. Είναι φανερό ότι κατά την περίοδο της Κατοχής αναπτύσσονται δυνάμεις που αφενός μεν ήθελαν να οριοθετηθούν απέναντι στα ήδη διαμορφούμενα μπλοκ των δυνάμεων της Δεξιάς και της Αριστεράς και αφετέρου ανέπτυσσαν ένα προγραμματικό λόγο ο οποίος επηρεαζόταν από τις συνθήκες ανάπτυξης του απελευθερωτικού κινήματος. Στη πορεία ανάπτυξης του αντιστασιακού αγώνα τόσο ο Καρτάλης όσο και ο συνταγματάρχης Ψαρρός, σύμφωνα με τον Κ. Πυρομάγλου, πίστευαν ότι «*εις την Ελλάδα η Εθνική Αντίστασις και πάσα άλλη εκδήλωσις θα πρέπει να πραγματοποιηθούν με πνεύμα εθνικής ενότητος και πλήρους συνεργασίας με όλας τας πολιτικάς παρατάξεις*», «*μέσα στα πλαίσια της εθνικής αυτής ενότητος θα πρέπει να περιληφθεί το ΕΑΜ και το ΚΚΕ»* και «*η λύσις του Ελληνικού προβλήματος ευρίσκεται εις την Ελλάδα και μεταξύ του Ελληνικού Λαού».*[10] Βέβαια, πριν ακόμη οι δυνάμεις του ΕΛΑΣ επιτεθούν στο σύνταγμα 542 του Ψαρρού, ο ίδιος ο Καρτάλης ανησυχούσε για τους μελλοντικούς στόχους του ΚΚΕ και σε

[9] Πυρομάγλου, Κ., *Ο δούρειος ίππος: η εθνική και πολιτική κρίσις κατά τη Κατοχή*, Δωδώνη, Αθήνα 1978.
[10] *Ο.π.*

συζήτηση που είχε με τον Πυρομάγλου το καλοκαίρι του 1943 ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «*θα είναι εθνικώς και πολιτικώς ωφέλιμον το ΚΚΕ χωρίς να περιστείλη τη συμβολή του στον εθνικόν αγώνα να περιορίση τις ιδεολογικές του απαιτήσεις και φιλοδοξίες μέσα στα όρια της ελληνικής πραγματικότητας και των πολιτικών δυνατοτήτων της χώρας*».[11]

Την ίδια περίοδο και άλλοι πολιτικοί προερχόμενοι από το χώρο των Βενιζελικών προσπαθούν να διατηρούν επαφή με το αντιστασιακό κίνημα. Τούτο το επιχειρούν είτε δημιουργώντας οι ίδιοι μικρές αντιστασιακές ομάδες, όπως ο Γεώργιος Καφαντάρης, ιδρυτής της οργάνωσης *Αγών, Ανόρθωσις, Ανεξαρτησία*, είτε με παρεμβάσεις που περιείχαν σημαντικούς κινδύνους για την προσωπική τους ακεραιότητα, όπως ο Θ. Σοφούλης, ο οποίος το Μάη του 44, τελικά συνελήφθη και φυλακίστηκε από τους Γερμανούς στο Χαιδάρι. Κοινό χαρακτηριστικό αυτών των παρεμβάσεων αποτελεί η προσπάθειά τους να οριοθετούνται τόσο από το ΕΑΜ, όσο και από τις δυνάμεις που υποστήριζαν τον ΕΔΕΣ. Παρ' ότι έχουν σημαντικές επαφές κυρίως με το ΕΑΜ, το οποίο προσπαθούσε να τους συσπειρώσει σε ένα ευρύ κοινό αντικατοχικό μέτωπο, φροντίζουν να τηρούν διακριτές αποστάσεις οι οποίες καλύπτονται από γενικές δηλώσεις «περί ενότητας» όλων των Ελλήνων.

Ο Γ. Καφαντάρης παράλληλα εργάζεται δραστήρια για να δημιουργία προϋποθέσεων που θα αποτρέπουν μετά την απελευθέρωση την επιστροφή του Γεωργίου, γεγονός που τον φέρνει σε σύγκρουση με φιλοβασιλικές δυνάμεις και ως ένα βαθμό με τους Άγγλους που δείχνουν να μην τον εμπιστεύονται ιδιαίτερα. Άλλοι δε πολιτικοί με σημείο αναφοράς την προπολεμική Βενιζελική παράταξη, κατά τη διάρκεια της Κατοχής και κυρίως μετά το 1943, ακολουθούν αυτόνομη πορεία, με το βλέμμα στραμμένο στις επερχόμενες εξελίξεις, στις οποίες και

[11] *ό.π.*

φιλοδοξούν να παίξουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Για αυτό και φροντίζουν να διατηρούν από την αρχή επαφές με τη κυβέρνηση του Καΐρου, και βέβαια με τους Άγγλους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Γ. Παπανδρέου ο οποίος το 1943 διέφυγε για τη Μέση Ανατολή όπου λίγο αργότερα επελέγη ως πρωθυπουργός. Ο δε Σοφοκλής Βενιζέλος όλο αυτό το διάστημα φαίνεται να απουσιάζει από τις πολιτικές διεργασίες και από τις προσπάθειες οργάνωσης της Αντίστασης.

Είναι φανερό ότι οι πολιτικοί που προέρχονται από τη προπολεμική Βενιζελική παράταξη δεν διαμορφώνουν την ίδια αντίληψη για τη πορεία της μεταπολεμικής Ελλάδας. Πέρα από τις ανταγωνιστικές προσωπικές πολιτικές – που εκτός των άλλων έχουν στόχο την πρωτοκαθεδρία του χώρου – αντιμετωπίζουν και με διαφορετική οπτική τα κρίσιμα διλήμματα αυτής της περιόδου. Κοινή συνισταμένη φαίνεται να παραμένει η θέση εναντίον της επαναφοράς του Βασιλιά, αν και σε αυτό το θέμα παρατηρούνται διαφοροποιήσεις: *«Χωρίς να παραγνωρίζει κανείς τα προσωπικά ζητήματα θα πρέπει επίσης να δεί τους βαθύτερους λόγους, που προκαλούν τη μεγάλη κινητικότητα στο χώρο του Κέντρου. Συνήθως οι διαφωνίες των οποιονδήποτε ηγετών έρχονται στη δημοσιότητα σαν προγραμματικές διαφορές, σε βασικά θέματα εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής».*[12]

Αμέσως δε μετά την απελευθέρωση και μπροστά στο φάσμα του Εμφυλίου, η αναζήτηση τρίτου πόλου ανάμεσα στο δίπολο Δεξιάς – Αριστεράς αναδεικνύεται ως κυρίαρχος στόχος τόσο συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, όπως των διανοουμένων, όσο και των Άγγλων. Ο Γιώργος Θεοτοκάς, περιγράφοντας την αγωνία του για την προοπτική που διαμορφώνεται τις πρώτες ημέρες της απελευθέρωσης μετά τα ογκώδη συλλαλητήρια του ΕΑΜ στις 14 και του ΕΔΕΣ στις 15

[12] Λιναρδάτος, Σ., *Από τη χούντα στον Εμφύλιο,* Παπαζήσης, Αθήνα 1977, σ. 28.

Οκτωβρίου, σημείωνε χαρακτηριστικά : «*…είναι η πρώτη φορά που ένιωσα στην Ελλάδα τόσο έντονα, τόσο ξεκάθαρα κι απόλυτα τον κοινωνικό διχασμό, την ατμόσφαιρα του ταξικού πολέμου. Αυτή είναι πια στο εξής η ελληνική πραγματικότητα».*[13] Αυτή ακριβώς η πραγματικότητα όχι μόνο δεν έχει μεταβληθεί μετά το Δεκέμβρη του '44 αλλά φαίνεται να επιδεινώνεται το 1945 παρά τη Συμφωνία της Βάρκιζας. Οι Άγγλοι φαίνεται ότι αναγνωρίζουν την ανάγκη διαμόρφωσης ενός ισχυρού πολιτικού φορέα ο οποίος θα έχει διακριτές διαφορές από τις υπάρχουσες πολιτικές δυνάμεις, ακόμη και από το κόμμα των Φιλελευθέρων του Θ. Σοφούλη που παρουσιάζεται ως το κυρίαρχο μεταξύ των Λαϊκών και του ΕΑΜ. Ο Ηλίας Νικολακόπουλος αναφέρει ότι ο όρος Κεντροαριστερά εμφανίζεται για πρώτη φορά στην Ελληνική πραγματικότητα τον Οκτώβρη του 1945 σε μια άτυπη συνάντηση του διευθυντή του πολιτικού γραφείου του αντιβασιλέα Δαμασκηνού, Γιώργου Σεφέρη, με τον Άγγλο πρέσβη Λήπερ, ο οποίος αναφέρει πως «*Έλληνες με κατηγορούν ότι θέλω να δημιουργήσω αριστερό κέντρο και ότι ο Καρτάλης παίζει ρόλο. Αν δεν υπάρξει κέντρο θα είναι δύσκολο να έχουμε Αγγλική υποστήριξη».*[14]

Από την πλευρά του, ο Γ. Θεοτοκάς, ο οποίος και στη δεκαετία του 1950 αναζητούσε το πραγματικό περιεχόμενο του Κέντρου και της ιδεολογίας του, αρθρογραφώντας σε εφημερίδες και περιοδικά αναφέρει σχετικά για το πώς εμφανίσθηκε στη πολιτική σκηνή αυτή η ορολογία: «*όταν ξανάρχισε να λειτουργεί κάποια κοινοβουλευτική ζωή, η μορφή του δημόσιου βίου μας είχε αλλάξει με τη παρέμβαση ενός νέου ισχυρού παράγοντα που ήταν ο κομμουνισμός. Τότε η παλαιά δημοκρατική παράταξη ονομάστηκε Κέντρο. Δεν ξέρω ποιος της έδωσε πρώτος αυτή την ονομασία. Έχει κανείς την εντύπωση ότι βγήκε μόνη της, από τα ίδια τα*

[13] Θεοτοκάς, Γ., *Τετράδια ημερολογίου 1939-1953, τετράδιο όγδοο 1944-1945,* Εστία, Αθήνα 1981, σ. 513.
[14] Νικολακόπουλος, Η., *Κόμματα και βουλευτικές εκλογές στην Ελλάδα,1946-1964*, ΕΚΚΕ, Αθήνα 1985.

πράγματα».[15] Εδώ ο Θεοτοκάς αναδεικνύει την πλευρά αυτή που υποστηρίζει ότι καθοριστικός παράγοντας ακόμη και για την ονομασία του Κέντρου υπήρξε η ορμητική εισβολή στη πολιτική ζωή μετά τη Κατοχή μιας εξαιρετικά συμπαγούς δύναμης, της Αριστεράς.

Σε επίπεδο πολιτικών αρχηγών, την ορολογία «Κέντρο» πρώτος φαίνεται να την χρησιμοποιεί ο Θ. Σοφούλης στην προσπάθειά του να κρατήσει ενωμένο το κόμμα των Φιλελευθέρων και να δηλώσει παράλληλα τη σημειολογική διαφορά από τα δυο «άκρα».[16]

[15] Θεοτοκάς, Γ., «Οι διαφορές του Κέντρου και της Δεξιάς» στο *Πολιτικά Κείμενα.,* Ίκαρος, Αθήνα 1976, σ. 117.
[16] Καραγιάννης, Σ., *Ο κεντρώος πολιτικός χώρος στην μεταπολεμική Ελλάδα 1944-1961,* Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο 1984, τ Α΄, σ. 51.

Η ιδεολογία του Κέντρου: προσεγγίσεις του Βήματος και της Ελευθερίας

Οι πρώτες προσεγγίσεις για τη νέα ιδεολογική ταυτότητα που διαμορφώνεται αμέσως μετά την απελευθέρωση αρχίζουν να εκφράζονται στην *Ελευθερία* πριν το Δεκέμβρη του 1944 στο δε *Βήμα* από τις πρώτα φύλλα της έκδοσής του. Οι αναζητήσεις τους επηρεάζονται μάλιστα καθοριστικά από την ίδια την εξέλιξη των γεγονότων, με πλέον χαρακτηριστικά αυτά του Δεκεμβρίου, καθώς και από αυτά που προηγούνται των εκλογών του 1946. Η *Ελευθερία* στις ιδεολογικές της αναζητήσεις τοποθετείται διαφορετικά όταν στη κυβέρνηση Παπανδρέου συμμετέχει το ΕΑΜ και διαφορετικά προς το τέλος Νοεμβρίου 1944, όταν αρχίζει να διαφαίνεται το αναπόφευκτο της σύγκρουσης, διαφορετικά μετά το Δεκέμβρη και βέβαια διαφορετικά μετά την έναρξη του Εμφυλίου. Τις πρώτες ημέρες της έκδοσής της, όταν επικρατεί ακόμη το πνεύμα της «εθνικής ενότητας» εν όψει της απελευθέρωσης και της συμμετοχής σχεδόν όλων των κομμάτων στην κυβέρνηση Παπανδρέου, κυρίαρχο στοιχείο της αρθρογραφίας αποτελεί η αναζήτηση της «*πραγματικής ενότητος*», της «*εθνικής ομοψυχίας*», «*της συνεννοήσεως*», στοιχεία τα οποία εκφράζονται από τους νουνεχείς πολιτικούς και απειλούνται από τα δυο άκρα τα οποία ευρίσκονται «*σε πραγματικήν εμπόλεμον κατάστασιν*». Παράλληλα, ακόμη και από τις ειδησεογραφικές στήλες της διαφαίνεται η τάση προβολής των κινήσεων του Καρτάλη και του Θ. Σοφούλη, για τον οποίο δεν διστάζει σε κύριο άρθρο της να εκτιμήσει ότι «*εκπροσωπεί πλέον τη μεγάλη πλειονότητα των Ελλήνων*».[17] Σημειολογικά, βέβαια, η συνεχής αναφορά της λέξης «άκρα», όταν μάλιστα αναζητείται η αντίστοιχη που θα εκφράσει το

[17] *Ελευθερία*, 11.9.1944 και 26.11.1944.

«διαφορετικό και εναλλακτικό», οδηγείται στη διατύπωση της λύσης του «κέντρου». Η λέξη «κέντρο» δεν θα χρησιμοποιηθεί από την αρχή της έκδοσης της εφημερίδας. Καλύπτεται από τις αναφορές για «εχέφρονες πολιτικούς», για το «μέτρο» που καθορίζει τη πολιτική τους και κυρίως για τα «μετριοπαθή» κόμματα που βρίσκονται στον αντίποδα των «άκρων».

Σε κύριο άρθρο της με τον χαρακτηριστικό τίτλο *«Αριστερά και Φασισμός»* εξειδικεύει τα ιδεολογικά προστάγματα των «δυο άκρων», τα οποία πρέπει να αντιμετωπίζονται καθημερινά από τα μετριοπαθή κόμματα. Αφού αναλύει γιατί είναι «*κενότατος προπαγανδιστικός βερμπαλισμός*» ο λόγος της αριστεράς εναντίον του φασισμού καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «*μεταξύ της άκρας αριστεράς και της άκρας δεξιάς υπάρχει μια στενότατη αλληλουχία από μεθόδων που χρησιμοποιούνται»* και *«με μιαν λέξιν και τα 2 συστήματα, από διαθέσεως δικτατορικά δεν έχουν την αίσθησιν της ελευθερίας»*.[18] Το άρθρο αυτό αποτελεί *«ένα από τα λίγα δείγματα εγχώριου φιλελεύθερου αντικομμουνιστικού λόγου»*.[19] Η δε ορολογία «Δημοκρατικό Κέντρο» εμφανίζεται πολύ αργότερα, στις αρχές του 1946, όταν η εφημερίδα προσπαθεί να σηματοδοτήσει το χαρακτήρα της κυβέρνησης Σοφούλη. Σε κύριο άρθρο παρουσιάζεται στις 9.2.1946: Ο τίτλος του άρθρου είναι *«Το ΚΚΕ»* και προφανώς ο όρος «Δημοκρατικό» ήθελε να αναδείξει την υπεροχή του Κέντρου απέναντι στις ολοκληρωτικές απόψεις του ΚΚΕ. Μέχρι τότε η ίδια εφημερίδα χρησιμοποιούσε τον όρο «δημοκρατικός κόσμος» για να οριοθετήσει τους πολίτες που ακολουθούσαν τα κόμματα του Κέντρου και κυρίως τους Φιλελεύθερους.

Αυτό θα είναι μέχρι και την έναρξη του Εμφυλίου το βασικό μοντέλο κριτικής της εφημερίδας απέναντι στα άκρα, ανάλογα βέβαια και με τις

[18] *Ελευθερία*, 22.11.1944.
[19] Παπαδημητρίου, Δ., *ό.π*, σ. 245.

τρέχουσες πολιτικές εξελίξεις. Και ενώ η πολιτική σύγκρουση στο δρόμο προς το Δεκέμβρη κορυφώνεται, εμφανίζεται και το πρώτο άρθρο που δίνει το στίγμα της κριτικής που θα ακολουθήσει το Κέντρο απέναντι στο ΚΚΕ όλο το επόμενο χρονικό διάστημα. Αφού το κατηγορεί ότι «*δεν θέλει κράτος Ελληνικό και αγωνίζεται να ιδρύσει κομμουνιστικό ή έστω Εαμικό* » αναρωτιέται εάν «*με την απειλήν της ερυθράς δικτατορίας ημπορεί να δημιουργήσει τον κίνδυνον της άλλης*» (25/11). Εν όψει δε της επερχόμενης σύγκρουσης καλούσε τη «μεγάλη πλειοψηφία» του Ελληνικού λαού να «*φωνάξει ένα όχι στις διαρκείς αξιώσεις της Αριστεράς*». Ο όρος «μεγάλη πλειοψηφία» χρησιμοποιείται συχνά σε κύρια άρθρα της εφημερίδας, δεν της αποδίδονται ωστόσο μόνιμα χαρακτηριστικά με την έννοια που αναφέρεται στο παραπάνω απόσπασμα. Δεν οριοθετούνται δηλαδή σταθερά ως μεγάλη πλειοψηφία οι πέραν της αριστεράς δυνάμεις. Ανάλογα με τις πολιτικές εξελίξεις (εκλογές Μαρτίου 46 – δημοψήφισμα για το πολιτειακό Σεπτέμβριος 46) η ίδια ορολογία χρησιμοποιείται για να αποδειχθεί ότι μειοψηφικές είναι οι δυνάμεις της Δεξιάς οι οποίες εκφράζονται κυρίως μέσα από το Λαϊκό Κόμμα. Η ρευστότητα του πολιτικού σκηνικού επιβάλλει στην πολιτική γραμμή της εφημερίδας να αναζητεί συγκλίσεις κάθε φορά με τους δυο κυρίαρχους πόλους. Πριν το Δεκέμβρη του ‘44 ουσιαστικά απουσιάζει η κριτική απέναντι στη δεξιά και τις πρακτικές της, ενώ μετά τη Βάρκιζα και για μεγάλο χρονικό διάστημα κυριαρχούν οι καταγγελίες για το πρωτοφανές κλίμα τρομοκρατίας που έχουν επιβάλλει οι παρακρατικές δυνάμεις της κυρίως στην επαρχία.

Ταυτόχρονα όμως οι πιέσεις από τη Δεξιά είναι ασφυκτικές, απευθύνονται και σε πολιτικούς που θέλουν να διαφοροποιούνται από βασικές επιλογές των Βρετανών και μορφοποιούνται στο χώρο του Τύπου με επιθετικά άρθρα που καλούν την εφημερίδα να μη

«*συμπορεύεται με τους κομμουνιστές*», ενώ ταυτόχρονα και από το χώρο της αριστεράς εμφανίζονται κριτικές τοποθετήσεις που την κατηγορούν για ανοχή απέναντι στις προκλήσεις της δεξιάς.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ένα από τα κύρια άρθρα που προσπαθούν να οριοθετήσουν ιδεολογικά το χώρο με τίτλο « *Το Κέντρο* », ξεκινά με την εξής διαπίστωση : *«διασταυρούμενα πυρά λοιδοριών ή κολακειών – αναλόγως των περιστάσεων – προερχόμενα εκ του πλουσίου οπλοστασίου των άκρων προσπαθούν να πτοήσουν ή να δελεάσουν το Κέντρο».*[20] Στο ίδιο δε άρθρο χρησιμοποιούνται λέξεις και διατυπώσεις που τεκμηριώνουν την άποψη ότι το Κέντρο το αποτελούν εκείνοι οι πολίτες και οι κοινωνικές ομάδες που πάνω από όλα τους διακρίνει η ηθική και η αξιοπρέπεια, καταδικάζουν δε τη βία που αποτελεί συστατικό χαρακτηριστικό της ιδεολογίας των άκρων. *«Το Κέντρο ανεξαρτήτως της σημερινής πολιτικής δυνάμεώς του είναι η κοινωνική, ιστορική και ψυχολογική έκφρασις του Ελληνικού λαού»,* αποφαίνεται στο τέλος αυτό το άρθρο.[21]

Οι γενικές διατυπώσεις περί «ηθικής κυριαρχίας» του Κέντρου στην ελληνική πολιτική ζωή κυρίως μετά τις εκλογές του Μαρτίου 1946 εκφράζουν – ως ένα βαθμό - και την αδυναμία ουσιαστικής πολιτικής παρέμβασης πολιτικών του Κέντρου και κυρίως των Φιλελευθέρων, που διαπιστώνουν ότι η πολιτική κυριαρχία της Δεξιάς τους οδηγεί στο περιθώριο ενώ ταυτόχρονα ο Εμφύλιος είναι πλέον μια πραγματικότητα. Η επίκληση δε αυτών των χαρακτηριστικών αποτελεί μια σημαντική συμβολή της εφημερίδας στην προσπάθεια οριοθέτησής τους από τη Δεξιά.

[20] *Ελευθερία*, 22.12.1946.
[21] Αντίστοιχο άρθρο για τον ρόλο του Κέντρου δημοσιεύεται στην εφημερίδα «ΕΛΛΑΣ», που υποστήριζε τον Γ. Παπανδρέου, στις 22.12.1946.

Ακόμη και στο μέσον του Εμφυλίου η εφημερίδα επικαλείται αυτές τις βασικές αρχές για να απαντήσει στις κατηγορίες της Δεξιάς περί «συνοδοιπορίας» με την αριστερά. *«Τα αιτήματα του Δημοκρατικού Κέντρου δεν αποτελούν παραχώρησιν εις κανένα, πολύ περισσότερον στο ΚΚΕ»* απαντά σε άρθρο με τον ίδιο ακριβώς τίτλο *«το Κέντρο»* (4-7-47). Επισημαίνει δε ότι η κύρια διαφορά του με τις δυνάμεις της δεξιάς στην αντιμετώπιση του ΚΚΕ είναι «*οι βασικές ηθικές αξίες που πρεσβεύει το κέντρο, που αποτελούν το μεγαλύτερο όπλο για τη νίκη του αστικού κόσμου σε βάρος της Αριστεράς*».

Ουσιαστικά, τη συγκεκριμένη στιγμή η εφημερίδα αναδεικνύει την ηθική υπεροχή του Κέντρου ως εκείνο το βασικό πλεονέκτημα της παράταξης, το οποίο τη διαφοροποιεί από τη Δεξιά. Ταυτόχρονα, η εφαρμογή πολιτικών «ισοπολιτείας» και «δικαιοσύνης» θα συσπειρώσουν όλο τον αστικό κόσμο και θα εξασφαλίσουν τη δυνατότητα στρατιωτικής νίκης των «εθνικών» δυνάμεων εναντίον του ΔΣΕ, που είναι το άμεσο καθήκον του.

Η *Ελευθερία* από το 1946 έδειχνε να προβληματίζεται για τη πολυδιάσπαση των Κεντρώων δυνάμεων και πολιτικών. Παρ' ότι – όπως προαναφέρθηκε – προέβαλε σταθερά τον Σοφούλη και είχε ανοιχτό μέτωπο με τους Σ. Βενιζέλο και Γ. Παπανδρέου, η ενότητα όλων των Κεντρώων στην προσπάθεια διαμόρφωσης κυβερνητικών λύσεων με άξονα αυτές τις δυνάμεις, αποτελούσε κομβικό σημείο παρεμβάσεών της. Ουσιαστικά εκτιμούσε ότι υπό τον «Νέστορα» της πολιτικής, όπως αποκαλούσε τον Σοφούλη, ήταν δυνατόν να συσπειρωθούν όλοι με βασικό κριτήριο τη διαμόρφωση κυβερνητικής πρότασης, εναντίον των «δύο άκρων». Σε χαρακτηριστικό άρθρο, αφού επανέρχεται στο ιδεολογικό περίγραμμα της παράταξης που «συνήθως ονομάζεται Κέντρο», καταλήγει με μια προφητική για τις δυνάμεις αυτές προτροπή,

«αυτή είναι η ελπίς και η αξίωσις του Ελληνικού λαού: Ένωσις του Κέντρου».[22]

Στο *Βήμα* οι αναζητήσεις για το ιδεολογικό περιεχόμενο του Κέντρου φαίνεται να έχουν διαφορετικό περιεχόμενο και να εστιάζονται περισσότερο στις εκάστοτε πολιτικές διεργασίες. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η εφημερίδα δεν είχε ορισμένες σταθερές. Μέχρι και το τέλος του 1946, τα κύρια άρθρα βασικό σκοπό έχουν να αποδείξουν ότι η κοινωνική βάση του χώρου του δημοκρατικού κέντρου αποτελεί το πλειοψηφικό ρεύμα στην ελληνική κοινωνία , όπως αυτή διαμορφώνεται μετά τον πόλεμο. *«Από την φύσιν της οικονομίας μας, την κοινωνικήν μας σύνθεσιν και την ψυχολογία μας δεν είναι δυνατόν να τραφή ενδογενώς κανένα οξύ πρόβλημα κοινωνικής ανατροπής»,*[23] αναφέρει χαρακτηριστικά από τις πρώτες ημέρες της επανέκδοσής του. Η εφημερίδα απευθύνεται το διάστημα αυτό στα κοινωνικά εκείνα στρώματα – κυρίως αυτά των πόλεων – που επιζητούν «ησυχίαν» και «τάξιν» προκειμένου να ξεκινήσουν και να αναπτύξουν παραγωγικές δραστηριότητες σε μια οικονομία που ακόμη δοκιμάζεται από τις συνέπειες της Κατοχής. Είναι δε χαρακτηριστικοί οι τίτλοι κύριων άρθρων, όπως «*πρώτα να υπάρξει κράτος*» (8/8/45) ή «*ανάγκη και καθήκον*» (5/1/46), όπου ως βασικό καθήκον των κομμάτων του δημοκρατικού κέντρου, και όχι μόνο, αναδεικνύεται η απάντηση στο ερώτημα *«…και τώρα τι θα γίνει; Ετελείωσεν ή όχι ο πόλεμος; Και θα έχωμεν ή όχι Τάξιν και Ησυχίαν;»*

Βέβαια, σε σύγκριση με την *Ελευθερία, το Βήμα* από την αρχή της έκδοσής του φροντίζει να διατηρεί σαφείς αποστάσεις από την αριστερά

[22] *Ελευθερία*, 30.4.1947.
[23] *Βήμα*, 5.8.1945.

και κυρίως από το ΚΚΕ. Η ορολογία και οι διατυπώσεις θεωρούνται προσεκτικές, δεν ακολουθούν τις αντίστοιχες του τύπου της δεξιάς και η κριτική στρέφεται περισσότερο προς την ηγεσία του. Όταν όμως το καλοκαίρι του '47 η έκβαση του Εμφυλίου θεωρείται αβέβαιη, η εφημερίδα σε δυο κύρια άρθρα επιχειρεί να οριοθετήσει πλήρως το Κέντρο αναδεικνύοντας τόσο το ιδεολογικοπολιτικό του περιεχόμενο, όσο και τους εν δυνάμει συμμάχους του: *«Εκείνο που επέβαλλε όχι μόνον το πραγματικόν συμφέρον της δεξιάς και του κέντρου που συναντώνται εις την ιδέαν της ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ και της συνεχείας του Εθνικού κράτους θα ήτο να καταβληθή κάθε προσπάθεια ΔΙΑ ΝΑ ΑΠΟΜΟΝΩΣΩΜΕΝ την κομμουνιστικήν δράσιν»*. Και παρακάτω, σε πολιτική πλέον βάση, θεωρεί ότι *«πρέπει να κατανοηθή ότι εάν υπάρχουν σοβαρά ιδεολογικά και λαϊκά εμπόδια εις τον δρόμον της κομμουνιστικής επικρατήσεως, τα εμπόδια αυτά προβάλλονται με σθένος και δεξιότητα από τους Φιλελεύθερους περισσότερον από οποιονδήποτε άλλο κόμμα»*.[24] Η ιδεολογική αυτή προσέγγιση φαίνεται να αφορά τις τότε πολιτικές διεργασίες (καλοκαίρι του '47) και τις πιέσεις των Αμερικάνων για σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού μεταξύ Λαϊκών και Φιλελευθέρων. Ανεξάρτητα δε από το γεγονός ότι ακόμη η εφημερίδα τάσσεται κατά της συμμετοχής του Σοφούλη σε μια τέτοια κυβέρνηση, η τοποθέτηση αυτή φαίνεται να εκφράζει εκείνες τις σημαντικές αστικές πολιτικές δυνάμεις που θεωρούν ότι υπάρχει κοινή συνισταμένη ανάμεσα στα δυο μεγάλα αυτά κόμματα. Και αυτή δεν είναι άλλη από τη διατήρηση του αστικού καθεστώτος, το οποίο για άλλη μια φορά μετά το Δεκέμβρη του '44 φαίνεται να κινδυνεύει σοβαρά. Επομένως, το καθεστώς πρέπει να αξιοποιήσει άμεσα τα ιδεολογικά πλεονεκτήματα του Κέντρου στον αγώνα για την απομόνωση και

[24] *Βήμα* 1.7.1947 και 2.7.1947.

εξοβελισμό της Αριστεράς που στρέφεται και στρατιωτικά πλέον εναντίον του.

Η αναζήτηση της ταυτότητας του Δημοκρατικού Κέντρου από το *Βήμα* καθ' όλη τη διάρκεια του Εμφυλίου φαίνεται να ταυτίζεται με τις εκάστοτε τοποθετήσεις των αντίστοιχων κομμάτων και πολιτικών του, κυρίως του Θ. Σοφούλη. Ακόμα και κατά τη διάρκεια της θητείας της «πρώτης αμιγούς κυβέρνησης Δημοκρατικού Κέντρου» που σχηματίσθηκε στις 22/11/45, στα βασικά του άρθρα το Κέντρο φαίνεται να ετεροκαθορίζεται σε σχέση με τα δυο άκρα. Σε σύγκριση όμως με την *Ελευθερία* διακρίνεται, στο δρόμο προς τις εκλογές της 31ης Μαρτίου, η τάση να αμβλύνεται η κριτική προς το κόμμα των Λαϊκών, παρ' ότι δεν είναι λίγες οι καταγγελίες πολιτικών των Φιλελευθέρων για τα φαινόμενα τρομοκρατίας στην επαρχία εκ μέρους της Δεξιάς. Η κριτική δε προς τη πολιτική της εντάσσεται στη λογική υπενθύμισης του ποιος είναι ο βασικός αντίπαλος και επισημαίνει ότι οι μέθοδοι που χρησιμοποιεί εναντίον της Αριστεράς κάθε άλλο παρά εξυπηρετούν τον κοινό σκοπό: *«και πρέπει να πιστεύσουν οι πολιτευόμενοι (σ.σ. οι Λαϊκοί) όπως πολιτεύονται σήμερα δεν κάμνουν τίποτα άλλο παρά να βοηθούν τον Κομμουνισμόν να επιτύχη τους σκοπούς του και να θέση εις εφαρμογήν το τρομακτικόν του πρόγραμμα».*[25]

Με αφορμή δε το ανοικτό θέμα του Πολιτειακού και παρ' ότι η εφημερίδα προσπαθεί να υπενθυμίζει την βασική προπολεμική αντίθεση μεταξύ Βενιζελικών και φιλοβασιλικών, δεν αναζητά και δεν προτείνει συνεργασία με την Αριστερά εναντίον της επιστροφής του Γεωργίου, όπως το θέτει η *Ελευθερία*.[26]

---

[25] *Βήμα*, 5.1.1946.

[26] Για τη διαμόρφωση του χώρου του Κέντρου αμέσως μετά το πόλεμο, βλέπε Βερναρδάκης, Χ., - Μαυρής, Γ., *Κόμματα και κοινωνικές συμμαχίες στην προδικτατορική Ελλάδα,* Εξάντας, Αθήνα 1991, σ. 187-195. Επίσης, Νικολακόπουλος, Η., *Η καχεκτική δημοκρατία - Κόμματα και εκλογές 1946- 1967,* Πατάκης, Αθήνα 2001, σ. 33-36.

Αναζήτηση και προβολή συγγενών ιδεολογικών και πολιτικών αρχών από το Διεθνές περιβάλλον

Η αναζήτηση ιδεολογικού πλαισίου με σαφή ιδεολογικά χαρακτηριστικά που διαφοροποιεί το Κέντρο από τα δυο άκρα είχε την ανάγκη να στηριχθεί από αντίστοιχα παραδείγματα άλλων χωρών κυρίως της Δυτικής Ευρώπης. Η ρευστή διεθνής πολιτική σκηνή, η στρατιωτικού και πολιτικού επιπέδου συνεργασία των Η.Π.Α, Μεγάλης Βρετανίας και Σοβιετικής Ένωσης, η αίγλη των αντιφασιστικών κινήσεων και κομμάτων σε όλη την Ευρώπη εμποδίζει τουλάχιστον μέχρι και το 1946 την ανάδειξη βασικών ιδεολογικών διαφορών μεταξύ συστημάτων και χωρών που εμφανίζονται ακόμη ως σύμμαχοι.

Ωστόσο, η ανάγκη στήριξης του ιδεολογικού προτάγματος του Κέντρου από το *Βήμα* και την *Ελευθερία* τις οδηγεί από την αρχή της έκδοσής τους στην πληθωρική προβολή της χώρας και του κόμματος, που όχι μόνο θεωρούν ότι ευρίσκονται κοντά στις αναζητήσεις τους αλλά είναι και οι βασικοί σύμμαχοι της Ελλάδας που το απέδειξαν όχι μόνο στον πόλεμο αλλά και κατά τη διάρκεια των Δεκεμβριανών. Αυτοί βέβαια δεν είναι άλλοι από τη Βρετανία και κατά δεύτερο λόγο το κόμμα των Εργατικών. Ένας τεχνικός λόγος που οδηγεί και τις δυο εφημερίδες στην υπερπροβολή του ότι έχει σχέση με αυτούς τους παράγοντες είναι το γεγονός ότι έχουν ευκολότερη πρόσβαση στις ειδήσεις, στις αναλύσεις και τις κριτικές που προέρχονται από το Λονδίνο, γιατί δεν διαθέτουν ακόμη ανταποκριτές στις άλλες Ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Έτσι όλες οι διεθνείς εξελίξεις έχουν ως κέντρο αναφοράς το Λονδίνο. Σαφώς όμως αυτός είναι ένας απλός, τεχνικός λόγος: Πολιτικά οι εφημερίδες, οι εκδότες τους και οι βασικοί αρθρογράφοι φαίνεται να εμπνέονται από τις προσεγγίσεις των Άγγλων Εργατικών που τους θεωρούν πρωτομάστορες

μιας Κεντρώας πολιτικής αντίληψης, η οποία σχεδόν αυτούσια έχει τις δυνατότητες να εφαρμοσθεί στην Ελλάδα που συνθλίβεται από τις πολιτικές και πρακτικές των δυο άκρων. Είναι χαρακτηριστικό ότι δεν συναντάμε στον ίδιο βαθμό και τόσο συχνά στους λόγους πολιτικών του Κέντρου αναφορές για τη πολιτική του Εργατικού Κόμματος, όσο συχνά τις βρίσκουμε στις εφημερίδες και κυρίως στην *Ελευθερία*, η οποία πολλές φορές τονίζει το σοσιαλιστικό χαρακτήρα μέτρων που εφαρμόζονται στην Αγγλία των Εργατικών.

Ποιοι όμως είναι οι βαθύτεροι λόγοι που το *Βήμα* και η *Ελευθερία*, αναζητούν εναγώνια την ιδεολογική καταξίωση του Κεντρώου χώρου και μέσα από την ανάδειξη κοινών στοιχείων και πολιτικών με τους Άγγλους Εργατικούς;[27]Τι ρόλο έπαιξε αυτή η ομοφωνία για το χαρακτήρα της παρέμβασης της Μεγάλης Βρετανίας τόσο κατά τα Δεκεμβριανά όσο και αργότερα, όπως στις εκλογές του 1946 ή στην ανάδειξη κυβερνητικών σχημάτων μέχρι και τη στιγμή που επέλεξε να αποχωρήσει από την ενεργό παρέμβαση στα Ελληνικά δρώμενα; Σίγουρα είναι η αίγλη που έχει αποκτήσει η χώρα αυτή σε μεγάλες μάζες του πληθυσμού (και σε Εαμογενείς), η οποία έχει συνδράμει τους Έλληνες, τόσο κατά τη διάρκεια της Κατοχής όσο και κατά το Δεκέμβρη του ‘44. Παράλληλα, οι πολιτικές του Εργατικού κόμματος κατά τις εφημερίδες επιλύουν βασικά προβλήματα της εργατικής τάξης, του λαού και της χώρας με αποτέλεσμα την ουσιαστική αποδυνάμωση των κομμουνιστών στην Αγγλία, γεγονός που δείχνει το δρόμο και τις πολιτικές που πρέπει να εφαρμοσθούν επειγόντως στην Ελλάδα για να αντιμετωπισθεί η Αριστερά.

[27] Αναλυτικά για τη πολιτική των Εργατικών κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου βλέπε στο: Σφήκας, Θ., *Οι Άγγλοι Εργατικοί και ο Εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα. Ο ιμπεριαλισμός της «Μη Επέμβασης»*, Φιλίστωρ, Αθήνα 1997.

Βεβαίως, οι προσεγγίσεις των δυο εφημερίδων για το ουσιαστικό περιεχόμενο της πολιτικής του Εργατικού Κόμματος κάθε άλλο παρά ταυτίζονται. Το *Βήμα* ενώ προβάλλει τις επιτυχίες των Εργατικών και θεωρεί μονόδρομο την εφαρμογή της πολιτική τους και για τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες στην ορολογία που χρησιμοποιεί είναι πολύ προσεκτικό. Αποφεύγει να χρησιμοποιήσει τη λέξη «σοσιαλιστικό» για να περιγράψει το χαρακτήρα του και το πρόγραμμά του. Αντίθετα, η *Ελευθερία* προβάλλει τόσο τη Βρετανία όσο και το Εργατικό Κόμμα, όπως ο Ριζοσπάστης προβάλλει το ίδιο χρονικό διάστημα τη Σοβιετική Ένωση και το Κ.Κ.Σ.Ε. Η εφημερίδα από τις πρώτες ημέρες της έκδοσής της υποστήριζε ότι συμφέρον της Ελλάδας ήταν να ταχθεί στο πλευρό της νέας στρατιωτικής υπερδύναμης – της Αγγλίας – και για το λόγο αυτό δεν φείδεται κολακευτικών σχολίων τόσο για τη πολιτική της όσο και για τον τρόπο που χρησιμοποιεί τη δύναμή της. Σε κύριο δε άρθρο της αμέσως μετά αφού υποστηρίζει ότι όλα τα συμφέροντα της χώρας μας συμπίπτουν με αυτά των συμμάχων Αμερικανών και Σοβιετικών καταλήγει: *«η δύναμις όμως εκείνη με την οποίαν έχομεν πλήρη κοινότητα και ταυτότητα συμφερόντων είναι η Αγγλία»*.[28]

Παρ' ότι αναγνωρίζεται τόσο από το *Βήμα* όσο και από την *Ελευθερία* ότι είναι «*ιστορικώς και πραγματικώς ανόητος*» (17/6/45) η μηχανική μεταφορά των αναλύσεων για την εσωτερική πολιτική της Αγγλίας στην Ελλάδα, φαίνεται ότι και οι δυο αναζητούν εναγώνια στοιχεία της πολιτικής των Εργατικών για να στηρίξουν ιδεολογικές αναζητήσεις του διαμορφούμενου κεντρώου χώρου. Οι εκλογές της 27ης Ιουλίου 1945 και η θριαμβευτική νίκη των Εργατικών έδωσε αφορμή για διθυραμβικά πρωτοσέλιδα σχόλια και τροφή για αναζήτηση κοινών σημείων που επιβάλλεται να αναδείξουν «*οι δημοκρατικοί ηγέται εις την Ελλάδα*»[29].

[28] *Ελευθερία*, 4.10.1944.
[29] *Βήμα* και *Ελευθερία,* 28 & 29.7.1945.

Μάλιστα η *Ελευθερία* δεν διστάζει να χαρακτηρίζει και να προβάλλει το πρόγραμμα των Εργατικών ως «σοσιαλιστικό». Ορολογία που τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο κάτω και από την πίεση της Δεξιάς αποφεύγουν να χρησιμοποιούν Κεντρώοι πολιτικοί με εξαίρεση αυτούς που θεωρούνται «ομάδα της Ελευθερίας» και λιγότερο ο Γ. Παπανδρέου. Αφετηριακό κοινό στοιχείο δε σε όλες τις αναλύσεις μέχρι και το τέλος του Εμφυλίου αποτελεί η διαπίστωση ότι το πρόγραμμα και η πολιτική του Εργατικού κόμματος, είναι η μόνη αποτελεσματική πολιτική αντιμετώπισης του κομμουνισμού. Η δε Μεγάλη Βρετανία υπό τους Εργατικούς θεωρείται από την *Ελευθερία* η χώρα του *«δημιουργικού αντικομμουνισμού» (1/1/49).*

Ένας από τους στόχους των εφημερίδων – κυρίως της *Ελευθερίας* - μέσω της προβολής της πολιτικής των Εργατικών φαίνεται να είναι η πίεση στο διασπασμένο χώρο του Κέντρου και στους πολιτικούς που κυριαρχούν, αφενός μεν να ενώσουν τις δυνάμεις τους, αφετέρου να αξιοποιήσουν πιο αποτελεσματικά τις πλευρές του προγράμματος που εφαρμόζεται στη Βρετανία. Θεωρούν ότι ο Ελληνικός λαός έχει ανάγκη από την εφαρμογή αντίστοιχων πολιτικών οι οποίες είναι και οι μόνες αποτελεσματικές στην αντιμετώπιση «των άκρων». Το Εργατικό Κόμμα είναι εκείνο που στρέφεται αμείλικτα τόσο απέναντι στον συντηρητισμό, όσο και απέναντι στο Κομμουνιστικό Κόμμα «*του οποίου επανειλημμένως προτάσεις περί συνεργασίας απέρριψε πανηγυρικώς*», επισημαίνει διόλου τυχαία η *Ελευθερία* σχολιάζοντας τα αποτελέσματα των εκλογών του Ιουλίου του ‘45 στην Αγγλία σε κύριο άρθρο της.[30]

Βέβαια, μετά το 1946 και στις δυο εφημερίδες τόσο η ειδησεογραφία, όσο και η αρθρογραφία προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται στη διεθνή σκηνή. Ο ψυχρός πόλεμος κάνει την

[30] *Ελευθερία*, 27.7.1945.

εμφάνισή του, ο Εμφύλιος στην Ελλάδα είναι πλέον πραγματικότητα. Η παρουσία του Αμερικάνικου παράγοντα από το 1947, η ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Θ. Σοφούλη το Σεπτέμβρη του ίδιου έτους, η απαίτηση για άμεση συντριβή «της ανταρσίας» αναμορφώνουν και το πλαίσιο μέσα από το οποίο παρουσιάζονται οι διεθνείς εξελίξεις. Βασικό άξονα αποτελούν οι ειδήσεις που παρουσιάζουν τις ήττες κομμουνιστικών κομμάτων της Δυτικής Ευρώπης σε εκλογικές και άλλες διαδικασίες ή παραδείγματα προσαρμογής κομμουνιστών σε εθνικές ανάγκες και απαιτήσεις, σε αντίθεση προφανώς με τη πολιτική του Ελληνικού Κομμουνιστικού Κόμματος. Στη προσπάθεια αυτή, οι εφημερίδες αξιοποιούν άρθρα και αναλύσεις ξένων ανταποκριτών – κυρίως Βρετανών - ή αναπαράγουν αντίστοιχα άρθρα από εφημερίδες της Γαλλίας και Αγγλίας. Κοινή συνισταμένη όμως εξακολουθεί να παραμένει η ανάδειξη «*του παραδείγματος της σοσιαλιστικής Αγγλίας στην καταπολέμηση του κομμουνισμού – κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα θυσιών η μόνη ασφαλής μέθοδος*»[31], όπως τιτλοφορείται άρθρο Βρετανού αναλυτή στην Ελευθερία. Ταυτόχρονα εμφανίζονται και άρθρα που αναλύουν και καταγγέλλουν τον «ολοκληρωτικό χαρακτήρα» του Σοβιετικού καθεστώτος. Πρέπει όμως εδώ να επισημανθεί ότι τουλάχιστον μέχρι και το 1946 οι εφημερίδες τηρούν ουδέτερη στάση απέναντι στη Σοβιετική Ένωση και στην πολιτική της. Σε πολλές μάλιστα αναλύσεις για τη στάση της απέναντι στο Ελληνικό πρόβλημα αναδεικνύουν «τον ρεαλισμό» που διακρίνει το Ανατολικό Μπλόκ και τον Στάλιν. Όσον αφορά δε το χαρακτήρα του Σοβιετικού καθεστώτος αναπτύσσεται μια ήπια κριτική για «τις συγκεντρωτικές δομές» και τις «ανελευθερίες» των πολιτών του, όμως αυτή η κριτική έχει τεράστια απόσταση από ορολογίες που διατυπώνονταν πριν τον πόλεμο ή κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου. Στην *Ελευθερία* μάλιστα εντοπίζονται τα

[31] *Ελευθερία*, 27.0.1948.

πρώτα χρόνια άρθρα τα οποία διακρίνουν μόνο θετικά στην ανάπτυξη του σοσιαλισμού στην ΕΣΣΔ. Στις 21.9.44 με τίτλο «*Μια μωρά επιχειρηματολογία - Η απειλή του μπολσεβικισμού*» κύριο άρθρο (ανυπόγραφο) διατυπώνει τη γνώμη πως *«ο Τσώρτσιλ με την καταπληκτική διορατικότητα είχε πεισθεί πλήρως ότι η Σοβιετική Ένωσις ήτο και είναι ένα συγκρότημα δημοκρατικών λαών που επιθυμούν ουδέν άλλο παρά μόνον να ζήσουν εν ειρήνη με τους γείτονάς των και να υψώσουν την υλικήν ευημερίαν».* Τέλος δε αξίζει να αναφερθεί ότι ο όρος «κομμουνιστικός κίνδυνος» χρησιμοποιείται από τις εφημερίδες για να οριοθετηθεί η πολιτική και η δράση του ΚΚΕ το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και όχι για να περιγραφούν οι στόχοι και η πολιτική της Σοβιετικής Ένωσης.

Η αναζήτηση από τις εφημερίδες ισχυρών ιδεολογικών στηριγμάτων από το διεθνές περιβάλλον για να τεκμηριώσουν την ανάγκη ύπαρξης ισχυρού Κέντρου στην μεταπολεμική Ελλάδα είναι ένα από τα πρώτα χαρακτηριστικά που διακρίνουν την ειδησεογραφία τους. Η ορολογία «Κέντρο» ή «Δημοκρατικό Κέντρο» μπορεί να μη συναντάται ως προσδιοριστικό στοιχείο άλλων «συγγενών» κομμάτων της Δυτικής Ευρώπης, όμως η πολιτική τους και κυρίως αυτή των Εργατικών θεωρείται ότι αποτελεί την εναλλακτική πρόταση απέναντι στα άκρα. Και όσον και αν φαίνεται παράξενο, περισσότερο η *Ελευθερία* και λιγότερο το *Βήμα* αναζητούν εναγώνια ιδεολογικά επιχειρήματα για να εξοπλισθεί το «Δημοκρατικό Κέντρο» ενώ οι πολιτικοί του αρχηγοί ελάχιστα φαίνεται να αξιοποιούν αυτές τις προσεγγίσεις. Τουλάχιστον όπως προκύπτει από την παρουσία τους στις εφημερίδες, ο λόγος τους και οι τοποθετήσεις τους εξαντλούνται στην ανάλυση των τρεχόντων πολιτικών γεγονότων. Οι εξαιρέσεις είναι λίγες και σε μια από αυτές ο Πλαστήρας προσπαθεί να τεκμηριώσει την ανάγκη ύπαρξης

δημοκρατικών θεσμών ως αντίδοτο στη πολιτική των κομμουνιστών για να καταλήξει ότι «*και η Γαλλία είχε Δημοκρατία και όχι μόνο δεν οδηγήθηκε εις τον κομμουνισμόν αλλά αντιθέτως εις υπερτροφία του Κέντρου εις βάρος των Άκρων*».[32] Αντίθετα μικρότερα κόμματα που κινούνται στον ευρύτερο σοσιαλιστικό χώρο όπως ο Σβώλος ή η Σοσιαλιστική Εργατική Ένωση του Ν. Καζαντζάκη εμπνέονται περισσότερο από τα παραδείγματα των αντίστοιχων Ευρωπαϊκών κομμάτων και, ενώ η δραστηριότητά τους δεν προβάλλεται από τον Τύπο αυτό, όταν αναφέρονται στις ιδεολογικές προσεγγίσεις των Εργατικών βρίσκουν απλόχερα χώρο στις σελίδες τους. Χαρακτηριστικά, η *Ελευθερία* δημοσιεύει ολόκληρη επιστολή του Καζαντζάκη προς τον υφυπουργό Εξωτερικών της Αγγλίας Μακ Νηλ, όταν επρόκειτο να επισκεφθεί την Ελλάδα όπου με το δικό του ύφος εξυμνεί τους Εργατικούς: *« ...εμείς στηλώσαμε τα μάτια πέρα στα Αγγλικά ακρογιάλια, από όπου ανέτελνε η μέρα της δημοκρατικής ελευθερίας και σοσιαλιστικής δικαιοσύνης».*[33] Για το λόγο αυτό δημοσιεύεται όλη η επιστολή στην εφημερίδα, η οποία σπάνια αφιερώνει χώρο για να προβάλλει τη δραστηριότητα του.

Ιδιαίτερα προσεκτικές θεωρούνται οι αναλύσεις και των δυο εφημερίδων για το περιεχόμενο και το χαρακτήρα της Αμερικάνικης επέμβασης. Κινούνται περισσότερο στο χώρο της ειδησεογραφίας και αποφεύγουν στα κύρια άρθρα τους να αξιολογήσουν τις επιπτώσεις της. Το *Βήμα* στέκεται περισσότερο στις θετικές επιπτώσεις στην οικονομία και δηλώνει ότι αντιλαμβάνεται το σχέδιο Μάρσαλ ως καθαρή οικονομική βοήθεια στη χώρα μας. Το στρατιωτικό σκέλος της επέμβασης και από τις δυο εφημερίδες δεν προβάλλεται ιδιαίτερα. Στις τελευταία σελίδα τους συνήθως εντοπίζονται δίστηλα για τη δραστηριότητα του Βαν Φλήτ

[32] *Βήμα*, 9.10.1945.
[33] *Ελευθερία*, 12.11.1945.

στις συσκέψεις και στις περιοδείες του στο μέτωπο του πολέμου. Κοινό στοιχείο δε αποτελεί η κριτική στο κρατικό μηχανισμό, ο οποίος βρίσκεται στα χέρια της Δεξιάς και διανέμει τη βοήθεια με καθαρά κομματικά κριτήρια.

Οπτικές και αξιολογήσεις των εφημερίδων για το Αντιστασιακό κίνημα και τα γεγονότα του Δεκέμβρη '44

Ο όρος «εμφύλιος πόλεμος»[34] εμφανίζεται στην *Ελευθερία* από τις πρώτες ημέρες της έκδοσής της. Χρησιμοποιείται αφενός μεν για να περιγραφούν οι συγκρούσεις μεταξύ ΕΛΑΣ και ΕΔΕΣ που ξεκίνησαν στα Ελληνικά βουνά από το 1943 και αφ ετέρου για να περιγραφεί το κλίμα που επικρατεί στην Αθήνα πριν τον Δεκέμβρη. Μάλιστα σε κύριο άρθρο της στις 22.6.45 αναπτύσσει τη θεωρία ότι ο Εμφύλιος στην Ελλάδα ξεκίνησε από το 1942, προφανώς όταν ιδρύθηκαν οι πρώτες αντιστασιακές οργανώσεις (ΕΑΜ), και κορυφώθηκε με τα γεγονότα ης Αθήνας το '44. Με κύριο τίτλο «*Προς Δεξιούς*» αναφέρει χαρακτηριστικά: *«Σεβασμό επίσης δικαιούνται όλοι εκείνοι (οι Δεξιοί) που μετουσιώνουν εις πολιτικήν σκέψιν την ατομικήν των οδύνην. Οι πενθιφορούντες διότι έχασαν προσφιλείς των μέσα εις την λαίλαπα του εμφυλίου πολέμου που ήρχισεν από το 1942 απεκορυφώθη τον Δεκέμβριον του 1944».* Στο *Βήμα* ο όρος χρησιμοποιείται με μεγαλύτερη φειδώ, δεν διατρέχει όλες τις αναλύσεις και εμφανίζεται ως υπαρκτό ενδεχόμενο αν αποτύχει η κυβέρνηση Σοφούλη και αν τα άκρα δεν δείξουν αυτοσυγκράτηση (22.11.45).

---

[34] Για τη χρήση του όρου έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις. Όπως είναι γνωστό μέχρι και το 1974 κυριαρχούσε ο όρος «συμμοριτοπόλεμος». Οι πολιτικοί του Κέντρου μετά το 1947 συνήθως χρησιμοποιούν αυτό τον όρο ή τον αντίστοιχο «εθνικός αγώνας». Ο Γ. Παπανδρέου ως αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Πλαστήρα σε λόγο του με ιδεολογικό περιεχόμενο στη Βουλή (6.6.1950) σημείωνε : «*Ποίος υπήρξεν ο χαρακτήρ του προσφάτου αγώνος; Εις το ερώτημα αυτό η κυβέρνησις έχει λάβει ήδη θέσιν. Ο αγών δεν υπήρξεν εμφύλιος, υπήρξεν εθνικός*». Η ομιλία αυτή προβλήθηκε πρωτοσέλιδα και από το *Βήμα* και από την *Ελευθερία*.

Για τον ίδιο το χαρακτήρα της σύγκρουσης και την ορολογία που υιοθετείται την περίοδο του πολέμου οι Κοταρίδης - Σιδέρης σημειώνουν : «*Σε ότι αφορά τη φύση της σύγκρουσης σταδιακά εξορίζεται από το πολιτικό λεξιλόγιο η λέξη εμφύλιος πόλεμος. Ενώ αρχικά καταγγέλλεται ο αντίπαλος ότι προωθεί και οδηγεί σε εμφύλιο και όλοι απεύχονται ένα τέτοιο ενδεχόμενο, ο όρος θα εγκαταλειφθεί. Αντ αυτού, όταν ο εμφύλιος θα είναι γεγονός , πραγματικότητα, τότε θα προωθηθούν στο πολιτικό λεξιλόγιο όροι όπως αντάρτικο, ανταρσία, συμμοριτοπόλεμος, κ.λ.π, οι οποίοι στρεβλώνουν την πραγματικότητα της ασυμφιλίωτης μάχης για την εξουσία*», Κοταρίδης, Ν. – Σιδέρης, Ν., *Ο Εμφύλιος ως Ψυχολογική Αναμέτρηση στο «Πτυχές του Εμφυλίου πολέμου- Επιστημονικό Συνέδριο»*, Φιλίστωρ, Αθήνα 2000.

Η *Ελευθερία* που εκδίδεται πριν το Δεκέμβρη προσαρμόζει την κριτική της στο πολιτικό κλίμα που διαμορφώνεται αμέσως μετά την απελευθέρωση. Η συμμετοχή όλων των κομμάτων και του ΕΑΜ στην κυβέρνηση Παπανδρέου είχε ως πρόταγμα την «εθνικήν συνενόησιν», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει. Η εφημερίδα κινείται στο ενωτικό κλίμα που επιβάλλουν οι καταστάσεις, αναφέρεται με θετικούς χαρακτηρισμούς στο κίνημα της Εθνικής Αντίστασης, φαίνεται να «ξεχνά» τη δριμύτατη πολεμική που είχε εξαπολύσει στο Λίβανο ο Καρτάλης εναντίον του ΚΚΕ, με αφορμή τη δολοφονία του Ψαρού και την διάλυση από τον ΕΛΑΣ του συντάγματός του. Η στάση αυτή εξαφανίζεται πολύ σύντομα: από τις αρχές Νοεμβρίου η εφημερίδα αναπαράγει ειδήσεις και σχόλια που προέρχονται από κρατικές πηγές και τροφοδοτούν το κλίμα σε βάρος του ΕΑΜ. Έτσι στις 13/11 πληροφορεί το αναγνωστικό κοινό για *«10.000 εκτελέσεις από το ΕΑΜ στη Πελοπόννησο»* και στις 21/11 για *«5.000 συλλήψεις από το ΕΑΜ στη Θεσσαλονίκη»,* γεγονός που προκάλεσε παρέμβαση και του Σοφούλη, ο οποίος πριν είχε συναντηθεί με τον Τσαλδάρη για να επισημάνει με ικανοποίηση η εφημερίδα ότι *«διεπιστώθη δια μιαν ακόμη φοράν η ταυτότης απόψεων και ενότης η οποία επικρατεί από τινος χρόνου μεταξύ των δυο κομμάτων»*[35]. Από το σημείο αυτό και μετά στα κύρια άρθρα εμφανίζονται επιθετικά σχόλια για το ΚΚΕ και το ΕΑΜ μέχρι και την έναρξη των συγκρούσεων. Οι γενικές εκκλήσεις της εφημερίδας τον Σεπτέμβρη για ενότητα, οι θετικές αναφορές για τη συμμετοχή του ΕΑΜ στην κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας, η ανάδειξη της θετικής δράσης Κομμουνιστικών Κομμάτων της Δυτ. Ευρώπης, που ίσως ήθελαν να αποδώσουν ένα στίγμα πολιτικών που εξέφραζε την ανάγκη ομαλής πολιτικής πορείας και αποφυγή του Εμφυλίου, αποτελούν πλέον παρελθόν. Η πορεία προς την σύγκρουση φαίνεται να αναγκάζει τις δυνάμεις αυτές να οριοθετούνται. Σταδιακά

[35] *Ελευθερία*, 19.11.1944.

εντάσσονται στο αντιεαμικό μέτωπο. Η ίδια η συγκρουσιακή συγκυρία τις οδηγεί στην αποσιώπηση ή και εξουδετέρωση των όποιων πολιτικών προτεραιοτήτων έθετε αυτός ο χώρος. Και αυτό εκφράζεται ανάγλυφα στην *Ελευθερία* των ημερών πριν τη σύγκρουση.

Πρέπει όμως να επισημανθεί ότι και προς τον Παπανδρέου η εφημερίδα εμφανίζεται «φειδωλή» και στέκεται τουλάχιστον επιφυλακτική απέναντί του. Αυτήν την στάση – και όχι μόνο - θα τηρήσει η εφημερίδα απέναντι στον πολιτικό Παπανδρέου μέχρι και το τέλος της έκδοσής της.

Σίγουρα ο Δεκέμβρης του 1944 αποτελεί σημείο καμπής για τις δυνάμεις που προσπαθούν να διαμορφώσουν το χώρο του Κέντρου στην Ελλάδα. Η επίδρασή του θεωρείται καταλυτική. Επιρρίπτουν στο ΚΚΕ με απόλυτο τρόπο τις ευθύνες για το αιματοκύλισμα της Αθήνας, όχι μόνο αμέσως μετά τα γεγονότα και κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου, αλλά μέχρι και το 1981. Εμφανίζεται ως η βασική διαχωριστική τομή ανάμεσα στην Αριστερά και στο Κέντρο. Ανασύρονται και επαναδιατυπώνονται από το *Βήμα* και την *Ελευθερία* οι βαθύτερες επιδιώξεις του ΚΚΕ, που όσο και αν προσπαθεί δεν μπορεί να κρύψει τόσο την αντιδημοκρατικότητά του, όσο και το πνεύμα ανελευθερίας που το διακρίνει.

Η απολυτότητα για τις ευθύνες του ΚΚΕ εμφανίζεται πλέον όχι μόνο κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου αλλά και σε όλη τη μεταπολεμική στάση των κομμάτων του Κέντρου μέχρι και το 1967. Αποτελεί δε ένα από τα κάθετα διαχωριστικά σημεία που οριοθετεί το Κέντρο από την Αριστερά. Η *Ελευθερία* θεωρεί βέβαια ότι ο Δεκέμβρης είναι έργο μειοψηφιών ακόμη και μέσα στο ΕΑΜ και το ΚΚΕ (10.000 εκτιμά όσους συμμετείχαν) προφανώς γιατί μετά τη Βάρκιζα κάθε άλλο παρά επιδίωκε να διαρρήξει δεσμούς με στρώματα του πληθυσμού που συμμετείχαν

μαζικά στο ΕΑΜ. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο παρότι δεν φείδεται σε χαρακτηρισμούς (επανάστασις εγκληματική, καταστροφική, αιματοβαφής και ανεδαφική) θεωρεί ότι σε καμιά περίπτωση δεν είναι δυνατόν να συμψηφίζονται ο Δεκέμβρης με τις μέρες της Λευκής Τρομοκρατίας για να μένουν ατιμώρητοι τόσο οι δοσίλογοι όσο και οι συμμετέχοντες στις τρομοκρατικές οργανώσεις της Δεξιάς. «*Συμψηφισμός δεν χωρεί. Έχομεν δύο περιόδους που παρήγαγαν εγκληματίας. Την κατοχήν και την επανάστασιν. Θα τιμωρηθούν με αμείλικτη αυστηρότητα και οι μεν και οι δε. Άλλως οι σημερινοί κυβερνήται θα δημιουργήσουν προϋποθέσεις ενός δεκαετούς τουλάχιστον βασιλείου της αυτοδικίας*».[36] Είναι χαρακτηριστικό ότι μέρος του Κεντρώου Τύπου το 1945 χρησιμοποιεί τη λέξη «επανάσταση» για να περιγράψει το Δεκέμβρη. Λέξη που λίγο αργότερα αντικαταστάθηκε με την αντίστοιχη «στάση» που είχαν υιοθετήσει από την αρχή οι εφημερίδες της Δεξιάς. Μέχρι τον Νοέμβριο του 1945 οπότε και σχηματίστηκε η Κυβέρνηση του Θ. Σοφούλη, η εφημερίδα χρησιμοποιεί τον «*Δεκεμβριανόν εφιάλτην*» όχι μόνο για να αντιπαρατεθεί στο ΚΚΕ, αλλά ταυτόχρονα να καταγγείλει την Δεξιά στην οποία καταλογίζει ότι αντλεί το λόγο ύπαρξης της από μία μόνο άρνηση – την άρνηση του ΚΚΕ.[37]

Το *Βήμα* φαίνεται να αξιολογεί τα γεγονότα του Δεκέμβρη όχι μόνο από τα άρθρα αλλά κυρίως μέσα από την προβολή τοποθετήσεων πολιτικών του Κέντρου. Η τακτική αυτή της εφημερίδας δεν σημαίνει ότι αποφεύγει να χαρακτηρίσει με τους ίδιους όρους τη στάση του ΚΚΕ και του ΕΑΜ, αλλά μάλλον επιλέγει μέσα από την προβολή των θέσεων Κεντρώων πολιτικών να καταστήσει σαφές στο αναγνωστικό κοινό ότι οι θέσεις του

[36] *Ελευθερία*, 14.3.1945 και 23.9.1945.
[37] *Ελευθερία* 17.7.1945. Στις 9.2.1946, με τίτλο «Το ΚΚΕ», το κύριο άρθρο της εφημερίδας, καλεί τη Δεξιά να αναλογιστεί τις ευθύνες της γιατί δεν είναι δυνατόν να πολιτεύεται χρησιμοποιώντας μόνο τη δεδομένη ευθύνη του ΚΚΕ και στη μετά το Δεκέμβρη πορεία της χώρας.

είναι κάθετες απέναντι στον κομμουνιστικό κίνδυνο. Εντοπίζονται συχνές αναφορές δηλώσεων τόσο του Σοφούλη και του Παπανδρέου όσο και άλλων πολιτικών που καταδικάζουν τη στάση του ΚΚΕ. Σε άλλα δε φύλλα δημοσιεύεται όλη η ομιλία του Πλαστήρα στη Θεσσαλονίκη όπου με τίτλους προβάλλονται θέσεις του που προσπαθούν να υπερκεράσουν αντίστοιχες της Δεξιάς: «*Αφού μονοπώλησαν και αυτό το Δικαίωμα των Ελλήνων, κατασφάζοντας χιλιάδας Ελλήνων πατριωτών οι οποίοι έκαμναν πραγματικήν αντίστασιν επέβαλλαν εις τον Ελληνικόν Λαόν μέχρι το Φεβρουάριο του 1945 την πλέον βάναυσον, εγκληματικήν και αγρίαν δικτακτορίαν από όσας εγνώρισεν ποτέ ο κόσμος εις το πρόσωπον των κομμουνιστών. Η ύπαιθρος γνώρισε την χειροτέραν επιδρομήν της βίας και της λεηλασίας όλων των εποχών».*[38]

Η τακτική αυτή του *Βήματος* συνεχίζεται όχι μόνο κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου αλλά και μεταγενέστερα όπου ιδιαίτερα σε προεκλογικές περιόδους αναδεικνύεται, η ανάγκη υπενθύμισης της καθοριστικής στάσης του Κέντρου απέναντι στο κομμουνιστικό κίνδυνο. Είτε υπενθυμίζοντας τον καθοριστικό ρόλο των Κεντρώων Πρωθυπουργών του (Παπανδρέου - Σοφούλης), είτε τη συμμετοχή πολιτικών του σε κυβερνήσεις που συνέβαλαν στην ήττα του ΔΣΕ (Σ. Βενιζέλος, Ρέντης και άλλοι).

Η σημαντική συμβολή του Κέντρου καθώς και η απόλυτη καταδίκη της στάσης του ΚΚΕ από όλους τους πολιτικούς αποτελεί για την εφημερίδα βασικό όπλο και αποδεικνύει κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου όχι μόνο την «Εθνική» στάση του Κέντρου, αλλά και την μοναδική δυνατότητα που έχει για την αντιμετώπιση του κομμουνισμού. Σε αντίθεση με τη Δεξιά η οποία με την πολιτική της τροφοδοτεί την «κομμουνιστική ανταρσία».

[38] *Βήμα*, 9.10.1945.

Σε αντίθεση με την προβολή των θέσεων των πολιτικών για το Δεκέμβρη στο *Βήμα* φαίνεται να αποσιωπάται και να αναφέρεται ελάχιστα η Εαμική Αντίσταση.[39] Συνήθως δε αυτές οι αναφορές συνδυάζονται και συσχετίζονται με τη δράση του ΚΚΕ το Δεκέμβρη με αποτέλεσμα να θεωρούνται αυτά τα γεγονότα ως η συνέχεια και η αποκορύφωση των εμφυλίων συρράξεων που είχαν ξεκινήσει στα Ελληνικά βουνά από το 1943. Είναι χαρακτηριστικό ότι μέχρι και το 1967 στο λόγο Κεντρώων πολιτικών που υποστηρίζει το *Βήμα* η περίοδος της Αντίστασης ουσιαστικά αποσιωπάται.

Ο Πλαστήρας στο λόγο του στη Θεσσαλονίκη (*Βήμα*, 9-10-1945) αφού αναφέρει ότι οι κομμουνιστές ίδρυσαν το ΕΑΜ για να προσελκύσουν πατριώτες στον αγώνα εναντίον των κατακτητών καταλήγει στο συμπέρασμα ότι «*υπό το κάλυμμα του απελευθερωτικού αγώνα οργανούντο συνθηματικώς εις μίας ένοπλον πολιτικήν συνωμοσίαν αποκλειστικός σκοπός της οποίας ήτο η βιαία κατάληψις της εξουσίας και η εγκαθίδρυση ερυθράς δικτατορίας*».

Αργότερα όμως ο ίδιος, όχι πλέον στο *Βήμα* αλλά στην *Ελευθερία,* με πρωτοσέλιδο άρθρο του σε προεκλογική περίοδο προσπαθεί να δώσει και μία διαφορετική διάσταση στο ρόλο του ΕΑΜ. Επαναδιατυπώνοντας τους χαρακτηρισμούς για το ΚΚΕ και το ρόλο του προσπαθεί να προσεγγίσει τους συμμετέχοντες στο ΕΑΜ : «*εις δεκάδες χιλιάδων ανέρχονται τα άτομα που εισήλθαν στο ΕΑΜ, έδρασαν ως μέλη του και εξήλθαν αυτού αφού εξεπλήρωσαν τα καθήκοντά τους. Όλοι αυτοί είναι άξιοι τιμής ως ενσαρκωταί του πνεύματος της Εθνικής αντιστάσεως*».[40]

[39] Η Ελένη Πασχαλούδη τονίζει : «*Η Κατοχή και η Αντίσταση απουσιάζουν σα να μη συνέβησαν ποτέ. Η μνήμη της περιόδου 1941-1944 είναι για τη παράταξη του Κέντρου προβληματική. Φέρνει στην επιφάνεια τις κάθετες διαιρέσεις που είχε προκαλέσει η ανάπτυξη της εαμικής αντίστασης στη λαϊκή βάση της βενιζελικής παράταξης, διαμορφώνοντας δυο τμήματα ξένα ή και αντίπαλα μεταξύ τους», στο «Η χρήση του παρελθόντος λόγου στον πολιτικό λόγο: τα γεγονότα της δεκαετίας του 1940 στον πολιτικό λόγο των Κομμάτων του Κέντρου (1950-1964)*». Πασχαλούδη, Ε., *Μνήμες και λήθη του Ελληνικού εμφύλιου πολέμου,* Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.

[40] *Βήμα*, 30.9.1952.

Αντίθετα, η *Ελευθερία* όχι μόνο δεν αποφεύγει, αλλά με συνεχής παρεμβάσεις προσπαθεί να αξιολογήσει τη δράση του ΕΑΜ κατά τη διάρκεια της κατοχής. Στην πρώτη επέτειο του ΕΑΜ αφιερώνει δύο άρθρα στο φύλλο της 26/09 και 28/09/1945. Σ' αυτά εκθειάζεται τόσο η δράση του εναντίον των κατακτητών, αλλά κυρίως η συμμετοχή των απλών αγωνιστών της Αντίστασης. Στα άρθρα εντοπίζονται δύο από τις βασικότερες θέσεις που διατύπωσε ένα μέρος του Κέντρου, και κυρίως μετά τον εμφύλιο όλοι σχεδόν οι πολιτικοί του. Το πρώτο αφορά τη θετική εκτίμηση για το ρόλο του ΕΑΜ κατά τη διάρκεια της Κατοχής, και το δεύτερο την ανάδειξη των απλών αγωνιστών του ως των βασικών πρωταγωνιστών του, σε αντίθεση με το ρόλο των κομμουνιστών και κυρίως με την ηγεσία του ΚΚΕ. Εκτιμώντας την συγκέντρωση που οργάνωσε το ΕΑΜ στην επέτειο των τεσσάρων χρόνων ίδρυσής του στο Σύνταγμα (27/09/1945) επεσήμανε ότι οι συγκεντρωμένοι αντιπροσωπεύουν όλες τις κοινωνικές τάξεις γιατί στο ΕΑΜ συμμετείχαν πραγματικά πολίτες από όλα τα κοινωνικά στρώματα .Ταυτόχρονα όμως εκτιμά ότι αυτό που τους ένωνε δεν ήταν η κομμουνιστική ιδεολογία, αλλά η υπερηφάνεια για τη συμμετοχή τους στην Αντίσταση. Υποστηρίζει δε ότι αυτό το κομμάτι του ΕΑΜ δεν έχει και δεν είχε καμία συμμετοχή στον Δεκέμβρη τον οποίο έζησε «άοπλος».

Όσον αφορά δε το ΚΚΕ, παρ' ότι διαφαίνεται η προσπάθεια υποβάθμισης του ρόλου του στη δημιουργία του ΕΑΜ, η κριτική της εφημερίδας απέχει σημαντικά από άλλες, όπως αυτή του Πλαστήρα. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο πρώτο άρθρο του φύλλου της 25/09 του έτους η κριτική εστιάζεται στους ηγέτες του ΚΚΕ οι οποίοι θεωρούνται «ανίκανοι» και «άφρονες». Το πνεύμα αυτό της κριτικής διατηρείται από την εφημερίδα καθ' όλη τη διάρκεια του Εμφυλίου. Χαρακτηριστικές δε είναι οι επισημάνσεις της το 1948 ότι ο ΔΣΕ δεν έχει καμία σχέση με τον

ΕΛΑΣ για να αποδείξει το διαφορετικό χαρακτήρα του αντιστασιακού κινήματος με αυτό του αντάρτικου στρατού του εμφυλίου .

Ιδιαίτερη σημασία έχουν όμως και οι αναλύσεις σχολιαστών για την Εαμική Αντίσταση και το Δεκέμβρη, οι οποίες εμφανίζονται με τη μορφή σειρών άρθρων όπως αυτό του στρατιωτικού ακολούθου των ΗΠΑ στην Ελλάδα Ουίλλιαμ Χάρντυ Μακ Νηλ με τίτλο «*Το Ελληνικό Δίλημμα – Δεκέμβριος 1944*» όπου διατυπώνονται ορισμένες εκτιμήσεις για τα γεγονότα αυτά που κάθε άλλο παρά συμβαδίζουν με τις κυρίαρχες απόψεις ακόμη και κεντρώων πολιτικών: «*Εις την Αθήνα επεκράτησε σύγχυσις. Το ΕΑΜ εξακολουθεί να μην θέλει να πολεμήσει κατά των Άγγλων και τα τρεις επομένας ημέρας επεχείρησε με προκηρύξεις να κρατήσει τους Άγγλους ουδέτερους*», παρατηρεί για την έναρξη των συγκρούσεων του Δεκέμβρη ο αρθρογράφος.[41] Σημαντικές παρατηρήσεις για τα γεγονότα ανιχνεύονται επίσης σε άρθρα των Νοέλ Μπαίκερ (26/03/1946) ή και του Αμερικάνου Χάι Λέρμαν το 1947.

Οι εν μέρει διαφορετικές προσεγγίσεις της *Ελευθερίας* και του *Βήματος* στο θέμα της Εαμικής Αντίστασης και του Δεκέμβρη του 1944, εκφράζουν και το πώς αξιολογούσαν τα γεγονότα οι πολιτικοί του Κέντρου. Είναι φανερό ότι η «ομάδα της Ελευθερίας» έχοντας η ίδια εμπειρία από τη συμμετοχή της στην Εθνική Αντίσταση ήθελε να διατηρεί δεσμούς με τους αγωνιστές της. Ταυτόχρονα δε με την προβολή αυτών των πολιτικών που συμμετείχαν με την μία ή την άλλη μορφή στους αγώνες ήθελε να τους διαχωρίσει όχι μόνο από ηγέτες της Δεξιάς αλλά και από Κεντρώους Πολιτικούς που απείχαν και είχαν βασικό προσανατολισμό τη συμμετοχή με οποιοδήποτε τρόπο στις κυβερνήσεις συμμαχίας με τη Δεξιά. Για το λόγο αυτό η Ελευθερία είχε μόνιμο μέτωπο μέχρι και το 1947 εναντίον του Σοφοκλή Βενιζέλου που τον

[41] *Ελευθερία*, 28.6.1947.

χαρακτήριζε ως «μικρό» και «απόντα», και τον Γ. Παπανδρέου «ουσιαστικώς απόντα από την Εθνική Αντίσταση» (28/4/45). Ταυτόχρονα δε, εν μέσω Εμφυλίου (1947), αφιέρωνε ειδικές στήλες για τη προβολή του βιβλίου του Κομνηνού Πυρομάγλου που αφορούσε την Εθνική Αντίσταση.

Το δε *Βήμα* για τα συγκεκριμένα γεγονότα φαίνεται να εκφράζει περισσότερο εκείνους τους πολιτικούς του Κέντρου όπως τον Γ. Παπανδρέου, ο οποίος και λόγω του πρωταγωνιστικού του ρόλου βλέπει τα Δεκεμβριανά ως συνέχεια της Εαμικής Αντίστασης. Οι πολιτικοί αποσιωπούν κατά την διάρκεια του Εμφυλίου το ρόλο τους και επικεντρώνονται περισσότερο στο ρόλο του ΚΚΕ κατά τη διάρκεια του Δεκέμβρη.[42]

[42] Συνέντευξη του Γ. Παπανδρέου στη Καθημερινή (6.3.1948): «*Χάρις εις την πολιτικήν την οποίαν ηκολούθησα κατά τους κρισίμους εκείνους μήνας κατέστη δυνατή η συντριβή της κομμουνιστικής τυραννίας η οποία τότε ήτο παντοδύναμος*».

Η αξιολόγηση των γεγονότων από την Βάρκιζα μέχρι και το τέλος του εμφυλίου

Η αξιολόγηση των γεγονότων που ακολουθούν τη Συμφωνία της Βάρκιζας από τις δύο εφημερίδες, παρ' ότι ακολουθούν τα ίδια γενικά χαρακτηριστικά που καθορίζουν τη φυσιογνωμία του Κέντρου την συγκεκριμένη χρονική περίοδο, εν τούτοις παρουσιάζουν και αρκετές αποκλίσεις.

Η *Ελευθερία* επιδίδεται σε ένα αγώνα υπεράσπισης των μέτρων και του πνεύματος της Βάρκιζας διαβλέποντας ότι στην πράξη τα «άκρα» έχουν «μετανοήσει» για την υπογραφή εκ μέρους τους της συμφωνίας. *«Η συμφωνία της Βάρκιζας οσονδήποτε αντιπαθής και αν είναι και εις τους μεν και εις τους δε πρέπει να εφαρμοσθή διότι είναι η μόνη δυνατότης εξόδου από τον Εμφύλιο»,* σημειώνει σε άρθρο με τίτλο «*Η Βάρκιζα*» ένα χρόνο μετά την υπογραφή της συμφωνίας.[43]

Παρ' ότι τηρεί ίσες αποστάσεις από την πρακτική της Δεξιάς και από αυτή της Αριστεράς, διαφαίνεται μέσα από την ειδησεογραφία της ότι ο καταγγελτικός λόγος για «τρομοκράτες», τις «συμμορίες» κλπ. εντοπίζεται περισσότερο στη δράση των παρακρατικών ομάδων (Σούρλα, Τσαούς Αντών, Μαγγανά, κλπ.) παρά σ' αυτές των αριστερών. Μέχρι και τις εκλογές της 31/03/1946, οι παραπάνω όροι χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν περισσότερο τη δράση των δεξιών ομάδων παρά των Εαμικών.

Εάν θεωρείται και αναφέρεται η επίθεση ανταρτών στο Λιτόχωρο στις 31/03/1946 ως τυπική ημερομηνία έναρξης του Εμφυλίου, στις δύο εφημερίδες δεν αξιολογείται ως ένα ιδιαίτερο γεγονός. Ενώ στις εφημερίδες της Δεξιάς το γεγονός έχει ιδιαίτερη σημασία: «*Στυγερό*

[43] *Ελευθερία*, 14.3.1945.

έγκλημα κομμουνιστικής συμμορίας εις το χωρίο Λιτόχωρο». Από την πλευρά τους, το *Βήμα* και η *Ελευθερία* απλώς δημοσιεύουν την ανακοίνωση της χωροφυλακής χωρίς να αξιολογούν ιδιαίτερα σημαντικό το γεγονός.[44]

Υπάρχει όμως ένα άρθρο που αναφέρεται στην προσωπικότητα και το ρόλο του Άρη Βελουχιώτη, στο οποίο επαναδιατυπώνονται όλοι εκείνοι οι χαρακτηρισμοί για την προσωπικότητά του που συναντώνται στο Τύπο της Δεξιάς. Εάν για τον κόσμο του ΕΑΜ ο Άρης ήταν η εμβληματική φυσιογνωμία που σηματοδοτούσε τον «πραγματικό» ήρωα, τον «αντάρτη» της Αντίστασης, για την *Ελευθερία* και τον βασικό αρθρογράφο της (Θ. Παπακωνσταντίνου), *«Ο μιζέριας»,* όπως είναι και ο τίτλος του άρθρου (13/06/1945) αποτελεί την «*ιστορία ενός ανθρώπου αλλά και μιας ολόκληρης περιόδου, που είθε ποτέ άλλοτε να μην ξαναζήσει η Ελλάδα*». Οι δε χαρακτηρισμοί για την προσωπικότητα και τη δράση του Άρη ταυτίζονται με τους ακραίους χαρακτηρισμούς που του αποδίδει η Δεξιά (κλέπτης, διαρρήκτης, εγκληματίας, μέθυσος, δήμιος) κλπ. Όλο το επόμενο χρονικό διάστημα όμως τόσο η *Ελευθερία* όσο και το *Βήμα* αποφεύγουν συστηματικά να ασχοληθούν με την προσωπικότητα του Άρη. Γιατί μέχρι τη λήξη του Εμφυλίου, αλλά και μεταγενέστερα δεν θέλουν να κόψουν δεσμούς με ψηφοφόρους του Κέντρου που συμμετείχαν στο ΕΑΜ και στον ΕΛΑΣ και εξακολουθούσαν να αποδέχονται τον Άρη ως την ηγετική προσωπικότητα της Αντίστασης.[45]

Ο σχηματισμός της πρώτης αμιγούς κυβέρνησης Κέντρου υπό τον Σοφούλη τον Νοέμβριο του 1945 θεωρήθηκε και από τις δύο εφημερίδες το γεγονός που παρείχε τη δυνατότητα στην Ελλάδα να ακολουθήσει το

[44] *Εμπρός*, *Ελευθερία* και *Βήμα* στις 1.4.1946.
[45] *Ελευθερία,* 13.6.1945 και *Βήμα*, 16.6.1945.

δρόμο των Δυτικό Ευρωπαϊκών Χωρών και ταυτόχρονα θα απομάκρυνε το ενδεχόμενο του Εμφυλίου. Κυρίως δε η «ανοχή» του ΚΚΕ τις πρώτες είκοσι ημέρες της Κυβέρνησης τους έδωσε την εντύπωση ότι θα διαμορφώνονταν συνθήκες που θα οδηγούσαν αργότερα και στην συμμετοχή του ΕΑΜ στην Κυβέρνηση.

Πολύ σύντομα η εικόνα αυτή διαλύθηκε. Κομβικό σημείο αποτέλεσε η διενέργεια εκλογών και οι προϋποθέσεις για την διεξαγωγή τους. Στις εφημερίδες αποτυπώνονται μέσα από δημοσιεύματα, ειδήσεις και σχόλια οι αντιφατικές πολιτικές που καθόρισαν και την τελική επιλογή πολιτικών του Κέντρου. Το *Βήμα* με παρέμβαση του το Φεβρουάριο διατύπωσε την άποψη ότι, παρά τα υπάρχοντα προβλήματα από τη δράση της Δεξιάς και των μεθόδων που ακολουθεί, οι εκλογές πρέπει να διεξαχθούν με οποιοδήποτε τίμημα αφού οι Βρετανοί επιμένουν. Η *Ελευθερία* τελικά ακολούθησε την ίδια λογική παρ' ότι φαίνεται να ταλαντεύεται, όταν στις αρχές Μάρτη παραιτήθηκαν Υπουργοί της Κυβέρνησης Σοφούλη που διαφωνούσαν με την διεξαγωγή των εκλογών.[46] Στα δημοσιεύματα που ακολούθησαν τις εκλογές και έχοντας δεδομένο τον εκλογικό θρίαμβο της Δεξιάς, δεν διαφαίνονται στοιχεία αυτοκριτικής ή και κριτικής για τους Κεντρώους και τη στάση του Σοφούλη. Θεωρείται όμως η διενέργεια δημοψηφίσματος για το πολιτειακό ως ευκαιρία απάντησης στη Δεξιά – η συσπείρωση πέραν των Κεντρώων Δυνάμεων σε μέτωπο εναντίον της επιστροφής του Γεωργίου. Η επαναφορά του σχήματος Βασιλικοί-Αντιβασιλικοί κυριαρχεί, στη δε *Ελευθερία* παίρνει χαρακτηριστικά ευρύτερου μετώπου στο οποίο έχουν σαφή και διακριτή θέση και οι κομμουνιστές.

[46] Αναλυτικά για τη στάση της εφημερίδας στις κρίσιμες αυτές εκλογές στο «Η εφημερίδα Ελευθερία του Πάνου Κόκα και οι εκλογές του 1946. Μια προσέγγιση» του Μιχάλη Κατσίγερα, από το *Οι εκλογές του 1946: σταθμός στη πολιτική ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας*, επιμέλεια Γρηγόρη Ψαλίδα, Ίδρυμα Μητσοτάκη, Αθήνα 2007.

Στην πορεία όμως και μετά την θριαμβευτική επιστροφή του Γεωργίου διαμορφώνονται νέες συνθήκες στο πολιτικό σκηνικό. Ήδη από το καλοκαίρι του 1946 γίνεται φανερό ότι η δράση των αντάρτικων δυνάμεων κυρίως σε Μακεδονία – Θεσσαλία διευρύνεται.[47] Η αποχή του ΕΑΜ από τις εκλογές και επίσης η τρομοκρατία σε βάρος των Αριστερών διαμορφώνει τις προϋποθέσεις του Εμφυλίου. Ήδη από τον Ιούλιο του 1946, στις εφημερίδες διακρίνεται όχι μόνο η ανησυχία για την επερχόμενη σύγκρουση αλλά και η προσπάθεια αντιμετώπισης της επιθετικής πολιτικής της Δεξιάς απέναντι στους Κεντρώους πολιτικούς, που κατηγορούνται πλέον ως «συνοδοιπόροι». Ταυτόχρονα φαίνεται να αναπροσαρμόζουν και την ορολογία τους - κυρίως μέσα από την άμεση αναπαραγωγή χαρακτηρισμών και λέξεων που διοχετεύονται από Υπουργεία, Χωροφυλακή και Στρατό για τη δράση των ανταρτών «*αναρχικές-επικίνδυνες-κομμουνιστικές συμμορίες και περιγραφή σφαγών –εμπρησμών κλπ*». Η *Ελευθερία* από το φθινόπωρο φαίνεται να διερευνά και να ξεκαθαρίζει το ιδεολογικό περιεχόμενο της αντιμετώπισης της Αριστεράς και του ΚΚΕ από τις Δυνάμεις του Κέντρου κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. Σε κύριο άρθρο της με τίτλο *«Η θεωρία»* ξεκαθαρίζει ότι το πρόβλημα των αστικών δυνάμεων δεν είναι η αντιμετώπιση συμμοριών αλλά ο τρόπος αντιμετώπισης τους.[48]

Η τελευταία αναφορά εκφράζει ακριβώς τον προβληματισμό εκείνων των δυνάμεων που αναγνωρίζουν ότι το διαμορφούμενο αστικό καθεστώς κινδυνεύει πλέον σοβαρά. Εκφράζουν όμως επιμέρους επιφυλάξεις για την αντιμετώπιση της «κομμουνιστικής ανταρσίας». Διαφαίνεται δε η προσπάθεια να πεισθούν οι Άγγλοι και αργότερα οι Αμερικάνοι ότι μόνο οι κυβερνήσεις των Κεντρώων έχουν δυνατότητα να αντιμετωπίσουν το

[47] Για την εμφάνιση, τον αριθμό και τις πρώτες ενέργειες των ομάδων αυτών περισσότερα στο Ηλιού, Φ., *Ο Ελληνικός Εμφύλιος- η εμπλοκή του ΚΚΕ,* Θεμέλιο – ΑΣΚΙ, Αθήνα 2004.
[48] *Ελευθερία*, 20.10.1946.

ΚΚΕ. Γιατί πέρα από το ισχυρό ιδεολογικό οπλοστάσιο που διαθέτουν, εμφανίζονται και ικανοί στο να διαμορφώνουν εκείνο το πλαίσιο που νομοθετεί τις απαραίτητες και συγκεκριμένες «μορφές βίας», που αναπτύσσονται όμως σε διαφορετικό βαθμό από αυτόν της Δεξιάς. Ουσιαστικά, οι εφημερίδες επικεντρώνουν την κριτική τους στη Δεξιά και στην κυβέρνηση, στο ότι ενώ σωστά στον ένα ή τον άλλο βαθμό εγκαθιστούν το νομικό πλαίσιο αντιμετώπισης των αντιπάλων, η ανοχή και ενθάρρυνση των παρακρατικών ομάδων όπως των Ταγμάτων Ασφαλείας και η ασυδοσία του κρατικού μηχανισμού (Χωροφυλακή-Στρατός) παράγει αντίθετα αποτελέσματα.

Παρ' ότι και το *Βήμα* και η *Ελευθερία* τηρούν ουσιαστικά αυτό το διάστημα κοινή στάση, που συμπυκνώνεται στο ότι η εμφάνιση οργανωμένων αντάρτικων ομάδων της Αριστεράς αποτελεί πλέον σοβαρό κίνδυνο για το καθεστώς και ότι η αδυναμία αντιμετώπισης τους επιβάλλει σχηματισμό άλλης κυβέρνησης (δηλαδή κυβέρνησης του Κέντρου), η πρώτη επίσημη εμφάνιση του ΔΣΕ με προκήρυξη δημιούργησε νέα δεδομένα τόσο στο πολιτικό σκηνικό όσο και στο χώρο του Τύπου. Στις 21/11/1946 η Κυβέρνηση προχώρησε στην κατάσχεση των φύλλων της *Ελευθερίας* και του *Ριζοσπάστη* οι οποίες δημοσίευσαν γράμμα υπογεγραμμένο από τους Λαζάνη και Υψηλάντη, εκπροσώπους του *Δημοκρατικού Στρατού Βορείου Ελλάδας*. Οι εφημερίδες μάλιστα κυκλοφόρησαν σε άλλη έκδοση με λευκό περιεχόμενο στη στήλη που είχαν το γράμμα. Η επιστολή αυτή έφτασε και στο *Βήμα* το οποίο όμως υπακούοντας στις κυβερνητικές εντολές δεν το δημοσίευσε. Με αφορμή αυτό το γεγονός καταγράφεται ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στην *Ελευθερία* και το *Βήμα* για τη θεσμοθέτηση μέτρων που στο όνομα «εθνικού κινδύνου» περιορίζουν δικαιώματα όπως αυτό της ελευθεροτυπίας. Το *Βήμα* εμφανίζεται απολογητικό: δεν θέλει να χρεωθεί

τίτλο του «συνοδοιπόρου» και ουσιαστικά δηλώνει ότι όσο και αν προσπαθούν κάποια «*ανώτερα πολιτικά στρώματα*», αυτό αναγνωρίζει ότι πλέον *«οι συμμορίαι αποτελούν μίαν φοβεράν ανωμαλίαν και ΕΝΑΝ ΜΕΓΑΛΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟΝ».*[49] Αντιθέτως, η *Ελευθερία*, η οποία χαρακτηρίζεται από τις εφημερίδες της Δεξιάς ως «αριστερή», παρουσιάζεται την συγκεκριμένη στιγμή ως υπέρμαχος συνταγματικών ελευθεριών και παραδοσιακών αξιών της δημοκρατίας, ανεξάρτητα αν και αυτή αναγνωρίζει ότι πλέον ο Εμφύλιος λαμβάνει άλλες διαστάσεις.

Αυτές οι διαφορετικές αποχρώσεις στην αντιμετώπιση του ΔΣΕ και ουσιαστικά όλης της Αριστεράς αποτυπώνονται στις δύο εφημερίδες μέχρι το σχηματισμό της Κυβέρνησης Σοφούλη, αρχές Σεπτεμβρίου του 1947. Είναι φανερό ότι αυτές οι διαφορές αποτυπώνουν ως ένα βαθμό τις διαφορετικές προσεγγίσεις των πολιτικών του Κέντρου όχι μόνο για τη στάση τους απέναντι στην Αριστερά αλλά και για την αντίληψη σε βασικά ζητήματα λειτουργίας της Δημοκρατίας. Παρ' ότι τους ενώνουν δύο βασικά επίκαιρα πολιτικά καθήκοντα – η αλλαγή της Κυβέρνησης με το σχηματισμό Κυβέρνησης Κέντρου και η αντιμετώπιση της Αριστεράς – ως προς τον τρόπο επίτευξης αυτών των στόχων διαφοροποιούνται. Βέβαια, όπως παρατηρείται σε όλη τη διάρκεια του Εμφυλίου, αυτή η στάση δεν είναι σταθερή και πολλές φορές λαμβάνει διαφορετικά χαρακτηριστικά ανάλογα με τα θέματα προσωπικής πολιτικής (συμμετοχή στις Κυβερνήσεις).

[49] *Βήμα*, 22.11.1946. Για το πώς παρουσιάζουν το γεγονός αυτό, το οποίο δημιούργησε αναταραχή στην Αθήνα και στην κυβέρνηση, βλ. *Ριζοσπάστης* 22 & 23.11.1946, καθώς και *Εμπρός* 22.11.1945. Ενδεικτική είναι δε και η πρώτη σελίδα της *Ελευθερίας* στις 21.11.1946.

Η εικόνα του ΔΣΕ μέσα από της εφημερίδες -Προσπάθειες ειρήνευσης

Το 1947 αποτελεί κομβικό έτος στην εξέλιξη του Εμφυλίου πολέμου. Η ουσιαστική αποτυχία των κυβερνητικών δυνάμεων στην αντιμετώπιση του οργανωμένου πλέον ΔΣΕ, η εξάπλωση των συγκρούσεων σχεδόν σε όλο τον Ελλαδικό χώρο, δημιουργεί στις αστικές πολιτικές δυνάμεις αισθήματα ανασφάλειας για την προοπτική της χώρας. Και όσο δεν φαίνεται άμεσα (τουλάχιστον το πρώτο εξάμηνο) η αποτελεσματικότητα της διαφαινόμενης αμερικανικής επέμβασης, παρατηρούνται και αντιφατικές πολιτικές παρεμβάσεις. Κυρίαρχο στοιχείο βέβαια παραμένει «*η συντριβή της κομμουνιστικής ανταρσίας*». Ο τρόπος όμως και τα μέσα που θα επιτευχθεί ο στόχος αυτός αποτελούν τα σημεία αντιπαράθεσης και μάλιστα πολλές φορές έντονης μεταξύ των Κεντρώων πολιτικών και των Δυνάμεων της Δεξιάς .

Η ορολογία πλέον των εφημερίδων από τις ανταποκρίσεις των συγκρούσεων και των μαχών ευθυγραμμίζεται πλήρως με αυτές που κυριάρχησαν το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα . Το ενιαίο προφανώς κέντρο συντονισμού που είχε αναπτυχθεί στον Στρατό και στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης διοχέτευε στις εφημερίδες «τυποποιημένα» χαρακτηριστικά για τις συρράξεις – συρράξεις που εντοπίζονται από τα τέλη του 1946 σε καθημερινή πλέον βάση. Συνήθως όμως βρίσκονται στην τελευταία σελίδα των εφημερίδων, στο *Βήμα* μάλιστα πολλές φορές φαίνεται να υποβαθμίζεται η σημασία τους. Σπάνια και μόνο στις καθοριστικές μάχες υπάρχει πρωτοσέλιδη αναφορά (μάχες σε Σκρά-Κόνιτσα- Φλώρινα). Η αποσπασματικότητα με την οποία δίνονται τα στοιχεία για το πραγματικό μέγεθος των εμφυλίων συγκρούσεων προφανώς αποσκοπεί στο να υποβαθμιστεί στα μάτια της κοινής γνώμης κυρίως των πόλεων, η στρατιωτική δυνατότητα του ΔΣΕ.

Στα πλαίσια αυτά, ξεχωριστό ενδιαφέρον παρουσιάζει η εικόνα του, όπως αποτυπώνεται στις σελίδες των εφημερίδων. Το *Βήμα* κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου πολύ λίγο ασχολήθηκε στα κύρια άρθρα του για να τεκμηριώσει το χαρακτήρα του ΔΣΕ. Η ορολογία του καθώς και οι περιγραφές προέρχονται όπως είναι φανερό από τις εκάστοτε κυβερνητικές πηγές. Επομένως, δεν θα ήταν δυνατόν να διαφέρουν σημαντικά από αυτές των άλλων μέσων. Σε γενικές γραμμές, ανάλογη πολιτική εφαρμόζει και η *Ελευθερία* - παρότι σε συγκεκριμένες στιγμές εμφανίζεται με περισσότερο επιθετικά σχόλια και χαρακτηρισμούς από ότι το *Βήμα*. Παρ' όλα αυτά στις εφημερίδες αυτές δεν υπάρχουν οι «ανατριχιαστικές» λεπτομέρειες ή οι «έξαλλοι» τίτλοι που διαβάζουμε το ίδιο χρονικό διάστημα σε εφημερίδες της Δεξιάς.

Το *Βήμα* στέκεται περισσότερο στις πολιτικές συνέπειες που έχει ο Εμφύλιος στον «Εθνικό κορμό» και λιγότερο στη λεπτομερή περιγραφή του πεδίου των συγκρούσεων. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι απουσιάζουν παντελώς οι χαρακτηρισμοί και οι επιθετικοί προσδιορισμοί για το χαρακτήρα και τις ενέργειες των ανταρτών. Η κύρια νοηματοδότηση προέρχεται από την ορολογία «συμμορίτες και συμμορίτικες ομάδες» που είναι και η πλέον συνήθης. Στις αναφορές συνήθως συναντάμε τις περιγραφές για «πυρπολήσεις οικιών και εκκλησιών», για «άγριες σφαγές», για «βιασμούς» και για «φόνους νηπίων παιδιών και γερόντων». Η εικόνα δε των ιδίων των ανταρτών, στις λίγες αναφορές της εφημερίδας για τον ΔΣΕ, είναι αυτή που περιγράφεται το 1947 όταν συνελήφθη μια ομάδα στο Καρπενήσι: *«όλοι είναι σε απελπιστικήν κατάστασιν, ρακένδυτοι, ανυπόδητοι και πρησμένοι. Ούτοι κατέθεσαν ότι οι συμμορίται στερούνται των πάντων και υποφέρουν από δυσεντερίαν και υποβιταμίνωσιν»*.[50] Ανεξάρτητα από το αν αυτή η

[50] *Βήμα*, 23.7.1947.

εικόνα δεν φαίνεται να απέχει και πολύ από την αλήθεια, είναι φανερή η πρόθεση αυτής της περιγραφής να προειδοποιήσει υποψήφιους εθελοντές για το τι έχουν να αντιμετωπίσουν σε περίπτωση που καταταγούν στο ΔΣΕ.

Ανάλογες περιγραφές συναντάμε και στην *Ελευθερία*. Υπάρχει όμως στην εφημερίδα αυτή μια κλιμακούμενη εικόνα από τις αρχές του 1946 μέχρι και την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Θ. Σοφούλη του Σεπτέμβρη του 1947, όσον αφορά τους χαρακτηρισμούς. Στις αρχές ο όρος «συμμορίες» χρησιμοποιείται περισσότερο για να περιγράψει τις τρομοκρατικές ομάδες της Δεξιάς: Σούρλα, ομάδα Χ, Μαγγανά κλπ. Από το καλοκαίρι του 1946 όμως και με τη θεαματική αύξηση της δράσης των δυνάμεων των ανταρτών σε Δυτική Μακεδονία και Θεσσαλία, η εφημερίδα αλλάζει προσανατολισμό, προσαρμόζει την ύλη της και την ειδησεογραφία για τις συγκρούσεις σύμφωνα με τις «ενημερώσεις» και ανταποκρίσεις των Κυβερνητικών Κέντρων. Επαναλαμβάνονται πλέον συχνά οι αντίστοιχοι όροι περί «Κομμουνιστοσυμμοριτών-σφαγέων κλπ.» με ταυτόχρονα επιθετικά άρθρα για «ξενοκίνητους κομμουνιστές». Μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας από το Σοφούλη, στην εφημερίδα πέρα από την υπεράσπιση των βασικών επιλογών της Κυβέρνησης εμφανίζονται και άρθρα – παρεμβάσεις ιδεολογικού περιεχομένου, με εμφανή στόχο να απομονωθεί ιδεολογικοπολιτικά το ΚΚΕ, πρώτα και κύρια από τους ίδιους τους συμμάχους του στο ΕΑΜ.

Από αυτή τη πλευρά είναι χαρακτηριστικό κύριο άρθρο με τίτλο «ΕΛΑΣΙΤΑΙ». Σε αυτό αναλύεται ουσιαστικά η θεωρία της εκμετάλλευσης της Εθνικής Αντίστασης από το ΚΚΕ και καλείται η Κυβέρνηση να επιτρέψει σε 600 και πλέον τέως αξιωματικούς του ΕΛΑΣ να καταταγούν στον Εθνικό Στρατό και να πολεμήσουν εναντίον των συμμοριτών. Εφιστάται η προσοχή στο Σοφούλη να μην ακολουθήσει

την πεπατημένη της Δεξιάς, που όλους όσους συμμετείχαν σε ΕΑΜ – ΕΛΑΣ τους θεωρούσε συμμάχους των κομμουνιστών. Άλλο ΕΛΑΣ άλλο Δημοκρατικός Στρατός επισημαίνει η εφημερίδα και εκτιμά ότι «*από τους Αξιωματικούς που υπηρέτησαν εις τον ΕΛΑΣ μόνο 3% ευρίσκονται σήμερον παρά του πλευρού των συμμοριτών*».[51]

Η εφημερίδα από το 1948 και μετά αποστέλλει συχνά και στρατιωτικό ανταποκριτή (Χ.Μ. Τσιγάντε) ο οποίος σε πρωτοσέλιδα περιγράφει και αναλύει τόσο τη τακτική του ΔΣΕ όσο και του Στρατού. Είναι χαρακτηριστική η ανάλυση που αυτός επιχειρεί σε πρωτοσέλιδο μετά τη μάχη της Φλώρινας (14-02-1949) για την τακτική του ΔΣΕ από τη στιγμή της συγκρότησης του μέχρι και το 1949: *«Από το 1946 αι συμμορίται εδοκίμασαν όλα τα είδη του πολέμου για να επιτύχουν το σκοπό τους. Τον κλεφτοπόλεμον στην αρχήν με την ληστείαν και την τρομοκρατίαν ως όπλο και ως μέσο διαστροφής, την επίθεση σε συνοριακές περιοχές όπως στη Κόνιτσα, τον αμυντικό πόλεμο όπως στο Γράμμο και κατόπιν τον αιφνιδιασμόν μεγάλων κέντρων με δυνάμεις ισχυρές όπως στη Καρδίτσα, στη Νάουσα, στο Καρπενήσι».* Και καταλήγει *«στο δύσκολο ιδιότυπο πόλεμο που μας επέβαλε ο ξενόδουλος κομμουνισμός η μάχη της Φλώρινας θα σημειώσει καμπή».*[52] Η παραπάνω περιγραφή αποτελεί μία χαρακτηριστική εικόνα – με στρατιωτικούς έστω όρους - της δράσης και της τακτικής του ΔΣΕ, που αποφεύγει να χρησιμοποιήσει τους επιθετικούς προσδιορισμούς περί «σφαγέων, αναρχικών κλπ».

Τα χαρακτηριστικά στοιχεία που διαμόρφωσαν στην μετεμφυλιακή κοινωνία την εικόνα του ΔΣΕ (αναρχικοί-σφαγείς-ξενοκίνητοι κλπ.), παρ' ότι εμφανίζονται και στο *Βήμα* και στην *Ελευθερία,* είτε σε ανταποκρίσεις είτε σε σχόλια, δεν παρουσιάζονται ως κυρίαρχα στην οπτική τους. Και βέβαια δεν ακολουθούν - σε καμία περίπτωση - τις

[51] *Ελευθερία*, 14.12.1947.
[52] *Ελευθερία*, 17.2.1949.

εφημερίδες της Δεξιάς. Μάλιστα περισσότερο η *Ελευθερία* περιγράφει με ανάλογο λεξιλόγιο στα άρθρα της τη δράση της «Χ» ή των άλλων ομάδων (στην Καλαμάτα, την Σπάρτη, το Γύθειο κ.ά.). Οι εφημερίδες φαίνεται να καλύπτονται από τις ανταποκρίσεις και τις γενικές περιγραφές των συγκρούσεων.[53] Είναι φυσικά χαρακτηριστικό ότι το μεγαλύτερο διάστημα αποφεύγουν τους επιθετικούς προσδιορισμούς που απέδιδαν στο ΔΣΕ και στους μαχητές του οι εφημερίδες της Δεξιάς, όπως τους χαρακτηρισμούς «Εαμοβούλγαροι» ή «Σλαβοκίνητοι». Επιλέγουν τον όρο «ξενοκίνητοι», η οποία δεν προσθέτει επιπλέον αρνητικό φορτίο όταν απευθύνεται και σε πολίτες που είχαν συμμετάσχει στο κίνημα της Εθνικής Αντίστασης. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι θέλουν να παρουσιάσουν μια διαφορετική προβληματική ή να κρατήσουν αποστάσεις από την εικόνα που διαμορφώνει ο κρατικός μηχανισμός για τα πραγματικά γεγονότα. Η ένταση και η βιαιότητα του Εμφυλίου δεν αφήνουν περιθώρια για διαφορετική προσέγγιση. Η αναπαραγωγή των ειδήσεων και των σχολιασμών από αυτούς τους μηχανισμούς θεωρούνται ικανοποιητικές όταν διαμορφώνουν οι αναγνώστες μια «αρκετά αποκρουστική εικόνα» για τον ΔΣΕ.

Αυτή η τάση των συγκεκριμένων εφημερίδων αποτυπώνεται ως ένα βαθμό και στο λόγο των Κεντρώων Κομμάτων και πολιτικών, κυρίως σε αυτόν του Θ. Σοφούλη, ο οποίος σε σταθερή βάση και χωρίς να υποχωρεί στο ελάχιστο από τις πολιτικές του εκτιμήσεις για το ρόλο του ΚΚΕ, για τον Δ.Σ.Ε και για τη δράση του, στέκεται σχεδόν αποκλειστικά στις πολιτικές τους ευθύνες στο πολιτικό του λόγο και γι' αυτές τους εγκαλεί.

[53] Αναλυτική περιγραφή των πεδίων των μαχών του Εμφυλίου στο Μαργαρίτης, Γ., *Ιστορία του Ελληνικού Εμφύλιου πολέμου,* Βιβλιόραμα, Αθήνα 2001.

Προσπάθειες ειρήνευσης

Από την έναρξη του Εμφυλίου μέχρι και το τέλος του 1947, όταν ανακοινώθηκε η «κυβέρνηση του βουνού» υπό τον Μάρκο Βαφειάδη, στην Ελληνική πολιτική σκηνή διαμορφωνόντουσαν σκέψεις και ιδέες για τον άμεσο τερματισμό του μέσα από την ανάληψη ειρηνευτικών πρωτοβουλιών.[54]

Από πλευράς ΕΑΜ-ΚΚΕ, πέρα από τον καταγγελτικό λόγο για την πολιτική των κυβερνήσεων για τα κατασταλτικά μέτρα και την ενθάρρυνση των παρακρατικών ομάδων, υπήρχαν προτάσεις που τελείωναν συνήθως με τα αιτήματα της «άμεσης αμνήστευσης», της τιμωρίας των δοσίλογων και της εκκαθάρισης των κρατικών μηχανισμών από την παρουσία τους, τον άμεσο τερματισμό της τρομοκρατίας και τον σχηματισμό αντιπροσωπευτικής Κυβέρνησης με στόχο τη διενέργεια εκλογών.

Γενικές αναφορές και προτάσεις για το τερματισμό των συγκρούσεων απηύθυναν κατά καιρούς και οι ηγέτες κομμάτων του Κέντρου. Υπήρξαν όμως και συγκεκριμένες προτάσεις από την πλευρά τους, που υπερέβαιναν τις συνηθισμένες γενικότητες και προχώρησαν στη διαμόρφωση εναλλακτικών λύσεων, που προσέγγιζαν στον ένα ή άλλο βαθμό θέση της Αριστεράς.

Χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί το άρθρο του Γ. Καρτάλη στην *Ελευθερία* της 24-11-1946, όπου με κεντρικό άξονα «*την παροχή της γενικής αμνηστείας*» και την «*ουδετεροποίηση της Ελλάδος*» ανέπτυσσε μια πρόταση που υπερέβαινε τις γενικές αναφορές «περί ειρήνευσης». Μάλιστα η ιδέα περί «ουδετεροποίησης» ενυπήρχε τότε και στον

[54] Βλ. σχετικά Σφήκας, Θ., *Πόλεμος και ειρήνη στη στρατηγική του ΚΚΕ, 1945-1949*, Φιλίστωρ, Αθήνα 2001.

προβληματισμό του ΚΚΕ και το είχε συζητήσει και ο ίδιος ο Ζαχαριάδης.[55]

Το άρθρο του Καρτάλη εκφράζει ως ένα βαθμό τον προβληματισμό των πολιτικών που, έχοντας την εμπειρία της Εθνικής Αντιστάσης και τη γνώση των δυνατοτήτων που έχουν οργανωμένα ένοπλα τμήματα στα βουνά της Ελλάδας, εκτιμούσαν ότι η στρατιωτική αντιμετώπιση οδηγούσε σε αβέβαια αποτελέσματα και κάθε άλλο παρά ήταν σίγουρη η άμεση διάλυσή τους, όπως προέβλεπε η πλειοψηφία του αστικού κόσμου.

Η *Ελευθερία* το επόμενο χρονικό διάστημα υποστήριξε αυτή τη πρόταση και απευθύνθηκε στο ΚΚΕ, το οποίο εγκαλούσε γιατί πέρα από τις γενικές αναφορές δεν κατέθετε συγκεκριμένες προτάσεις για το τερματισμό των συγκρούσεων. Λίγο αργότερα, τον Απρίλιο του 1946, το *Βήμα* δημοσιεύει σειρά παρεμβάσεων του Τσουδερού που προτείνει συγκεκριμένα μέτρα προς την κατεύθυνση της ειρήνευσης. Ορισμένα από αυτά εκτιμάται ότι ευρίσκονται κοντά σε θέσεις του ΚΚΕ όπως αυτές εκφράστηκαν με το υπόμνημα που υπέβαλε το ΕΑΜ στις 24 Απριλίου 1947 στον πρωθυπουργό Μάξιμο.

Είναι φανερό ότι αυτό το χρονικό διάστημα βρίσκονται σε εξέλιξη, παράλληλα με την ένταση των στρατιωτικών συγκρούσεων, διάφορες ειρηνευτικές πρωτοβουλίες οι οποίες έχουν μια κοινή συνισταμένη. Στο κέντρο αυτών των πρωτοβουλιών βρίσκονται διάφοροι πολιτικοί των κομμάτων του Κέντρου. Μάλιστα ιδιαίτερο ρόλο σύμφωνα με διάφορες πηγές φαίνεται να αναλαμβάνει ο ιδιοκτήτης του συγκροτήματος Δ. Λαμπράκης.[56]

Ταυτόχρονα, η «απειλή» δια στόματος του στελέχους του ΚΚΕ Μ. Πορφυρογένη «*περί ανακήρυξης δημοκρατικής Κυβέρνησης του βουνού*»

[55] Βλ. Ηλιού, Φ., *ό..π*, καθώς και τη σχετική αρθρογραφία του *Ριζοσπάστη* στις 22 & 23/1/1947 και 1 έως 23/3/1947
[56] Βλ. Κύρκος, Μ., *Πίσω από τα κάγκελα*, Φιλίστωρ, Αθήνα 1996, σ. 31-32.

από το ΔΣΕ, στο συνέδριο του ΚΚΕ (Στρασβούργο, 27 Ιουνίου 1947) και η δημοσίευση κεντρικού άρθρου του Ζαχαριάδη στο *Ριζοσπάστη* (12 Ιουλίου 1947) με ανάλογο περιεχόμενο, επιτάχυναν τις διεργασίες, στις οποίες οι Αμερικανοί και λιγότερο οι Άγγλοι έπαιξαν καθοριστικό ρόλο.

Πώς αποτυπώνονται αυτές οι διεργασίες και πως περιγράφονται στο Κεντρώο Τύπο; Τι σηματοδοτούν για το ρόλο των Κομμάτων και των προσωπικοτήτων του Κέντρου αυτές οι διεργασίες; Είναι γνωστό ότι όσο και αν ορισμένες προσωπικές πρωτοβουλίες (Δ. Λαμπράκης) κρατούνται μυστικές, ο τύπος δεν ήταν δυνατόν να κρατήσει κρυφές τις πολιτικές πρωτοβουλίες. Όσο όμως και αν φαίνεται «παράδοξο», το *Βήμα* ελάχιστα προβάλλει αυτές τις διεργασίες. Αντιθέτως, με δύο βασικά άρθρα της 1^{η} και 2^{ας} Ιουλίου –προφανώς του ίδιου του Λαμπράκη - επιτίθεται με ιδιαίτερη σφοδρότητα στο ΚΚΕ για τα περί ανακήρυξης δημοκρατικής Κυβέρνησης.[57] Τα άρθρα αυτά προσανατολίζονται περισσότερο στην προώθηση της ιδέας αμιγούς κυβέρνησης Κέντρου από τον Θ. Σοφούλη παρά στην ανάγκη ενίσχυσης των ειρηνευτικών πρωτοβουλιών. Ουσιαστικά εκτιμούν ότι δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια για ειρηνευτικές πρωτοβουλίες και λύσεις. Γι' αυτό ακριβώς και οι συγκεκριμένες ενέργειες συνάντησης του Σοφούλη λίγο αργότερα με στελέχη του ΕΑΜ, με τον πρωθυπουργό αλλά και με τον Βασιλιά προβάλλονται από το *Βήμα* με ιδιαίτερα προσεκτικά και μάλλον απαισιόδοξα σχόλια ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Πώς συμβιβάζεται αυτή η εικόνα με την εκτίμηση ότι ο Λαμπράκης πίστευε σε αυτές τις ειρηνευτικές πρωτοβουλίες και μάλιστα με το γεγονός ότι ο Αμερικανός πρεσβευτής Μακ Βέη υποπτευόταν ότι από κοινού με το Τσουδερό προσπαθούσε να εξασφαλίσει τις ευλογίες των Βρετανών και να πείσει τον Σοφούλη να δεχθεί τις προτάσεις του ΚΚΕ ώστε να το ελέγξουν μετέπειτα με

[57] *Βήμα*, 1 & 2.7.1947.

πολιτικά μέσα;[58] Ίσως ο ίδιος ο Λαμπράκης εκτιμούσε ότι αυτές οι πρωτοβουλίες έπρεπε να μένουν στο παρασκήνιο. Και ίσως πίστευε ότι η ιδιαίτερη προβολή τους ακύρωνε όποιες θετικές προοπτικές υπήρχαν κάτω από την αφόρητη πίεση της Δεξιάς.

Η όλη εικόνα όμως του *Βήματος* τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο επιβεβαιώνει ότι το κυριότερο που ενδιέφερε το Κέντρο ήταν η προσπάθειά του να αποδείξει – στους Αμερικάνους κυρίως - ότι μόνο μια κυβέρνηση Κέντρου ήταν ικανή να επιλύσει το Ελληνικό πρόβλημα και να αντιμετωπίσει τους Κομμουνιστές. Σ' αυτήν την κατεύθυνση η εφημερίδα φαίνεται κάθετα αρνητική στη συμμετοχή των Φιλελεύθερων σε κυβέρνηση συνασπισμού με τους Λαϊκούς[59] και ταυτόχρονα καλεί τους Κεντρώους να αντιμετωπίζουν πλέον τους κομμουνιστές ως εχθρούς. *«Διότι ο κομμουνισμός και τα ένοπλα τμήματά του ουδέποτε μπορούσαν να αμφιβάλλουν ότι ο πραγματικός και ΠΛΕΟΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΙΟΣ ΤΩΝ και εις την Ελλάδα όπως και εις όλους τους άλλους Ευρωπαϊκούς χώρους δεν ήταν η Δεξιά, αλλά το προοδευτικόν και μεταρρυθμιστικόν Κέντρον».*[60]

Οι θέσεις του *Βήματος* τον Ιούνιο - Ιούλιο του 1947 συμβαδίζουν σε γενικές γραμμές – και ίσως ταυτίζονται - μ' αυτές της *Ελευθερίας*. Όμως, τον Ιούνιο η ίδια εφημερίδα, τόσο με κύρια άρθρα της όσο και με την ειδησεογραφία της, χρεώνει στη Δεξιά τόσο το ότι «*εχώρισε το Ελληνικόν λαόν εις δύο τμήματα*» όσο και το ότι «*οι οπαδοί της είναι οι μόνοι που δικαιούνται της προστασίας του Νόμου*». Τα άρθρα της εφημερίδας για τη Δεξιά αποσκοπούν να αποδείξουν και ιδεολογικά ότι δεν είναι δυνατόν στο Δυτικό κόσμο να κυβερνά μια τέτοια πολιτική δύναμη . «*Εδώ η άρχουσα τάξις-που αν την ξύση κανείς θα βρει κάτω από το λεπτόν*

[58] Σφήκας, Θ., «Ο τελευταίος πειρασμός του ΚΚΕ, 1947», *Μνήμων*, τ. 14, Αθήνα 1993.
[59] *Βήμα*, 23, 28 & 29.7.1947.
[60] *Βήμα*, 30.7.1947.

επίστρωμα των καλών τρόπων τους λέτσους και τους λαθρέμπορους και τους μαυραγορίτας και τους τυχοδιώκτας των δυο παγκοσμίων πολέμων». Και συνεχίζει να χαρακτηρίζοντας την άρχουσα τάξη «*παρασιτική», «χυδαία», «απάτριδα*». Η συντονισμένη επιθετική αρθρογραφία της *Ελευθερίας* εναντίον της Δεξιάς αλλά και εναντίον του ΚΚΕ (με αφορμή την εξαγγελία Πορφυρογένη) σίγουρα εντάσσεται στη λογική της πολιτικής πρότασης και προς τους Αμερικάνους ότι μόνο μια Κυβέρνηση Κέντρου είναι αποτελεσματική και για τα συμφέροντά τους. «*Το Κέντρο και η μετριοπαθείς Αριστερά φυσικοί σύμμαχοι της Αμερικής εις την Ελλάδα»*, τονίζει σε πρωτοσέλιδο.[61]

Το ίδιο χρονικό διάστημα η εφημερίδα προβάλει πιο έντονα από το *Βήμα* τις ειρηνευτικές πρωτοβουλίες του Σοφούλη και μάλιστα απευθύνεται προς το ΚΚΕ-ΕΑΜ με συγκεκριμένες προτάσεις (8-7-1947). Όμως δεν τρέφει αυταπάτες για την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών και χρεώνει στο ΕΑΜ την αποτυχία γιατί δεν «προβαίνει εις σαφείς προτάσεις».

Είναι όμως χαρακτηριστική η στάση των δύο εφημερίδων απέναντι στο προγκρόμ των συλλήψεων που εξαπέλυσε η κυβέρνηση εναντίον αριστερών πολιτών, κυρίως σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, τις ίδιες ακριβώς ημέρες που αναπτύσσονται ειρηνευτικές πρωτοβουλίες. Τις πρώτες ημέρες απλώς αναφέρουν ειδησεογραφικά το γεγονός και ζητούν επεξηγήσεις, χωρίς ουσιαστικά να τάσσονται εναντίον. Πολύ αργότερα, στις 22-7-1947, η *Ελευθερία* με κύριο άρθρο υπό τον τίτλο «*Αι συλλήψεις*», ζητά από την Κυβέρνηση, πρώτον, να αποσταλεί βοήθεια στους εξόριστους και, δεύτερον, να ξεκαθαρίσει ποιους πρέπει να κρατά στην εξορία και ποιους όχι. Σε καμία δε περίπτωση δεν συνδέουν την αποτυχία των ειρηνευτικών πρωτοβουλιών με την συγκεκριμένη ενέργεια

[61] *Ελευθερία*, 8.6.1947.

της Κυβέρνησης που, προφανώς, τροφοδοτούσε το ΕΑΜ με επιπλέον επιχειρήματα για την αφερεγγυότητα της κυβέρνησης .

Από την όλη στάση των δύο εφημερίδων διαφαίνεται ότι υπήρχαν δυνάμεις στον Κεντρώο χώρο που θα ήθελαν να αναλάβουν πιο ενεργό ρόλο στην προσπάθεια ειρήνευσης. Όμως, πέρα από τη στάση της Κυβέρνησης και του ΚΚΕ, η όλη λογική τους εντασσόταν στην προσπάθειά τους να πείσουν Άγγλους και Αμερικάνους ότι μόνο η Κυβέρνηση του Κέντρου είναι ικανή να αναλάβει αντίστοιχες πρωτοβουλίες. Οι εφημερίδες απαντώντας προφανώς στις πιέσεις για συμμετοχή των Φιλελευθέρων σε Κυβέρνηση με τους Λαϊκούς θεωρούν το σενάριο αυτό «καταστροφικό» για το μέλλον όχι μόνο του κόμματος, αλλά και της χώρας. Φαίνεται όμως ότι δεν εκτιμούσαν σωστά το μέγεθος της πολιτικής παρέμβασης των Αμερικάνων, καθώς σε λιγότερο από δύο μήνες (Σεπτέμβριο 1947), η Κυβέρνηση Φιλελευθέρων – Λαϊκών υπό τον Σοφούλη ήταν πραγματικότητα με βασικό καθήκον την άμεση συντριβή του ΔΣΕ.

Η έννοια της εθνικοφροσύνης στον λόγο του Κέντρου
Η εφημερίδα Ελευθερία 1945-1948

Η προπολεμική πολιτική δραστηριότητα του ΚΚΕ – κυρίως στην αρχή της δράσης του - και η άρνησή του σε ότι χαρακτηριζόταν «εθνικό» (Μικρά Ασία - Μακεδονικό) έδωσαν αφορμές στη κυρίαρχη ιδεολογία να χαρακτηρίσει το λόγο του και το ίδιο το κόμμα ως αντεθνικό και να τροφοδοτήσει τη θεωρία περί «εσωτερικού εχθρού». Η αποσπασματική παράθεση θέσεων και αποφάσεών του στη διάρκεια του μεσοπολέμου συνέβαλε στη διαμόρφωση αντικομουνιστικής νοοτροπίας σε πολιτικές δυνάμεις και πολιτικούς που θα έπαιζαν ρόλο στις εξελίξεις μετά τη Κατοχή, ανεξάρτητα από τη σαφή αντιμοναρχική τους τοποθέτηση. Ακόμη και όταν το ΕΑΜ συμμετείχε στη κυβέρνηση Παπανδρέου ελάχιστα υποχώρησαν οι αιτιάσεις τους για το ρόλο των κομμουνιστών. Υπάρχουν όμως πολιτικοί που αναγνωρίζοντας το ρόλο του ΚΚΕ και του ΕΑΜ στην Αντίσταση και δείχνουν να εμπνέονται ιδεολογικά από σοσιαλιστικές ιδέες ενώ μετά τα Δεκεμβριανά αναζητούν γέφυρες συνεργασίας, κυρίως με τις μη κομμουνιστικές δυνάμεις του ΕΑΜ.

Η *Ελευθερία* φαίνεται ότι προσπαθεί να εκφράσει αυτόν ακριβώς τον προβληματισμό. Ο προσδιορισμός ως «εθνικών» των κομμάτων της Δεξιάς κι ο συλλήβδην αποκλεισμός ως «μη εθνικών» των άλλων κομμάτων, βρίσκεται στο στόχαστρο της κριτικής από τις βασικές στήλες της εφημερίδας. Παρ' ότι αμέσως μετά τα Δεκεμβριανά έχει καταδικάσει με ιδιαίτερη σφοδρότητα την ηγεσία του ΚΚΕ. και την πολιτική της, δεν παύει να έχει σταθερό μέτωπο απέναντι στη Δεξιά και τις πρακτικές της. Όλο το 1945 καταγγέλλει τις μεθόδους της: η περιορισμένη χρήση όμως του όρου «εθνικόφρων» εκφράζει τις ίδιες τις αντιφάσεις της πολιτικής και των πολιτικών του κέντρου. Ιδεολογικά δεν προσπαθεί ούτε θέλει να

αποσαφηνίσει τις έννοιες «εθνικόφρων» κι «εθνικοφροσύνη» παρόλο που, προϊόντος του χρόνου, όλο και πιο συχνά εμφανίζονται οι όροι αυτοί σε κείμενα της. Φαίνεται όμως ότι αρνείται πεισματικά να αποδεχθεί ότι η «εθνικόφρων» παράταξη αποτελείται, μόνο από τα κόμματα της Δεξιάς.

Έτσι, όταν αναφέρεται στη Δεξιά στην αρθρογραφία της, τους όρους αυτούς τους χρησιμοποιεί πάντοτε σε εισαγωγικά : «*Διότι έως τώρα ποτέ δεν κατόρθωσε να υψώσει εαυτήν εις το επίπεδον μίας εθνικής παράταξης. Και ας σφετερίζεται τον τίτλο του «εθνικόφρονος». Είναι εξίσου εθνικόφρων όσο ήτο κατά το 1916 και το 1920».*[62] Επιμένει ότι οι Δεξιοί πολιτικοί «*αποτελούν ένα ετερογενές άθροισμα «πολιτικών» που είναι όλοι εξωμόται. Έχουν σφετερισθεί τον τίτλο του εθνικόφρονος και αποτελούν το κωμικοτραγικότερο «μάζεμα» που είδε ποτέ αυτός ο τόπος».* Λίγο αργότερα αρχίζει να αμφισβητεί αμυδρά την προσπάθειά διαχωρισμού εθνικοφρόνων και μη πολιτών κατηγορώντας τη Δεξιά «*ότι όπως έχει την αναίδεια να αποκαλή τον εαυτό της "εθνικόφρονα" παράταξην και να αρνείται εις κάθε άλλον το ενδιαφέρον δια τας τύχας του έθνους, έτσι και το οικοδόμημά της το φατριαστικό το αποκαλεί "εθνικόν"».*[63]

Η ταύτιση το ίδιο διάστημα, με αφορμή το πολιτειακό, των όρων «βασιλόφρων – εθνικόφρων», φαίνεται να προβληματίζει κεντρώους πολιτικούς που επιμένουν σταθερά στις προκατοχικές αντιμοναρχικές τους θέσεις. Παρ' όλες τις πιέσεις των Άγγλων υπέρ της επαναφοράς του Γεωργίου, φαίνεται ότι με αφορμή το πολιτειακό αναζητούν ευρύτερες συσπειρώσεις και με δυνάμεις της Αριστεράς, ενώ αναζωπυρώνονται τα

[62] *Ελευθερία*, 22.9.1945.
[63] *Ελευθερία*, 16.10.1945 και 15.12.1945.

αντιμοναρχικά αντανακλαστικά και εντείνονται οι επιθέσεις τους εναντίον των μοναρχικών. Η *Ελευθερία* δεν τους αναγνωρίζει τις «εθνικές» τους προθέσεις : *«Ο βασιλόφρονες καταλαβόντες την κρατική μηχανή… δε βλέπουν τίποτε άλλο από το πρόβλημα της πατριωτικής αγιοποίησης της επιτυχίας αυτής. Ούτε οικονομικόν πρόβλημα υπάρχη γι' αυτούς, ούτε εθνικόν – και τιτλοφορούνται "εθνικόφρονες"»* - και παρακάτω τονίζει ότι *«από την άλλη πλευρά υπάρχει η απέραντος "Δημοκρατική παράταξις". Η οποία όπως συνεχίζει εκπροσωπεί "τους δημοκρατικούς, τους σοσιαλιστάς, τους κουμουνιστάς"».*[64]

Έτσι φαίνεται ότι τη συγκεκριμένη στιγμή, απέναντι από το σχήμα «βασιλοφρόνων – εθνικοφρόνων», η εφημερίδα αντιτάσσει *«την απέραντο δημοκρατική παράταξιν».* Είναι αυτή η θέση μία άμυνα απέναντι στον ορυμαγδό της πολιτικής προπαγάνδας και της περιρρέουσας τρομοκρατικής ατμόσφαιρας από τις συμμορίες της Δεξιάς ή είναι μία πολιτική πρόταση – προοπτική που επιθυμούσαν πριν τις εκλογές οι δυνάμεις που εκφράζει η *Ελευθερία*;[64]

Όποιο ενδεχόμενο κι αν ίσχυε κι ανεξάρτητα από όποιες προθέσεις, το «σχήμα – σχίσμα» της μετακατοχικής Ελλάδας αναγνωρίζεται πλέον από όλες τις πολιτικές δυνάμεις. Από τη μία πλευρά, η Δεξιά (που ταυτίζεται με τους βασιλόφρονες και τους εθνικόφρονες), κι από την άλλη «η απέραντη δημοκρατική παράταξις» η οποία ακριβώς αμφισβητεί την «εθνικοφροσύνη» της Δεξιάς.

Κοινωνικά και πολιτικά, το 1945, ορισμένοι πολιτικοί που αυτοπροσδιορίζονται ως Κεντρώοι κι ανεξάρτητα από τη θέση τους απέναντι στην ηγεσία του ΚΚΕ θέλουν να διατηρούν ζωντανή την επαφή με τις μάζες του ΕΑΜ και το κομμάτι της μη οργανωμένης

[64] *Ο.π* , 31.10.1945.
[64] Νικολακόπουλος, Η., *ό.π*, σ. 44.

κομμουνιστικής Αριστεράς. Δεν φαίνονται διατεθειμένοι να αποδεχθούν το σχήμα που προωθεί η Δεξιά και αναζητούν συμμαχίες όπως ακριβώς εκφράζεται στο παραπάνω άρθρο. Αποφεύγουν να ταυτιστούν με τους «νικητές» του Δεκέμβρη του '44 και κυρίως με το «κράτος που αυτοί διαμορφώνουν», ανεξάρτητα αν άλλοι από τον ίδιο χώρο, και κυρίως ο Γ. Παπανδρέου, παρουσιάζονται ως οι «πρωταγωνιστές – νικητές» της σύγκρουσης. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, η *Ελευθερία* μέχρι και το καλοκαίρι του 1946 αποφεύγει να προσδώσει «ιδεολογικά» χαρακτηριστικά στους όρους «εθνικόφρων» κι «εθνικοφροσύνη». Χαρακτηρίζει τις πρακτικές αυτές ως τρομοκρατία για να αποδείξει ότι δεν είναι δυνατόν να αποτελούν αυτές «εθνικές» ενέργειες. Η ένταξη στον κρατικό μηχανισμό ανδρών των Ταγμάτων Ασφαλείας, η μη καταδίκη αποδεδειγμένων συνεργατών των Γερμανών, αποτελούν σοβαρές αφορμές στο λόγο της για να αμφισβητεί το σχίσμα μεταξύ «εθνικοφρόνων» – «μη εθνικοφρόνων» που προσπαθεί να επιβάλλει η Δεξιά. Γι' αυτό και εξακολουθεί να χρησιμοποιεί τον όρο «εθνικοφροσύνη» εντός εισαγωγικών.[65] Ταυτόχρονα δε και με αφορμή αυτές τις πολιτικές, προσπαθεί να αποδείξει ότι κακώς χρησιμοποιείται η λέξη αυτή από τη Δεξιά. Με αφορμή την απελευθέρωση από τις αρχές της παραπάνω ομάδας, διαπιστώνει σε κύριο άρθρο της: *«το κράτος το οποίο εγκαθίδρυσε μετά το Δεκέμβριον χαρακτηρίζεται ως βαθύτατα εμποτισμένον από σκανδαλώδη επιείκειαν προς κάθε πράξιν εθνικής μειοδοσίας»* και καταλήγει ότι *«το ζήτημα αυτό δεν είναι πολιτικόν. Είναι εθνικόν. Και η Δεξιά αυτοτιτλοφορείται "εθνικόφρων"».*[66] Ουσιαστικά αμφισβητεί ότι η βάση της εθνικοφροσύνης είναι μόνο ο

[65] Ο Γιώργος Πετρόπουλος σημειώνει σχετικά: «*Ο λόγος της εθνικοφροσύνης αφαιρεί κάθε σημειολογική ελευθερία που περιέχουν οι όροι στη κοινή τους χρήση και μέσω απλουστευτικών, αλλά αγορευτικά ισχυρών δίπολων, εικονογραφεί ένα διχοτομημένο κοινωνικό σώμα, ανάμεσα στο «εμείς» και οι «άλλοι»*, στο «Διαστάσεις του μνημονικού λόγου των Ταγμάτων Ασφαλείας», σ. 228, στο *Μνήμες και λήθη του Ελληνικού Εμφυλίου Πολέμου*, ό.π.

[66] *Ελευθερία*, 16.12.1945.

αντικομουνισμός. Γι' αυτό λίγο αργότερα, στις 31/4/1946, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι «*εθνικόφρονες ακολουθούν μη εθνική πολιτική*».

Σταδιακά όμως – και κάτω από την πίεση της Δεξιάς - πολιτικοί του Κέντρου αρχίζουν να ενστερνίζονται και να χρησιμοποιούν τον όρο «εθνικοφροσύνη» όχι μόνο για να αποδείξουν ότι και το Κέντρο μπορεί να εκπροσωπεί τους «εθνικόφρονες», αλλά ταυτόχρονα επειδή είναι ο πιο κατάλληλος κομματικός μηχανισμός αναχαίτισης του κομμουνιστικού κινδύνου. Η *Ελευθερία* πλέον τους καλεί να ενώσουν τις δυνάμεις τους και για πρώτη φορά σε κύριο άρθρο στις 03-09-1946 ενστερνίζεται πλήρως τον όρο «εθνικόφρων», που διατυπώνεται με πολιτικό περιεχόμενο ταυτόσημο με αυτό της Δεξιάς: *«Εάν είναι πραγματικοί δημοκράται και πραγματικοί εθνικόφρονες οφείλουν να μείνουν πιστοί εις την δημοκρατίαν». «Όσο μεγαλύτερο σθένος επιδείξουν τόσον περισσότερον θα αφοπλίσουν τους κομμουνιστάς και τόσον περισσότερον θα ενισχύσουν την παράταξιν της πεφωτισμένης γηγενούς δημοκρατίας, την οποία λαχταρά η ψυχή του έθνους».*

Με την ορολογία που επιλέγει η εφημερίδα τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή («πραγματικοί εθνικόφρονες», «πεφωτισμένη γηγενής δημοκρατία», «ψυχή του έθνους»), ουσιαστικά διαφοροποιείται από την εθνικόφρονα ορολογία της Δεξιάς όχι στην ουσία αλλά στο περιεχόμενό της. Αποφεύγει τις ακραίες «λαϊκίστικες» εκφράσεις που χαρακτηρίζουν το λόγο των εφημερίδων της Δεξιάς και προσπαθεί να προσδώσει με επιθετικούς προσδιορισμούς (πραγματική, πεφωτισμένη) τον όρο της πραγματικής εθνικοφροσύνης. Άλλωστε καλεί τους «*δημοκρατικούς πολιτικούς αρχηγούς*» να μη γίνουν *«κόθορνοι»* (δηλαδή αναξιόπιστοι) γιατί διαφορετικά *« η τιμημένη σημαία της δημοκρατίας θα περιέλθει εις χείρας του κομμουνισμού. Όπως άλλοτε η σημαία του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνος».* Ο αρθρογράφος επισημαίνει ότι μόνο

«οι πραγματικοί εθνικόφρονες» είναι το ουσιαστικό αντίβαρο του κομμουνισμού κι όχι η κάλπικη «εθνικοφροσύνη» της δεξιάς, η οποία άλλωστε βαρύνεται με πολιτική «τρομοκρατίας» και συνεργασίας με δοσίλογους.

Η χρονική στιγμή (Σεπτέμβρης του ’46) που γράφεται το άρθρο δεν είναι τυχαία. Οι πολιτικοί του Κέντρου (κυρίως φιλελεύθεροι υπό το Θ. Σοφούλη), επηρεαζόμενοι κι από εξωτερικό παράγοντα (Άγγλους), βλέπουν ότι η πολιτική της Δεξιάς δεν είναι δυνατόν να αποδώσει καρπούς. Αντίθετα οδηγεί στον εμφύλιο. Το Κέντρο θέλει να ενταχθεί «στις εθνικές πολιτικές δυνάμεις» και η *Ελευθερία* με συχνές παρεμβάσεις προσπαθεί αφενός μεν να ανορθώσει την έννοια του πραγματικού Κεντρώου ως «Εθνικόφρονα» μέσα από το σχήμα «πραγματικός εθνικόφρονας» = ο δημοκράτης, ο πατριώτης, ο μετριοπαθής, ο έχων εθνική συνείδηση - κι αφετέρου να αποδείξει ότι τα χαρακτηριστικά αυτά έρχονται σε αντίθεση με όσους βερμπαλιστικά τα επικαλούνται είτε από τη πλευρά της Αριστεράς (δημοκράτης, πατριώτης) είτε της Δεξιάς (εθνικόφρονας = μόνο ο Δεξιός).

Χαρακτηριστικά αποσπάσματα περιέχονται σε άρθρο με τίτλο «*Το ΕΘΝΟΣ*»: *«Διότι εθνικόφρων – πατριώτης δηλαδή δεν είναι εκείνος που το διακηρύσσει. Αλλά εκείνος που σέβεται τη ζωή των ομοεθνών του. Ενώ ούτε η δεξιά ούτε η αριστερά τη σέβεται»* επισημαίνει και συνεχίζει για να διακρίνει τους πραγματικούς εθνικόφρονες από τους «εθνικόφρονες». *«Όχι εκείνοι που δεκάκις της ημέρας ορκίζονται ότι είναι «εθνικόφρονες» δεν έχουν ούτε ίχνος εθνικής συνειδήσεως»* απευθυνόμενη στην ορολογία της Δεξιάς, ενώ απευθυνόμενη στην Αριστερά για τον όρο πατριώτης πρώτη φορά σαφώς αναφέρεται στις σχέσεις με τους βόρειους γείτονες για να αμφισβητήσει και τον πατριωτισμό του: «*Και εκείνοι που με τον πλέον κραυγαλέον τρόπον ομιλούν περί πατριωτισμού ποτέ δεν τον*

ησθάνθησαν διότι δεν θα μεταβάλλοντο εις αναίσχυντους απολογητάς των κακοήθων γειτόνων μας, ούτε θα διέπρατταν τα στρατιωτικώς άσκοπα εγκλήματα που πλήττουν την πατρίδα» (25-03-1947). Αμφισβητεί στους μεν και στους δε τη χρησιμοποίηση των όρων «δημοκρατικός ή εθνικόφρονας» γιατί *«εδώ φονεύουν και κλέβουν και οργιάζουν οι αριστεροί συμμορίται και ονομάζουν τους εαυτούς τους «δημοκρατικούς πολίτες» ενώ «παρά πέρα σφάζουν και πλιατσικολογούν και τραμπουκίζουν οι δεξιοί και καμαρώνουν ως λεβέντες εθνικόφρονες».*[67]

Η προοπτική κυβέρνησης με βασικό πυρήνα τα κόμματα και τους πολιτικούς του Κέντρου, που φαίνεται να επιλέγεται μετά την αποχώρηση των Άγγλων από τους Αμερικάνους, με στόχο εκτός των άλλων και την πιο αποτελεσματική διαχείριση της βοήθειας, ενισχύει την επιχειρηματολογία της *Ελευθερίας* για να αποδείξει ότι το «Κέντρο» είναι μία πραγματική «Εθνική δύναμις» σε αντίθεση με τα άκρα που εφαρμόζουν «*αντεθνικές πολιτικές ακόμη και για εθνικά θέματα*». Επομένως, δε μπορούν να ονομάζονται «εθνικόφρονες» αυτοί *«που καταβαράθρωσαν τις εθνικές διεκδικήσεις και έγιναν νεκροθάφται των εθνικών δικαίων».*

Μετά το σχηματισμό της κυβέρνησης Σοφούλη (Σεπτέμβρης ‘47), η εφημερίδα - συνεπής στη πολιτική της «λελογισμένης βίας» - προσπαθεί να αποδείξει ότι η επίκληση της «εθνικοφροσύνης» για να δικαιολογηθούν εγκληματικές πράξεις των παρακρατικών ομάδων μόνο προβλήματα δημιουργεί. Δεν αμφισβητεί επί της ουσίας τα νομοσχέδια που διαμορφώνουν το κράτος της εθνικοφροσύνης και του εξοβελισμού της αριστεράς, αλλά επιμένει στη καταδίκη μεθόδων που ξεφεύγουν από το κράτος του νόμου: «*Θα αντιληφθεί άραγε η κυβέρνησις εγκαίρως ότι πρέπει να λυτρωθή από τη δυναστεία του ηλίθιου χιτισμού και να γίνει*

[67] *Ελευθερία*, 25.3.1947.

φορεύς πεφωτισμένης σκληρότητος και αποτελεσματικής πολιτικότητος;», διερωτάται.[68] Η εφημερίδα πιστεύει πλέον ότι μόνο με το συνδυασμό της στρατιωτικής δράσης και της νομικής θωράκισης του αντικομμουνιστικού κράτους αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά η Αριστερά. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δεν ταυτίζει στην ορολογία της την έννοια της εθνικοφροσύνης με αυτή της νομιμότητας. Θεωρεί ότι το οργανωμένο κράτος έχει τη δυνατότητα να συντρίψει τον «*πατριδοκάπηλον αναρχισμόν»*. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν αυτοί που σφετερίζονται το τίτλο του εθνικόφρονα μόνο δυσκολίες δημιουργούν στην επίτευξη αυτού του σκοπού. Προβληματίζεται δε για τις ακραίες ενέργειες των παρακρατικών ομάδων, όπως της Χ, που ουσιαστικά δίνουν επιχειρήματα στον αντίπαλο και δυσκολεύουν το έργο της κυβέρνησης. Αναρωτιέται λοιπόν στις 1/10/48: *«ως πότε ο αντικομουνισμός θα τρέφη τον κομμουνισμόν;»*.

Η συνεχής επίκληση του «κράτους», της «ισοπολιτείας», «της δυτικής δημοκρατίας» για την αντιμετώπιση της αριστεράς δεν είναι μια απλή διαφοροποίηση από τις μεθόδους της Δεξιάς και του οργανωμένου παρακράτους. Αποτελεί την προσπάθεια διαμόρφωσης αντικομουνιστικού πολιτικού λόγου που θα συσπειρώνει ευρύτερες πολιτικές δυνάμεις και θα διατηρεί ανοιχτές τις γέφυρες με τον αδρανή - για πολλούς λόγους – εαμογενή πληθυσμό.

Με αφορμή την ένταση της τρομοκρατικής δράσης της Χ και των άλλων ποικιλώνυμων ομάδων της Δεξιάς στη Πελοπόννησο στις αρχές του 1948, η Ελευθερία προσπαθεί να εξάγει συμπεράσματα για το ρόλο που θα ήταν δυνατό να παίζουν οι εθνικόφρονες αν δρούσαν διαφορετικά. «*Η Πελοπόννησος ήτο η προορισμένη ιστορικώς περιφέρεια δια την άνθησιν μιας* ***δημιουργικής εθνικοφροσύνης****. Σήμερον έχει καταντήσει το πλέον*

[68] *Ελευθερία*, 28.4.1948.

αποσυντεθειμένον τμήμα της επικράτειας, διότι εκεί κατ εξοχήν εθριάμβευσεν ασύδοτος ο αναρχισμός των πατριδοκάπηλων καθαρμάτων», διαπιστώνει μελαγχολικά στις 29/5/48.

Είναι δυνατόν να δημιουργηθούν ερωτηματικά για την επιθετική πολιτική στάση της εφημερίδας απέναντι στους «εθνικόφρονες» το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, όταν η συσπείρωση όλων των αστικών δυνάμεων θεωρείται αναγκαία ακόμη και σε κυβερνητικό επίπεδο για την αντιμετώπιση του κοινού εχθρού. Στην πραγματικότητα εκφράζει τον προβληματισμό των αστικών δυνάμεων που πιστεύουν ότι η επίκληση της εθνικοφροσύνης για την δικαιολόγηση της τρομοκρατίας καθυστερεί τη νίκη στον εμφύλιο πόλεμο. «*Δεν θα νικήσωμεν οριστικώς τον συμμοριτισμόν, εάν δεν συντρίψωμεν προηγουμένως όλους τους ανάνδρους που με τας πράξεις των, τας ατιμωρήτους –διότι γίνονται υπό τον μανδύα της εθνικοφροσύνης- έχουν καταστεί οι μεγάλοι προπαγανδισταί και σύμμαχοι του συμμοριτισμού»*, διαπιστώνει σε κύριο άρθρο της.[69]

Η εφημερίδα από το καλοκαίρι του ‘48, όταν με την καθοριστική συμβολή της Αμερικάνικης βοήθειας φαίνεται πλέον να ανατρέπονται και οι στρατιωτικοί συσχετισμοί υπέρ του εθνικού στρατού, θεωρεί ότι η επίκληση της εθνικοφροσύνης από το επίσημο κράτος, καθώς και η ταύτισή του με τις Δεξιές παρακρατικές ομάδες που στο όνομα της επιδίδονται σε τρομοκρατικό όργιο, δεν συμβάλλει στην εικόνα μιας οργανωμένης πολιτείας που θέλουν να παρουσιάσουν στον ΟΗΕ και στις δυτικές κυβερνήσεις.

Με αφορμή το άρθρο ενός εκ των ηγετών της «Χ» στη Μεσσηνία σε τοπική εφημερίδα που παρέθετε της βασικές αρχές της εθνικοφροσύνης, η *Ελευθερία* σε κύριο άρθρο της αμφισβητεί όχι μόνο τις πρακτικές, αλλά

[69] *Ελευθερία*, 29.5.1948.

και το ίδιο το ιδεολογικό περίβλημα με το οποίο επενδύεται από τη Δεξιά. Διαπιστώνει ότι «*εις εποχήν οξείας οικονομικής κρίσεως η ένοπλος και αδέσμευτος εθνικοφροσύνη απεδείχθη το πλέον προσοδοφόρον επάγγελμα*». Χλευάζει μια από τις βασικές αρχές «*περί τρισχιλιετούς Ελληνικού πολιτισμού*» που δήθεν κινδυνεύει και επισημαίνει τους κινδύνους που εμπεριέχει η δράση του «*ασύδοτου εθνικόφρονος τραμπουκισμού*». Ουσιαστικά ο αρθρογράφος βρίσκει την ευκαιρία να παρέμβει και να επισημάνει ότι, σε μια δύσκολη πολιτική συγκυρία για το αστικό καθεστώς, στο όνομα της εθνικοφροσύνης υπονομεύονται βασικές αρχές της δυτικής δημοκρατίας, με πρώτη και κυρίαρχη αυτήν της υποταγή «*εις τους νόμους του κράτους*». Γι' αυτό ακριβώς επιμένει ότι με την ψήφιση από πλευράς πολιτείας δρακόντειων νόμων που όχι μόνον αποκλείουν την αριστερά από τη πολιτική σκηνή, αλλά ταυτόχρονα τρομοκρατούν τα μέλη και τους οπαδούς της (εκτελέσεις, εξορίες, κλπ.) εδραιώνεται όχι μόνο η νίκη στον εμφύλιο, αλλά δημιουργούνται και οι προϋποθέσεις για να μην επανέλθει το ΚΚΕ πάλι στο πολιτικό προσκήνιο.

Είναι φανερό ότι η *Ελευθερία,* εκφράζοντας συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις, ανησυχεί ότι με την εδραίωση ενός κρατικού οικοδομήματος που στηρίζεται στη θεωρία και την πρακτική των «εθνικοφρόνων», θα αποκλειστεί από το πολιτικό προσκήνιο μαζί με την κομμουνιστική αριστερά αλλά και άλλες δυνάμεις που ονομάζονται πλέον από τη Δεξιά ως «συνοδοιπόροι». Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο επιτίθεται με τόση σφοδρότητα εναντίον όχι μόνον των πρακτικών των αυτοαποκαλούμενων «εθνικοφρόνων», αλλά και εναντίον των πολιτικών της Δεξιάς που δικαιώνουν στο όνομα του κομμουνιστικού κινδύνου τις πρακτικές τους.

Συμπερασματικά, η *Ελευθερία* φαίνεται ότι από κάποιο διάστημα και μετά - κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου - ουσιαστικά αποδέχθηκε, κάτω και από τη πίεση της Δεξιάς, τη χρησιμοποίηση των όρων «εθνικόφρων» και «εθνικοφροσύνη». Αρχικά φαίνεται να αμφισβητεί το ιδεολογικό περιεχόμενο που τους προσδίδει η Δεξιά. Όχι μόνο γιατί ίσως διαφωνεί, αλλά γιατί διαβλέπει ότι στην πράξη ο διαχωρισμός εθνικοφρόνων και μη έχει αρνητικές συνέπειες στη ζωή όχι μόνο των αριστερών, αλλά και στο ευρύτερο στρατόπεδο των Φιλελευθέρων, οι οποίοι συλλήβδην ονομάζονται «συνοδοιπόροι» ως μη εθνικόφρονες.

Στην πορεία βέβαια, και αφού ο Εμφύλιος αποτελεί πλέον την σκληρή πραγματικότητα, η εφημερίδα χρησιμοποιεί πιο τακτικά τους όρους αυτούς, τόσο για την κάλυψη και την περιγραφή των εμπλεκομένων στις συγκρούσεις, όσο και για να επιτεθεί βασικά εναντίον του ΚΚΕ, το οποίο θεωρεί πλέον εκτός του «εθνικού κορμού».[70] Όσον αφορά ωστόσο τη χρησιμοποίηση του όρου «εθνικοφροσύνη», θέλει να διαφοροποιείται από το περιεχόμενο που της προσδίδει η Δεξιά και ο φίλα προσκείμενος τύπος της.

Η δική της εθνικοφροσύνη είναι η «πραγματική», η «δημιουργική». Η *Ελευθερία* δεν αμφισβητεί την ουσία της πολιτικής που υλοποιείται και μέσω του αυταρχικού νομικού - θεσμικού πλαισίου κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. Δεν αμφισβητεί στην ουσία την πολιτική που επιβάλει τον κάθετο διαχωρισμό της Ελληνικής κοινωνίας ανάμεσα σε εθνικόφρονες και μη. Ελάχιστα άρθρα εμφανίζονται κριτικά απέναντι σε νόμους και διατάγματα που διαμορφώνουν και κατοχυρώνουν το κράτος των «εθνικοφρόνων». Βέβαια δεν αποκλείεται αντί των όρων αυτών να προτιμούσε την επικράτηση των αντίστοιχων «νομιμόφρονες» και

[70] Η Δ. Παπαδημητρίου θεωρεί ότι «*η Ελευθερία έκανε διάκριση μεταξύ Αριστεράς και κομμουνισμού*» *ό.π.*, σ. 246. Αυτό διακρίνεται έντονα μέχρι και το τέλος του 1947. Από το 1948 και μέχρι το τέλος του Εμφυλίου, αυτή τη διάκριση τη χρησιμοποιεί ελάχιστα και κυρίως όταν θέλει να αποδείξει την απομόνωση της ηγεσίας του ΚΚΕ από όλο το πολιτικό κόσμο.

«νομιμοφροσύνη», απέναντι στους «αναρχικούς συμμορίτες» που αμφισβητούν και μάλιστα ένοπλα το αστικό καθεστώς. Γι' αυτό ακριβώς μετά το 1948 όλο και πιο συχνά εμφανίζονται από τις στήλες της αναφορές για τη Δυτική δημοκρατία, για τα πλεονεκτήματα που εξασφαλίζει και για την ορθή στάση Κομμουνιστικών κομμάτων όπως της Γαλλίας και Ιταλίας σε αντίθεση με τις αντεθνικές θέσεις και την πολιτική του ΚΚΕ.

Η Αριστερά για το «Βήμα» και την «Ελευθερία»

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η τοποθέτηση του ΚΚΕ για το ρόλο και τις θέσεις των δύο εφημερίδων αλλά και ευρύτερα για την πολιτική του Κέντρου και κυρίως των Φιλελευθέρων. Μέσω του *Ριζοσπάστη* διεξάγεται ένας εκτεταμένος διάλογος - κυρίως από τα τέλη του 1945 μέχρι και το τέλος του 1947, όταν ακόμη κυκλοφορούσε ο *Ρίζος της Δευτέρας* - που αφορά τις εκτιμήσεις της Αριστεράς για το ρόλο των κομμάτων του Κέντρου και για τις παρεμβάσεις του *Βήματος* και της *Ελευθερίας*. Έχει ενδιαφέρον γιατί αποτυπώνεται, στον ένα τον ή άλλο βαθμό, ο προβληματισμός για τις δυνατότητες ειρήνευσης και του ιδιαίτερου ρόλου που ενδεχομένως ήταν δυνατόν να αναλάβουν πολιτικοί του Κέντρου, όπως ο Σοφούλης.

Ο «διάλογος» αυτός περνά από διάφορα στάδια, ανάλογα με τις εκάστοτε πολιτικές εξελίξεις. Ωστόσο διαφαίνεται η εκατέρωθεν καχυποψία όχι μόνο για τις πραγματικές πολιτικές διαθέσεις της Αριστεράς και του Κέντρου, αλλά και για τις ειρηνευτικές προτάσεις που αναπτύσσονταν σε κύρια άρθρα αυτών των εφημερίδων. Δύο είναι οι βασικές περίοδοι που τόσο ο *Ριζοσπάστης* όσο και το *Βήμα* και η *Ελευθερία* αναπτύσσουν αυτόν τον ιδιόμορφο διάλογο - και σχετίζονται και οι δύο με την ανάληψη της κυβερνητικής εξουσίας από το Σοφούλη: η πρώτη όταν σχηματίσθηκε «αμιγής κυβέρνηση Κέντρου» το Νοέμβριο του 1945 και διεξήγαγε τις εκλογές στις 31/3/46 και η δεύτερη όταν ανακοινώθηκε η πρόθεση του ΔΣΕ για σχηματισμό Δημοκρατικής Κυβέρνησης τον Ιούνιο του 1947 και διαρκεί μέχρι και την οριστική διακοπή της κυκλοφορίας του *Ριζοσπάστη*.

Στην πρώτη περίοδο, η ίδια η Αριστερά φαίνεται να στήριζε κάποιες ελπίδες για τη διαμόρφωση τουλάχιστον ενός κλίματος ομαλότητας. Η

άμεση διάψευση αυτών των ελπίδων οδήγησε, εκτός των άλλων, στη δημοσίευση εξαιρετικά βίαιων άρθρων εναντίον του Κέντρου στο *Ριζοσπάστη,* όπως αυτό της 15/2/46 όπου το *Βήμα* αναγνωρίζεται «*ως η εγκυρότερη κυβερνητική εφημερίδα*» και οι Σοφούλης, Τσουδερός και Καφαντάρης ως «*θλιβεροί Δονκιχώτες μιας φρασεολογικής δημοκρατίας*» Αφορμή για αυτές τις διατυπώσεις αποτελούν οι καταγγελίες της εφημερίδας για την αδυναμία της κυβέρνησης να ελέγξει, εν όψει των εκλογών, την τρομοκρατία της Δεξιάς. Και καταλήγει στο σχόλιο: *«και το χθεσινό άρθρο του κυβερνητικού οργάνου που συνοψίζει χωρίς να θέλει την πανάθλια κατάσταση του «δημοκρατικού» κέντρου έχει αυτή την αξία : ότι κάνει πιο ανάγλυφο αυτόν τον έσχατο εξευτελισμό των «δημοκρατικών» έπειτα από τρείς μήνες στην εξουσία».*[71] Το ίδιο χρονικό διάστημα (15/02/1946) η εφημερίδα καταλογίζει στον Λαμπράκη ότι και μέσα από τις εφημερίδες του προσπαθεί να επιβάλλει στο χώρο του Κέντρου πολιτικούς που προσπαθούν συστηματικά να τραβήξουν όλο τον πολιτικό χώρο «*στο βάλτο του μοναρχικού φασισμού προπαγανδίζοντας την εθνική ένωση Κέντρου και Δεξιάς*» χαρακτηρίζοντας ως «νεοφασίστα» τον Σ. Βενιζέλο και «πωρωμένο εχθρό του λαού» τον Γ. Παπανδρέου.

Μετά τις εκλογές διαφαίνονται κάποια στοιχεία διαφοροποίησης της κριτικής απέναντι στο κόμμα των Φιλελευθέρων. Εντούτοις, ο *Ριζοσπάστης* εξακολουθεί να έχει ανοικτό μέτωπο με τον Λαμπράκη, τον οποίο κατηγορεί ότι προσπαθεί να στρέψει το κόμμα αυτό σε ανοικτά αντικομμουνιστικές θέσεις με πρόσχημα τον πόλεμο κατά «των δυο άκρων». Η εφημερίδα αναγνωρίζει ότι υπάρχουν σαφείς διαφοροποιήσεις στο χώρο του Κέντρου και συνεχίζει να «ρίχνει γέφυρες» προς το Σοφούλη. Σε ένα σχετικό άρθρο (20/12/46) ουσιαστικά καλεί τον

[71] *Ριζοσπάστης*, 15.2.1946.

τελευταίο να αναλάβει πρωτοβουλίες στη κατεύθυνση της «Συμφιλίωσης», καθώς «*η δημοκρατική αριστερά κρατάει πάντα τις πόρτες ανοικτές για μια ειλικρινή συνεννόηση με το δημοκρατικό κέντρο*». Ο *Ριζοσπάστης* προσπαθεί να «προειδοποιήσει» τον Σοφούλη για το ρόλο του Λαμπράκη και του *Βήματος,* επισημαίνοντας ότι η συγκεκριμένη εφημερίδα έχει αναλάβει εργολαβικά την υπόθεση μετατόπισης του χώρου αυτού σε αντιδραστικές πολιτικές, με βασικό άξονα να «*ξεγράψει από τη πολιτική ζωή όλη τη Δημοκρατική Αριστερά*» ως απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία του αστικού καθεστώτος.[72] Είναι χαρακτηριστικό για τον *Ριζοσπάστη* ότι πίσω από την αρθρογραφία αυτή του *Βήματος* εντοπίζει τις πρώτες προσπάθειες του ξένου παράγοντα για την επιβολή δικομματικού συστήματος αφού απενοχοποιήσει στην συνείδηση του δημοκρατικών πολιτών το Λαϊκό Κόμμα. Βρισκόμαστε σε μία χρονική περίοδο όπου, παρά την ουσιαστική έναρξη του Εμφυλίου, υπάρχουν ακόμη αναζητήσεις για συμβιβαστική λύση και η κατεύθυνση του Κεντρώου χώρου έχει ακόμη μεγάλη σημασία.

Για το λόγο αυτό, όταν αργότερα (αρχές Ιουλίου 47) αναλαμβάνονται από πλευράς ΕΑΜ οι τελευταίες ειρηνευτικές πρωτοβουλίες, με ενεργό ρόλο του ίδιου του Λαμπράκη, ο *Ριζοσπάστης* δεν φαίνεται να τρέφει αυταπάτες για το ρόλο του. Με τέσσερα συνεχόμενα κεντρικά άρθρα του διευθυντή της εφημερίδας, Κ. Καραγιώργη, στις 1, 2, 3 και 4 Ιουλίου 1947, επισημαίνει ότι «*θα πήγαινε πολύ να περιμένουμε καλή πίστη από τους κυρίους του Βήματος*» και προειδοποιεί ότι «*η ιστορική ευθύνη του Κέντρου δεν πρόκειται να είναι μικρότερη από αυτή της Δεξιάς*» (2/7/47). Η εξαγγελία δια στόματος Πορφυρογέννη στο Στρασβούργο για ίδρυση Δημοκρατικής Κυβέρνησης ενεργοποίησε τα συντηρητικά

[72] «*Το Βήμα ασκούσε τεράστια επιρροή στο κόμμα των Φιλελευθέρων πολλοί βουλευτές του οποίου φοβόνταν το Λαμπράκη, ενώ ο Σοφούλης όφειλε σε μεγάλο βαθμό την εκλογή του στην ηγεσία του κόμματος το 1935 στην υποστήριξη του Λαμπράκη*». Σφήκας, Θ., «Η ειρηνοπόλεμη διάσταση του Ελληνικού Εμφύλιου», στο *Ο Εμφύλιος πόλεμος, από τη Βάρκιζα στο Γράμμο. Φεβρουάριος 1945-Αύγουστος 1949,* Θεμέλιο, Αθήνα 2002.

αντανακλαστικά του *Βήματος,* αλλά και της *Ελευθερίας,* με αποτέλεσμα να πιέζουν τον Σοφούλη να πάρει άμεση και καταδικαστική θέση για τις προθέσεις του ΚΚΕ. Και όταν πράγματι στις την 1η Ιουλίου ο αρχηγός των Φιλελευθέρων προέβη σε σκληρές δηλώσεις κατά του ΚΚΕ, ο *Ριζοσπάστης* απάντησε την επομένη με τίτλο «*Στρασβούργο και Βήμα»* και στις 3/7 με τίτλο «*Στρασβούργο και Κέντρο»,* εκτιμώντας ότι αυτό που ενδιαφέρει πλέον αυτό το χώρο είναι η προσπάθειά του να πείσει τους Αμερικάνους για την ετοιμότητά του να αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας και την καταλληλότητά του να αντιμετωπίσει το ΔΣΕ.

Γι' αυτό και την επομένη (4/7), αφού καταγγείλει άρθρο του *Βήματος* που ισχυριζόταν ότι το ΚΚΕ δεν καταθέτει συγκεκριμένες προτάσεις για ειρήνευση και το χαρακτηρίζει «*ανάξιο για τη σοβαρότητα και αξιοπρέπεια οποιουδήποτε πολιτικού και δημοσιογράφου»* - υπονοώντας τον ίδιο τον Λαμπράκη -, καταλήγει εντέλει στο συμπέρασμα ότι η Αριστερά δεν πρόκειται να πέσει «θύμα απάτης» καταθέτοντας τα όπλα, όπως συνέβη με τη συμφωνία της Βάρκιζας. Και καταλήγει: «*στη πραγματικότητα το Κέντρο παρουσιάζεται στους Αμερικάνους κυρίους – γιατί οι έλληνες όλων των παρατάξεων δεν τα χάφτουν τα κόλπα του κ. Σοφούλη- με το πλεονέκτημα της απάτης με την οποία ελπίζει να τυλίξει τους οπαδούς της Δημοκρατικής Αριστεράς. Γι αυτό –πρώτα τα όπλα. Καλή επιτυχία στην απάτη…*». Είναι φανερό ότι οι όποιες πρωτοβουλίες ανέλαβαν λίγες ημέρες αργότερα οι Κύρκος - Λούλης από πλευράς ΕΑΜ, που αναζήτησαν και την συμβολή του Λαμπράκη για την ενεργοποίηση του Σοφούλη προς την κατεύθυνση της ειρήνευσης, υπήρξαν θνησιγενείς και εκ των προτέρων μάταιες.

Ο σχηματισμός κυβέρνησης Φιλελευθέρων - Λαϊκών στις αρχές Σεπτεμβρίου του 1947 επιβεβαίωσε σύμφωνα με τον *Ριζοσπάστη* την εκτίμησή του για το ρόλο των Φιλελευθέρων και την πλήρη υποταγή του

Σοφούλη στα κελεύσματα των Αμερικάνων. Αυτή η εκτίμηση φαίνεται όχι μόνο από το περιεχόμενο των κύριων άρθρων του, αλλά και από τους τίτλους του: *«Ο αιχμάλωτος κ. Σοφούλης»*, ή *«το κάτεργο του κ. Σοφούλη»*,[73] που αναφέρεται στη διατήρηση της Μακρονήσου και τον χαρακτηρίζει «λιποτάκτη της Δημοκρατίας». Επίσης, την 27η Οκτωβρίου, άρθρο με τίτλο *«οι τέως Φιλελεύθεροι»* αναφέρει ότι «*δεν υπάρχει στη νεοελληνική πολιτική ιστορία άλλο παράδειγμα αναποδογυρίσματος γραμμής και γνωμών από ότι έκανε το κόμμα των Φιλελευθέρων»*.

Η κυβέρνηση Σοφούλη λίγο αργότερα απαγόρευσε την έκδοση του *Ριζοσπάστη* με αποτέλεσμα να κυκλοφορεί για λίγο ακόμη χρονικό διάστημα μόνο ο *Ρίζος της Δευτέρας*. Εκεί ο Κ. Καραγιώργης, σε δυο άρθρα του, επιχειρεί μια γενική αποτίμηση του Τύπου της εποχής όπου επιφυλάσσει ιδιαίτερη μεταχείριση στους δυο βασικούς εκπροσώπους του Κέντρου, το *Βήμα* και την *Ελευθερία*.[74] Η γενική εκτίμηση του αρθρογράφου είναι ότι όλος ο αστικός τύπος μετά τη Κατοχή έχει πάρει ανοιχτά θέση εναντίον του λαού και έχει διαμορφωθεί σε *«έναν απροκάλυπτο αντιδραστικό μαύρο τύπο»*. Βασική αιτία αυτής της εξέλιξης αποτελεί το ότι η Ελλάδα ήταν η μόνη χώρα στην Ευρώπη όπου επανακυκλοφόρησαν θρασύτατα και αναίσχυντα τα ίδια δοσίλογα δημοσιογραφικά όργανα του Χίτλερ και Μουσολίνι. Παράλληλα, με την άμεση χρηματοδότηση των Άγγλων, εκδόθηκαν ορισμένα νέα φύλλα ώστε να εξυπηρετήσουν τους σκοπούς τους. Στην πρώτη κατηγορία ανήκει το *Βήμα* και στην δεύτερη η *Ελευθερία*. Η γλώσσα και η ορολογία του συντάκτη μπορεί να προκαλούν ερωτηματικά, αλλά η χρονική στιγμή που γράφονται αυτά τα άρθρα εξηγεί τη σφοδρότητα της επίθεσης.

[73] *Ριζοσπάστης*, 25 και 27.9.1947.
[74] *Ρίζος της Δευτέρας*, 15 και 22/12/1947. Η ορολογία και οι χαρακτηρισμοί, όσο και αν προκαλούν εντύπωση σήμερα, την εποχή του Εμφυλίου κυριαρχούσαν στις εφημερίδες και ελάχιστα άρθρα ξέφευγαν από αυτή τη πεπατημένη.

Αναφέρει δε χαρακτηριστικά ότι δεν είναι σίγουρος ότι τα άρθρα του θα δημοσιευτούν γιατί περιμένει το άμεσο κλείσιμο και αυτού του φύλλου.

Αναλυτικότερα, στην επιχειρηματολογία του θεωρεί το *Βήμα* – *«συνέχεια του αμαρτωλού Ελεύθερου Βήματος του συγκροτήματος των υαινών και σκυλόψαρων του χρηματιστικού κεφαλαίου και δοσίλογου μέχρι τα μπούνια»* - το πιο ύπουλο νεοφασιστικό φύλλο που κυκλοφορεί. Την *Ελευθερία* την κρίνει ως το «*πιο αλλοπρόσαλλο, ασυνείδητο τυχοδιωκτικό κατασκεύασμα»* και «*δουλικό όργανο της εξυπηρέτησης των Αγγλικών και έπειτα Αμερικάνικων συμφερόντων στην Ελλάδα»*. Και βέβαια δεν ξεχνά να επισημάνει τον ιδιαίτερο ρόλο του Διευθυντή της Θ. Παπακωνσταντίνου, τον οποίο κοσμεί με χαρακτηριστικά επίθετα: «*ιδεώδες οργανέτο, εξωμότης του κομμουνισμού, βαμμένος τροτσκιστής, δηλητηριώδης από προδιάθεση και από εξωμοτική ανάγκη, βασανισμένος από αιώνια μειονεκτικότητα»* κλπ.

Όπως τεκμαίρεται από την όλη αρθρογραφία του *Ριζοσπάστη*, το ΚΚΕ δεν φαίνεται να έτρεφε αυταπάτες για το ρόλο του Λαμπράκη και των εντύπων του κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. Η κυκλοφορία τους, έστω και με διαφορετικό τίτλο κατά τη διάρκεια της Κατοχής, αποτελούσε αποδεικτικό στοιχείο για να τα κατατάσσει στα δωσιλογικά έντυπα. Η στάση δε που είχε τηρήσει ο Λαμπράκης και το *Ελεύθερο Βήμα* κατά τη διάρκεια της δικτατορίας Μεταξά (ουσιαστικά πρωτοστάτησε στην αναρρίχησή του και στην εγκαθίδρυση της δικτατορίας) ήταν αρκετά πρόσφατη για να διαγραφεί από τη μνήμη της Αριστεράς. Γι' αυτό άλλωστε ο λόγος του *Ριζοσπάστη* ήταν σταθερά καταγγελτικός απέναντί του - με μικρές διαφοροποιήσεις ανάλογες με τις πολιτικές εξελίξεις. Ελάχιστα δε πίστευε ότι ήταν δυνατόν να επηρεάσουν οι πολιτικοί του Κέντρου την εφημερίδα προς τη κατεύθυνση εύρεσης συμβιβαστικών λύσεων.

Η κριτική προς την *Ελευθερία* διαπνέεται όχι μόνο από τη γενικότερη στάση της απέναντι στην Αριστερά, αλλά και από το καθοριστικό ρόλο που παίζει ο παλαιός τροτσκιστής – διευθυντής της Παπακωνσταντίνου. Ο *Ριζοσπάστης* δεν ξεχνά να υπενθυμίζει το παρελθόν του, αν και στην αντιπαράθεση μαζί του στέκεται μόνο στα ζητήματα τακτικής που ακολουθούν οι πολιτικές δυνάμεις και όχι τόσο σε ιδεολογικά θέματα, που συχνά θέτει ο Παπακωνσταντίνου. Τον θεωρεί δε τον καλύτερο εκφραστή των αγγλικών θέσεων στον χώρο του τύπου.

Εντέλει, η συνολική τοποθέτηση του *Ριζοσπάστη* απέναντι στον τύπο που υποστήριζε τις πολιτικές δυνάμεις του Κέντρου πηγάζει από τις ίδιες τις θεωρητικές προσεγγίσεις του ΚΚΕ για το ρόλο των κομμάτων αυτών, για τις κοινωνικές δυνάμεις που εξέφραζαν, καθώς και για τις περιορισμένες δυνατότητες που υπήρχαν, καθ' όλη τη διάρκεια του Εμφυλίου για κοινή στάση με τα κόμματα αυτά. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ηγεσία του ΚΚΕ από το Σεπτέμβρη του 1946 εκτιμούσε ότι και το κόμμα των Φιλελευθέρων αποτελούσε εφεδρεία των Άγγλων. Ο Γ. Ιωαννίδης, μέλος του Π.Γ. σημείωνε χαρακτηριστικά για το συγκεκριμένο κόμμα: «*εμπνέεται από τον ίδιο αντικομμουνισμό, αντισοβιετισμό και αντισλαβισμό και παρά τις αντιθέσεις με τη μοναρχία και τη διαφορά τακτικής βασικά αποτελεί εφεδρεία της Αγγλίας*».[75]

[75] Λάζαρης, Β., *Η τρίχρονη εποποιία του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας, 1946-1949*, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1996, σ. 590. Αναλυτικά δε για τις σχέσεις του ΚΚΕ και του Κέντρου, κυρίως των Φιλελευθέρων, το διάστημα από την απελευθέρωση μέχρι και τις εκλογές του Μαρτίου 1946 βλ. Λυμπεράτος, Μ., *Στα πρόθυρα του Εμφυλίου*ς, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2006, σ. 453-486.

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΘΟΥΑΡΔΟΥ ΑΘ 8 - 10.
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ 8

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:
ΠΑ ΤΟ ΚΟΙΝΟ 45197
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ 33933
ΣΥΝΔΡΟΜΗ 33943
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ 38747
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ 19337

Υπεύθυνος:
Κ. ΤΣΑΛΟΓΛΟΥ

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΗΤΕ!

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 10.108

ΑΘΗΝΑ, ΠΕΜΠΤΗ
3
ΙΟΥΛΙΟΥ 1947

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧΜΕΣ 300

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ ΚΑΙ «ΚΕΝΤΡΟΝ»

Ὁ κ. Θεριστοκλῆς Σοφούλης κορυφώσας ἔπειτα ἀπό τόση καθυστέρηση καὶ «διαλεκτικὴ» ἀνάπτυξη τὴν ἀπόφασή του νὰ ἐπισκεφτεῖ τὴν Στρασβοῦργο καὶ τὸ «Κέντρον». Καὶ εἶναι πραγματικὰ ἀνάξιες τῆς Ἱστορίας τῶν Φιλελευθέρων αὐτὲς ἀποσιωπητικὲς τοῦ περιόδου, ὅπου τὸ παραμικρὸ τῆς ἀφῆς Δεγγοῦσιου δὲ θὰ χαθῆ. Καὶ συνεκτὸς μέσα σὲ ὅλη τὴν «δραγτικὴ» γιὰ τὸ ἔθνος πορεία τοῦ ἄλλοτε μεγάλου ἀστικοῦ κόμματος στὰ τελευταῖα δέκα ὀκτὼ χρόνια.

Μέσα ἀπὸ τὶς τραγικὲς γιὰ τοὺς τωρινοὺς ἡγέτες ὥρες τοῦ κ. Θερ. Σοφούλη εἶναι σὰν νὰ ξεκαθαρίστηκαν ἀπὸ ὅλες οἱ πολιτὲς καὶ νέες ἀμαρτίες τοῦ κόμματος καὶ τοῦ γραπτοῦ ἀστικοῦ ἡγέτη, ποὺ μετὰ τὸν Ἐλευθέριο Βενιζέλο ὁρίσκεται ἀπικεκαλῆς του. Καὶ αὐτὲς τὶς πολὲς καὶ νέες ἁμαρτίες πληρώνει τὸ ἔθνος. Πάσῃ θυσίᾳ ἡ ἐπιβίωση τῆς ἐπικεφαλῆς τῶν ἀλλων ἀσκηγῶν, ἔφερε στὸ 1936 στὴν ἐξουσία τὸ Μεταξᾶ μὲ τὴν περίφημη «βέλουσα δεξιότητα» νὰ παίξῃ ἀ παιχνίδι μὲ τὰς Ἀγ. Αὐγούστου; Ποιὰς ἄλλης ἀνάγκης τότε ὑπαρχηγὸς τοῦ κόμματος κ. Σοφ. Βενιζέλο εἶχε ὑποχρέωσι μυστικὸ συφωνητικὸ μὲ τὸ Μεταξᾶ γιὰ τὴν ξεκαθάρισι τῶν φασιστικῆς δικτατορίας μὲ ἀντικρυφέρο τοῦ Ἰδ.ο τὸ Σοφούλῆ; Ἀλλὰ ζήτημα ἂν ὁ Μεταξᾶς τὸν ἔγραφε στὸ πολιτικὸ του κατάστιχο τῶν κ. Σοφούλη. Ὁ Σοφούλης ποτὲ δὲν ἀσκηνώρε τὸν ὑποχρηγὸ του γιὰ αὐτὴ τὴν τὴν ἐνέργειαι. Τί ἔκανε μέτα τὴ φασιστικὴ δικτατορία; Ἐμφανίστηκε ὡς ὁ κέρμα του γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῶν ἐλευθερίων; Μαζί;

Ἀλλὰ τί ἔκανε, πρωτάντων, μέσα στὰ δύσκτα χρόνια τῆς κατοχῆς γιὰ τὸ ἔθνος ὁ κ. Θερ. Σοφούλης καὶ τὸ κόμμα του; Τώρα, στὶς χθεσινὲς του δηλώσεις, κάνει μιὰν ἀπροσδόκητη ἀπογραφὴ «πρὸς τοὺς Νέους τῆς Ἀντιστάσεως». Ἀλλ' ἐνγνωμένοι, τόρα, τῆς ἀντιστάσεως καὶ τὸ αἷμα ποὺ ἔχυσαν. Καὶ τοὺς ἠτοίμασαν ἡδικὸς τὸ Κομμουνιστικὸν Κόμμα. Ἀλλὰ οἱ Κίνεις, ποὺ ἀνέστησαν τὴν «τὰ πιστέψουν τὸν κ. Σοφούλη κ. τὶς συμβουλὲς του; Τότε ἐκφράζ πολὺ ἐνδιάφεραν καὶ ἔχουν τὸ αἷμα τοῦ ἔθνους τὴν πατρίδα εἶχε ξεσηκωθεῖ ὁλόκληρο τὸ Ἔθνος κ. Σοφούλη. "Ἐχομε μπροστά μας τὸ «Ἐ-λεύθερον Βῆμα» τοῦ κ. Λαμπρίδη, τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1944. Σ' αὐτὸ τὸ φύλλο ὁ κ. Σ.φούλης εἶπε τὸ νέο ἔπος εἰμαστε τὴν τότε ὑπαρχηγὸ τοῦ κόμματος κ. Σοφ. Βενιζέλο εἶχε ὑπογράψει μυστικὸ συφωνητικὸ μὲ τὸ Μεταξᾶ γιὰ τὴν ξεκαθάρισι τῶν φασιστικῆς δικτατορίας μὲ ἀντικρυφέρο τὸ Ἰδ.ο τὸ Σοφούλῆ; (Ἀλλο ζήτημα ἂν ὁ Μεταξᾶς τὸν ἔγραφε στὸ πολιτικὸ του κατάστιχο τῶν κ. Σοφούλη. Ὁ Σοφούλης ποτὲ δὲν ἀσκηνώρε τὸν ὑποχρηγὸ του γιὰ αὐτὴ τὴν τὴν ἐνέργειαι. Τί ἔκανε μέτα τὴ φασιστικὴ δικτατορίαι; Ἐμφανίστηκε ὡς ὁ κέρμα του γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῶν ἐλευθερίων; Μαζί;

«Ὅτε κατ' ἐξοχὴν δύσκολο τὸ καιρὸς γιὰ δεκαπενταετίας ἐπιβολὴ τῆς κατοχῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἐλπίσε πολὺ ἐπὶ τῆς ἐξης μάτιαν, ἔλπισε καὶ ἐργάστηκε γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος μὲ ὅρους ἐπὶ ἀφέσεως καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφορὰ ἀγάνα τῆς ἱστορίας τῆς ὁ κ. Λαμπρίδη καὶ ἀφέσεως τοὺς ἐπιτυχίας.

Καὶ γιὰ τὰ χιτλερικὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ὁ κ. Σοφούλης εἶχε πεῖ στὸν Ράλλη (δι. πρακτικὰ τῆς Δίκης): «Κύριε πρόεδρε, ἤξερε καθόλου τὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας».

Ἂς ἄφησει, λοιπόν, ἡσυχους ὁ κ. Σοφούλης τοὺς Νέους τῆς Ἀντιστάσεως. Ἂς μποροῦσε νὰ τοὺς συμβουλεύσει στὴν κατοχὴ θὰ τοὺς ἔλεγε νὰ μποῦν στὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Τόρα τοὺς συμβουλεύει νὰ κάνουν ἀποκατάστασι τοῦ Κόμματος. Δηλαδὴ ἐκείνων μὲ τοὺς ὁποίους μ' αὐτὸ ἔχασαν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν Πατρίδα. Καὶ ποὺ γιὰ τὶς θυσίες καὶ τὸν πατριωτισμὸ τῶν μελῶν καὶ ὀπαδῶν τοῦ ἔκανε λόγια στὶς ὑπόλοιπες του νὰ μιλήσει ὁ ἴδιος ἀ κ. Σοφούλης «εἶναι καὶ αὐτοὶ τέκνα τῆς Πατρίδος, ἀγάπησαν τὴν Ἐλευθερίαν καὶ ἔχυσαν τὸ αἷμα των καὶ κατὰ τὸν τελευταῖον αὐτὸν πόλεμον».

Κόπως μάταιη ἡ ἐλπίδα τοῦ κ. Σοφούλη νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνος μὲν ἀπὸ τοὺς ὁδ. Γιατί εἶναι αἰώνια ἐνωρισμ. μὲ τὸ αἷμα τῆς θυσίας γιὰ τὴν Πατρίδα, στὰ κοινὰ ἰδανικὰ γιὰ τὴ λευτεριά, τὴ δημοκρατία καὶ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς χώρας.

*

Ἐξὰν καὶ τὴν φασὸν αὐτὴν δὲν εἰσακουσθῇ ἡ ἐνλησης τὴν ἀπαίον ἀντιυθῆνω ἐν ὁ-ιόσατε τὴς σωτηρίας τῆς χώρας, τὸ Κόμμα τῶν Φιλελευθέρων δὲ συνειχίσῃ τοὺς ἀγῶνας του γιὰ τὴν εἰρήνευση τῆς χώρας...»

Διὰ τὴν εἰρήνευση τῆς χώρας:

Ποιὸς ἀγύτερος; Ἡ προφανὴ ἱστορία, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσι, πῆρεσι ἐκὼν κατάστασις ἀπόλυτα στοὺς ἀντιδραστικοὺς ἐξωτερικοῦ. Οἱ ἐσωτερικοὶ καὶ τοὺς ἐνγλεκτικοὺς ἐξωτερικοῦ. Διὰ τὸν λόγο, αὐτὸν ὁ Γεωργιος ἀξιωτεύτερος ἀρκετὰ ἀπὸ ἀ ἀντιλαϊκὸς ἐξωτερικοῦ ἔχων ἔλλην δὲ τὴν πορὰ τὴ μπορεῖ τὸν νὰ ἐκφράσῃ τοὺς ἐσωτερικοὺς ἐχθρούς του ἐσωτερικοῦ.

Οἱ Νέοι τῆς Ἀντιστάσεως διέβασαν τότε τὸ κήρυγμα τοῦ κ. Σοφούλη πλάϊ καὶ ρεζίμ μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ Ράλλη καὶ τοῦ στρατηγοῦ Σπαΐτη. Καὶ εἶδαν τὸ Ἔξτρα Γκάμ! Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ ἔφαγε ξεχάσει ἡ ἱστορικὴ τὴν ἀπελευθέρωσι, στὴ δίκη τῶν Κεντρικῶν Ράλλη καὶ Τσολάκογλου, ὁ ἴδιος ὁ κ. Σοφούλης γιὰ νὰ ἀπολογηθῇ ἐνώπιον τῆς κατάπτων σὸν μάρτυς ὑπερασπίσεως τοῦ Ράλλη:

«Ὅτε κατ' ἐξοχὴν δύσκολο τὸ καιρὸς γιὰ δεκαπενταετίας ἐπιβολὴ τῆς κατοχῆς τῆς Ἑλλάδος. Ἐλπίσε πολὺ ἐπὶ τῆς ἐξης μάτιαν, ἔλπισε καὶ ἐργάστηκε γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος μὲ ὅρους ἐπὶ ἀφέσεως καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφορὰ ἀγάνα τῆς ἱστορίας τῆς ὁ κ. Λαμπρίδη καὶ ἀφέσεως τοὺς ἐπιτυχίας.

Καὶ γιὰ τὰ χιτλερικὰ Τάγματα Ἀσφαλείας ὁ κ. Σοφούλης εἶχε πεῖ στὸν Ράλλη (δι. πρακτικὰ τῆς Δίκης): «Κύριε πρόεδρε, ἤξερε καθόλου τὸν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὰ Τάγματα Ἀσφαλείας».

Ἂς ἄφησει, λοιπόν, ἡσυχους ὁ κ. Σοφούλης τοὺς Νέους τῆς Ἀντιστάσεως. Ἂς μποροῦσε νὰ τοὺς συμβουλεύσει στὴν κατοχὴ θὰ τοὺς ἔλεγε νὰ μποῦν στὰ Τάγματα Ἀσφαλείας. Τόρα τοὺς συμβουλεύει νὰ κάνουν ἀποκατάστασι τοῦ Κόμματος. Δηλαδὴ ἐκείνων μὲ τοὺς ὁποίους μ' αὐτὸ ἔχασαν τὸ αἷμα τους γιὰ τὴν Πατρίδα. Καὶ ποὺ γιὰ τὴ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΕΔΟΥΑΡΔΟΥ ΑΠ 8 - 10
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΟΑ ΛΑΠΠΟΥ 8

ΤΗΛΕΦΩΝΑ:
ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΙΝΟ 35497
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ 33403
ΣΥΝΤΑΞΗ 35792
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ 28747
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ 19137

Υπεύθυνος:
Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΗΤΕ!

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ ΙΡΙΑΚΟΣΤΟΣ
ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 10.107

ΑΘΗΝΑ, ΤΕΤΑΡΤΗ
2
ΙΟΥΛΙΟΥ 1947

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧΜΕΣ 360

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΧΩΡΙΣ ΒΙΑ

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΟΥ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΔΡΟΣ ΒΙΛΦΑΝ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Σύσκεψη Ἐθεριτζ - Γουίντλ

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ. 1. (Του ἀπεσταλμένου μας).—Ο λόγος τοῦ Γιουγκοσλάβου ἀντιπροσώπου Δρος Βίλφαν στὴν σημερινὴ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας σὲ σχέση μὲ τὴν καταγγελία τοῦ Γιουγκοσλάβου ἀντιπροσώπου Ἐθερίτζ κ' ἐνὸς Γουίντλ μὲ τὸ ὁποῖο οἱ δυὸ αὐτοὶ κατηγοροῦν τὴν Γιουγκοσλαβία ὅτι ἐνεργεῖ ἐναντίον τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας ἢ ἀκόμη καὶ ὅτι ἐνεργεῖ ἐναντίον τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδας καὶ ἡ ἀπάντηση τοῦ Γιουγκοσλάβου ἀντιπροσώπου ὁ ὁποῖος ἀπέδειξε ὅτι οἱ κατηγορίες αὐτὲς εἶναι ἀβάσιμες καὶ ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἐκστρατείας ποὺ διεξάγεται ἐναντίον τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς συζητήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος, ἦταν τὸ κύριο θέμα τῆς σημερινῆς συνεδριάσεως τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας.

Ὁ Γιουγκοσλάβος ἀντιπρόσωπος ἀπέδειξε ὅτι ἡ κατηγορία τοῦ Ἐθερίτζ ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία ἐνεργεῖ ἐναντίον τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμη καὶ ἐπιβεβαίωσε τὴν ἀπόφαση τῆς Γιουγκοσλαβίας νὰ μὴν ἀπαντήσῃ στὶς κατηγορίες αὐτὲς ἀπὸ τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας δὲν ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴν Γενικὴ Συνέλευση τοῦ Ο.Η.Ε. Ὁ Γιουγκοσλάβος ἀντιπρόσωπος ἀπέδειξε ἐπίσης ὅτι ἡ κατηγορία τοῦ Ἐθερίτζ ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβία ἐνεργεῖ ἐναντίον τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδας εἶναι ἐντελῶς ἀβάσιμη καὶ ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἐκστρατείας ποὺ διεξάγεται ἐναντίον τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς συζητήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ ζητήματος.

Ἡ ἀπάντηση τοῦ Γιουγκοσλάβου ἀντιπροσώπου ἔγινε μὲ ἀπόλυτη ἡρεμία καὶ ἀποδοκιμάστηκε ἀπὸ τὴν πλειοψηφία τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας.

ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΥΠ' ΑΡ. 358

Τουφεκίσαν Κι' ἄλλους 7

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1.—Τὸ πρωΐ τοῦ Σαββάτου ἐκτελέσθηκαν στὴ Φλώρινα οἱ Α. Λαζόπουλος, Σ. Λίντσιος, Ἰ. Νεζελάκης, Ἰωάννης Δης. Α. Κατσινόπης καθὼς καὶ τὸ ἕνα δέξρασ 1. Ν. Π. Τζιώνος ποὺ καταδικάστηκαν σὲ θάνατο ἀπὸ τὸ ἔκτακτο στρατοδικεῖο ποὺ ἐδρεύει στὴν Φλώρινα. Ἡ κάλυτερη ὁ πάντηση στὴν ἐγκληματικὴ αὐτὴ συμπεριφορὰ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ΚΚΕ. Ἡ δουλοπρέπεια καὶ γελοία συνωμοσία θὰ εἶδες πατριωτισμὸ καὶ θὰ ἀπὸ τὴ δολιοφθορὰ καὶ τὸν καλυφθοῦν οἱ ὑπαίτιοι. οἱ ὁποῖοι σὲ ἀπὸ τὴ δολιοφθορὰ αὐτὴ θὰ ἐμφανίζονται ὡς ἀνεξιχνίαστες.

Τὸ Γραφεῖο Περιοχῆς γιὰ ἕνα μιὰ ἀκόμη φορὰ προειδοποιεῖ τὶς ὀργανώσεις νὰ πάρουν σοβαρὰ μέτρα γιὰ τὴν ἐπὶ τὰ ἔνα γρηγόρηση καὶ περιφρούρηση τοῦ Κόμματος. Νὰ διόλκληρα τὰ ὀργανωτικὰ τοὺς προτεταμένοι. "Ετσι μ' ἀντιστοίχους ὅλα τὰ σχέδια τῶν ἀμερικανοφασιστῶν καὶ θὰ ὁδηγήσουνε τὸ λαὸ τῆς Βόρειας Ἑλλάδας στὴν τελικὴ ὁλοκληρωτικὴ καταστροφή. Ὁ λαϊκὸς μας Γραφεῖο μᾶς δέχνουν τὸ ὄρθιο της τιμῆς καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας μας καὶ θὰ μὲ ὅλες τὶς δυσκολίες καὶ τὰ ἐμπόδια καὶ θὰ ΝΙΚΗΣΟΥΜΕ.

Θεσσαλονίκη 30)6)47.

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ ΤΟΥ ΚΚΕ.

(Ἐφημερίδα «Ἐνότητα» 1ης Ἰουλίου 1947).

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

'Εντυπώσεις ἀπὸ μιὰ Συνδιάσκεψη

ΛΟΝΔΙΝΟ 'Ιούνιος. (Τοῦ ἀνταποκριτοῦ μας).—Πικρὰ παράπονα εἶδε νὰ ἀκούγεται στὶς στῆλες τοῦ φιλοκυβερνητικοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «Spectator» ἡ ἀνταποκρίτρια τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ στὴν Συνδιάσκεψη γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἀνθρώπου ποὺ ἔγινε στὴν Γενεύη. Ἡ ἀνταποκρίτρια αὐτὴ ἐκφράζει τὴν ἀπογοήτευσή της γιὰ τὸ ὅτι ἡ Συνδιάσκεψη δὲν ἐκπλήρωσε τὶς ἐλπίδες ποὺ εἶχε γεννήσει ἡ ἴδρυση τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν γιὰ τὴν Ἐκπαίδευση, τὴν Ἐπιστήμη καὶ τὸν Πολιτισμό.

Ἡ ἀνταποκρίτρια τοῦ «Spectator» ἀναφέρει ὅτι ἡ Συνδιάσκεψη ἀπέτυχε στὸ ἔργο της νὰ ἐκπονήσῃ μιὰ διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ποὺ νὰ ἔχῃ κάποια ἀξία καὶ ὅτι ἡ ἀποτυχία αὐτὴ ὀφείλεται στὴν ἀντίθεση ποὺ ὑπῆρξε ἀνάμεσα στὶς ἀντιλήψεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων χωρῶν γιὰ τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἀνταποκρίτρια τοῦ «Spectator» ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι ἡ Συνδιάσκεψη ἀπέτυχε καὶ στὸ ἔργο της νὰ ἐκπονήσῃ μιὰ διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ποὺ νὰ ἔχῃ κάποια ἀξία καὶ ὅτι ἡ ἀποτυχία αὐτὴ ὀφείλεται στὴν ἀντίθεση ποὺ ὑπῆρξε ἀνάμεσα στὶς ἀντιλήψεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων χωρῶν γιὰ τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἀνταποκρίτρια τοῦ «Spectator» ἀναφέρει ἐπίσης ὅτι ἡ Συνδιάσκεψη ἀπέτυχε καὶ στὸ ἔργο της νὰ ἐκπονήσῃ μιὰ διακήρυξη τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ποὺ νὰ ἔχῃ κάποια ἀξία καὶ ὅτι ἡ ἀποτυχία αὐτὴ ὀφείλεται στὴν ἀντίθεση ποὺ ὑπῆρξε ἀνάμεσα στὶς ἀντιλήψεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων χωρῶν γιὰ τὴν ἔννοια τῆς ἐλευθερίας.

ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΚΑΙ ΣΕΡΒΑΣ

ΜΕΣΕΣ ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΓΕΡΜΑΝΙΚΕΣ ΟΜΟΛΟΓΙΕΣ

Σέρβος ἢ Γάλτας! Τὰ δυσμὰ τοῦ δυσμοῦ καὶ δὲν δίχρωνε ποιὸς γιὰ ἕνα ἀπὸ τὰ δύο ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἕνα ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσαίωνα ἡ ἀντιπαλότητα ἀνάμεσα στοὺς δυὸ αὐτοὺς λαοὺς ἔχει ἐκδηλωθῆ σὲ ἀμέτρητες περιπτώσεις. Ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ μας ἡ ἀντιπαλότητα αὐτὴ ἔχει ἐκδηλωθῆ σὲ ἀμέτρητες περιπτώσεις. Ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ μας ἡ ἀντιπαλότητα αὐτὴ ἔχει ἐκδηλωθῆ σὲ ἀμέτρητες περιπτώσεις.

Κ' ἔλάβετε, "Οχι ἔτσι ἀπλᾶ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσαίωνα ἡ ἀντιπαλότητα ἀνάμεσα στοὺς δυὸ αὐτοὺς λαοὺς ἔχει ἐκδηλωθῆ σὲ ἀμέτρητες περιπτώσεις. Ἀκόμη καὶ στὴν ἐποχὴ μας ἡ ἀντιπαλότητα αὐτὴ ἔχει ἐκδηλωθῆ σὲ ἀμέτρητες περιπτώσεις.

ΕΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΥΛΙΟΥ ΑΡ. 8 - 10
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΟΑ ΠΑΠΠΟΥ 8
ΤΗΛΕΦΩΝΑ:
ΓΙΑ ΤΟ ΚΟΙΝΟ 33607
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ 33933
ΣΥΝΤΑΞΙΣ 33592
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΙΣ 33242
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ 33937
Υπεύθυνος: ΧΑΡ. ΜΑΝΟΥ

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΟΙ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ, ΕΝΩΘΗΤΕ!

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 9.961
ΑΘΗΝΑ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1947
ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΔΡΑΧΜΕΣ 200

Η ΔΕΞΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Η μόνιμη πολιτική κρίση εξερωνεί εις τα ισχυρόν αγγλικόν δόρυ. Και ο αντισοσιαλισμός. Το κόμμα — νεκρεδιατή, χάδε εβνικής ήδεας το κόμμα του Εθνικού Κέντρου εν τη πολιτική κονομικών εκανονίδων, τε κολπη τε του νεωμοφρονίσμου (με τη Σοσιαλιστική Εργατική Κόμμα) και με τον Σοσιαλισμόν της Ένωσης Κέντρου) μ κ μ τ κ στην Δικτατορίαν της Αριστεράς (με τους συνεργάτες του Σοσιαλισμού, όργανα της Άγγλίας και Άμε

Οι μπεσιουσες άκεϊνι να θ μίδοσιες στοιχ κεντρδεξιακές (ιδεολογίες της "πλήρους» και της "Ένωσης Κεντρώων (Νεοφιλελεύθερ (Νεοσοσιαλισμός) (Κεντρώοι (Νεοσοσιαλισμός) (Κεντρώοι (Νεοσοσιαλισμός) (Κεντρώοι

Επίλογος

Η συνεχής ρευστότητα του πολιτικού σκηνικού στην Ελλάδα μετά την Απελευθέρωση και κυρίως μετά τη Βάρκιζα, η αδυναμία του πολιτικού προσωπικού της αστικής τάξης να αρθρώσει ουσιαστικό πολιτικό λόγο, η συνεχής εναλλαγή θέσεων των κομμάτων του Κέντρου και των προσωπικοτήτων του καθώς και οι παρεμβάσεις του ξένου παράγοντα, εκφράζονται ανάγλυφα στα κείμενα των εφημερίδων που εξετάζουμε. Ανεξάρτητα δε από την ιδεολογική τους τοποθέτηση, είναι δυνατόν να θεωρηθεί μέχρι ενός σημείου και φυσιολογικό γεγονός δεδομένου ότι ο τύπος αναγκάστηκε να τοποθετηθεί απέναντι στο γεγονός του σχηματισμού δεκαέξι κυβερνήσεων αυτό το χρονικό διάστημα. Στις δέκα από αυτές δε συμμετείχαν με την μία ή την άλλη μορφή (ως κόμμα ή ως πρόσωπα) πολιτικοί του αυτοαποκαλούμενου Κεντρώου χώρου.[76]

Από αυτή την σκοπιά, η ανάλυση των παρεμβάσεων της *Ελευθερίας* και του *Βήματος* την περίοδο αυτή αναδεικνύει τα κοινά σημεία που καθόριζαν την συνολική πολιτική τοποθέτηση των δυνάμεων του Κέντρου, αναδεικνύει όμως και τις εκάστοτε διαφορετικές προσεγγίσεις. Προσεγγίσεις που σίγουρα δεν καθόρισαν, αλλά τουλάχιστον μέχρι και το καλοκαίρι του 1947 δημιουργούσαν ελπίδες, για την αποφυγή ή την ειρηνική εξέλιξη στην πορεία του Εμφυλίου. Παράλληλα αναδεικνύονται και οι προσωπικοί ανταγωνισμοί, οι φιλοδοξίες και οι εγωισμοί των πολιτικών του Κέντρου, που θεματοποιούνται ανάγλυφα στις κριτικές τοποθετήσεις των εφημερίδων, κυρίως της *Ελευθερίας*, για τον Παπανδρέου και τον Σ. Βενιζέλο. Τέλος, στην προβληματική για τη

[76] Οι πρωθυπουργοί αυτών των κυβερνήσεων: **1**. Γ. Παπανδρέου (24.5.44- 3.1.45), **2**. Ν. Πλαστήρα (3.1.45- 8.3.45) **3**. Π. Βούλγαρη (8.3.45- 17.10.45) **4**. Δαμασκηνού, αρχιεπισκόπου (17.10.45- 1.11.45) **5**. Π. Κανελλόπουλου (1.11.45- 22.11.45) **6**. Θ. Σοφούλη (22.11.45- 4.4.46) **7**. Π. Πουλίτσα (4.4.46- 15.4.46) **8**. Κ. Τσαλδάρη (18.4.46- 2.10.46) **9**. Κ. Τσαλδάρη (2.10.46 – 24.1.47) **10**. Δ. Μάξιμου (24.1.47 – 29.8.47) **11**. Κ. Τσαλδάρη (29.847- 7.9.47) **12**. Θ. Σοφούλη (7.9.47 – 18.11.48) **13**. Θ. Σοφούλη (18.11.48 – 20.1.49) **14**. Θ. Σοφούλη (20.1.49 – 24.4.49) **15**. Θ. Σοφούλη (24.4.49 – 30.6.49) **16**. Α. Διομήδη (30.6.49 –6.1.1950).

στάση αυτών των εφημερίδων πρέπει να ληφθούν υπόψη και μια σειρά δευτερεύοντες παραγόντες, όπως η συνολική ιστορική διαδρομή του Δ. Λαμπράκη και η στάση του απέναντι στην Αριστερά ή η ιδεολογική διαδρομή του διευθυντή της *Ελευθερίας*, Θ. Παπακωνσταντίνου.

Κοινές προσεγγίσεις Βήματος και Ελευθερίας

- Ένα από τα πιο χαρακτηριστικά κοινά σημεία των παρεμβάσεων των εφημερίδων αποτελεί η προσπάθεια συμβολής στον καθορισμό του ιδεολογικού προσανατολισμού του Κεντρώου χώρου. Η εναγώνια αναζήτηση ξεχωριστής, διακριτής ιδεολογικής ταυτότητας για τον νεοδιαμορφούμενο αυτό χώρο αποτέλεσε, και μετά τη λήξη του Εμφυλίου, κοινό αφετηριακό στοιχείο. Οι δύο αυτές εφημερίδες σήκωσαν το κύριο βάρος στον χώρο του Τύπου με δεκάδες κύρια άρθρα και σημειώματα. Αρχικά, πριν καθιερώσουν τη λέξη «Κέντρο», χρησιμοποιούν το επίθετο «δημοκρατικός» για να περιγράψουν τον χώρο. Άρθρα που αναφέρονται στον τίτλο τους στο «Κέντρο» αρχίζουν να εμφανίζονται στην *Ελευθερία* το 1946 και το 1947. Ο δυσκολίες προσέγγισης του φαινομένου του Κέντρου και της διαμόρφωσης εναλλακτικού ιδεολογικού λόγου απέναντι στο ισχυρότατο δίπολο Δεξιάς – Αριστεράς αποτυπώνεται έντονα κυρίως στα αρχικά άρθρα των εφημερίδων. Γι' αυτό όλες οι αναλύσεις των άρθρων ξεκινούν από την καταγγελία των «δύο άκρων» που οδηγούν τη χώρα στον Εμφύλιο. Η σημαντικότερη διαφορά από τα δυο άκρα αναδεικνύεται η «ηθική υπεροχή» του χώρου που απεχθάνεται τη «βία» και που οι πολίτες που τον ακολουθούν δεν «έχουν βάψει τα χέρια τους στο αίμα». Το *Βήμα* προσανατολίζεται περισσότερο σε γενικές διατυπώσεις για την οριοθέτηση του χώρου με κυρίαρχο στοιχείο τη μη αμφισβήτηση εκ μέρους του Κέντρου «της αστικής νομιμότητας». Η *Ελευθερία* στα

αρχικά άρθρα αναζητεί - εκτός των ηθικών κριτηρίων - και ορισμένες κοινωνικές αναφορές των κομμάτων, κυρίως των Φιλελευθέρων.

- Ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η συμβολή και των δυο εφημερίδων στη διαμόρφωση του ιδεολογικού πλαισίου του Κέντρου με τη συνεχή προβολή των θέσεων του Εργατικού Κόμματος της Μ. Βρετανίας. Οι θέσεις του εν λόγω κόμματος θεωρούνται και από τις δυο εφημερίδες ως αφετηρία των δικών τους ιδεολογικών αναζητήσεων. Πιο διστακτικά το *Βήμα* - ίσως λόγω των συνεχών αναφορών για «σοσιαλιστικές θέσεις» - με μεγαλύτερο ενθουσιασμό η *Ελευθερία* - που τις υιοθετεί άκριτα - παρουσιάζουν προγραμματικές θέσεις και αναλύσεις των Εργατικών που άμεσα θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν και στην μεταπολεμική Ελλάδα. Αυτό που όμως θεωρείται ως σημαντικότατο και προβάλλεται κατά κόρον από τις εφημερίδες, με τη προτροπή να το ακολουθήσουν και οι Έλληνες πολιτικοί, είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση, εκ μέρους των Εργατικού Κόμματος, των Άγγλων κομμουνιστών και γενικότερα του «κομμουνιστικού κινδύνου». Οι αναλύσεις για πλευρές του κοινωνικού προγράμματος των Εργατικών από την *Ελευθερία* και η εφαρμογή τους θεωρούνται από την εφημερίδα μονόδρομος για την αποδυνάμωση του ΚΚΕ και το καθοριστικότερο στοιχείο για την απόσπαση από το Κέντρο της κοινωνικής του βάσης.

- Είναι γεγονός ότι το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα μέχρι και την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Σοφούλη τον Σεπτέμβρη του 1947, και οι δυο εφημερίδες τηρούν υψηλούς τόνους απέναντι στη Δεξιά. Κοινό χαρακτηριστικό της κριτικής αποτελεί η ανοχή, η κάλυψη και η ενθάρρυνση από πλευράς της των τρομοκρατικών ομάδων που επέβαλλαν κυρίως στην επαρχία το δικό τους καθεστώς, στρεφόμενες

αδιάκριτα ακόμη εναντίον και πολιτών που υποστήριζαν τους Φιλελεύθερους. Ταυτόχρονα όμως κοινό χαρακτηριστικό αποτελεί και για τις δυο εφημερίδες η «χλιαρή» έως ανύπαρκτη κριτική για τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που αναλάμβαναν κατά καιρούς οι κυβερνήσεις Βούλγαρη, Τσαλδάρη κλπ. με σκοπό τον εξοστρακισμό της Αριστεράς από το πολιτικό προσκήνιο με οποιοδήποτε τρόπο.[77] Η στάση αυτή καταδεικνύει και την περιορισμένη θέληση των Κεντρώων για ουσιαστική αντιμετώπιση της Δεξιάς. Τροφοδοτούσε δε με επί πλέον επιχειρήματα την Αριστερά που τους κατηγορούσε ότι με τη πολιτική τους στάση – πέρα από τους βερμπαλισμούς – ενίσχυαν την ίδια τη Δεξιά. Είναι χαρακτηριστική η κοινή στάση που τηρούν πριν και αμέσως μετά την εφαρμογή του Γ΄ Ψηφίσματος (17-6-46) με βάση το οποίο οδηγήθηκαν στο απόσπασμα εκατοντάδες αριστεροί πολίτες . Και οι δυο εφημερίδες απλά περιγράφουν στη τελευταία σελίδα τις διαδικασίες που ακολουθήθηκαν και αναπαράγουν τη συζήτηση στη Βουλή, όπου ουσιαστικά ο Ρέντης, εκ των υπαρχηγών του Σοφούλη, συμφωνεί με τους στόχους των Λαϊκών και διαφωνεί απλώς με τον τρόπο καταπολέμησης του κομμουνισμού.[78] Αλλά και όταν άρχισαν οι πρώτες εκτελέσεις - δύο πολιτών στη Θεσσαλονίκη που κατηγορήθηκαν ως πράκτορες των Βούλγαρων - η *Ελευθερία* σε ένα μικρό μονόστηλο επεσήμανε στη κυβέρνηση ότι πρέπει να ακολουθήσει την ίδια τακτική και με τους συνεργάτες των Γερμανών.[79] Όταν δε το επόμενο χρονικό διάστημα συνεχίζονταν αμείωτα οι καταδίκες και οι εκτελέσεις, αυτές αποτελούσαν για το *Βήμα* και την *Ελευθερία* ανάξια σχολιασμού

[77] Από τις λίγες εξαιρέσεις αποτελεί κύριο άρθρο της *Ελευθερίας* στις 29.6.46, που με αφορμή το ψήφισμα «περί εξυγιάνσεως των δημοσίων υπηρεσιών», επιτίθεται κατά της κυβέρνησης και θεωρεί ότι με το Γ΄ Ψήφισμα, «*ανέστειλεν ουσιαστικώς το Σύνταγμα*», με το περί Δημοψηφίσματος, «*κατήργησε το Πολιτειακό ζήτημα*» και με το τελευταίο «*αίρει τη μονιμότητα όλων των αμέσως ή εμμέσως μισθωτών του κράτους*». Και πάλι όμως η κριτική αφορά την αποτελεσματικότητα ή μη των μέτρων εναντίον της Αριστεράς, γιατί εκτιμά ότι «*όσοι υπάλληλοι θα απολυθούν θα γίνουν μοιραίως – διότι δεν είναι τώρα – στελέχη του ΚΚΕ*».

[78] Βλ. σχετικά στο Σφήκας, Θ., *Πόλεμος και ειρήνη στη στρατηγική του ΚΚΕ 1945-1949*, ό.π., σ. 76-77.

[79] *Ελευθερία*, 17.7.1946.

γεγονότα, ακόμη και όταν επρόκειτο για εκτελέσεις γυναικών, όπως της δασκάλας Ειρήνης Γκίνη, που ήταν η πρώτη εκτελεσθείσα γυναίκα.[80]

Αντίστοιχη θεωρείται και η θέση τους για την ίδρυση και λειτουργία του στρατοπέδου της Μακρονήσου. Αν και το στρατόπεδο γνώρισε «ημέρες δόξας» επί κυβερνήσεων Σοφούλη και μεταγενέστερα η βασική κριτική του *Βήματος* έγκειται στο ότι πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικές οι αρχές για το ποιους αποστέλλουν. Από την πλευρά της, η *Ελευθερία* τονίζει ότι επί της αρχής της ίδρυσης κανείς τίμιος άνθρωπος δεν μπορεί να έχει αντίρρηση. Μόνο αργότερα επί Πλαστήρα θα εκτιμήσει ότι « *η Μακρόνησος απέτυχε παταγωδώς»*[81].

Σημαντικό κοινό στοιχείο που καθόριζε σε καθημερινή σχεδόν βάση την εικόνα των δυο εφημερίδων ήταν η προσπάθεια να αποδείξουν ότι η μοναδική διέξοδος στο πολιτικό πρόβλημα της χώρας – μέχρι και το Σεπτέμβρη του ‘47 – ήταν η ανάθεση της διακυβέρνησης της χώρας στους Κεντρώους πολιτικούς και κυρίως στον Θ. Σοφούλη. Μετά δε τις εκλογές του Μαρτίου του 1946 και την αποτυχία των κυβερνήσεων της Δεξιάς για την αντιμετώπιση των βασικών προβλημάτων, σε καθημερινή σχεδόν βάση επανέρχεται αυτό το αίτημα, προφανώς επειδή οι εκδότες είχαν γνώση και των αντίστοιχων προβληματισμών των Άγγλων. Το πλέον σοβαρό εμπόδιο στην προσπάθεια αυτή αποτελούσε η ίδια η πολυδιάσπαση του χώρου και οι προσωπικές διαμάχες των πολιτικών του για την πρωτοκαθεδρία στο χώρο.[82] Παρ’ ότι στις εφημερίδες είναι διακριτές οι προτιμήσεις τους και οι αντιπάθειες, επιβεβαιώνεται – μετά και τη συμμετοχή Παπανδρέου στη κυβέρνηση Μάξιμου – ότι ο βασικός

[80] Και οι δυο εφημερίδες απλώς αναπαράγουν την είδηση σε μικρά δίστηλα στην τελευταία σελίδα, ενώ οι μεν εφημερίδες της Δεξιάς το αναφέρουν ως σημαντικό προειδοποιητικό γεγονός και οι δε της Αριστεράς σε κύρια πρωτοσέλιδα επισημαίνουν ότι το γεγονός προϊδεάζει δυσάρεστες εξελίξεις για το μέλλον. Ουσιαστικά, η εικόνα του *Βήματος* και της *Ελευθερίας* αναδεικνύει - πέρα από τη συμφωνία – και την αμηχανία των δυνάμεων του Κέντρου εν όψει των γεγονότων που ακολουθούν.

[81] *Βήμα* 15.11.1947, *Ελευθερία* 10.12.1947 & 10.6.1950.

[82] βλ. Καραγιάννης, Σ., *ό.π.*, τ. Α΄, σ. 26-27.

συνεκτικός κρίκος είναι το κόμμα των Φιλελευθέρων και ο ηγέτης του, ο Θ. Σοφούλης. Δεν ήταν όμως λίγες οι στιγμές που οι εφημερίδες αναγκάζονται να απευθυνθούν στους πολιτικούς του Κέντρου για να τονίσουν την ανάγκη της ενότητας των δυνάμεων τους και ταυτόχρονα να τους θέσουν ενώπιον των ευθυνών τους. Πλέον χαρακτηριστικό είναι το άρθρο της *Ελευθερίας,* που αμέσως μετά το δημοψήφισμα για το πολιτειακό, την προβλεπόμενη πολιτική κυριαρχία της Δεξιάς και την ανάγκη αντιμετώπισης της Αριστεράς καλούσε τους πολιτικούς αρχηγούς του Κέντρου να ενωθούν και ως πραγματικοί δημοκράτες να ανταποκριθούν στις ανάγκες του έθνους.[83]

Εκεί που όμως ο αναγνώστης των εφημερίδων διαπιστώνει σύμπνοια και προώθηση κοινής πολιτικής από τις στήλες τους είναι το χρονικό διάστημα από τον Απρίλη του ‘47 και μάλλον μέχρι και το τέλος του Εμφυλίου. Με βασικά τους άρθρα επιτίθενται στην Αριστερά και το ΚΚΕ γιατί διαβλέπουν ότι σταδιακά εκλείπουν οι πιθανότητες ειρήνευσης και τους καταλογίζουν την κύρια ευθύνη. Ταυτόχρονα, το καλοκαίρι του ‘47 με παρεμβάσεις τους προσπαθούν να αποτρέψουν τη συμμετοχή των Φιλελευθέρων σε κυβέρνηση συνασπισμού με τους Λαϊκούς γιατί αυτό θα αποτελούσε κατά το *Βήμα* ταφόπλακα για το κόμμα. Οι θέσεις αυτές όμως, δεν εμπόδισαν τους ίδιους ακριβώς αρθρογράφους να συνταχθούν πλήρως με την επιλογή των Φιλελευθέρων λίγο αργότερα. Και να αναλάβουν συνεπακόλουθα το δύσκολο έργο να εξηγήσουν στους αναγνώστες τους[84] γιατί αμέσως μετά όχι μόνο συμμετείχαν σε κυβέρνηση συνασπισμού με το αντιδραστικό Λαϊκό Κόμμα, αλλά και δέχτηκαν ως επικεφαλή τον ίδιο το Σοφούλη. Σε ορισμένα βέβαια άρθρα αναγνωρίζεται ο καθοριστικός ρόλος των Αμερικάνων, αλλά πλέον θεωρείται αναγκαίος ο συνασπισμός όλων των

[83] *Ελευθερία*, 3.9.1946.
[84] *Βήμα* και *Ελευθερία*, 8 & 9.9.1947.

αστικών δυνάμεων στην αντιμετώπιση του κοινού εχθρού μιας και, χωρίς την αποφασιστική βοήθεια τους, κανείς δεν μπορεί να είναι σίγουρος για τη στρατιωτική επικράτηση. Από το σημείο αυτό και μετά, οι εφημερίδες στρατεύονται στον κοινό σκοπό, με βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα την πολιτική κάλυψη των πρωτοβουλιών Σοφούλη. Είναι φανερό πλέον ότι και ο κεντρώος Τύπος δεν έχει και δεν θέλει να έχει άλλη επιλογή.

Ορισμένες διαφορετικές προσεγγίσεις Βήματος και Ελευθερίας κατά την περίοδο του Εμφυλίου

Η αρθρογραφία, η ειδησεογραφία και οι αναλύσεις των εφημερίδων κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου αποτυπώνουν σε σημαντικό βαθμό το πολιτικό κλίμα που είχε διαμορφωθεί. Οι εφημερίδες της Δεξιάς, με ελάχιστες αποκλίσεις, είχαν προσαρμοσθεί αμέσως μετά τα Δεκεμβριανά στο πνεύμα της συντριβής με κάθε μέσον και τρόπο του κομμουνιστικού κινδύνου. Η ίδια τους η ορολογία, οι ειδήσεις και οι αναλύσεις τους εξυπηρετούσαν μόνο αυτό το σκοπό.

Οι εφημερίδες που στρέφονταν προς το Κεντρώο χώρο παρουσίαζαν, τουλάχιστον ως προς τη γενική εικόνα, μέχρι και το καλοκαίρι του 1947 διαφορές - πολλές φορές σημαντικές - με αυτές της Δεξιάς. Και αυτό δεν οφείλεται μόνο στο διαφορετικό προσανατολισμό των πολιτικών του Κέντρου. Όπως προκύπτει από τη μελέτη του *Βήματος* και της *Ελευθερίας,* σε ορισμένα χρονικά διαστήματα αναπτυσσόταν έντονος προβληματισμός για την πορεία της χώρας, για την ανάγκη διαφορετικού προσανατολισμού των κομμάτων, τη διαφορετική αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και αναζητούνταν – όχι επίμονα και σταθερά είναι αλήθεια - σημεία προσέγγισης με την Αριστερά. Η δε αναπαραγωγή των ειδήσεων από τις κρατικές αρχές για τα γεγονότα (δράση τρομοκρατικών ομάδων, συμπλοκές ανταρτών με δυνάμεις της

χωροφυλακής κλπ.) συχνά αξιολογούνται και προβάλλονται από τις εφημερίδες με εντελώς διαφορετικό τρόπο από αυτόν που βλέπουμε στις εφημερίδες της Δεξιάς. Είναι χαρακτηριστικοί οι τίτλοι του *Βήματος,* της *Ελευθερίας,* του *Εμπρός* και της *Βραδυνής* για τα γεγονότα του Λιτοχώρου, όπου στις δυο πρώτες υπάρχει ένα μικρό δίστηλο, ενώ στις δυο άλλες προβάλλονται τα γεγονότα δυο και τρεις ημέρες μετά, με τους κεντρικούς τίτλους να κάνουν λόγο για «*επιδρομή κομμουνιστοσυμμοριτών*».[85]

Διαφορετικές προσεγγίσεις βέβαια εντοπίζονται και ανάμεσα στις δυο εφημερίδες που εξετάζουμε. Στο προηγούμενο κεφάλαιο εξετάσθηκαν οι βασικοί κοινοί άξονες που εντοπίσθηκαν αυτό το χρονικό διάστημα και στον ένα ή άλλο βαθμό οριοθετούσαν τη γενική γραμμή πλεύσης των Κεντρώων δυνάμεων την εποχή του Εμφυλίου. Όμως η προσεκτική ανάγνωσή τους αναδεικνύει και διαφορές: διαφορές που ίσως να μη θεωρούνται καθοριστικές για τη συνολική πολιτική προσέγγιση του Κέντρου στα ζητήματα που θέτει ο Εμφύλιος, δημιουργούν ωστόσο προβληματισμούς για το αν ο χώρος αυτός είχε τις δυνατότητες να αντιμετωπίσει με διαφορετικό τρόπο τα διλήμματα που ανέδειξε η μετωπική σύγκρουση.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, οι όποιες διαφορές στις εφημερίδες εντοπίζονται μέχρι και την ανάληψη της πρωθυπουργίας από το Σοφούλη το Σεπτέμβριο του 1947. Μέχρι και τη λήξη του Εμφυλίου, οι διαφορές περιορίζονται στο πώς και πόσο προβάλλονται οι πολεμικές συγκρούσεις, καθώς και σε κριτικές για την αναποτελεσματικότητα του στρατιωτικού μηχανισμού στην αντιμετώπιση του ΔΣΕ.

Το διάστημα ωστόσο πριν το 1947 υπάρχουν ορισμένες πλευρές των πολιτικών τοποθετήσεων των πρωινών εφημερίδων του Κέντρου, όπου

[85] *Βήμα* και *Ελευθερία* 1.4.1946, *Εμπρός* και *Βραδυνή* 1 & 2. 4.1946.

παρατηρούνται διαφοροποιήσεις. Παρ' ότι και οι δυο τηρούν ανοικτό μέτωπο εναντίον των «δυο άκρων», η *Ελευθερία* φαίνεται να προβληματίζεται ταυτόχρονα και για τη στάση του Κέντρου απέναντι στην Αριστερά. Δεν είναι μόνο η αναγνώριση του ρόλου του ΕΑΜ στην Εθνική Αντίσταση και τα συνεχή θετικά σχόλια για τους απλούς αγωνιστές που συμμετείχαν στις γραμμές του. Αυτό, έως ένα σημείο, είναι φυσιολογικό γιατί το Κέντρο ήθελε να διατηρεί δεσμούς με τις μεγάλες Εαμογενείς μάζες του πληθυσμού. Η εφημερίδα όμως σε ορισμένες περιπτώσεις αναζητούσε γέφυρες συνεργασίας με τις δυνάμεις του ΕΑΜ, σε θέματα όπως το αίτημα μη επιστροφής του Γεωργίου, όπου διατύπωνε την άποψη για «μεγάλη δημοκρατική πλειοψηφία» των πέραν της Δεξιάς δυνάμεων, ή για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας των παρακρατικών ομάδων της. Ακόμη και η ορολογία ορισμένων κύριων άρθρων του Θ. Παπακωνσταντίνου, απείχε από το αντικομμουνιστικό κλίμα που είχε καλλιεργηθεί. Η λέξη «σοσιαλισμός» χρησιμοποιείται συχνά σε κείμενα αρθρογράφων, σε μια προσπάθεια – όχι βέβαια συντονισμένη - να προσανατολίζεται ο πολιτικός λόγος του Κέντρου προς την κατεύθυνση αυτή. Είναι δε ένας από τους λόγους που οι εφημερίδες της Δεξιάς χαρακτηρίζουν την *Ελευθερία* ως εφημερίδα «*της λεγόμενης αριστεράς*» ή «*συνοδοιπορούσα εφημερίδα*»![86] Είναι όμως χαρακτηριστικό ότι, μετά το 1947, η ίδια λέξη έχει σχεδόν απαλειφθεί στα κείμενα της Ελευθερίας.

Αντίθετα, το *Βήμα* από την αρχή της επανέκδοσής του έχει κάθετα οριοθετηθεί απέναντι στην Αριστερά. Ο πολιτικός του προσανατολισμός κατευθύνεται στη με κάθε τρόπο «διατήρηση του αστικού καθεστώτος» και επομένως ο βασικός αντίπαλος είναι μόνο η Αριστερά. Για το λόγο αυτό έσπευσε, αμέσως μετά τη δημοσίευση της επιστολής Λασάνη –

[86] *Εμπρός*, 22.11.1946 και *Βραδυνή*, 21.11.46.

Υψηλάντη που γνωστοποιούσε την ύπαρξη του ΔΣΕ το Νοέμβρη του 1946, να διαφοροποιηθεί κάθετα από την *Ελευθερία*, που δημοσίευσε την επιστολή, και να δηλώσει στο κύριο άρθρο του ότι ως εφημερίδα έχει πλήρη γνώση της εθνικής αποστολής του. Για το λόγο αυτό δεν πρέπει οι δυνάμεις της Δεξιάς να το κατατάσσουν στους «*συνοδοιπόρους*».[87]Από τα πρώτα δε φύλλα της έκδοσής του ουσιαστικά άφηνε ανοικτό το θέμα της λήψης οποιανδήποτε μέτρων εναντίον του ΚΚΕ με την αιτιολογία «*ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΑΣ ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ και την εύλογο διάθεσιν του να γίνεται ό,τι θα ετσάκιζεν τον κομμουνιστικόν κίνδυνον*»[88]. Και αυτή η εκτίμηση γίνεται με σκοπό να συνετισθεί η Δεξιά και να μην τροφοδοτεί με τις ενέργειές της και τη δράση του παρακρατικού μηχανισμού το ίδιο το ΚΚΕ.

Ίσως η πιο σημαντική διαφορά *Βήματος* και *Ελευθερίας* καθ΄ όλη τη διάρκεια του Εμφυλίου – και όχι μόνο – έγκειται στην αντιμετώπιση των πολιτικών του Κέντρου. Το *Βήμα,* αφού αποδέχθηκε ότι αρχηγός των Φιλελευθέρων δεν ήταν δυνατόν να είναι άλλος εκτός του Σοφούλη, στη συνέχεια πρόβαλλε και τους Γ. Παπανδρέου, Σ. Βενιζέλο. Είναι αλήθεια βέβαια ότι αυτή η προβολή είχε διαφορετική διάσταση όταν συμμετείχαν στη κυβέρνηση Μάξιμου. Αντίθετα, η *Ελευθερία* στέκεται κάθετα «απέναντι» και στους δύο. Σαρκαστικά αποκαλεί «μικρό» τον Σ. Βενιζέλο και συνήθως απαξιεί να ασχοληθεί μαζί του. Αντίθετα έχει συνεχές ανοικτό μέτωπο με τον Παπανδρέου.[89] Από το 1945 σε κύριο άρθρο της τον επικρίνει γιατί «*ουσιαστικώς απείχε από την Εθνικήν Αντίστασιν» και «αποτελεί περίπτωσιν ηθικής φύσεως», «αδυνατεί δε να επιτύχει τον τίτλον επαρχιακού ηγέτου».* Ως δημοκρατικούς ηγέτες

[87] *Βήμα*, 22.11.1946.
[88] *Βήμα*, 8.8.1945.
[89] *Ελευθερία*, 28.4.1945, 31.7.1945, 27.4.1947 και 2.9.1947.

αναγνωρίζει τους Σοφούλη, Πλαστήρα, Καφαντάρη, Τσουδερό, Μυλωνά και κατατάσσει ουσιαστικά τον Παπανδρέου στους Δεξιούς. Όταν δε ο τελευταίος συμμετέχει ως υπουργός Εσωτερικών στην κυβέρνηση Μάξιμου, τον κατηγορεί ότι καλύπτει το όργιο τρομοκρατίας των ομάδων της Δεξιάς.[90] Και καταλήγει στην εκτίμηση ότι πλέον «*έχει λυτρωθεί από την τυραννίαν κάθε πίστεως, αντιλαμβάνεται την πολιτικήν ως αυτοσκοπόν»*. Δεν χάνει δε η εφημερίδα την ευκαιρία να προβάλλει την εχθρότητα που δείχνει ο Σοφούλης απέναντί του.

Είναι φανερό ότι η διαφορετική προσέγγιση των πολιτικών του Κέντρου από τις δυο εφημερίδες δεν σημαίνει και διαφορετική πολιτική κατεύθυνση. Έχει όμως αρκετή σημασία διότι στις θέσεις αυτών των πολιτικών ανιχνεύονται και οι διαφορετικοί τρόποι αναζήτησης της επίλυσης του Ελληνικού προβλήματος. Το ΚΚΕ, χωρίς να τοποθετείται ανοικτά, θεωρούσε μέχρι και το 1946 ότι ο Σοφούλης είχε τη δυνατότητα να αναλάβει ειρηνευτικές πρωτοβουλίες, ανεξάρτητα από τη θέση που είχε τηρήσει ως πρωθυπουργός στις εκλογές του Μαρτίου. Με ορισμένους δε άλλους πολιτικούς αυτού του χώρου, όπως π.χ. τον Καφαντάρη, τον Καρτάλη ή τον Τσουδερό είχε κοινή τοποθέτηση σε κρίσιμα ζητήματα (εκλογές Μαρτίου, δημοψήφισμα για το πολιτειακό, θέση για την ουδετεροποίηση της Ελλάδας).

Δεν είχε όμως εκτιμήσει ότι όλοι αυτοί οι πολιτικοί, προκειμένου να αποκτήσουν την εύνοια του ξένου παράγοντα - αρχικά των Άγγλων και στην συνέχεια Αμερικάνων - ώστε να συμμετέχουν στο μοίρασμα της κυβερνητικής εξουσίας, δεν θα δίσταζαν να συμφωνήσουν με τις απαιτήσεις τους. Για το λόγο αυτό, μετά την ανάληψη της κυβέρνησης

[90] Και η πολιτική ορολογία του Γ. Παπανδρέου μετά τα Δεκεμβριανά φαίνεται να απέχει από την αντίστοιχη της Ελευθερίας. Χαρακτηριστικό είναι το παρακάτω απόσπασμα από ομιλία του: «*έπειτα από την αυθόρμητον αποστασίαν του εαμοκομμουνισμού εξακολουθήσαμεν πάλιν το κήρυγμα. Δημοκρατικοί και Βασιλόφρονες εν ονόματι των κρισίμων περιστάσεων της Πατρίδας αι οποίαι κατέστησαν κρισιμώτεραι με τον εμφύλιον πόλεμον: ΕΝΩΣΙΣ*», εφημερίδα ΕΛΛΑΣ, 10.12.1945.

Σοφούλη το Σεπτέμβρη του 47, τόσο ο Παπανδρέου όσο και ο Βενιζέλος έσπευσαν να δηλώσουν ότι θα τη στηρίξουν με όλες τους τις δυνάμεις. Γεγονός που βρήκε θετικότατη αποδοχή από την *Ελευθερία* η οποία μέχρι και το τέλος του Εμφυλίου ουσιαστικά δεν ασχολήθηκε πάλι μαζί τους.

Οι διαφορές αυτές ίσως να φαίνονται αμελητέες και άνευ ιδιαίτερης σημασίας. Σίγουρα δεν καθόριζαν τη συνολική στάση του Κέντρου απέναντι στην Αριστερά. Εξέφραζαν όμως τους προβληματισμούς ορισμένων δυνάμεων του χώρου του Κέντρου, που διέβλεπαν ότι η προσπάθεια εξοβελισμού της Αριστεράς με οποιονδήποτε τρόπο και η εγκαθίδρυση κράτους της Δεξιάς με τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνονται μετά το Δεκέμβρη του ‘44 αποτελούσε κίνδυνο και για κοινωνικά στρώματα στα οποία απευθύνονταν.

Είναι αυτά ακριβώς τα κοινωνικά στρώματα τα οποία φαίνεται να αποτελούν το αναγνωστικό κοινό των δυο εφημερίδων. Είναι στρώματα κυρίως των πόλεων, που επί Κατοχής είχαν επενδύσει στη δυναμική του ΕΑΜ και πίστευαν ότι το νέο αυτό μπλόκ εξουσίας θα εξυπηρετήσει καλύτερα τα συμφέροντά τους. Η διάψευση όμως των προσδοκιών μετά το Δεκέμβρη τα οδηγεί σε αναζήτηση νέου στρατοπέδου, το οποίο θα έχει διακριτά στοιχεία από τη Δεξιά και παρά τις παλινωδίες των πολιτικών αρχηγών του δεν μπορεί να είναι άλλο από αυτό του Κέντρου.

Το *Βήμα* αναλαμβάνει, και λόγω του ρόλου του Λαμπράκη στην πολιτική ζωή της χώρας, να υποστηρίξει τις πρωτοβουλίες αυτών των στρωμάτων για την οικονομική ανάπτυξη. Υιοθετεί την αντίληψη ότι μόνο με «τάξη και ησυχία» είναι δυνατόν να προωθηθούν τα αιτήματά τους από την όποια κυβερνητική εξουσία και για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η άμεση στρατιωτική και πολιτική ήττα του ΚΚΕ. Παράλληλα, μετά το Δόγμα Τρούμαν, φαίνεται να επενδύει στην ουσιαστική αξιοποίηση της αμερικάνικης βοήθειας για να υλοποιηθούν οι στόχοι αυτών των

στρωμάτων. Είναι χαρακτηριστικό ότι το *Βήμα* στέκεται περισσότερο στο οικονομικό σκέλος της αμερικάνικης επέμβασης, δηλώνοντας ότι την αντιλαμβάνεται περισσότερο ως οικονομική βοήθεια, παρά ως πολιτική και στρατιωτική παρέμβαση.[91] Είναι χαρακτηριστικό ότι το *Βήμα* τις πρώτες μέρες του Σεπτεμβρίου, αμέσως μετά την ήττα του ΔΣΕ σε Βίτσι και Γράμμο, δεν ακολουθεί την τακτική όλων των άλλων εφημερίδων. Δεν υπάρχουν διθυραμβικά πρωτοσέλιδα, ούτε θριαμβευτικές περιγραφές για τη νίκη στο πεδίο των μαχών. Ίσως διαβλέπει ότι η στρατιωτική νίκη από μόνη της δεν είναι αρκετή για την παγίωση νέων συσχετισμών. Το Εθνικό Μέτωπο – σύμφωνα με διαπίστωση του Γ. Παπανδρέου - κάθε άλλο παρά σίγουρο ήταν ότι θα έλυνε τα πραγματικά προβλήματα της Ελληνικής κοινωνίας με τις νικητήριες δυνάμεις του Εμφυλίου.[92] Και ο Λαμπράκης, όπως πουλάχιστον διαφαίνεται από τα πρωτοσέλιδα του μετεμφυλιακού *Βήματος*, είναι από τους πρώτους που το αντιλαμβάνεται.[93]

Είναι ως ένα βαθμό περίεργο που η *Ελευθερία* δεν διαχειρίζεται αντίστοιχα το θέμα της νίκης. Τις πρώτες τουλάχιστον ημέρες, σε αντίθεση με το *Βήμα*, στέκεται πανηγυρικά στο γεγονός τόσο ειδησεογραφικά όσο και με τις πρωτοσέλιδες αναλύσεις. Φαίνεται δε να συμφωνεί με την εκτίμηση της Δεξιάς για «ολοκληρωτική νίκη» και σημειώνει χαρακτηριστικά «*η επανάστασις δια την κατάληψιν της εξουσίας εις την Ελλάδα δεν ηττήθη μόνο στρατιωτικώς. Ηττήθη και πολιτικώς καθ` όλην την γραμμήν*»[94]. Και παρ' ότι η εφημερίδα

[91] Χαρακτηριστικά για τους στόχους των Αμερικανών, ο Βεργόπουλος σημειώνει: *«Ο μόνος τρόπος να επιτευχθούν οι σκοποί του σχεδίου Τρούμαν ήταν να παγιωθούν τα καθεστώτα που επικρατούσαν και αυτό μπορούσε να εξασφαλισθεί μόνο αν δημιουργούνταν νέες άρχουσες τάξεις με τοπικά λαικά ερείσματα. Και έτσι όχι μόνο επανεμφανίσθηκαν οι μεσαίες τάξεις αλλά μονιμοποιήθηκε και η πολιτική τους παρουσία»,* Βεργόπουλος, Κ., «Η συγκρότηση της νέας αστικής τάξης 1944-1952», στο Ιατρίδης, Γ. (επιμ.), *Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950 - Ενα έθνος σε κρίση,* Θεμέλιο, Αθήνα 1984, σ. 576.
[92] Βλ. Τσουκαλάς, Κ., «Ιδεολογική επίδραση του Εμφυλίου», στο Ιατρίδης, Γ. (επιμ.), *Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940-1950,* ό.π, σ. 569.
[93] *Βήμα*, 1.2 και 6.9.1949.
[94] *Ελευθερία*, 6.9.1949.

μετεμφυλιακά συνεχίζει τις ιδεολογικές αναλύσεις για το ρόλο και το περιεχόμενο του Κέντρου[95] και συνεχίζει να αναζητεί και να προβάλλει τις διαφορές με τη Δεξιά, τη συγκεκριμένη στιγμή εκτιμά ότι «*δια πρώτην φοράν, ίσως επραγματοποιήθη εις την Ελλάδα εξ αιτίας της επαναστάσεως εθνική ενότης υπεράνω πάσης πολιτικής και κοινωνικής διαφοράς*».[96] Αυτές οι εκτιμήσεις της *Ελευθερίας* ίσως να μην είναι άσχετες με τις «νέες» ιδεολογικές αναζητήσεις του Διευθυντή της που είναι και ο βασικός αρθρογράφος της: σε έκδοση που πραγματοποίησε λίγο αργότερα με τη συλλογή βασικών άρθρων του στην εφημερίδα φαίνεται ότι έχει απαλείψει όσα δεν «συνάδουν» με το πνεύμα των νικητών.

[95] Είναι χαρακτηριστικά δυο άρθρα που δημοσιεύονται εντός του 1950 με τον ίδιο τίτλο «τριχοτόμησις», όπου ο αρθρογράφος αναφέρει ότι «*και αν δεν υπήρχε το Κέντρον έπρεπε να ανακαλυφθεί*».
[96] *Ελευθερία*, 6.9.1946.

Βιβλιογραφία (πέραν των εφημερίδων)

- Αλιβιζάτος, Ν., *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση 1922- 1974 - Όψεις Ελληνικής εμπειρίας,* Θεμέλιο, Αθήνα 1984.
- Βαν Μπουσχότεν, Ρ., Βερβενιώτη, Τ., Βουτυρά, Ε., Δαλκαβούκης, Β. και Μπάδα, Κ., (επιμ.), *Μνήμες και λήθη του Εμφύλιου Πολέμου,* Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη 2008.
- Βερναρδάκης, Χ., - Μαυρής, Γ., *Κόμματα και κοινωνικές συμμαχίες στην προδικτατορική Ελλάδα*, Εξάντας, Αθήνα 1991.
- Δρούλια Λ. – Κουτσοπανάγου Γ.(επιμ.), *Εγκυκλοπαίδεια του Ελληνικού τύπου 1784-1974,* Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Αθήνα 2009.
- Θεοτοκάς, Γ., *Πολιτικά Κείμενα,* Ίκαρος, Αθήνα 1976.
- Θεοτοκάς, Γ., *Τετράδια Ημερολογίου 1939-1953*, Εστία, Αθήνα 1981.
- Ιατρίδης, Γ. (επιμ.), *Η Ελλάδα στη δεκαετία 1940 - 1950*, Θεμέλιο, Αθήνα 1984.
- Καραγιάννης, Σ., *Ο Κεντρώος πολιτικός χώρος στη μεταπολεμική Ελλάδα, 1944-1961*, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο 1984.
- Καρτερός, Θ., *Δημοκράτες χωρίς δημοκρατία*, Προσκήνιο, Χαλάνδρι 2005.
- Κουλούρης Ν., *Ελληνική βιβλιογραφία του Εμφύλιου πολέμου,* Φιλίστωρ, Αθήνα 2000.
- Κουτσούκης, Κ., - Σακκάς, Ι., *Πτυχές του Εμφυλίου Πολέμου*, Επιστημονικό Συνέδριο, Φιλίστωρ, Αθήνα 2000.

- Κύρκος, Μ., *Πίσω από τα κάγκελα*, Φιλίστωρ, Αθήνα 1996.
- Λάζαρης, Β., *Η τρίχρονη εποποιία του ΔΣΕ 1946-1949*, Σύγχρονη Εποχή –Ριζοσπάστης, Αθήνα 1996.
- Λιναρδάτος, Σπ., *Από τον Εμφύλιο στη χούντα*, Παπαζήσης, Αθήνα 1977.
- Λυμπεράτος, Μ., *Στα πρόθυρα του Εμφυλίου πολέμου*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2006.
- Μαργαρίτης, Γ., *Ιστορία του Ελληνικού Εμφύλιου πολέμου*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2001.
- Νικολακόπουλος, Η., *Η καχεκτική δημοκρατία. Κόμματα και εκλογές, 1946-1967.,* Πατάκης, Αθήνα 2001.
- Νικολακόπουλος, Η., *Κόμματα και βουλευτικές εκλογές στην Ελλάδα 1946-1964*, ΕΚΚΕ, Αθήνα 1985.
- Παπαδημητρίου Δ., *Από το λαό των νομιμοφρόνων στο έθνος των εθνικοφρόνων. Η συντηρητική σκέψη στην Ελλάδα,* Σαββάλας, Αθήνα 2006.
- Πυρομάγλου, Κ., *Ο Γ. Καρτάλης και η εποχή του 1934-1957*, Ιστορική Έρευνα, Αθήνα 1965.
- Πυρομάγλου, Κ., *Ο δούρειος ίππος: η εθνική και πολιτική κρίσις κατά την Κατοχήν*, Δωδώνη, Αθήνα 1978.
- Συλλογικός τόμος, *Ο Γεώργιος Καρτάλης και η δύσκολη δημοκρατία*, Εταιρεία Νεοελληνικού πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1998.
- Σφήκας, Θ., *Οι Άγγλοι Εργατικοί και ο Εμφύλιος πόλεμος στη Ελλάδα. Ο ιμπεριαλισμός της μη επέμβασης*, Φιλίστωρ, Αθήνα 1977.
- Σφήκας, Θ., *Πόλεμος και ειρήνη στη στρατηγική του ΚΚΕ, 1945-1949*, Φιλίστωρ, Αθήνα 2001.

- Φίλιππος, Η., *Ο Ελληνικός εμφύλιος - Η εμπλοκή του ΚΚΕ*, Θεμέλιο - ΑΣΚΙ , Αθήνα 2004.
- Ψαλίδας, Γ. (επιμ.), *Οι εκλογές του 1946: σταθμός στη πολιτική ιστορία της σύγχρονης Ελλάδας*, Ίδρυμα Μητσοτάκη, Αθήνα 2007.
- Ψαλίδας, Γ., - Ρήγος, Α. (επιμ.), *Ο Εμφύλιος πόλεμος - Από τη Βάρκιζα στο Γράμμο*, Θεμέλιο, Αθήνα 2002.